

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 271

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

56 tomas
2013 m. rugsėjo 19 d.

Pranešimo Nr.	Turinys	Puslapis
	I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės	
	NUOMONĖS	
	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas	
	490-oji plenarinė sesija, 2013 m. gegužės 22, 23 d.	
2013/C 271/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos ekonominės ir pinigų sąjungos socialinio matmens (tiriamoji nuomonė)	1
2013/C 271/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl euro perspektyvų praėjus dešimčiai metų nuo jo įvedimo. Europos Sąjungos ekonomikos bei politikos ateitis ir nauja Sutartis (nuomonė savo iniciatyva)	8
2013/C 271/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ekologiškos ekonomikos ir tvaraus vystymosi skatinimo Europoje (nuomonė savo iniciatyva)	18

LT

Kaina:
8 EUR

(Tęsinys antrajame viršelyje)

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

490-oji plenarinė sesija, 2013 m. gegužės 22, 23 d.

2013/C 271/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato „Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas. Europos masto diskusijų pradžia“ (COM(2012) 777 final/2)	23
2013/C 271/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl informacijos, pateikiamos pervedant lėšas (COM(2013) 44 final – 2013/0024 (COD)) ir pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui (COM(2013) 45 final – 2013/0025 (COD))	31
2013/C 271/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas finansinių sandorių mokesčio srityje (COM(2013) 71 final – 2013/0045 (CNS))	36
2013/C 271/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl euro ir kitų valiutų apsaugos nuo padirbinėjimo baudžiamosios teisės priemonėmis, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2000/383/TVR (COM(2013) 42 final – 2013/0023 (COD))	42
2013/C 271/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės projektas dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Siekis sukurti stiprią ir veiksmingą ekonominę ir pinigų sąjungą. Konvergencijos ir konkurencingumo priemonės nustatymas“ (COM(2013) 165 final) ir Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Siekis sukurti stiprią ir veiksmingą ekonominę ir pinigų sąjungą. Pagrindinių ekonominės politikos reformų planų ex ante koordinavimas“ (COM(2013) 166 final)	45
2013/C 271/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kompleksiškos europinės internetinių lošimų sistemos kūrimas“ (COM(2012) 596 final)	48
2013/C 271/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Naujas europinis požiūris į verslo žlugimą ir bankrotą“ (COM(2012) 742 final) ir dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (COM(2012) 744 final – 2012/0360 (COD))	55
2013/C 271/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Įmonių apsauga nuo klaidinamosios rinkodaros veiklos ir veiksmingo vykdymo užtikrinimas. Direktyvos 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos peržiūra“ (COM(2012) 702 final)	61

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

490-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2013 M. GEGUŽĖS 22, 23 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos ekonominės ir pinigų sąjungos socialinio matmens (tiriamoji nuomonė)

(2013/C 271/01)

Pranešėjas **Luca JAHIER**

Bendrapranešėjis **Georgios DASSIS**

Europos Vadovų Tarybos pirmininkas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. sausio 24 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos ekonominės ir pinigų sąjungos socialinio matmens

(tiriamoji nuomonė).

Pakomitetis „Ekonominės ir pinigų sąjungos socialinis matmuo“, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2013 m. balandžio 23 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 161 nariui balsavus už, 50 – prieš ir 47 susilaikius.

1. Pasiūlymų santrauka

1.1 **Europos ekonominė, socialinė ir pinigų sąjunga** dar nesukurta. Kuriant pinigų sąjungą buvo nepakankamai atsižvelgta į ekonominį ir socialinį matmenį – tai turėjo sunkių ekonominių ir socialinių padarinių. Perėjimas prie finansinės, fiskalinės ir bankų sąjungos jau vyksta, tačiau be atitinkamų ES biudžeto lėšų papildomoms politinėms priemonėms, skirtoms skatinti ekonomikos augimą ir socialinę sanglaudą. Tuo pat metu toliau stringa socialinės ir politinės sąjungos kūrimas. Tačiau ekonominė, pinigų ir socialinė sąjunga yra tarpusavyje susijusios – viena nuo kitos priklausomos ir viena kitą stiprinančios. Pakankamai atsižvelgus į visus šiuos matmenis turėtų tapti įmanoma sukurti labiau kasdieniame gyvenime jaučiamą ir savo piliečiams artimą Europą, kuria investuotojai, gamintojai,

darbuotojai ir vartotojai galėtų pasitikėti ir jausti atsakomybę už jos kūrimą. Tai būtų dinamiškesnė Europa, kurioje skatinamas konkurencingumas, pažangus ir integracinis augimas, ekonominės galimybės, užimtumas ir veiksmingas naudojimas visomis socialinės teisėmis. Be tokios pusiausvyros politinė sąjunga neturės ateities.

1.2 Nuo 2008 m. iki 2013 m. vasario mėn. nedarbo lygis išaugo nuo 7 proc. iki 10,9 proc., t. y. 26,4 milijono bedarbių. Euro zonoje priklausančiose šalyse šis skaičius pasiekė 12 proc., jis padidėjo 19 šalių ir sumažėjo aštuoniose. Šiuo metu 27 ES valstybėse narėse darbo neturi 5,7 milijono jaunų žmonių (23 proc.), tuo tarpu kai 2013 m. bendras nedarbo lygis JAV tebuvo

7,7 proc., o Japonijoje – 4,2 proc. ⁽¹⁾ Šie skaičiai visiškai neatitinka strategijos „Europa 2020“ tikslų, todėl EESRK mano, kad reikia nedelsiant imtis priemonių stiprinti silpnėjantį mūsų konkurencingumą, didinti ekonomikos augimą, kurti naujas darbo vietas ir mažinti skurdą. Labai svarbu įdiegti sustiprintą priežiūros mechanizmą, skirtą ekonominės ir pinigų politikos poveikiui socialinei situacijai ir darbo rinkai valstybėse narėse stebėti. Be to, nuostatas, kurioms Europos semestro metu taikoma nacionalinės ekonominės politikos priežiūra, turėtų papildyti socialinės ir ekonominės politikos priemonės. EESRK nuomone, toks požiūris yra būtinas net tik atsižvelgiant į šiuos dramatiškus rodiklius, bet ir visiškai atitinka Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 9 straipsnį dėl Sąjungos socialinio ir tvaraus vystymosi tikslų. Ekonominės ir pinigų sąjungos socialiniam matmeniui reikalingi aiškūs instrumentai, rodikliai ir kiekybiniai bei kokybiniai tikslai, kurie būtų tokie pat veiksmingi kaip ir ekonominės ir pinigų sąjungos ekonominiai ir finansiniai įsipareigojimai. Svarbiausia ES vadovų užduotis – vėl priartinti Europos idealą prie jos piliečių.

1.3 Pereinant prie glaudesnės finansinės, bankų ir fiskalinės sąjungos reikėtų pradėti įgyvendinti naują **Europos socialinių veiksmų programą**. Programoje turėtų būti nustatyti **konkretūs ir apibrėžti** kiekybiniai ir kokybiniai **tikslai**, grindžiami **strategijoje „Europa 2020“** jau nustatytais tikslais ir juos tobulinantys, ypač šiose srityse: Europos pramonės atkūrimas, **masinio nedarbo sumažinimas ir išgyvendinimas, pagrindinių socialinių teisių užtikrinimas, verslumo ir naujų darbo vietų kūrimo skatinimas, kova su skurdu, socialinės įtraukties stiprinimas, sąlygų socialinėms investicijoms sudarymas, parama aukštajam mokslui ir mokymui, socialinis valdymas ir bendros atsakomybės už Europos projektą skatinimas**. Naujoji Europos socialinių veiksmų programa turėtų būti įgyvendinama pasitelkiant ne teisėkūros ir teisėkūros priemones (priklausomai nuo to, kurios yra tinkamesnės) visoje Europos Sąjungoje arba taikant sustiprintą bendradarbiavimą. Ši programa turėtų apimti **Europos ekonomikos atgaivinimo planą, Europos socialinių investicijų dokumentų rinkinį, Europos socialinio poveikio įvertinimus, Europos jaunimo garantiją ir bendrą Europos įgūdžių pasą** bei užtikrinti **horizontaliosios socialinės išlygos ir pagrindinių socialinių teisių laikymąsi bei pilietinį dalyvavimą**. Programoje taip pat turėtų būti įvertintos ir skatinamos galimybės suteikti Europos piliečiams teisę į minimalias garantuojamas pajamas.

1.4 EESRK siūlo **dvi naujas tiriamąsias iniciatyvas**: 1) išleisti **Europos socialines obligacijas** finansiškai perspektyviems socialinių investicijų projektams; padedant atsakingoms ES institucijoms jos būtų skirstomos per **Europos socialinių**

veiksmų fondą, tačiau finansuojamos, nuosavybės teise priklausančios, valdomos ir skaidriai prižiūrimos pilietinės visuomenės suinteresuotųjų subjektų (privatų, įmonių ir viešųjų); ir 2) kurti **Europos švietimo tinklą bedarbiams**, suteikiantį ilgalaikes veiksmingas ir kokybiškas mokymosi galimybes, atitinkančias darbo rinkos poreikius. Šiuo tikslu būtų skiriami **tarptvalstybiniai kuponai mokymosi išlaidoms padengti** ir taikoma Erasmus pobūdžio kreditų pripažinimo sistema, taip padedant atverti bedarbiams naujas mokymosi erdves, ugdyti naujus pažinimo ir profesinius įgūdžius, suteikti naujų profesinių galimybių ir palengvinti jų grįžimą į Europos darbo rinką. Be to, Europai, kurioje užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas, reikalingas saugesnis ir atnaujintas pagrindas judumui (pavyzdžiui, atitinkamos teisės į informaciją ir į paramą dirbantiems kitose valstybėse narėse) siekiant sudaryti sąlygas judėjimui Bendrijos viduje ieškant darbo visoje ES, užtikrinti vienodas sąžiningos konkurencijos sąlygas ir pagrindinių socialinių teisių ir kolektyvinių sutarčių laikymąsi.

2. Ekonomikos valdymas turi turėti socialinį matmenį

2.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas oficialiai ragina visapusiškai spartinti **ekonominės, socialinės ir politinės sąjungos** kūrimą.

2.2 **Ekonominė sąjunga** turėtų apimti **finansinę ir bankų sąjungą**, turinčią bendrą indėlių garantijų sistemą, bendrą bankų pertvarkymo fondą ir ES masto priežiūros sistemą. **Fiskalinė sąjunga** turėtų būti grindžiama bendromis skolos priemonėmis biudžetinės drausmės sistemoje, fiskaline konsolidacija ir **dinamiškesniu Europos ekonomikos augimo modeliu**, kuris būtų savas Europos piliečiams ir keltų pasitikėjimą investuotojams, gamintojams, darbuotojams ir vartotojams. Būtina įveikti tebesitęsiantį su euro zonos vientisumu susijusį netikrumą, nes jis žlugdo žmonių ir įmonių pasitikėjimą. 2012 m. birželio mėn. aukščiausiojo lygio susitikimas, kurio metu priimtas **Susitarimas dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo** ir šiam tikslui numatyta skirti 180 milijardų eurų suma bei ECB pasirengimas *daryti, ką prireiks*, siekiant ištrūkti iš užburto rato, susidedančio iš silpnų bankų, valstybių skolų ir netvarių palūkanų normų skirtumų – visa tai teikia vilčių, kad pavyks sukurti Europos ekonominę sistemą. Europai reikalinga nauja investicinė programa ⁽²⁾ pritraukti išteklius, kurių reikia atgaivinti pramonei, atkurti ekonomikos augimui ir spręsti nedarbo problemoms.

⁽¹⁾ Eurostato duomenys <http://ec.europa.eu/eurostat/euroindicators>

⁽²⁾ Kažkas panašaus į Maršalo planą: žr. EESRK nuomonę „Ekonomikos augimas ir valstybės skola ES. Du novatoriški pasiūlymai“, OL C 143, 2012 5 22, p. 2.8 ir 2.13; žr. Komisijos žaliąją knygą „Ilgalaikis Europos ekonomikos finansavimas“, COM(2013) 150 final/2, 2013 4 9.

2.3 Tačiau tai tik viena medalio pusė. Griežtos ekonominės priemonės turi pražūtingą poveikį socialinei sanglaudai, socialinei apsaugai, įtraukiajam darbu rinkai ir skurdui. ES turime 26 milijonus bedarbių ir 120 milijonų skurdą arba socialinę atskirtį patiriančių žmonių. Neskiriant sustiprinto dėmesio socialiniams aspektams neįmanoma įgyvendinti ekonomikos atgaivinimo, pinigų stabilumo, tvaraus augimo ir konkurencingumo tikslų. **2013 m. kovo 14–15 d. įvykusiame Pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikime** ši situacija galiausiai buvo pripažinta. Valstybės narės buvo paragintos **naudoti socialinės politikos priemones kaip ekonomikos valdymo varomąsias jėgas, visų pirma Europos semestro svorio centrą** perkeliant į paramą užimtumui, socialinėms investicijoms, socialinei įtraukčiai ir socialinių tikslų integravimui⁽³⁾. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas atkreipia dėmesį į šią naują sustiprintą socialinės politikos vaidmenį valstybių lygmeniu, tačiau yra įsitikinęs, kad socialinių veiksmų, socialinių investicijų ir socialinių gairių nustatymo srityse reikalingas ir ES lygmens vadovavimas.

2.4 Todėl, įgyvendinant socialinės Europos idėją, atėjo laikas **sukurti socialinį ekonominės ir pinigų sąjungos ramstį**, be kurio išliks pavojus piliečių atsidavimui visam Europos projektui. Dabartiniai Europos socialinės nelygybės skirtumai ne tik nepadedą ieškoti tvarių problemų sprendimų, skatinančių ekonomikos augimą ir socialinę sanglaudą, bet ir yra esminis iššūkis tiems, kurie būsimoje 2014 m. Europos rinkimuose ekonomikos atgaivinimo prielaida laiko europinį matmenį, ir tiems, kurie linkę grįžti prie nacionalinio lygmens sprendimų. Europos rinkimuose bus sutelkta daug nuomonių ir balsų. Svarbu, kad šie rinkimai taptų ne stabdžiu, o atspirties tašku **kuriant Europą, esančią arčiau piliečių, šeimų ir įmonių – socialiai atsakingesnę Europą**.

2.5 **Pagrindinės socialinės teisės** yra neatsiejamos nuo pilietinių ir politinių teisių, be to, Sutartyje nustatyta prievolė jas skatinti ir puoselėti. Vykdydami bet kokią savo veiklą, Komisija ir Europos centrinis bankas (ECB), būdami trejeto nariais, privalo tvirtai laikytis savo įsipareigojimų, susijusių su pagrindinėmis socialinėmis teisėmis. Įgyvendindama Europos ekonominės ir pinigų sąjungos socialinį matmenį Komisija turėtų veiksmingai stebėti, vertinti ir užtikrinti visišką įsipareigojimų, susijusių su pagrindinėmis socialinėmis teisėmis, laikymąsi.

3. Naujoji Europos socialinių veiksmų programa ir Socialinių investicijų paktas

3.1 2008 m. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pirmininkaujantis Prancūzijos prašymu priėmė tiriamąją

nuomonę. Šioje nuomonėje Komitetas pasiūlė pradėti įgyvendinti naują **Europos socialinių veiksmų programą**. Nuomonėje buvo kalbama apie novatorišką Komiteto darbą rengiant Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartiją, 1989 m. Europos socialinių veiksmų programą ir vėliau jos pagrindu parengtą socialinės srities *acquis*, susijusį su bendra rinka, Sutartimi ir ES veikla apskritai. Nuomonėje buvo pabrėžiama, kad nauja Europos socialinių veiksmų programa yra būtina, „**kad ES socialinis vystymasis neatsilikėtų nuo ekonominės ir rinkos raidos**“. Deja, nepaisant Prancūzijos pirmininkavimo Europos Tarybai laikotarpiu vykusio neoficialaus už užimtumą ir už socialinius reikalus atsakingų ministrų susitikimo metu pareikšto pritarimo, Komiteto pasiūlymą greitai užtemdė ekonomikos krizė ir penkeri metai įnirtingų pastangų gelbėti Europos ekonominę ir pinigų sąjungą ir stiprinti ekonominę sanglaudą euro zonoje. Dabar tikrai atėjo laikas dar kartą įvertinti naujos Europos socialinių veiksmų programos idėją, siekiant neatsilikti nuo naujų ekonomikos valdymo formų ir papildyti jas atitinkama socialine sanglauda ir socialinės politikos veiksmis.

3.2 2008 m. nuomonėje Komitetas ragino taikyti „**daugiapakopio valdymo**“ principą įgyvendinant naują Europos socialinių veiksmų programą, grindžiamą teisėkūros priemonėmis, socialiniu dialogu, piliečių dialogu, bendru reguliavimu ir savireguliacija, atviru koordinavimu, socialinės politikos įtraukimu į kitas politikos sritis, glaudesniu bendradarbiavimu ir piliečių iniciatyvos teise. Nuomonėje veiksmai nebuvo pateikti prioriteto tvarka – svarbiausia buvo veiksmingos priemonės, įgyvendinamos taikant **Bendrijos metodą** ir laikantis naujosios horizontaliosios **socialinės išlygos** (SESV 9 straipsnis). Komitetas taip pat ragino priimti finansinius įsipareigojimus, pavyzdžiui, užtikrinant tikslingesnį ir prieinamesnį naudojimąsi Europos socialinio fondo ir galimo Europos socialinių inovacijų fondo lėšomis siekiant remti naujas socialines eksperimentines iniciatyvas ir „Europos paskolos socialinei infrastruktūrai vystyti“ idėją.

3.3 Laikui bėgant Komitetas ėmė ryžtingiau raginti taikyti *Bendrijos metodą* ir atsizvelgti privalomą horizontaliosios *socialinės išlygos* pobūdį. Komitetas konkrečiai pasiūlė priimti **Europos socialinių investicijų paktą** siekiant užtikrinti, kad ekonomikos valdymo sistemoje ir Europos semestro metu taikomas taupymo priemonės ir pusiau automatines sankcijas kompensuotų socialinio poveikio įvertinimai, pagrindinių socialinių teisių laikymasis, tikri įsipareigojimai siekti strategijoje „Europa 2020“ numatytų skurdo mažinimo tikslų ir bendras Europos „**socialinio valdymo**“ vystymas.

3.4 Komitetas palankiai vertina tai, kad Europos Parlamentas neseniai pabrėžė, kad **Europai reikalingas „socialinis paktas“**, „užimtumo ir socialiniai kriterijai“ ir privaloma biudžetinės

⁽³⁾ Europos Vadovų Tarybos išvados, 2013 m. kovo 14–15 d., EUCO 23/13.

drausmės priežiūra, metinėje augimo apžvalgoje būtina atsižvelgti į socialinio modelio tvarumą ir būtina sukurti „**integruotą užimtumo ir socialinių reikalų politikos sistemą**“, kaip **penktąjį kertinį Europos pinigų sąjungos veiksmų plano bloką** ⁽⁴⁾. Komitetas palankiai vertina ir Europos vadovų Tarybos ketinimą 2013 m. birželio mėn. susitikime pateikti priemonės ir veiksmų planą su terminais „Europos pinigų sąjungos socialiniam matmeniui“ įgyvendinti ⁽⁵⁾. Europos Komisijos narys László Andor taip pat visiškai neseniai pabrėžė, kad pinigų sąjunga turi būti grindžiama humanistiniais principais ir, kad jo nuomone, „socialinis EPS matmuo turi būti suprantamas kaip EPS taisyklių, valdymo mechanizmų, fiskalinio pajėgumo ir kitų politikos priemonių gebėjimas **užtikrinti, kad ekonominio naudingumo ir socialinio teisingumo siekiama vienu metu**“ ⁽⁶⁾. Komitetas palankiai vertina pirmininko H. Van Rompuy išvada 2013 m. kovo 14 d. Trišalio socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimo metu, kad „**Europos socialinis modelis išlaiko savo didelę vertę ir suteikia pasaulinį konkurencinį pranašumą**“ ir, kad „**mums reikia atrasti būdų, kaip padėti sumažinti mūsų Sąjungos socialinius skirtumus**“ ⁽⁷⁾. Komisijos paskelbtas „Socialinių investicijų dokumentų rinkinys“, kuriame išdėstomos gairės valstybėms narėms, susijusios su parama socialinei apsaugai ir socialinei įtraukčiai ⁽⁸⁾, atitinka tikslą kurti socialinio matmens rodiklius. Tačiau Komiteto nuomone, jeigu norima sukurti ES užimtumo ir socialinės nelygybės „rezultatų suvestinę“, taip pat reikia palankesnių sąlygų imtis visai ES skirtų veiksmų. Todėl Komitetas dar kartą pakartoja, kad reikia išsamios aktyvios **Europos socialinių veiksmų programos**, įgyvendinamos laikantis daugiapakopio valdymo principo ir dalyvaujant atsakingoms **Europos** valdžios institucijoms, organams ir suinteresuotiesiems subjektams, imantis su teisėkūra susijusių ir nesusijusių priemonių. Šios programos misija turėtų būti – bent jau įgyvendinti – o pagedautina ir patobulinti – strategijoje „Europa 2020“ nustatytus socialinius tikslus.

4. Konkretūs pasiūlymai

EESRK remia strategijos „Europa 2020“ tikslus ir pabrėžia, kad būtina stiprinti silpnėjantį mūsų konkurencingumą, didinti ekonomikos augimą, kurti naujas darbo vietas ir mažinti skurdą. Vadovaudamasis SESV 9 straipsnio nuostatomis, pirmiausia dėl „didelio užimtumo skatinimo, tinkamos socialinės apsaugos užtikrinimo, kovos su socialine atskirtimi, aukšto lygio švietimo, mokymo ir žmonių sveikatos apsaugos“, Komitetas ragina

⁽⁴⁾ Europos Parlamento pranešimas su rekomendacijomis Komisijai dėl Europos Vadovų Tarybos, Europos Komisijos, Europos Centrinio Banko ir Euro grupės pirmininkų ataskaitos „Siekis sukurti tikrą ekonominę ir pinigų sąjungą“ (2012/2151 (INI)), p. 29, ir su tuo susijusi Europos Parlamento Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto nuomonė, *J pasiūlymas ir 6 rekomendacija*.

⁽⁵⁾ 2012 m. gruodžio 14 d. priimtos Europos Vadovų Tarybos išvados dėl EPS sukūrimo, 12 b punktas.

⁽⁶⁾ Už užimtumą, socialinius reikalus ir įtrauktį atsakingo Komisijos nario László Andor 2013 m. sausio 28 d. pranešimas Europos profesinių sąjungų konfederacijoje Madride.

⁽⁷⁾ „Vienas iš aspektų, kuriam skirtas šiandieninis susitikimas yra Europos socialinio modeli socialinis matmuo, kuris išlaiko savo didelę vertę ir suteikia pasaulinį konkurencinį pranašumą.“ Europos Vadovų Tarybos Pirmininko Herman van Rompuy kalba pasibaigus trišaliam socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimui, Briuselis, 2013 m. kovo 14 d., EUCO 68/13.

⁽⁸⁾ Socialinės investicijos į augimą ir socialinę sanglaudą, visų pirma naudojant 2014–2020 m. Europos socialinio fondo lėšas, COM(2013) 83 final.

įgyvendinti labiau saistančią ir tinkamai finansuojamą **visai ES skirtą socialinių veiksmų ir įsipareigojimų programą**, įskaitant konkrečius toliau išvardytus uždavinius.

4.1 **Vykdam Europos semestro** veiklą į ekonomikos politikos koordinavimui ir struktūrinėms reformoms taikomą **priežiūros sistemą** būtina įtraukti ir **užimtumo ir socialinės įtraukties kriterijus**. **Kiekybiniai Europos užimtumo ir socialiniai tikslai** turi būti suderinti su stabilumo ir ekonomikos augimo taisyklėmis, reguliuojančiomis valstybės skolas ir deficito ribas ir jas papildyti. Norint sumažinti tiek makroekonominę, tiek ir **socialinę nelygybę** reikėtų taikyti nuoseklius **koregavimo mechanizmus**, siekiant skatinti pažangų ir tvarų augimą, kokybiškų darbo vietų kūrimą, prieigą prie aukštos kokybės ir prieinamų visuotinės svarbos paslaugų ir mažinti socialinę nelygybę ES. Trumpalaikės ekonominės naudos neturėtų būti siekiama aukojant ilgalaikes **investicijas į socialinį kapitalą**. Fiskalinės konsolidacijos priemonės turėtų būti vertinamos pagal jų poveikį ekonomikos augimui, užimtumui ir socialinei įtraukčiai. Įgyvendinant struktūrines reformas būtina taikyti **Europos solidarumo mechanizmus**. Siekiant užtikrinti ES piliečių paramą tikrai ekonominei ir pinigų sąjungai, nacionalines reformų programas turi užtvirtinti **atitinkami socialiniai ir pilietiniai dialogai ir aktyvus Europos socialinio matmens propagavimas**. Šiuo atveju būtina užtikrinti, kad nevyktų lenktynės dėl žemesnių standartų, kurios lemtų atlyginimų mažinimo tendencijas, atlyginimų defliaciją ir sumažėjusį bendros paklausos lygį. **Būtina užtikrinti laisvas ir savarankiškas kolektyvines derybas**. **Europos socialiniam dialogui** turi tekti esminis vaidmuo kuriant ir taikant naują ekonominį valdymą. **Būtina geriau kontroliuoti visoje ES galiojančias pagrindines socialines teises ir užtikrinti jų laikymąsi**.

4.2 **Europos socialinio fondo ir Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo** išteklius būtina padidinti iki tokio lygio, kuris leistų reaguoti į esamą Europos užimtumo ir socialinę situaciją, kurią pirmininkas H. Van Rompuy apibūdino kaip „žmogiškąją tragediją ir socialinę krizę“ ⁽⁹⁾. Esant tokiai situacijai būtinas privalomas ir išsamus daugiamečių finansinės programos (DFP) persvarstymas, kaip reikalaujama 2013 m. kovo 13 d. EP rezoliucijoje ⁽¹⁰⁾. Atsižvelgiant į joje

⁽⁹⁾ „Todėl vis daugiau žmonių paprasčiausiai palieka darbo rinką, atsako bet kokių mokymosi galimybių ir rizikuoja atsidurti visuomenės užribyje (tarp 15–24 m. amžiaus grupės asmenų šis skaičius yra ne mažesnis kaip 13 proc.). Tai žmogiškoji tragedija ir socialinė krizė.“ Europos Vadovų Tarybos Pirmininko Herman Van Rompuy kalba EESRK, Briuselyje, 2013 m. sausio 17 d., EUCO13/13.

⁽¹⁰⁾ 2013 m. kovo 13 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos Vadovų Tarybos vasario 7–8 d. susitikimo išvadų dėl daugiamečių finansinės programos (2012/2803 (RSP)), p. 9.

nurodytą lankstumo mechanizmą, vykstančias EP ir Tarybos derybas ir ypač pageidautiną struktūrinį DFD persvarstymą įvykus naujesiems Europos Parlamento rinkimams, turėtų būti atstatytos bent jau Europos Komisijos pradiniam pasiūlyme nurodytos sumos, įskaitant tikslingesnį tam skirtų ES nuosavų išteklių naudojimą bei iš esmės padidinant išteklius teritorinės sanglaudos fondui, socialiniam fondui, švietimui ir mokymui bei prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondui.

4.3 ES turėtų labiau **remti atsakingas socialines investicijas** ir skirti daugiau dėmesio remiančiam **socialinės ekonomikos** vaidmeniui, pavyzdžiui, sugrąžinant Europos įstatus asociacijoms ir savidraudos įmonėms, į struktūrinių fondų planavimą įtraukiant socialinių įmonių steigimo ir vystymo programas, sudarant palankias sąlygas vykdyti socialinį ženklinimą ir naudotis kompensuojamosiomis priemonėmis bei dalyvauti viešųjų pirkimų procedūrose įmonėms, kurios įrodė duodančios socialinę naudą. Reikėtų sukurti ir **Europos socialinių inovacijų fondą**, siekiant atnaujinti vertingus tarpvalstybinius projektus, skirtus kovai su diskriminacija ir nepalankiomis sąlygomis darbo rinkoje. Europos Komisijai nustojus remti programą EQUAL, šių projektų įgyvendinimas labai sulėtėjo.

4.4 Be to, reikia imtis visų reikalingų veiksmų ir užimtumo priemonių siekiant **atkurti Europos pramonę** ir įgyvendinti tikslą, kad iki 2020 m. pramonėje būtų sukuriama 20 proc. BVP. EESRK pabrėžia konkurencingumo svarbą įmonėms – jo reikėtų siekti sudarius nuoseklias **sąlygas Europoje**.

4.5 ES turi „pajudėti“ ir dėl jaunimo, kitaip kyla pavojus, kad jaunimui Europos projektas taps visiškai svetimas. Norint susidoroti su **didžiule jaunimo nedarbo krize** Europoje reikalingas įtikinamesnis ES biudžetas nei nepakankami 6 milijardai eurų, pasiūlyti **Europos jaunimo užimtumo dokumentų rinkinyje išdėstytoms priemonėms ir Jaunimo garantijų iniciatyvai**, siekiant užtikrinti darbo vietas, jaunų bedarbių mokymą arba švietimą, ypač ten, kur tokių priemonių reikia labiausiai. Kyla pavojus, kad be pakankamo finansavimo Europos jaunimo garantijų iniciatyva bus laikoma tik butaforine priemone. Pasielkdamas **bendrą Europos igūdžių pasą** ES turėtų imtis tvirtesnio vadovaujamojo vaidmens išplečiant Europos kvalifikacijų sandarą ir įtraukiant į ją visas kvalifikacijas ir visus igūdžius, įgytus formalaus, savišvietos ir neformalaus mokymosi priemonėmis. Akivaizdu, kad prireiks **Europos mokyklų, verslo sektoriaus ir socialinių partnerių partnerystės sistemos**, kaip ir panašių strateginių sinergijų, kuriomis siekiama, kad aukštasis mokslas ir mokymasis visą gyvenimą taptų svarbiausiu darbo vietų kūrimo, gebėjimų paklausos ir pasiūlos neatitikties

problemos sprendimo, užimtumo, inovacijų ir verslumo skatinimo veiksniumi. Įgyvendinant Europos semestrą būtina užtikrinti, kad priemonės, skirtos sumažinti valstybės garantuotas skolas ir nacionalinius deficitus, nekeltų pavojaus viešajam investavimui į švietimą ir mokymą.

4.6 **Realios darbo vietos, deramas darbas ir socialinių teisių perkeliamumas turi būti pagrindiniai tvaraus Europos ekonomikos atgaivinimo plano veiksniai.** Europos socialinis modelis yra privalumas pritraukiant vidaus investicijas ir skatinant verslo įmonių plėtrą Europoje. Jį reikėtų įvertinti numatant fiskalinę paramą už užimtumą skatinančias priemones, įskaitant mikroįmones ir tikrai savarankišką darbą. Įgyvendinant ES užimtumo ir darbo rinkos politikos priemones būtina užtikrinti **socialinių standartų laikymąsi**. Siekiant konkurencingumo ir lankstumo jokia būdu negalima pamiršti deramo darbo ir atlyginimų, kurie nebūtų nustatomi žemiau skurdo ribos. **Europos socialiniams partneriams**, įgyvendinantiems savo darbo programas, **tenka ypatinga atsakomybė išspręsti skurstančių dirbančiųjų** problemą.

4.7 **ES turi rimčiau ir akivaizdžiau imtis priemonių sumažinti ir panaikinti skurdą.** Aktyvių skurdo mažinimo priemonių ekonominė ir socialinė nauda Europai viršija ilgalaikę ekonominę ir socialinę žalą, padarytą neveiklumo arba priemonių, kurios dar labiau padidina skurdą. Mažiausia, ką būtina padaryti, tai užtikrinti, kad Europos semestro metu būtų dedamos aktyvios pastangos įgyvendinti **strategijoje „Europa 2020“ nustatytą „pavyzdinį“ išipareigojimą pasiekti, kad iki 2020 m. 20 milijonų žmonių išbristų iš skurdo**, užuot užkirtus tam kelią imantis deficito mažinimo priemonių. Pirmiausia tam reikalingi geresni ES lygmens rodikliai skurdo poveikiui išmatuoti ir užtikrinti tinkamą nacionalinių reformų programų ir taupymo priemonių, kurios gali iš tikrųjų padidinti skurdą ir kliudyti ekonomikos atgaivinimui, stebėseną ir, esant reikalui, koregavimą. EESRK šiuo metu rengia valstybių narių garantuotų minimalių pajamų sistemų apžvalgą, kurios tikslas – nustatyti ir skleisti gerąją praktiką visoje ES. Komitetas taip remia Europos Parlamento raginimą išnagrinėti galimybę parengti pasiūlymą dėl teisės akto, kuriuo nustatoma, kad pakankamos minimalios pajamos turėtų sudaryti bent 60 proc. kiekvienos valstybės narės pajamų medianos⁽¹¹⁾, ir raginti jį priimti. Kaip Europos semestro socialinio stabilumo koregavimo mechanizmą būtų galima įsteigti tam skirtą **Europos kovos su skurdu solidarumo fondą** ir taip sudaryti sąlygas skirti tokias pajamų rėmimo priemones. Komitetas taip pat norėtų pakartoti savo pasiūlymą, kad 20 proc. visų Europos socialinio fondo išteklių turėtų būti skirti spręsti su socialine įtrauktimi ir skurdu susijusias problemas.

⁽¹¹⁾ EESRK ragina parengti išsamų aktyvios įtraukties strategijų įgyvendinimo vietos lygmeniu planą. Komitetas remia Europos Parlamento raginimą Komisijai ištirti pasiūlymo dėl teisės akto, kuriuo nustatoma, kad pakankamos minimalios pajamos turėtų sudaryti bent 60 proc. kiekvienos valstybės narės pajamų medianos, poveikį (OL C 248/130, 2011 8 25).

4.8 **Europos prieinamumo aktas yra būtinas siekiant neįgaliesiems užtikrinti judėjimo laisvę bei prekių, paslaugų ir fizinės infrastruktūros prieinamumą.** Siekiant šio tikslo konkreti ir efektyvi priemonė būtų **Europos mobilumo kortelė.** Komisija taip pat turėtų parengti **Jungtinių Tautų konvencijos dėl neįgalųjų teisių poveikio vertinimo priemonę** ir atsižvelgti į tai Europos semestro procese.

4.9 **Be to, reikėtų parengti ES metodologiją ir palyginamųjų ir kiekybiškai įvertinamų rodiklių sistemą sveikatos apsaugos ir sveikatos priežiūros skirtumų mažinimo srityje,** kad Europos semestro metu būtų galima atlikti situacijos valstybėse narėse auditą.

4.10 Europos semestro socialinis matmuo taip pat turėtų apimti **ES lygmens visuomeninius palyginamuosius rodiklius** ir gerosios praktikos gaires, skirtas darbo ir šeimos gyvenimo suderinimui, galimybėms naudotis vaikų priežiūros paslaugomis, aktyviam senėjimui, savanorystei, teisėms į būstą ir kovai su benamyste.

4.11 Imigrantai darbuotojai daug prisideda prie Europos ekonominio vystymosi ir gerovės. Darbo jėgos imigracijos procedūros turi būti teisėtos ir skaidrios. Imigracijos teisės aktai turi gerbti žmogaus teises ir užtikrinti vienodas sąlygas. EESRK mano, kad ES privalo stiprinti integracijos politiką ir aktyviau kovoti su rasizmu, ksenofobija ir imigrantų bei mažumų diskriminavimu.

4.12 Kad ekonomikos atsigavimas būtų tvarus visoje ES reikia daugiau ekonominės ir su monetarinės simetrijos bei didesnės socialinės sanglaudos. Europos socialinių veiksmų programa, įskaitant pirmiau nurodytus konkrečius uždavinius, padėtų sukurti nuoseklesnę socialinį pagrindą sutelkti visas jėgas ir užmegzti naują ryšį tarp ES ir jos piliečių. Todėl pageidautina dviem lygiais – tiek Europos Sąjungoje, tiek ir Europos ekonominėje ir pinigų sąjungoje – atkurti socialinę pusiausvyrą, laikantis dinamiško požiūrio į subsidiarumo principą. Tačiau nepasiekus pakankamo susitarimo arba pritrūkus politinės valios tokiam atgaivintam ES socialiniam matmeniui, EESRK siūlytų sustiprinti bendradarbiavimą Europos ekonominėje ir pinigų sąjungoje. Ši sąjunga turėtų savo finansinius išteklius, papildomą socialinį fondą, Europos socialinės pažangos paktą, grindžiamą demokratiškai atskaitingomis ir griežtomis sutartinėmis sąlygomis, reglamentuojančiomis ekonominę ir pinigų konvergenciją, socialiniais standartais, tikslais ir stabilizavimo mechanizmais (su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene turėtų įvykti diskusija, ar būtų prasminga taikyti Europos Komisijos nario L. Andor neseniai pasiūlytą EPS nedarbo draudimą arba bedarbio pašalpų sistemą ir kiek tai būtų naudinga). Šį sustiprintą bendradarbiavimą turėtų papildyti glaudesnės Europos ekonominės ir pinigų sąjungos mokesčių, biudžeto ir pinigų stabilizavimo mechanizmai – taip galima išsivaizduoti atitinkamą socialinį matmenį turinčią Europos ekonominę ir pinigų sąjungą.

4.13 **Konkurencingumo ir ekonomikos augimo sutartiniai įsipareigojimai,** dėl kurių vyko diskusijos Europos Vadovų Tarybos susitikime gruodžio mėn., turi būti **demokratiškai atskaitingi** ir nesilpninti Europos socialinės rinkos ekonomikos, apie kurią kalbama Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnio 3 dalyje. Taip pat būtina geriau apibrėžti ir patikslinti **solidarumo mechanizmą remti** valstybių narių pastangoms, kuris palaipsniui gali įgauti tikrų finansinių pervedimų formą. Pradinis konkretus šio mechanizmo biudžetas turėtų būti 50–100 milijardų eurų, finansuojamų panašiu būdu kaip ir Europos stabilumo mechanizmas.

4.14 Siekiant užtikrinti geresnę pusiausvyrą ir įgyvendinti Sutartyje numatytą socialinės rinkos ekonomiką, sustiprinus pinigų reikalus ir eurą atsakingo Komisijos nario vaidmenį, būtina **sustiprinti ir už užimtumą, socialinius reikalus ir įtraukti atsakingo Komisijos nario vaidmenį.** Sustiprinus Ekonomikos ir finansų tarybos įgaliojimus, būtina **atitinkamai sustiprinti ir Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos įgaliojimus.**

4.15 Be to, atsižvelgiant į Europos ekonominę ir socialinę valdyseną, ypač atkreipiant dėmesį į Europos semestrą ir strategiją „Europa 2020“, būtina nedelsiant sustiprinti **Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų** įgaliojimus ir didinti **socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų** dalyvavimą ir užtikrinti jį visais politinių derybų lygmenimis.

5. Tiriamosios nuomonės pasiūlymai

5.1 Europos socialinės obligacijos

5.1.1 Greta pirmiau išdėstytų pasiūlymų, galbūt būtų galima daugiau pagalvoti apie papildomus kelius, kaip įtraukti Europos piliečius, pilietinę visuomenę ir suinteresuotas įmones dalyvauti iš naujo pradėtoje įgyvendinti Europos socialinių veiksmų programoje, pavyzdžiui, sudominti **juos Europos socialinėmis obligacijomis** ir jų išleidimu. Kol viešieji ištekliai yra riboti, tai leistų aiškiai apibrėžtiems tikslams pritraukti lėšų iš didelių nenaudojamų privačių santaupų atsargų.

5.1.2 Ši iniciatyva būtų nesusijusi su šiuo metu vykstančiomis diskusijomis dėl ES stabilumo obligacijų leidimo (siekiant padėti pasidalyti tarpusavyje skolas) ir dėl ekonomikos atgaivinimo ir augimo obligacijų (Europos ekonomikos atgaivinimo plano dalis). **Europos socialinės obligacijos,** priešingai – būtų finansuojamos ne iš nacionalinių biudžetų ir ne bendrai finansuojamos per ES biudžeto mechanizmus – jas įsigytų arba į jas investuotų atskiri asmenys, verslo įmonės, profesinės sąjungos ir pilietinės visuomenės grupės, norinčios dalyvavimu **Europos socialinių veiksmų fondo veikloje,** prisiimti individualią arba įmonių socialinę atsakomybę. Šie subjektai patys

finansuotų ir valdytų šį fondą, nustatydami ne per dideles palūkanų normas ir taikydami ne pelno principą, o atsakingos ES institucijos atliktų skaidrią stebėseną, reguliavimą, lėšų skirstymą ir garantavimą iki tam tikros sumos.

5.1.3 Atsakingos ES institucijos turėtų teikti logistinę paramą leidžiant obligacijas, o **privatūs, įmonių ir viešieji suinteresuotieji subjektai**, nusprendę dalyvauti programoje ir imtis atsakomybės už Europos socialinių veikslių fondą, **turėtų užtikrinti, kad šis procesas būtų kuo prieinamesnis piliečiams ir bendrai valdyti obligacijų leidimą**. Jie pirkėtų, kaupėtų ir investuotų obligacijas į savo pasirinktas socialines programas, visų pirma **pagal pasiūlytą Europos socialinių veikslių programą**, gaudami techninę atitinkamų ES institucijų ir patariamųjų organų pagalbą, kad būtų galima įvertinti tų programų finansinį patikimumą ir galimą socialinį poveikį. **Tokios socialinės investicijos galėtų apimti:** socialinį būstą, kooperacines įmones ir socialines įmones, paramą savitarpio pagalbos grupėms, savidraudos įmones, savivaldybių socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas, švietimo, mokymo ir perkvalifikavimo tinklus, socialines inovacijas, mokslinius tyrimus ir plėtrą, paskolas ir infrastruktūros vystymo partnerystes, kaimo turizmą, mainus keliaujant, kultūrinę veiklą, labdaros akcijas ir kt.

5.1.4 Galiausiai būtų galima išnagrinėti išsamesnius planus plėtoti šias Europos socialines obligacijas, pavyzdžiui, sukuriant nemažai tokių obligacijų, kurias vietos ir (arba) nacionaliniu lygmeniu valdytų ir kurių leidimą skatintų nurodyti dalyviai. Šioms obligacijoms, kurių tikslai ir valdymo metodai atitinka bendros Europos programos kriterijus, būtų galima suteikti Europos sertifikatą dalyvauti bendrojoje sistemoje ir, šiuo pagrindu, skirti mokesčių lengvatas jų pirkėjams.

5.1.5 Europos socialinių veikslių fondo valdančiąją tarybą turėtų sudaryti sistemoje dalyvaujantys suinteresuotieji subjektai, atstovaujami proporcingai jų investicijų į Europos socialines obligacijas daliai. Atitinkami ES organai (įskaitant EESRK) turėtų teikti logistinę pagalbą ir konsultacijas.

5.2 Europos švietimo tinklas bedarbiams

5.2.1 Trumpalaikės ir vidutinės trukmės laikotarpiu masinio nedarbo problema Europoje nebus išspręsta, net jei nuo 2014 m. augimo prognozės gerėja ir turėtų pasijusti Europos ekonomikos atgaivinimo priemonių poveikis. Europos darbo rinka turi atlikti svarbesnį vaidmenį sudarant mūsų darbo jėgai galimybę laisvai judėti, panaudoti savo gebėjimus ten, kur jie reikalingi, ir įgyti naujų gebėjimų, kuriuos sugrįžus būtų galima tobulinti. Labai svarbu, kad mūsų darbo jėga ir toliau išliktų aktyvi, pageidautina, turinti užimtumą arba dalinį užimtumą, o jei ne – dalyvautų švietimo, mokymo arba perkvalifikavimo priemonėse. Svarbu užtikrinti veiksmingas, perspektyvias, inovacines ir darbo poreikius atitinkančias švietimo priemones. Daugelis švietimo ir mokymo programų yra trumpalaikės, todėl daugeliu atvejų jos galiausiai nesuteikia ilgalaikio darbo perspektyvų. Tikimybė, kad darbo netekę vyresnio amžiaus darbuotojai dalyvaus tokiose programose, yra nedidelė. Vertėtų pagalvoti apie ilgalaikę europinę strategiją, taip pat pasiremti patikrinta Europos geriausia patirtimi, pavyzdžiui, 1997–2002 m. Švedijoje vykdyta suaugusiųjų švietimo programa arba Vokietijoje ir Austrijoje taikoma dualiojo profesinio mokymo sistema. ES galėtų apsvarstyti galimybę paskatinti **Europos švietimo tinklo bedarbiams** įsteigimą, siekiant suteikti galimybę dalyvauti visaapimančiose, du metus trunkančiose švietimo programose, kurios leistų keisti profesinę karjerą, įgyti darbo, mokymo arba profesinio mokymo patirties kitose valstybėse narėse pasinaudojant **tarpvalstybiniais kuponais mokymosi išlaidoms padengti** ir kreditų perkėlimo sistema, galiausiai įgyjant abipusiškai pripažįstamą profesinę kvalifikaciją.

5.2.2 Skyrus pakankamai lėšų tokiai sistemai ir ją pripažinus daugumai valstybių narių, nustačius aiškius sutartinius susitarimus su savanoriškai tokiose programose dalyvaujančiais darbuotojais, didelis skaičius ilgalaikių bedarbių, kurie kitu atveju jokių būdu būtų neradę užimtumo galimybių, turėtų aukštos kokybės darbo vietas, o tai darytų teigiamą poveikį tiek su tuo susijusiems asmenims, tiek ir visam Europos šalių socialiniam kapitalui.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl euro perspektyvų praėjus dešimčiai metų nuo jo įvedimo. Europos Sąjungos ekonomikos bei politikos ateitis ir nauja Sutartis (nuomonė savo iniciatyva)

(2013/C 271/02)

Pranešėjas **Carmelo CEDRONE**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2012 m. liepos 12 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Euro perspektyvų praėjus dešimčiai metų nuo jo įvedimo. Europos Sąjungos ekonomikos bei politikos ateitis ir nauja Sutartis.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 4 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 134 nariams balsavus už, 27 – prieš ir 22 susilaikius.

1. Išvados ir pasiūlymai dėl euro ateities

1.1 EESRK mano, kad euro įvedimas ir ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) kūrimas buvo svarbiausias Europos nueito kelio etapas. Tai buvo numatyta Sąjungos strateginiame plane, atspindinčiame EAPB sutarties ir Romos sutarties įkvėptą viziją. Šiam uždaviniui prireikė daug pastangų ir ryžto, tai buvo investicija į ateitį, suteikusi daug vilčių, nes buvo tvirtai tikima, kad stipri bendra valiuta padės įveikti visus likusias kliūtis, trukdančias baigti kurti ekonominę ir pinigų sąjungą ir visišką politinę sąjungą taip, kaip reikia. Euras tebėra viso to pagrindas.

1.2 Tačiau praėjus dvidešimčiai metų, turime pripažinti, kad neįvyko tai, ko buvo tikėtasi: galbūt todėl, kad per visą šį ilgą laikotarpį euras nepatyrė nei didelių išorinių, nei vidinių sukrėtimų, galbūt dėl šiandien tebesitęsiančio Europos šalių kreditorių ir šalių skolininkų tarpusavio nepasitikėjimo, kuris savo ruožtu lemia sanglaudos trūkumą ir skatina nepasitikėjimą vyriausybėmis. Visiems patiko mėgautis ramiu gyvenimu ir gerove, rodėsi, viskas klostosi sklandžiai, tačiau tai tebuvo apgaulinga ramybė. Prasidėjusi, ir Europos Sąjungos neaplenkusi, tarptautinė ekonomikos ir finansų krizė privertė sunerimti ir atskleidė **EPS struktūros trūkumus ir prieštaravimus**, dėl kurių euras prarado patrauklumą. Pradžioje manyta, kad EPS veikimui užtikrinti pakaks keleto „apskaitos taisyklių“, pavyzdžiui, stabilumo pakto, tačiau paaiškėjo, kad problemos yra ne techninės, o ekonominės ir politinės.

1.3 EESRK pripažįsta stabilumo svarbą. Tačiau stabilumas turi būti siejamas ne tik su kainomis ir ekonomikos ir finansų institucijomis, bet ir su politika bei socialinėmis sąlygomis. Piliiečiai visai pagrįstai mano, jog neteisinga, kad būtent jiems, o ne svarbiausiems krizės kaltininkams – bankams, tenka didžiausia krizės padarinių našta, t. y. skolų grąžinimas. EESRK įsitikinęs, kad griežtas taupymas nėra ilgalaikis politinis sprendimas. Be kita ko, kai kuriose šalyse taupymo ribos jau viršytos.

1.4 Todėl EESRK mano, kad bendra valiuta bus tvari tik tuo atveju, jei pavyks pasiekti euro zonos šalių ekonominių pajėgumų konvergenciją ir sustiprinti bendrą konkurencingumą, tačiau šiems tikslams pasiekti būtinos ir ekonominės, ir politinės pastangos. Nepakanka tik laikinos priežiūros. Jau dabar būtina padaryti kokybinių šuolį ir susieti ne tik valiutą ir ekonomiką, bet ir bendrą politiką, suverenitetą, žmogiškuosius išteklius ir gebėjimus plėtoti Europos tautų dialogą. Siekiant atgaivinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą ir sugrąžinti tikėjimą euro privalumais (o ne trūkumais), būtina didesnė politinė integracija, ir socialinė rinkos ekonomika ir mažiau dirizizmo.

1.5 Šioje nuomonėje akivaizdžiai parodyta, kad EESRK pasiūlymai yra iniciatyvūs, tuo tarpu Komisijos ir Tarybos pasiūlymai krizės problemoms spręsti yra veikiau reaktyvūs. Pavyzdžiui, *Sutartyje dėl stabilumo, koordinavimo ir valdymo* pabrėžiamas stabilumas, tačiau nesiūloma bendrų finansinių priemonių ekonomikos atgaivinimui ir užimtumui skatinti, panašiai ir Susitarimą dėl bendro priežiūros mechanizmo (BPM) galima vertinti kaip svarbų žingsnį, nors ir nėra patikimo ir konkretaus ES politikos veiksmų plano. Europa turi vėl pradėti kurti gerovę, kad galėtų visiems vienodai paskirstyti jos vaisius. Tai geriausias būdas nepasitenkinimui mažinti. Griežto taupymo priemonės nėra vienintelė išeitis.

1.6 EESRK jau ne kartą prašė ir šioje nuomonėje pakartoja prašymą įvertinti tikrąją euro ir Europos padėtį siekiant juos išsaugoti, ištirti jų politines ir ekonomines galimybes, laimėjimus ir praradimus, nurodyti tuos, kurie atsakingi už dabartinę padėtį, taip pat ragina imtis skubių veiksmų, nes nebegalima švaistyti laiko skambioms kalboms, išsiskundžėjimams ir prasimanymams. Tai vienintelis būdas išvengti jau kurį laiką silpnėjančios Europos griūties. Todėl nereikėtų kaltinti populizmu tų, kurie nepitaria primestam pasiaukojimui. Europa turi atsakyti arogancijos ir išmokti atidžiai klausytis.

Pasiūlymai, kaip baigti kurti ekonominę ir pinigų sąjungą. Trūkstamos grandys

Ekonomika

1.7 EESRK mano, kad geriausias būdas baigti kurti EPS, išvengti recesijos, sumažinti valstybių skolas ir stabilizuoti jų biudžetus – tai pakeisti principą, kuriuo grindžiama dabartinė ES ekonomika (stabilumas augimui skatinti), kitais žodžiais tariant, pagrindinis tikslas turėtų būti augimas, o ne griežtas taupymas, todėl reikėtų, įtraukiant socialinius partnerius, raginti sudaryti naują **paktą dėl augimo, užimtumo ir stabilumo (tarpusavio) skatinimo** (augimas stabilumui užtikrinti). Komitetas įsitikinęs, kad:

- i) ekonomikos atgaivinimo reikėtų siekti ne tik pinigų politika (pavyzdžiui, užtikrinti pakankamą bankų sektoriaus likvidumą, taikyti žemas palūkanų normas) ir mokesčių politika (šiuo metu šios politikos priemonės ribotos, atsižvelgiant į tai, kad daugelyje valstybių būtinas biudžeto konsolidavimas). Šiuo tikslu taip pat reikia daugiau investuoti į alternatyvių energijos išteklių sektorių, aplinkosaugą ir numatyti daugiau **socialinių investicijų** ir tokiu būdu paskatinti privačiojo sektoriaus investicinių produktų ir paslaugų paklausą, atitinkančią namų ūkių poreikius;
- ii) taikant tokį metodą galima **sumažinti labai išaugusį nedarbo lygį ir gauti mokestinių pajamų**, o tai padėtų sumažinti valstybių skolas ir biudžeto deficitą;
- iii) šios investicijos neturėtų būti finansuojamos taikant vienintelį principą „surinkti kuo daugiau mokesčių ir išleisti kuo daugiau viešųjų lėšų“, reikėtų taip pat **leisti obligacijas, kurios pritrauktų pasaulines perteklines santaupas, kurioms panaudoti trūksta investicinių galimybių**, ir taip skatinti ekonomikos augimą Europos Sąjungoje ir pasaulyje: augimui paskatą suteiktų finansuojamų projektų rentabilumas, o ne biudžeto lėšų perkėlimai tarp valstybių narių;
- iv) visų pirma reikėtų **stiprinti įmonių**, ypač MVĮ, **finansinius pajėgumus**, turint omenyje tai, kad šiuo metu daugeliui jų gresia išnykimas, kadangi jos negali iš bankų gauti pakankamai paskolų medžiagoms ir įrangai įsigyti, dar ir todėl, kad MVĮ paskolas suteikiantiems bankams centriniai bankai kelia pernelyg didelius reikalavimus dėl garantijų;
- v) būtina nedelsiant imtis priemonių viešosioms investicijoms, kuriomis siekiama ekonomikos augimo, skatinti neįtraukiant jų į balansą ir, kol bus pradėtos leisti euroobligacijos⁽¹⁾, taikyti „subalansuoto biudžeto taisyklę“, t. y. bendrų

taisyklių, kuriomis atsižvelgiama ir į šalies privačiojo sektoriaus išsiskolinimo lygį, sistemą.

1.8 Būtina **simetriškai** įgyvendinti **įvairių sričių politiką** siekiant užtikrinti **tvarų eurą** ir sumažinti šalių ekonominius skirtumus, šiuo tikslu parengti solidarų planą dėl investicinių išteklių perkėlimo į ekonomiškai silpnesnes šalis, taip pat įgyvendinti tikslinius projektus, prireikus numatyti mokesčių perkėlimą ir susieti darbo rinką su socialine politika. Kitaip tariant, būtina simetriškai reguliuoti bendrus žlungančių bankų gelbėjimo fondus, Europos indėlių draudimą, Sąjungos obligacijas, euroobligacijas, bendrą ES užsienio prekybos deficito mažinimo politiką ir t. t. (sukurti bendrą kompensacijų ar prisitaikymo fondą);

1.9 Reikėtų **sukurti ES ekonomikos valdymo instituciją**, atsisakyti dabartinio neefektyvaus politikos koordinavimo metodo ir reformuoti euro grupę, kad ji taptų balsų dauguma sprendimus priimančia, eurui atstovaujančia organizacija. Daugiau nebegalima turėti pinigų ir bankų sąjungų ir vykdyti skirtingą ekonomikos politiką. Bendras valdymas (kaip pavyzdžiui, fiskalinio susitarimo atveju) makro ir mikro lygmeniu (pavyzdžiui, sudaryti pramonės susitarimą) gali suteikti naują postūmį ekonomikos ir mokesčių politikai ir būti naudingas augimui, užimtumui ir socialinei įtraukčiai.

1.10 Reikėtų **bendro** euro zonos **biudžeto** ir, žinoma, taikyti bendras taisykles, suderinti prekybos politiką ir šiuo metu labai skirtingus mokėjimų balansus, vykdyti fiskalinio konsolidavimo politiką pagrindinį dėmesį skiriant multiplikatorių struktūrai, kad būtų pakankamai išteklių ekonomikos augimui ir užimtumui skatinti, taip pat būtina pradėti reformas, kurios leistų didinti silpnesnių šalių našumą⁽²⁾.

1.10.1 Vis dėlto, geriausias sprendimas, kuris leistų sumažinti dabartinių griežto taupymo priemonių skaičių ir (arba) jas sušvelninti labiausiai išsiskolinusiose šalyse – tai skatinti paklausą šalyse kreditorėse. Valstybės narės turėtų tuo pačiu metu spręsti skolos problemas ir vykdyti struktūrines reformas, o ES turėtų parengti konkretų solidarų planą augimui skatinti, užimtumui didinti ir socialiniam teisingumui stiprinti. Ekonomikos nuosmukio laikotarpiu neturėtų būti taikomos dar ir griežtos taupymo priemonės, kaip daroma ES: bandymas per kreditų krizę mažinti skolą yra žalingas ekonomikai.

P pinigai ir finansai

1.11 Būtina sistema, įskaitant pinigų politikos priemones, kuri padėtų taisyti klaidas ir šalinti trūkumus reformas vykdančiose šalyse, taip pat mažinti euro zonos šalių ekonominius skirtumus ir neatitikimus.

⁽¹⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 10.

⁽²⁾ OL C 133, 2013 5 9, p. 44.

1.12 **Europos Centrinis Bankas** (ECB) taip pat nukentėjo nuo EPS trūkumų. ECB laikydamasis Sutarties „privalėjo“ taikyti **bendrą – beveik federalinę – monetarinę politiką, nepaisant skirtingos šalių ekonomikos** ir didelių tarpusavio neatitikimų. Todėl, kaip minėta pirmiau, reikėjo ir tebereikia imtis ES taisomųjų priemonių. Jos leidžia išvengti pernelyg didelės rizikos ir užtikrina veiksmingesnius ir teisingesnius ECB veiksmus, skirtus stabilizuoti kainas, sumažinti iškraipymus ir pusiausvyros sutrikimus, kurių nepanaikinus gali kilti pavojus bendros valiutos išlikimui, kaip atsitiko per paskutinįjį valstybių skolos krizės etapą, kai išgelbėjo tik ryžtingi ECB valdybos sprendimai. Šie veiksmai taip pat būtini ir ekonominei integracijai, kuri vyksta lėčiau nei monetarinė integracija, bent jau iki tol, kol bus išspręstas dabartinių ECB įgaliojimų ir ES politikos trūkumų klausimas.

1.12.1 Šiuo metu ECB vaidmuo pernelyg silpnas. Kad galėtų geriau atlikti savo vaidmenį ir veikti vienodomis sąlygomis, ECB turėtų vykdyti tokias pačias funkcijas ir turėti tokius pačius įgaliojimus, įskaitant paskutinio skolintojo funkciją, kaip ir JAV Federalinė rezervų sistema. Taigi, ECB turėtų būti suteikti visi įgaliojimai, kad prireikus jis galėtų atlikti ir augimo skatinamojo vaidmenį.

1.12.2 Šiuo metu aktyviai vyksta centrinių bankų diskusijos dėl ekonomikos augimo atgaivinimo strategijos. Tęsiama sena diskusija dėl sąsajų, siejančių griežtą taupymą ir augimą, taigi infliaciją ir augimą, taip pat augimą ir užimtumą. Pavyzdžiui, vykdydama savo įgaliojimus sumažinti nedarbo lygį 6 proc. Federalinė rezervų sistema į rinką išleidžia 85 mlrd. JAV dolerių per mėnesį (tokią pačią politiką būtų pasirengęs vykdyti ir Anglijos bankas). Taigi neturėdamas nurodymų jam duodančios vyriausybės ir biudžeto ECB yra silpnesnis už kitus centrinius bankus. Ši sąlyga yra svarbi ir valiutų santykių kontrolei užtikrinti. ECB taip pat turėtų būti atsakingas už valiutų keitimo kurso politiką; pagal Sutartį tik Taryba turi teisę sudaryti oficialius susitarimus dėl euro ir ES nepriklausančių šalių valiutų keitimo kurso.

1.12.3 **Skola** – tai dar vienas ekonominei ir pinigų sąjungai svarbus klausimas. Šia tema EESRK jau yra pateikęs konkretų pasiūlymą nurašyti 60 proc. valstybių skolos ir taip išvengti spekuliacijos rinkoje poveikio euro zonai⁽³⁾. Akivaizdu, kad baigus kurti ekonominę ir pinigų sąjungą ir sudarius bendrą euro zonos biudžetą, atsirastų galimybė leisti įvairių rūšių bendras obligacijas (žinoma, bendro euro zonos biudžeto lėšomis).

1.13 Kalbant apie bendrą finansų ir bankų sistemą, EESRK mano, kad reikėtų per reikiamą laikotarpį (kuris turėtų būti trumpas) baigti derinti ES sukurtų su šiomis sistemomis susijusių priemonių aspektus⁽⁴⁾. Šios priemonės yra vienos

svarbesnių ir veiksmingesnių siekiant baigti kurti stabilią EPS ir vidaus rinką.

Politika ir institucijos

1.14 Nors atrodytų, kad „federalinis modelis“ mums labiausiai tinka, EESRK mano, kad ateityje ES ir jos institucijos turėtų atsisakyti „ideologiniu modeliu“ grindžiamų sistemų ir pačios Europos idėjos išsaugojimo vardan sutelkti dėmesį į praktinius ir esminius klausimus. Pagrindinis Europos tikslas turėtų būti žmonių interesai bei solidarumas ir būtent tai turi būti ekonomikos varomoji jėga, o ne priešingai. Privalome jau dabar pradėti kurti **politinę, socialinę ir ekonominę sąjungą**. Tarybos pastangos imtis šio darbo, nors ir sveikintinos, tačiau nepakankamai ryžtingos ir per menkos. Solidarumo labai reikėtų atsisakyti egoizmo, Europą užvaldžiusių utopinių interesų, sustabdyti arba sušvelninti griežto taupymo politiką, kad pagerėtų padėtis, o įgyvendinamomis iniciatyvomis visų pirma skatinti užimtumą ir ekonomikos augimą.

1.15 Norint baigti kurti EPS ir įgyvendinti pirmiau pateiktus pasiūlymus, reikėtų siekti socialinės ir **politinės sąjungos**. Sprendimų priėmimo procesas turi tapti demokratiškesnis (balsų dauguma) ir skaidresnis siekiant pozityvios ir tolygios integracijos, laikytis bendro suvereniteto principų ir tokiu būdu sumažinti integracijos proceso skirtumus. Toks sprendimas užtikrintų vieningą ES nuomonę tarptautinėse organizacijose.

1.16 **Naujoji sutartis**. EESRK mano, kad daugumą nuomonėje pateiktų ekonominių pasiūlymų galima įgyvendinti nekeičiant Sutarties. Prireikus, pasiūlymams pritariančios šalys gali stiprindamos bendradarbiavimą imtis bendrų veiksmų (pavyzdžiui, priimant Fiskalinį susitarimą), taip būtų galima sparčiau siekti pažangos ir išvengti Europos Sąjungos galimos dezintegracijos rizikos iškilus naujiems išoriniams sunkumams ir toliau taikant griežto taupymo politiką. Dar viena tvirtesnės integracijos galimybė – suteikti platesnius įgaliojimus naujai išrinktam Europos Parlamentui, dėl kurio pasiūlymų galėtų taip pat būti rengiami visuotiniai referendumai vienu metu visose suinteresuotose šalyse.

Tarptautinis aspektas

1.17 Pastarojo meto įvykiai Europoje neabejotinai **turi tarptautinių pasekmių**, o Europai savo ruožtu poveikį daro tarptautinio masto įvykiai. Todėl būtinos veiksmingesnės tarptautinės struktūros, kurioms būtų suteikti didesni įgaliojimai priimti sprendimus, kad būtų galima stiprinti **pasaulinį valdymą**. Tarptautinėje arenoje ES, bent jau euro zonos valstybės narės, turėtų laikytis bendros pozicijos. Visų pirma, siekiant pasaulinio vystymosi, Didžiajam dvidešimtukui (G20) turėtų būti sudaryta galimybė įsteigti „Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą“ ir veikti taikant fiskalines paskatas.

⁽³⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 10.

⁽⁴⁾ OL C 44, 2013 2 15, p. 68, ir OL C 11, 2013 1 15, p. 34.

1.18 Vis dėlto, tik nauja, darnesnė ir demokratiškesnė politinė sistema ir geresnis vidaus valdymas suteiks ES galimybę veiksmingiau tvarkyti išorės reikalus ir laikytis vieningos pozicijos tarptautiniu lygmeniu. Tai visų pirma pasakytina apie valiutų kursą, kuris svarbus siekiant išvengti žalos ES ekonomikai, ir apie pasaulinius ekonominius santykius, visų pirma su besivystančiomis šalimis.

1.19 Apibendrinant pateikiame šiuos keturis pasiūlymus euro sistemai baigti kurti:

- i) užtikrinti ES ekonomikos valdymą (augimui, užimtumui, ekonominei ir socialinei sanglaudai skatinti); sudaryti bendrą euro zonos biudžetą ir mažinti euro zonos valstybių ekonomikos skirtumus,
- ii) užtikrinti monetarinį ir finansinį valdymą: sustiprinti ECB įgaliojimus, baigti kurti finansų ir bankų sektoriaus vidaus rinką,
- iii) sukurti politinę ir socialinę sąjungą,
- iv) stiprinti tarptautinį ES vaidmenį ir pasaulinį valdymą.

2. Įžanga

2.1 Šiuo metu ES išgyvena labai sudėtingą ir pavojingą laikotarpį, kurio neigiamų padarinių mastas gali būti gerokai didesnis nei dabartinės ekonominės ir socialinės pasekmės. Komiteto nuomonėje savo iniciatyva iškeliami įvairūs klausimai: Sutartyje jau nustatytų ekonominės ir socialinės sanglaudos įpareigojimų vykdymas, nauja ekonomikos ir pinigų politika augimui ir užimtumui skatinti, iniciatyvesnė inovacijų politika, MVĮ skirto Europos rizikos kapitalo fondo kūrimas, galiausiai, darbas ES ateities labui ⁽⁵⁾.

2.2 Europos Sąjungos neaplenkiantys didžiuliai ekonominiai interesai užuot vieniję, priešingai – skatina nesutarimus. Dėl šios padėties nereikėtų kaltinti euro ⁽⁶⁾. Euras – tai ilgą laiką likimo valiai palikta valiuta, kuri vis dar laukia, kad „suinteresuotosios šalys“ (vyriausybės) ja pasirūpintų.

2.3 EESRK tenka pareiga spręsti šį uždavinį, kalbėti atvirai, skaidriai ir išvalgiai, įvertinant riziką ir prieštaravimų mastą,

tačiau neslepiant tikrosios padėties. Šios nuomonės tikslas – parodyti Komiteto pasiryžimą aktyviai ir besąlygiškai padėti baigti kurti EPS ir įveikti krizę, ginti Europos Sąjungos ir visų pirma labiausiai nuo dabartinės krizės kenčiančios euro zonos šalių darbuotojų, įmonių ir piliečių interesus.

3. Maastrichto sutartis: pinigų ir sanglaudos politika

3.1 Pinigų sąjunga

3.1.1 Bendrą valiutą įsivesti būtų paranku toms šalims, kurios yra veikiamos simetrinių sukrėtimų arba kurios turi mechanizmus asimetriniams sukrėtimams atlaikyti. Empiriniai tyrimai rodo, kad asimetrinių sukrėtimų tikimybė Europoje didesnė nei JAV. Žinoma, ECB bendra pinigų politika, kurios pagrindinis uždavinys – išlaikyti kainų stabilumą pinigų sąjungoje, negali reaguoti į asimetrinius sukrėtimus pavienėse euro zonos šalyse. Dėl šios priežasties reikalingas kitas, veiksmingesnis mechanizmas šiems sukrėtimams įveikti. Kuo mažesnis gamybos veiksmų mobilumas, kuo uždaresnė nacionalinė ekonomika, kuo mažiau suderinti ekonominiai ciklai, kuo mažesnė gamybos įvairovė ir finansų integracija, kuo žemesnis tarpusavio prekybos lygis, kuo nelankstesnė darbo rinka ir kuo didesni valstybių narių ekonomikos infliacijos skirtumai, tuo mažiau ECB bendra pinigų politika yra tinkama euro zonos narėms. Kuo prasčiau veikia prisitaikymo mechanizmai, kurie turi sumažinti neigiamą asimetrinių sukrėtimų poveikį (kainų ir darbo užmokesčio lankstumas, darbo jėgos ir kapitalo judėjimas visoje ES arba mokesčių federalizmas), tuo sunkiau bus šaliai netekus savo pinigų politikos.

3.1.2 Ekonominė ir pinigų sąjunga ko gero yra svarbiausias, tačiau ne vienintelis Maastrichto sutarties ramstis. Griuvus Berlyno sienai, pagrindinis įvėpimo šaltinis šiai sąjungai sukurti buvo daugiau politiniai, o ne vien tik ekonominiai motyvai. Daugelis šalių su nuostaba, tačiau abejingai stebėjo naująjį projektą, taip pat beveik iš kart prasidėjusį Rytų Vokietijos prijungimą ir *Deutsche Bundesbank* garantiją Rytų Vokietijos markę prilyginti Vakarų Vokietijos markei (keitimas kursu 1: 1). Buvo nuspręsta atidėti EPS kūrimą, kuris kurstė galiausiai nepasiteisinusius bendrus lūkesčius, kad pinigų sąjunga padės pasiekti ir politinę sąjungą, o euras taps paskata federalinei Europai. Deja, taip neįvyko.

3.1.3 Buvo tikimasi, kad sąjunga eurui užtikrins ne tik saugumą ir galimybę kalbėti vienu balsu, bet ir užpildys visas trūkstamas grandis. Manyta, kad sistemos veikimui užtikrinti pakaks keleto taisyklių, pavyzdžiui, Stabilumo pakto su sutartiniais parametrais, o griežta savikontrolė buvo laikoma patikimu veiklos metodu, tačiau ji nepateisino lūkesčių. Be to, Europos Centrinio Banko įgaliojimai yra vienkrypčiai ir labiau apriboti, palyginti su kitų centrinių bankų įgaliojimais. Šie prieštaravimai tapo akivaizdūs prasidėjus finansų krizei, į kurią ES sureagavo labai pavėluotai, vėliau juos dar labiau pagilino valstybių skolos krizė, dėl kurios bendra valiuta prarado jos egzistavimo pradžioje pranašautą šlovę ir stebuklingą galią. Euras neteko patrauklumo ir šiandien yra veikiau vertinamas kaip grėsmė ar užslėptas griežtos taupymo politikos argumentas.

⁽⁵⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 10

⁽⁶⁾ Helmut Schmidt teigimu: „Visos pastarojo meto diskusijos ir straipsniai dėl tariamos euro krizės yra tik tauškalai“.

3.2 Tokia politika kelia grėsmę **ekonominiai ir socialiniai sanglaudai**, kitam Suvestinio Europos akto ir Maastrichto sutarties, kurioje iškeliamas ES tikslas siekti **aukšto užimtumo ir gyvenimo lygio**, ramsčiui. Dėl dabartinės krizės padarinių ši tikslą teko išbraukti iš Europos darbotvarkės. Neseniai jis vėl į ją buvo įtrauktas (bent jau teoriškai), tačiau nenumatytos veiklos priemonės jam pasiekti, taigi nėra jokio konkretaus poveikio realiajai ekonomikai ir užimtumui.

4. Pirmieji dešimt euro gyvavimo metų

4.1 Nauda

4.1.1 Vertinant iš monetarinės perspektyvos iki 2008 m., EPS veikė gana sklandžiai visose euro zonos valstybėse narėse: prekybos sąlygos tapo palankesnės, išnyko valiutų kurso rizika ir konkurencinė devalvacija, stabilizavosi kainos (vidutinė metinė infliacija siekė 2,03 proc., išskyrus didelius svyravimus kai kuriose šalyse perėjimo iš vienos sistemos į kitą laikotarpiu), sumažėjo ir suvienodėjo skolos palūkanų normos (net iki 2009 m.), augo ekonomika ir didėjo užimtumas (sukurta 14,5 mln. naujų darbo vietų⁽⁷⁾), pasiektas einamųjų sąskaitų balansas, skolos ir BVP santykis tapo mažesnis nei Japonijoje ir JAV, išlaikytas pastovus euro ir JAV dolerio keitimo kursas (apie 30 proc. aukštesnis) dėl silpnesnės kai kurių šalių ekonomikos.

4.1.2 Toks būtų bendros padėties įvertinimas. Tačiau vertinant kiekvieną šalį atskirai, padėtis skiriasi. Eurais naudingiausias buvo toms šalims, kurių ekonomikos rodikliai buvo panaudoti kaip euro pirminiai parametrai: jose greičiau augo ekonomika ir kilo našumas, todėl padidėjo jų eksporto apimtys (vien tik Vokietijoje nuo 2 000 m. iki šių dienų eksporto vertė siekia 2 000 mlrd. JAV dolerių) ir atitinkamai sutvirtėjo mokėjimų balansas⁽⁸⁾, tuo tarpu kitoms šalims euras buvo tik iš dalies naudingas ir (arba) netgi visiškai nenaudingas, visų pirma dėl to, kad bendra valiutos sistema buvo nesuderinta ir deficitą turinčios šalys buvo priverstos atlikti koregavimus, kurių neturėjo daryti perteklių turinčios šalys. Taip pat reiktų atsižvelgti į skirtingus šalių sprendimus prisitaikyti prie sąlygų, susidariusių dėl euro įvedimo.

4.2 Sąnaudos

4.2.1 Reiktų įvertinti sąnaudas, susijusias su šalių konkurencingumo skirtumais, jų savarankiškumo susilpnėjimu makroekonominės politikos srityje, valiutų keitimo kursu, konkurencine devalvacija ir pan.

⁽⁷⁾ Nors palūkanų normos buvo skirtingos (2001–2006 m. augimas vidutiniškai siekė 1,6 proc.), trijose ne euro zonos 15 ES valstybių narių augimas buvo 2,3 proc. Be to, nedarbas šiose šalyse buvo 3 proc. žemesnis, palyginti su euro zonos šalimis.

⁽⁸⁾ Helmut Schmidt žodžiais: „Vienų perteklius reiškia kitų deficitą. O vieni kreditai, kitiems yra skolos“.

4.2.2 Prasidėjus krizei, dėl nebaigtos kurti tinkamos EPS patirta kitų sąnaudų, pavyzdžiui, susijusių su bankų išpareigojimų perkėlimu valstybių biudžetams, išaugusia skola, dar didesniais sunkumais labiausiai išiskolinusiose šalyse. Sąjunga pasidalijo į dvi stovyklas: šalių kreditorių ir besiskolinančių šalių, pastarosios vis labiau panašėja į trečiojo pasaulio šalis. Iš tiesų, šalys kreditorės gilina skurdą pietiniuose regionuose, tačiau ne tik juose, ir padeda turtėti šiauriniams regionams. Pakanka priminti Vokietijos perteklines lėšas, kurios buvo sukauptos tikrai ne dėl euro zonoje vykdytos vidaus apskaitos (nes tokiu atveju ES biudžetas būtų subalansuotas), o dėl užsienyje sukaupto perviršio, kurio būta tokio didelio, kad ilgainiui pačioje Vokietijoje galėtų kilti jos ekonomikai pavojinga finansinė grėsmė.

4.3 Trūkumai

4.3.1 Esama daug įvairių struktūrinių problemų ir pinigų valdymo sistemos trūkumų: Augimo ir stabilumo paktu nustatytos ribos, kuriuos kai kurios šalys (Vokietija, Prancūzija ir Italija) bandė panaikinti, kai dėl jų joms kilo problemų, nepakankama našumo rodiklių stebėseną, krizės valdymo priemonių trūkumas, euro zonos išsaugojimo sąnaudos, ekonominis šalių disbalansas, fiskalinio ir biudžetinio šalių suvereniteto išsaugojimas.

4.3.2 Tačiau valiutos kurso rizika ir konkurencinė devalvacija tarp euro zonos valstybių ir jai nepriklausančių šalių, visų pirma Jungtinės Karalystės, neišnyko, taigi per sąlyginai trumpą laikotarpį gali labai sumažėti valiutų (svaro sterlingų ir euro) keitimo kursas, o tai savo ruožtu pažeistų vienodas konkurencijos sąlygas, kurių, kaip teigiama, turėtų būti laikomasi bendrojoje rinkoje.

4.3.3 Didžiausia ekonomikos problema – dar iki 2000 m. susiformavęs ekonominis disbalansas. Dėl šio disbalanso nukentėjo silpniausios šalys, nes jis paskatino tiesiogine prasme „nesimetriškus“ sukrėtimus, kurių svarbiausia prielaida tapo masinis kapitalo srautas į Vokietiją. ECB nepajėgė šiuo metu turimomis priemonėmis įveikti tokio pobūdžio nesimetriškų sukrėtimų. Tai dar viena tarptautinių aplinkybių nulemta problema, kuri išryškėjo tik prasidėjus finansų krizei⁽⁹⁾.

4.3.4 Tačiau pati didžiausia klaida buvo manyti, kad galima turėti bendrą valiutą ir išlaikyti visišką valstybių narių suverenitetą, ne tik biudžeto, bet ir ypač savarankiško skolos valdymo srityje, taip pat leisti turėti savo nacionalines bankų ir finansinę sistemas bei stebėsenos sistemą.

⁽⁹⁾ OL C 255, 2010 9 22, p. 10 ir OL C 143, 2012 5 22, p. 10.

4.3.5 Galiausiai, reikėtų nurodyti sunkiausią politinę klaidą: sukurtas euras, tačiau nepastatyti „euro namai“ ir nesudaryta galimybė eurui kalbėti „vienu balsu“, nepaisant pavienių ECB pastangų užpildyti šias spragas. Taigi ECB, užuot likęs nepriklausomas, kaip deklaruojama Sutartyje, pakeitė savo vaidmenį ir, norėdamas padėti išvengti žalos bendrai valiutai ir pačiai Sąjungai, ėmėsi politiko vaidmens⁽¹⁰⁾, visai taip pat, kaip augimo laikotarpiu išryškėjo stipriausios šalies atliekamas vaidmuo.

4.3.6 Tačiau EESRK mano, kad euras taps tvaria valiuta tik tuo atveju, jei euro zonos šalys pasieks panašių ekonominės veiklos rezultatų, kurie leistų užtikrinti tolygesnį jų augimą, ir jei bus sukurta politinė sąjunga, kuri padėtų sušvelninti skirtumus, kadangi **problema** iš esmės yra susijusi ne su **apskaita, bet su politika**, įskaitant demokratijos klausimą, taigi ir vienodą balsų paskirstymą sprendimus priimančiose struktūrose. Todėl pagrindinį dėmesį skirdami tik ekonominiam aspektui, t. y. „skaičiams“, puoselėsime nepagrįstas viltis ir vėl padarysime klaidą, o jos jau nebegalime sau leisti.

5. Tarptautinis kontekstas

5.1 Pastarojo meto įvykiai Europoje neabejotinai turi tarptautinių pasekmių, o Europai savo ruožtu poveikį daro tarptautiniai įvykiai. Ekonomika, skola, finansai, prekyba, valiutų santykiai ir t. t. – visi šie aspektai yra glaudžiai tarpusavyje susiję. Ypač svarbu paminėti dar glaudesnes abipus Atlanto vandenyno esančių šalių ekonomines sąsajas (bent jau taip manyta iki 2009 m.). Tačiau šiandieninė padėtis rodo, kad JAV ekonomika atsigaua, tuo tarpu Europoje – recesija. Tai iš dalies lėmė skirtingos ekonominės mąstysenos mokyklos bei skirtingi JAV Federalinei rezervų sistemai ir ECB patikėti vaidmenys.

5.2 Todėl apskritai visai pasaulio ekonomikai būtinos veiksmines tarptautines struktūras (TVF, Pasaulio bankas, TDO ir PPO), kurioms būtų suteikti didesni įgaliojimai priimti sprendimus siekiant stiprinti **pasaulinį valdymą**. Būtina labiau sustiprinti Didžiojo dvidešimtuko (G20) struktūrą, kad ši grupė galėtų priimti įpareigojančius sprendimus, pavyzdžiui, ji galėtų įsteigti pasaulio vystymosi klausimams skirtą „Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą“, taikyti fiskalines paskatas, kontroliuoti valiutų santykius, mažinti diskriminaciją prekybos srityje, taip pat sustiprinti ECB įgaliojimus.

5.3 **Pasaulio mastu sukauptų santaupų** perteklius. Ekonomikos augimas yra ištis svarbus ir kitiems pasaulio kraštams. TVF įspėjimas, kad Europa, siekdama sumažinti valstybių skolas ir biudžeto deficitą, turi įgyvendinti papildomas ekonomikos augimo skatinimo priemones, yra savalaikis ir pagrįstas. Pasaulio mastu yra sukaupta perteklinių santaupų, kurioms nerandama investavimo galimybių. Faktiškai, privataus kapitalo fondai

nesugebėjo rasti, kur investuoti beveik 2 000 milijardų JAV dolerių⁽¹¹⁾. Pagrindinis Norvegijos valstybinis turto fondas šiuo metu mažina Europos investicijoms skirtą lėšų dalį nuo daugiau nei pusės savo biudžeto iki dviejų penktadalių⁽¹²⁾. 2011 m. pagrindinis Azijos valstybinis investicinis fondas *China Investment Corporation* patyrė nuostolių dėl investicijų privataus kapitalo rinkoje, savo privataus kapitalo vertybinių popierių portfelį sumažino nuo pusės iki ketvirtadalio savo turto ir ieško ilgalaikių investicinių galimybių ne privačiame, o viešajame sektoriuje⁽¹³⁾.

6. Europos Sąjungoje vykdomi veiksmai

6.1 **Europos finansinio stabilumo fondas (EFSF) ir Europos stabilumo mechanizmas (ESM)**. Vos tik prasidėjus krizei, kuri vėliau virto spekuliaciniais išpuoliais prieš eurą ir nebuvo imtasi jokių veiksmų prieš spekuliuotojus, Europos Sąjunga bandė reaguoti įvairiose srityse. Nors tai nėra sprendimas krizei įveikti, tačiau valstybių gelbėjimo fondo sustiprinimas suteikiant jam bankinės veiklos licenciją yra nors ir riboto poveikio, tačiau veiksmingos priemonės pavyzdys, kaip galima padėti valstybėms, kurioms ne dėl jų kaltės gresia bankrotas, kovoti su vertybinių popierių ir obligacijų spekuliacija.

6.2 Kitas ramstis – **bankų sąjunga**. Išsaugoti bendrą valiutą turinčią erdvę ir septyniolika skirtingų finansų ir obligacijų rinkų ilgalaikėje perspektyvoje yra praktiškai neįmanoma, ypač po to, kai krizė išryškino nacionalinių susiskaldymą. Todėl bankų sąjunga tampa būtinu ir prioritetiniu elementu siekiant užtikrinti rizikos abipusiškumą, indėlininkų apsaugą, įskaitant „likvidavimo procedūrą“, atkurti pasitikėjimą sistema, kuri nustojo veikti, visose šalyse grąžinti į apyvertą verslo kreditus atsižvelgiant į jais suinteresuotų gyventojų skaičių, o ne į bankų dydį, tokiu būdu išvengti grynųjų pinigų nutekėjimo į mažiau rizikingomis laikomas šalis ir sumažinti palūkanų normų skirtumus. Be to, bankų sąjunga sumažintų sistemine riziką ir atsieti valstybės skolą nuo bankų. Šioje srityje taip pat negalima pamiršti, kad įvedus eurą bankų sistemos išliko atskiros, o tai yra rimtas trūkumas. Iš principo taip yra todėl, kad kai kuriose stipriose šalyse didelę bankų sistemos dalį sudaro valstybiniai bankai.

6.3 Taikomas priemonės papildo **Europos bankų priežiūra**. Tai Europos Sąjungos kompetencija, kurią tiesiogiai vykdo viena institucija. Kad būtų galima parodyti Europos suteikiamą didelę pridėtinę vertę, būtina skatinti didesnę bankų veiklos skaidrumą ir užkirsti kelią interesų konfliktams ir nesąžiningai praktikai, pavyzdžiui, manipuliavimui LIBOR palūkanų normomis. EESRK palankiai vertina pasiūlymą sukurti Europos centrinio banko valdomą bendrą priežiūros mechanizmą, kuris apimtų visą euro zoną ir kuriuo galėtų pasinaudoti visos valstybės narės⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Martin Feldstein ir Milton Friedman teigimu: „Dėl euro galėtų kilti politinė įtampa tarp pinigų sąjungos valstybių narių ir galiausiai susidarytų prielaidos naujiems konfliktams, galbūt net kariniams.“

⁽¹¹⁾ *Bain & Company* 2012 m. ataskaita dėl pasaulinės privataus kapitalo rinkos (*Global Private Equity Report for 2012*).

⁽¹²⁾ *Reuters* (2012 m.). Norvegijos valstybinis turto fondas – 610 milijardų JAV dolerių – ketina sumažinti savo investicijas Europoje, 2012 m. kovo 30 d.

⁽¹³⁾ http://www.upi.com/Business_News/2012/07/25/Chinas-sovereign-wealth-fund-reports-loss/UPI-38111343274421/#ixzz2AcHV3HNP

⁽¹⁴⁾ OL C 11, 2013 1 15, p. 34.

6.4 EESRK teigiamai vertina naują Vienakrypčių piniginių sandorių (angl. *Outright Monetary Transactions*) programą, pagal kurią Europos Centrinis Bankas, siekdamas sustabdyti spekuliaciją ir sumažinti valstybių išleistų skolos vertybinių popierių (obligacijų), taigi ir euro, pajamingumo skirtumą, gali supirkti vyriausybės obligacijas antrinėse rinkose. Ši programa, kartu su kitomis nestandartinėmis pinigų politikos priemonėmis (kokių būta ir praeityje), priimtomis siekiant suvaldyti finansų krizę, Europos Centriniam Bankui atnešė daug permainų, nepaisant to, kad jos atitinka Sutarties nuostatas ir yra žingsnis teisinga linkme. Vis dėlto, ir šiuo atveju tai tik techninės, problemos neišsprendžiančios priemonės, kurios vyriausybėms ir Europos Sąjungai suteikia daugiau laiko imtis būtinų veiksmų.

6.5 Europos Centrinis Bankas

6.5.1 Europos Centrinio Banko tikslas – „palaikyti kainų stabilumą“. Kad galėtų tai padaryti, jis turi išsaugoti savo politinę nepriklausomybę, t. y. jis negali „siekti gauti ir nepriima jokių nurodymų“ iš valstybių narių vyriausybių arba Europos Sąjungos. Toks statusas yra teisingas, nepaisant to, kad Sutartis paveda Tarybai užduotį sudaryti susitarimus dėl euro ir ES nepriklausančių šalių valiutų keitimo kurso⁽¹⁵⁾. Kai tokių susitarimų sudaryta nėra arba laikotarpiais tarp tokių susitarimų, Europos Centrinis Bankas turėtų prisiimti atsakomybę už valiutos keitimo kurso politiką. Europos Centrinis Bankas turi ir antrinių tikslų, pavyzdžiui, prisidėti prie finansinio stabilumo, net jeigu jo veiksmai krizės laikotarpiu yra susaistyti pagrindinio tikslo, nes jie dažniausiai būna susiję su būtinybe atkurti veiksmingą pinigų politikos poveikio mechanizmą ir tokiu būdu išlaikyti visų euro zonos šalių finansinį stabilumą.

6.5.2 Kalbant apie kainų tendencijas, kyla klausimas, ar teisinga Mastrichto sutarties infliacijos kriterijų grįsti trijų sėkmingiausių ES, o ne euro zonos šalių infliacijos vidurkiu.

6.5.3 Apskritai, Europos Centrinio Banko kompetencijos sritis yra labiau ribota nei kitų centrinių bankų. Visų pirma, jis neturi įgaliojimų remti ekonomikos augimo ir užimtumo, kaip JAV Federalinė rezervų sistema, nors abiejų institucijų vykdoma pinigų politika yra panaši. Tačiau tarp JAV (kur veikia centralizuota mokesčių sistema) ir Europos Sąjungos esama esminių biudžeto politikos įgyvendinimo skirtumų. Be to, šandien Europos Centrinio Banko atliekama **paskutinio skolintojo** (angl. *lender of last resort*) funkcija apsiriboja bankų sistema ir neapima vyriausybių (ES vadovybės), kaip daroma „nacionalinėje“ aplinkoje, t. y. tai, kas turėtų būti įmanoma baigus kurti ekonominę ir pinigų sąjungą. Taip ir bendrą pinigų politiką Europos Centriniam Bankui įgyvendinti yra sunkiau, nes euro zonos šalių ekonomika yra labai skirtinga ir nesuderinama be taisomųjų Europos Sąjungos priemonių.

6.5.4 Vis dėlto, teigiamas dalykas yra tai, kad **euro zonos „vientisumo“ principas** paskatino Europos Centrinį Banką paskelbti eurą „neatsaukiamu“, ir, kaip matėme, sudarė jam sąlygas po sunkios kovos patvirtinti priemonės, kuriomis siekiama sumažinti įvairių valstybių skolos palūkanų normų skirtumus, nes atsirado galimybė supirkti obligacijas antrinėse rinkose. Šiam procesui, šalia ekonomikos augimo atgaivinimo, reikia „europinio“ skolos grąžinimo plano, kuris papildytų atskirų valstybių narių planus⁽¹⁶⁾.

6.5.5 Tai bent padeda sumažinti konkurencijos iškraipymą nustatant valstybės skolos ir investicijų finansavimo palūkanų normas: dar ir šandien tai vienintelis ir tikrasis aspektas, lemiantis pajamingumo skirtumą, kuris didina jau esantį disbalansą, įskaitant mokėjimų disbalansą.

6.5.6 EESRK, be kita ko, mano, kad būtina persvarstyti **Europos Centrinio Banko** ir Europos Sąjungos **nustatomas sąlygas**. Visiškai nepriimtina užtikrinti bankų likvidumą už labai žemas palūkanų normas nenustatant jokių sąlygų, pavyzdžiui, dėl lėšų paskirties. Bent jau dalis tokių lėšų turėtų būti skirta investicijoms; tuo atveju, kai Europos Centrinis Bankas (pagal vienakrypčių piniginių sandorių) superka valstybės skolos obligacijas, atitinkamoms šalims nustatomos labai griežtos sąlygos. Tokios sąlygos visų pirma yra pateisinamos principu, kad reikia reaguoti į „rinkos“ dėsnius, nors ji yra iškreipta ir nesąžininga, anoniminė ir labai greitai veikianti, ir iš tiesų labai nepanaši į tikrą rinką⁽¹⁷⁾. Europos Sąjunga negali sau leisti žaisti šio žaidimo, būtent krizės metu nustatyti ekstremalias taupymo priemones ir griežtas sąlygas piliečiams bei įmonėms ir laikytis neutralios pozicijos dėl investuotojų ir (arba) spekuliuotojų, kurie slepiasi už investicinių bankų ir tarptautinių investicinių fondų, jei neminėsime atveju, kai Europos Centrinio Banko pirmininkas atkakliai gynė eurą kritiškiausiais puolimo momentais.

6.5.7 Veikiau reikėtų, kad Europos Centrinio Banko veiksmai vienodomis sąlygomis paremtų skirtingų šalių ekonomiką, siekdamas sumažinti esamą iškraipymą ir disbalansus jau nustatytomis priemonėmis, kol bus išspręsti dabartinių ECB įgaliojimų ir ES politinio deficito klausimai. Pavyzdžiui, kai kuriose euro zonos šalyse būtų galima atgaivinti tarpbankinę rinką nustatant Europos Centriniam Banke laikomiems vienadieniems indėliams neigiamas palūkanų normas.

6.5.8 Vis dėlto EESRK ir toliau yra įsitikinęs, kad remiantis jo pasiūlymu **skolos** klausimą⁽¹⁸⁾ reikia spręsti nedelsiant, ir kad norint pasiekti šį tikslą Europos Centrinis Bankas ir Taryba privalo imtis veiksmų.

⁽¹⁶⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 10.

⁽¹⁷⁾ „Rinkos netarnauja liaudžiai, o veikia prieš ją. Mūsų užduotis – įskiepyti rinkoms ir finansų sektoriui socialinės ekonomikos solidarumo dvasią,“ – Vokietijos kanclerė Angela Merkel.

⁽¹⁸⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 10.

⁽¹⁵⁾ SESV 219 straipsnis.

6.5.9 Komitetas mano, kad EBC sprendimai turėtų būti skaidresni. Pavyzdžiui, siekiant padidinti euro zonos nacionalinių bankų valdytojų atsakomybę, būtų tikslinga apsvarstyti ECB valdytojų tarybos posėdžių balsavimo rezultatų skelbimą. Tai paskatintų juos priimti sprendimus, kurie remtųsi bendromis euro zonos ekonominėmis sąlygomis, o ne jų nacionalinių ekonomikų vystymusi.

6.5.10 Dar viena problema, į kurią reikėtų atkreipti dėmesį, susijusi su ECB valdančiosios tarybos balsavimo sistema⁽¹⁹⁾, ir visų pirma turint omenyje balsavimo teisės ir finansinio valstybių narių įnašo neatitikimą. Su tokia problema jau susidurta taikant mokėjimo sistemą pagal Europos stabilumo mechanizmą (ESM) ir ji gali kilti ateityje, pavyzdžiui, bankų sąjungos srityje.

7. Europos Sąjungos ekonomikos ateitis. Ekonominė ir socialinė sąjunga – ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas

7.1 EESRK laikosi nuomonės, kad **ekonomikos atgaivimas turi būti skatinamas ekologinėmis ir socialinėmis investicijomis**⁽²⁰⁾ ir yra įsitikinęs, kad šiam tikslui pasiekti vien tik stabilumo nepakaks, nes ekonomikos atgaivimas priklauso nuo įmonių ir vartotojų pasitikėjimo. Atsižvelgiant į mažus privačiojo sektoriaus lūkesčius ir nepanaudojamus gamybos pajėgumus, įmonės negali būti tikros, kad dabartinės investicijos ateityje bus pelningos. Jeigu ir piliečiai savo ruožtu nėra įsitikinę, kad galės išsaugoti ar rasti darbo vietą, jie yra linkę taupyti arba mažinti savo asmenines skolas, o ne leisti pinigų. Kuo aukštesnis nedarbo lygis, tuo daugiau žmonių negali sau leisti išlaidų.

7.2 Todėl, siekiant atkurti įmonių ir piliečių pasitikėjimą, ekonomikos atgaivimas turi būti grindžiamas investicijomis, remiantis JAV naujojo kurso (angl. *New Deal*) programos pavyzdžiu⁽²¹⁾. Šiuo tikslu Europos investicijų bankas pagrindinius kriterijus patvirtino dar Amsterdamo specialiojoje veiklos programoje (1997 m.), kurioje nustatyti įgaliojimai skatinti sanglaudą ir konvergenciją sveikatos, švietimo, miestų atnaujinimo, aplinkos ir transeuropinių tinklų srityse.

7.3 Kaip nurodyta 5.3 punkte, **pasauliniu mastu sukauptų perteklinių santaupų išleidimas į apyvartą** yra pasiekiamas tikslas. Kai kurie investiciniai fondai iš tiesų ieško ilgalaikių projektų, į kuriuos galėtų investuoti kituose pasaulio kraštuose sukauptą santaupų perteklių. Tai abipusiai naudinga ir trečiųjų šalių investuotojams, ir Europos ekonomikai. Tokiomis aplinkybėmis svarbų vaidmenį gali suvaidinti dvi „giminingos institucijos“, priklausančios Europos investicijų banko grupei, t. y. EIB (Europos investicijų bankas) ir EIF (Europos investicijų fondas).

⁽¹⁹⁾ 2003 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Tarybos sprendimas.

⁽²⁰⁾ Žr. 1997 m. Amsterdamo Europos Vadovų Tarybos rezolucijos 9 punktą ir 1997 m. Liuksemburgo neeilinės Europos Vadovų Tarybos 37–40 punktus.

⁽²¹⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 10.

7.4 Dėl šios priežasties EIB pasirašytojo kapitalo didinimas – teigiamas dalykas. Siekiant atgaivinti ekonomiką gali būti labai naudingos ir projektų obligacijos. Tačiau euroobligacijomis būtų gerai vadinti Europos Sąjungos investicijoms paskolintas pasaulio perteklines santaupas, nors labai tikėtina, kad rinkose jos bus žinomos sutrumpintu pavadinimu kaip „€ obligacijos“. Reikėtų paminėti, kad kai kurių valstybių vyriausybės nepritaria *euroobligacijoms*, tačiau taip yra dėl neteisingai suprantamos jų paskirties: euroobligacijos, kurių reikia ekonomikos augimui palaikyti, painiojamos su *Sąjungos obligacijomis*, skirtomis skolai stabilizuoti⁽²²⁾.

7.5 Nuo pat pradžių EIF nurodo, kad jis galėtų leisti Europos obligacijas, skirtas ilgalaikėms socialinėms investicijoms⁽²³⁾ finansuoti, jeigu būtų padidintas jo pasirašytasis kapitalas, kurio dabartinis lygis yra gana žemas – maždaug 3 milijardai eurų, ir tokiu atveju nereikėtų keisti Sutarčių⁽²⁴⁾. Nė viena iš didžiųjų valstybių narių, taip pat ir priklausančių euro zonai, į savo valstybės skolą neįtraukia iš EIB gaunamo finansavimo, tokia pati tvarka turėtų būti taikoma ir EIF skiriamoms lėšoms. EIF išleistos obligacijos, kaip ir EIB obligacijos, gali būti garantuojamos finansuojamų projektų pelnu.

7.6 **Novatoriški produktai ir rinkų kūrimas.** Komitetas, be kita ko, laikosi nuomonės, kad ES privalo įgyvendinti neurtalesnę inovacijų politiką. XX amžiaus 8-ajame dešimtmetyje pramonės politika tapo nebemadinga, nes vyriausybės negalėjo „teikti pirmenybės tam tikros veiklos vykdytojams“ arba „nacionaliniams rinkos lyderiams“. Tačiau manome, kad yra svarbių priežasčių šiam požiūriui persvarstyti⁽²⁵⁾.

7.7 Be to, pirma, neintervencinė politika nebūtinai yra teisinga. Praeityje tokia politika paskatino nesėkmingas investicijas finansų sektoriuje. Antra, būtina imtis dar ryžtingesnių iniciatyvų klimato kaitai sustabdyti. Trečia, itin daug

⁽²²⁾ Ten pat ir žr. priedą.

⁽²³⁾ Stuart Holland (1993 m.), „Europinė būtinybė: ekonominė ir socialinė sanglauda paskutiniame XX amžiaus dešimtmetyje“ (*The European Imperative: Economic and Social Cohesion in the 1990s*), pratarinė parašė Jacques Delors, Notingamas, Spokesman Press.

⁽²⁴⁾ Europos investicijų fondo įstatų 2 straipsnio 2 punkte nurodoma, kad „fondas gali vykdyti skolinimosi operacijas“. Iš esmės, fondas patvirtino, kad jis galėtų leisti obligacijas, jeigu visuotinis susirinkimas priimtų paprastą sprendimą ir būtų patvirtintas pasirašytojo kapitalo padidinimas, kaip neseniai buvo padaryta EIB. Vis dėlto, jeigu ES ketina pripažinti obligacijų leidimo svarbą tiek siekiant finansuoti ekonomikos atgaivinimui skirtas socialines investicijas, tiek ir išleidžiant į apyvartą pasauliniu mastu sukauptą santaupų perteklių, svarbu tokį sprendimą patvirtinti oficialiau. Iš esmės sprendimą galėtų patvirtinti Europos Vadovų Taryba įgyvendindama Sąjungos „bendrąją ekonominę politiką“, skirtą ekonomikos atgaivinimui finansuoti, o ne tik ECOFIN taryba, ir, prireikus, patvirtinimas galėtų būti suteiktas glaudesnio bendradarbiavimo pagrindu, kaip buvo padaryta dėl neseniai priimto pasiūlymo dėl finansinių sandorių apmokestinimo, kuris taip pat gali turėti makroekonominės svarbos.

⁽²⁵⁾ Philippe Aghion, Julian Boulanger ir Elie Cohen. „Pramonės politikos persvarstymas“ (*Rethinking Industrial Policy*). *Bruegel Policy Brief*, 2011 m. balandžio mėn.

technologinių projektų, pristatomų pagal bendrąsias programas, atmetami ne todėl, kad jie yra netinkami, bet dėl nuosavų lėšų stygiaus, o šią problemą būtų galima išspręsti naudojantis **Europos rizikos kapitalo fondu**, finansuojamu iš obligacijų leidimo. Ketvirta, besiformuojančios rinkos ekonomikos šalys galėjo skatinti įvairių nacionalinių rinkos lyderių veiklą ir šioje srityje pasiekė labai įspūdingų rezultatų ⁽²⁶⁾.

7.8 Investicijų finansavimas paverčiant perteklines santaupas *euroobligacijomis* turėtų būti prieinamas visoms valstybėms narėms. Jis turėtų **kompleksiškų privalumų** makroekonominio, **socialinio, užimtumo ir politinio požiūriu**, o tai reiškia, kad reikia **kurti „stipresnę Europą“**, nors dabartiniu metu į tokią idėją rinkėjai ir kai kurių šalių vyriausybės žiūri vis skeptiškiau.

7.9 **Ekonomikos augimas taip pat gali padėti užtikrinti didesnę stabilumą.** Remiantis EIB veiklos principu, pagal kurį už obligacijas gaunamos lėšos nebūtinai turi būti susietos su valstybės skola, už euroobligacijas gaunamomis lėšomis finansuojant ekonomikos atsigavimą būtų lengviau sumažinti valstybių skolas ir išlaisvinti nacionalines fiskalines pajamas, kurias būtų galima skirti biudžeto deficitui sumažinti arba jį išlaikyti nedideliu, tuo pačiu metu išsaugant pagrindines socialines išlaidas. Šiuo tikslu šalys ir Eurostatas turėtų apibrėžti bendrus parametrus ir kriterijus, pagal kuriuos būtų teisingiau ir geriau vertinami duomenys.

7.10 Be to, neatsižvelgta į tai, kad „išstūmimo efektui“ (angl. *crowding out*) reikalingas **visiškas** užimtumas. Kadangi šiuo metu daugumoje valstybių narių fiksuojamas aukštas nedarbo lygis, EIB ir EIF projektų obligacijų finansavimas – atskiras arba bendras – gali sudaryti sąlygas privataus sektoriaus investicijų, pajamų ir darbo vietų susikauptimui (angl. *crowding in*) pasiekiant trigubą investicijų multiplikatoriaus, ir teigiamą fiskalinių multiplikatorių efektą, kadangi užtikrinamos tiesioginės ir netiesioginės mokestinės įplaukos ⁽²⁷⁾.

7.11 Atsižvelgdamas į sunkumus, kuriuos patiria kai kurios šalys, ypač Graikija ir Kipras, EESRK rekomenduoja persvarstyti ES trejeto reikalaujamą trumpalaikį struktūrinį pertvarkymą įvertinant šių šalių ilgalaikes perspektyvas po to, kai Viduržemio

jūros rytinėje dalyje buvo atrasti didžiuliai naftos ir dujų telkiniai, kurie dar beveik nepradėti eksploatuoti ⁽²⁸⁾.

8. Europos Sąjungos politinė ateitis

8.1 EESRK yra įsitikinęs, kad Europos Sąjungai nepakanka laikas nuo laiko atliekamos paprastos „techninės apžiūros“. ES negali palikti nuo Mastrichto laikų susidariusios tuštumos ir nespręsti su euru susijusių problemų, kurių sudėtingumą parodė krizė kartu išryškindama didžiulius vidinius trūkumus, visų pirma demokratijos „deficitą“ ⁽²⁹⁾. Būtina Europos kūrimo procesui suteikti naują tikslą, kad Europos idėja išliktų gyvinga.

8.2 EESRK laikosi nuomonės, kad bendra valiuta bus tvari tik tuo atveju, jei pavyks pasiekti euro zonos šalių ekonominių pajėgumų konvergenciją. Šiuo tikslu reikia imtis ekonominių ir politinių priemonių. Todėl būtina politinė sąjunga, kuri padaro skirtumus priimtinus ir sudaro sąlygas, kai reikia, perduoti dalį stiprių regionų turto silpniesiems užtikrinant skaidrų ir demokratišką sprendimų priėmimo procesą ir naują šalių solidarumo formą ⁽³⁰⁾.

8.3 Dabartinės krizės sąlygomis vėl prisiminti ankstesnieji europiečių skirtumai. Vėl daroma klaida ir žvalgomasi atgal, atgaivunami prasimanymai ir stereotipai, kuriuos manėme išnykus, tarsi griežto taupymo priemonės ir skola būtų apsirikimas, o ne abiejų „pusių“ vyriausybės klaidų padarinys. Būtent todėl sunkumų patiriančios šalys negali užkrauti joms tenkančios atsakomybės Europos Sąjungai (arba Vokietijai) už tai, tačiau lygiai taip pat turtingesnės šalys negali ignoruoti fakto, kad joms euras atnešė daugiau naudos, iš dalies kitų šalių sąskaita, nes nebuvo ekonominės pusiausvyros. Todėl Europos tautoms reikia **naujų politinių, kultūrinių ir komunikacinių gebėjimų**, duosiančių neabejotinos abipusės naudos, kaip dar senais laikais siūlė vokiečių poetas Friedrich Hölderlin ⁽³¹⁾, įkvėptas Graikijos kultūros.

8.4 Turime padaryti kokybinį šuolį. Būtina **susieti** ne tik visų šalių ekonomiką, bet ir politiką bei **SUVERENITETĄ**. Reikia diskutuoti ne apie kuriamos Europos „modelį“, o veikiau apie mums reikalingas priemones, t. y. veiksmingas, demokratines ir skaidrias priemones, leidžiančias priimti sprendimus, sukurti bendrą gerovę ir **suvienyti**, o ne skaldyti **Europos žmones**.

⁽²⁶⁾ *The Economist* (2012 m.), „Valstybinio kapitalizmo iškilimas. Sparčiai besivystančių šalių naujas modelis“ (*The Rise of State Capitalism: The Emerging World's New Model*). Specialus reportažas, 2012 m. sausio 21–27 d.

⁽²⁷⁾ Blanchard, Blot, Creel ir kiti, tyrimai Prancūzijos ekonominės konjunkcijos stebėsenos centrui (*Observatoire Français des Conjonctures Économiques*).

⁽²⁸⁾ Tokiomis aplinkybėmis visiškai nepriimtinas ES trejeto reikalavimas, kad Graikija parduotų užsienio bendrovėms savo nacionalinės naftos įmonės kontrolinį akcijų paketą ir gautų tik 50 milijardų eurų pelną. Graikijos piliečiai teisingai mano, kad šis sandoris naudingas rinkoms, tačiau ne jiems. Todėl EESRK rekomenduoja Europos Vadovų Tarybai pavesti Komisijai persvarstyti Graikijos prašomą atlikti trumpalaikį struktūrinį pertvarkymą įvertinant išskirtines pajamas, numatomas gauti ilgalaikėje perspektyvoje.

⁽²⁹⁾ „Pirmą kartą Europos Sąjungos istorijoje esame demokratijos griovimo liudininkai,“ – Jürgen Habermas.

⁽³⁰⁾ „Valstybė negali vykdyti veiksmų, kurie būtų žalingi kitai euro zonos šaliai,“ – Mario Draghi.

⁽³¹⁾ „<...> nes mes užmezgėme dialogą ir mes išklausome vienas kito“, iš eilėraščio „Taikos šventė“, Friedrich Hölderlin, poetas, 1770–1843 m.

8.5 Dėl tų pačių priežasčių EESRK mano, kad klausimas, keisti **Sutartį** ar jos nekeisti, yra neteisingas. Akivaizdu, kad tai priklauso nuo to, ką dar reikia padaryti siekiant baigti kurti Europos pinigų sąjungą. Vis dėlto, daugelį mūsų pasiūlymų galima įgyvendinti nekeičiant Sutarties (ekonomikos augimas, skola ir pan.), kitiems pasiūlymams pakaktų sustiprinto bendradarbiavimo. Tačiau svarbiausia – pasiekti tikslą ekonomikos, euro ir ES piliečių gerovės vardan. Sutartis – tai tik priemonė. Tai būtina žmonėms kuo geriau išaiškinti ir įtraukti juos į sprendimų priėmimo procesą tiek tiesiogiai, tiek ir pasitelkiant Europos Parlamentą ir nacionalinius parlamentus.

8.6 EESRK laikosi nuomonės, kad euro zona turi išteklių **savo pačios ateičiai apsaugoti**: didesnė politinė integracija, mažiau dirizizmo, socialinė rinkos ekonomika, siekiant atgauti augimą ir darbo vietų kūrimą ir sukurti **politinę, ekonominę ir socialinę Sąjungą**.

9. Integracija ar dezintegracija?

9.1 Jeigu nesiimsime šio papildomo žingsnio, krizė su dabartinėmis jos sprendimo priemonėmis gali sukelti euro zonos, taigi – ir visos ES, dezintegraciją. Net jei tai yra reikalinga, negalima vykdyti vien tik griežto taupymo ir lėšų mažinimo politikos, pavyzdžiui, skolos mažinimo politikos. Būtina imtis ir kitokių priemonių (didinti paklausą šalyse skolintojose) ir remtis vidiniu solidarumo principu. Reikia, kad atitinkamų šalių piliečiai suprastų, kad jų šalių biudžeto perteklius susidare iš kitų šalių skolos ir kad išpuoliai prieš eurą nėra susiję su skolos dydžiu⁽³²⁾, nors ją ir būtina mažinti. Tačiau pietinių valstybių piliečiai privalo raginti savo vyriausybes konsoliduoti valstybės skolą, tinkamiau valdyti nacionalinį biudžetą, užkirsti kelią lėšų švaistymui ir vengimui mokėti mokesčius, mažinti mokesčius, skatinti ekonomikos augimą, darbo vietų kūrimą, savo sistemų produktyvumą ir konkurencingumą ne įgyvendinant pavienes reformas, bet užtikrinant didesnę solidarumą ir vykdant kitokią Europos Sąjungos ir Europos Centrinio Banko ekonominę politiką⁽³³⁾.

9.2 Priešingu atveju nė viena šalis negalės sumažinti savo skolos ir konsoliduoti nacionalinio biudžeto. Šiuo tikslu reikia **sušvelninti taupymo priemones** ir keisti ekonominę politiką. Kitaip rizika gali didėti. Šioje srityje mums gali padėti istorinės pamokos⁽³⁴⁾. Turime sukurti naujas integracijos perspektyvas – pozityvios integracijos, o ne negatyvios, žalingos ir priverstinės.

9.3 Reikia turėti omenyje, kad šiandieną Europoje niekas nėra saugus, apsaugotas nuo pavojų, net jeigu ir susidarė nenormali padėtis. Iš tiesų, kai kurių šalių ekonomikos augimas, kuriam palankias sąlygas sudarė ir euras, ir ES institucijų silpnumas suteikė galimybę Vokietijai, stipresnei valstybei, Europoje atlikti pagrindinį vaidmenį, kuriam dažnai nepritaria „periferija“, ypač pietinės šalys, tačiau ne tik jos. „Tai kitiems kelia nerimą“ (H. Schmidt), ypač atsižvelgiant į tai, kaip šitas vaidmuo suvokiamas. Todėl būtina imtis veiksmų tokiam suvokimui paneigti⁽³⁵⁾.

9.4 EESRK nuomone, Europoje šiuo metu, kaip atrodo, dominuoja egoizmas ir nacionaliniai interesai, lyg susidurtume su „**interesų utopija**“. Įsivyravo ekonomistinis požiūris, į antrą planą nustumdamas vertybes, kurios buvo Europos kūrimo ir gyvavimo pagrindas: susiformavo savanaudiška nesolidari Europa. Pastarųjų laikų įtampa kelia riziką, kad piliečių ir vyriausybių požiūryje įvyks pavojingas **Europos Sąjungos „psichologinis žlugimas“**, kuriam būtina užkirsti kelią išklaustant be arogancijos ir imantis konkrečių sprendimų.

9.5 **Esame kryžkelėje**: Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui kyla klausimas, kaip įmanoma, kad su Europos – pirmaujančios pasaulio ekonomikos – kūrimu susiję vėlavimai ir abejonės gali lemti Graikijos, jos principų lopšio, žlugimą, nors ekonominiu požiūriu ji yra itin mažas vienetas⁽³⁶⁾; iš šios šalies piliečių ir įmonių reikalaujama pasiaukojimo, tačiau nėra nustatyta nei pagalbos ekonomikos augimui plano, nors tai vienintelis būdas skolai grąžinti, nei plano, kaip sumažinti Graikijos ir Europos tam tikros dalies gyventojų socialines kančias. Kyla klausimas, ar tokios Europos tikėjimės?

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

⁽³²⁾ Pavyzdžiui, Ispanijos skola (68,5 proc. BVP) yra mažesnė negu Vokietijos (81,2 proc. BVP). 2011 m. Eurostato duomenys.

⁽³³⁾ 1956 m. P. H. Spaak komiteto ataskaitoje pripažįstama, kad skirtingo efektyvumo ekonomikų integracija gali padidinti struktūrinius, socialinius ir regionines skirtumus, todėl kaip atsvarą būtina įgyvendinti bendrą struktūrinę, socialinę ir regioninę politiką.

⁽³⁴⁾ 1933 m.: po 1929 m. krizės Vokietijos kanclerio Heinrich Brüning vykdytos defliacijos politikos padariniai.

⁽³⁵⁾ „Mums nereikia vokiškos Europos – mums reikia europietiškos Vokietijos,“ – H. Kohl.

⁽³⁶⁾ 2 proc. ES BVP.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ekologiškos ekonomikos ir tvaraus vystymosi skatinimo Europoje (nuomonė savo iniciatyva)

(2013/C 271/03)

Pranešėja **Joana AGUDO I BATALER**

Bendrapranešėjis **Pedro NARRO**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2012 m. lapkričio 15 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Ekologiškos ekonomikos ir tvaraus vystymosi skatinimo Europoje.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 26 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 108 nariams balsavus už ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK mano, kad integracinės ekologiškos ekonomikos vystymas bus pagrindinis iššūkis, su kuriuo Europa susidurs artimiausiais metais, jei nori ir toliau išlikti viena iš pasaulio ekonomikos lyderių. Konferencijoje „Rio+20“ ES pasisakė už ekologišką ekonomiką kaip tvaraus vystymosi būdą. Dabar ES turi imtis veiksmų. Tam reikalingas ekonomikos vystymo modelis, pagal kurį pirmenybė būtų teikiama valstybės investicijoms, ir tinkamai apibrėžtos paskatos privačioms investicijoms į ekologišką infrastruktūrą ir MTTP siekiant dvejojo tikslo: paskatinti gamybinę veiklą, kad būtų kuo greičiau įveiktas dabartinis nuosmukis, ir užimti ekonominės ir socialinės lyderės poziciją pasitinkant šią trečiąją pramonės revoliuciją.

1.2 EESRK mano, kad dėl sudėtingų ir būtinų gamybos ir vartojimo būdo pokyčių labai svarbu pilietinę visuomenę įtraukti į šį perėjimo prie integracinės ekologiškos ekonomikos procesą visais lygmenimis, ypač sektorių ir teritorinių (Europos, nacionalinių ir regionų) lygmeniu. Būtinai dalyvaujamas valdymas, kad būtų kuo labiau sumažintas bet kokiems pokyčiams būdingas pasipriešinimas ir neigiamas poveikis. Šis dalyvavimas padės užtikrinti tvarų ekonominių, socialinių ir aplinkos aspektų vystymą.

1.3 EESRK su susirūpinimu pažymi, kad pastaraisiais metais ekologiškų mokestinių paskatų politika labai nukentėjo dėl ribojamosios fiskalinės politikos, kuri lėmė ekonominės veiklos sumažėjimą ir darbo vietų naikinimą. TVF pripažino, kad realus

šios politikos poveikis gamybinei veiklai yra kur kas didesnis nei rodo iki šiol atlikti vertinimai.

1.4 EESRK pabrėžia, kad vystant integracinę ekologišką ekonomiką, atsiranda daugiau darbo vietų kūrimo galimybių. Ekologiškos darbo vietos yra ne tik tos, kurios susijusios su besikuriančiais naujais sektoriais, bet ir tos, kurios atsiranda dėl ekologiškesnių gamybos procesų ir produktų visuose sektoriuose. Teisingam perėjimui prie ekologiškos ekonomikos užtikrinti reikalinga aktyvi užimtumo politika, kuri užtikrintų tinkamų darbo vietų kūrimą, įskaitant darbuotojų profesinį ir tęstinį mokymą. Moterų ir jaunimo užimtumas šiuose sektoriuose bus pagrindinis šio augimo veiksnys.

1.5 EESRK mano, kad socialinių partnerių tarpusavyje suderinta pramonės politika yra būtina norint koordinuoti pastangas technologinių naujovių srityje ir paskatinti gamybos infrastruktūros pokyčius daugelyje Europos sektorių, kuriems įtakos turi užsibrėžtas mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir efektyvaus išteklių naudojimo tikslas. Tam bus reikalingos didelės įmonių investicijos.

1.6 EESRK nuomone, ES turi tvaraus vystymosi strategijos tikslus įtraukti į visas politikos sritis, visų pirma į strategiją „Europa 2020“ ir septynias pavyzdines iniciatyvas. Būtina suderinti skirtingas ES strategijas, ir Komisijos nariai šiuo klausimu

turi kalbėti vienu balsu. Komisija pirmiausia turėtų pasinaudoti strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūra, kad sustiprintų jos tvarumo aspektus, o pačią strategiją sujungtų su Europos tvaraus vystymosi strategija. Reikės apibrėžti ir taikyti augimo kokybe pagrįstus rodiklius, leidžiančius šį procesą stebėti ir vertinti.

1.7 EESRK pabrėžia svarbų vaidmenį, kuris gali ir turi būti suteiktas Europos semestruir ir metinei augimo apžvalgai, kad būtų užtikrinta tvaraus vystymosi politikos stebėseną. EESRK mano, kad reikia panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas ir parengti konkrečias rekomendacijas valstybėms narėms dėl aplinkos apsaugos mokesčių, taip pat rekomendacijas dėl atliekų ir nuotekų tvarkymo bei geresnio perdirbimo. Šiose srityse valstybės narės turi parodyti didesnę ambicingumą ir siekti platesnio užmojo tikslų.

1.8 EESRK reiškia susirūpinimą dėl to, kad Sąjungos 2014–2020 m. daugiametei finansinei programai būdingas prieštaravimas: daugiausia CO₂ išmetantys ekonomikos sektoriai (būsto, energetikos, pramonės ir transporto) nėra pagrindiniai ES finansavimo gavėjai, kad būtų palengvintas jų perėjimas prie ekologiškos ekonomikos; taigi būtina gerokai padidinti šį finansavimą ir užtikrinti taikymo veiksmingumą bei efektyvumą.

1.9 EESRK nuomone, labai svarbu įvesti ekologinius mokesčius, įskaitant mokestines paskatas įmonėms, steigiančioms klimato kaitos investicinius fondus, su sąlyga, kad jie bus valdomi kartu su darbuotojais.

1.10 Dėl ES prekybos politikos EESRK mano, kad, siekiant išvengti pramonės perkėlimo pavojaus, reikėtų apsvarstyti galimybę nustatyti anglies dioksido mokesčiams prilygstančius tarifus toms šalims, kurios nepriima tarptautinių susitarimų dėl išmetamųjų teršalų mažinimo.

2. Įžanga

2.1 2011 m. EBPO ir Jungtinių Tautų aplinkos programos vykdytojai parengė išsamias ekologiškos ekonomikos ataskaitas, TDO pradėjo įgyvendinti programą „Ekologiškos darbo vietos“, o viena pagrindinių 2012 m. įvykusios konferencijos „Rio+20“

temų buvo „Ekologiška ekonomika siekiant tvaraus vystymosi ir skurdo panaikinimo“.

2.2 Europos Sąjungoje 2006 m. atnaujinta Tvaraus vystymosi strategija, o 2009 m. pradėtas įgyvendinti klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinys, kuriuo siekiama iki 2020 m. 20 proc. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, 20 proc. padidinti atsinaujančiųjų energijos išteklių dalį ir 20 proc. pagerinti energijos vartojimo efektyvumą⁽¹⁾. 2025 ir 2030 metams ES turi numatyti dar didesnius sumažinimus. 2011 m. Komisija priėmė pavyzdinę iniciatyvą „Tausiai išteklius naudojanti Europa“⁽²⁾, Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. planą⁽³⁾, ES biologinės įvairovės strategiją iki 2020 m. ir Efektyvaus išteklių naudojimo Europos planą⁽⁴⁾.

2.3 EESRK visuomet pritarė ekologiškesnės ekonomikos koncepcijai, kaip indėliui į tvarų vystymąsi, ir tam, kad Europos ir nacionalinėje politikoje daugiausia dėmesio reikia skirti pilietinės visuomenės pasiūlymams dėl perėjimo prie integracinės ekologiškos ekonomikos, visų pirma pabrėžiant būtinybę užtikrinti glaudesnę visų socialinių subjektų bendradarbiavimą. Todėl keliose nuomonėse Komitetas minėjo įvairius su tuo susijusius aspektus ir Komisijos pasiūlymus. EESRK pabrėžė, kad ekologiškos ekonomikos stiprinimas yra neatsiejamas nuo tvarios gamybos, užimtumo ir vartojimo skatinimo, lygių galimybių strategijos ir ES klimato kaitos priemonių paketo.

3. Ekologiška ekonomika

3.1 Integracinė ekologiška ekonomika turi užtikrinti pusiausvyrą tarp ekonominės gerovės, didesnės socialinės sanglaudos ir geresnės gamtos išteklių apsaugos bei racialesnio jų naudojimo, kadangi jie padeda užtikrinti mūsų ir būsimų kartų gerovę. Jos tikslas – gamybos dematerializavimas, ekonomikos augimo atsiejimas nuo gamtos išteklių naudojimo ir sukuriamos taršos bei atliekų.

3.2 Pasak TDO, ekologiškos darbo vietos mažina įmonių ir ekonomikos sektorių poveikį aplinkai, kol pasiekiamas tvarus lygis, padeda mažinti energijos, žaliavų ir vandens suvartojimą, anglies dioksido lygį ekonomikoje ir išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Ekologiškos darbo vietos sąvoka yra santykinai dinamiška, kadangi riba, skirianti ekologiškas darbo vietas nuo neekologiškų, priklauso nuo technologinių naujovių procesų. Taigi ekologiškos darbo vietos yra ne tik tos, kurios susijusios su besikuriančiais naujais sektoriais, bet ir visos tos, kurios yra sukurtos dėl ekologiškesnių gamybos procesų ir produktų visuose sektoriuose.

⁽¹⁾ Santrauka pateikta COM(2011) 21 final 1 priede ir http://ec.europa.eu/clima/policies/package/index_en.htm

⁽²⁾ COM(2011) 21 final.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0112:REV1:EN:PDF>

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0571:FIN:EN:PDF>

3.3 Ekologiškos ekonomikos vystymą lemia du pagrindiniai veiksniai: vieną lemia kovos su klimato kaita politika, o kitas atsiradęs dėl didėjančios besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių konkurencijos dėl išteklių, kurie vis mažės ir bus brangesni.

3.4 Ekologiška ekonomika nėra tik susitarimas tarp besikuriančių ir kitų labiau tradicinių sektorių (dėl technologinio postūmio pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos). Tai apima gamybos ir vartojimo būdų ekologinį modernizavimą siekiant integruoti įmonių pridėtinės vertės didinimo ir jų aplinkos tvarumo tikslus, susijusius su medžiagų taupymu, energijos vartojimo efektyvumu, darbo organizavimu ir pačių darbuotojų santykiais su įmone siekiant padidinti visų veiksmų našumą.

3.5 Pastaraisiais metais išaiškėjo Žemės galimybių ribos turint omenyje tiek turimus gamtos išteklius ir vis didėjančią jų paklausą, tiek mūsų planetos gebėjimą absorbuoti atliekas ir taršą.

3.6 Negalima pamiršti ir klimato kaitos poveikio sveikatai: dažnesni ekstremalūs klimato reiškiniai, ozono lygio ir kietųjų dalelių kiekio ore padidėjimas bei jų toksiškumas esant aukštesnei temperatūrai ir jau išnaikintų infekcinių ligų plitimas Europos žemyne.

3.7 Pagrindinių išsivysčiusios ekonomikos šalių ir didele dalimi besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių energetikos, gamybos ir transporto struktūros pokyčiai artimiausiais metais bus sutelkti į perėjimą nuo didelio anglies dioksido kiekio prie mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos, kur didžioji energijos dalis pagaminama iš atsinaujinančių ir švarių šaltinių, t. y. tokių, kurie neišskiria šiltnamio efektą sukeliančių dujų nei kitų pavojingų atliekų.

3.8 Šis esminis gamybos pertvarkymas, kurį kai kas vadina trečiąja pramonės revoliucija, nebus neutralus tarptautinio konkurencingumo požiūriu, visų pirma tokioms šalims, kaip dauguma ES priklausančių šalių, kurios importuoja daug energijos išteklių ir žaliavų. Todėl jau nuo 2009 m. daugelis EBPO šalių vyriausybės įgyvendina plataus užmojo skatinimo planus, kuriuose pagrindinis vaidmuo teikiamas investicijoms į ekologišką infrastruktūrą ir MTTP siekiant dvejojo tikslo: paskatinti gamybinę veiklą, kad būtų kuo greičiau įveiktas dabartinis

nuosmukis, ir užimti ekonominės bei socialinės srities lyderės poziciją vykdant dabartinę gamybos restruktūrizavimą.

3.9 Tačiau daugelyje ES šalių šių planų finansavimas, kaip ir ES biudžetas, buvo iš esmės apribotas, be kita ko, dėl griežto biudžeto taupymo politikos. TVF vyriausiasis ekonomistas pripažino, kad šios politikos poveikis gamybinei veiklai yra kur kas didesnis nei manyta iki šiol. 28 šalyse atlikto tyrimo duomenimis, nuo 2008 m., kai prasidėjo krizė, fiskalinis daugiklis svyruoja nuo 0,8 iki 1,7 ⁽⁵⁾.

3.10 Dėl mažesnio ekologiškos ekonomikos skatinimo gali kilti didelių problemų daugelyje ES šalių, kadangi šiuo metu technologinis skirtumas tarp išsivysčiusių ir besivystančių šalių yra gerokai mažesnis ir dinamiškesnis. Nėra garantijos, kad visos Europos šalys pateks į pirmąsias išsivysčiusių mažo anglies dioksido kiekio ekonomikos šalių gretas, o tai ilgainiui gali sukelti įtampą ES, kadangi iškiltų abejonių dėl gebėjimo toliau kurti ekonominiu požiūriu pažangesnę, didesnę socialine sanglauda pasižyminčią ir aplinkos požiūriu tvaresnę visuomenę. Tačiau reikia pabrėžti, kad ES užima tvirtą technologijų ir gamybos lyderės poziciją įvairiuose pramonės sektoriuose, kurie aiškiai orientuoti į ateitį.

3.11 Plėtojant ekologišką ekonomiką su reikiamomis investicijomis ir paskatomis, Europoje atsiras daugiau darbo vietų kūrimo galimybių. Nereikia pamiršti dabartinės gamybinės veiklos, kuri šiuo metu sudaro ES šalių ekonomikos pagrindą. Daug darbo vietų pramonės, kuri šiuo metu laikoma labai taršia, srityje taps ekologiškomis, jeigu bus vykdomi procesai, padėsiantys padidinti energijos vartojimo efektyvumą, sumažinti žaliavų naudojimą ir sukeltą taršą. Kai kurie pavyzdžiai: kelių transporto sektoriuje veikiančios įmonės, kuriančios ir gaminančios elektra varomas ir hibridines transporto priemones, taip pat ir viešojo transporto; civilinės inžinerijos darbų sektoriai, susiję su greitųjų traukinių linijų tiesimu, kadangi jos, palyginti su lėktuvais ir įprastais traukiniais, padeda sutaupyti daug energijos vienam keleiviui; statybos darbai, susiję su pastatų, pasižyminčių labai menku energijos vartojimo efektyvumu, energiniu atnaujinimu. Tai turėtų būti daroma plėtojant ir skatinant socialinį dialogą ir konsultavimąsi, vykdant kolektyvines derybas, kad galiausiai būtų pasiekta teigiamų rezultatų užimtumo (kiekybė ir kokybė) ir lygių galimybių (darbo sąlygos ir darbo užmokestis) prasme. Tačiau tik aštuonios ES šalys turi oficialią ekologiškų darbo vietų apibrėžtį. Tai lemia įvairius vertinimus, paremtus skirtingomis apibrėžtimis ir metodais.

⁽⁵⁾ TVF darbo dokumentas/13/1. Augimo prognozės klaidos ir fiskaliniai daugikliai. Parengė Olivier Blanchard ir Daniel Leigh, 2013 m. sausio mėn.

4. Pilietinės visuomenės bendradarbiavimas teisingai pereinant prie ekologiškos ekonomikos, kur technologinės naujovės yra lemiamas įmonių konkurencingumo veiksnys.

4.1 Visiškai naujas šios trečiosios pramonės revoliucijos požymis – gamybos jėgų pasiektas išsivystymo lygis ir didžiulis pilietinės visuomenės jautrumas bei spaudimas, susijęs su tvarumo ir aplinkos klausimais. Spartus Europoje veikiančių aplinkos apsaugos organizacijų, vartotojų asociacijų, profesinių sąjungų, verslo organizacijų ir kitų pilietinės visuomenės subjektų vystymasis sudarys palankias sąlygas, kuriomis būsiami pokyčiai padės sukurti tokią ekonomiką, kuri užtikrins lengviau valdomą, tvaresnę socialinį ir aplinkai palankų vystymąsi. Tai buvo sunku įsivaizduoti vykstant ankstesniems procesams, kai technologijų ir gamybos pokyčiai priklausė tik nuo labai mažų įmonių sprendimų.

4.2 2009 m. birželio mėn. TDO priimtame Visuotiniame darbo vietų pakte aiškiai pabrėžiama, kad socialinis dialogas yra neįkainojamas mechanizmas rengiant prie nacionalinių prioritetų priderintą politiką. Tai yra tvirtas pagrindas paskatinti darbdavius ir darbuotojus kartu su valdžios institucijomis imtis bendrų veiksmų, kurie yra būtini norint įveikti krizę ir užtikrinti tvarų atsigavimą. Socialinių partnerių tarpusavyje suderinta pramonės politika yra būtina norint koordinuoti pastangas technologinių naujovių srityje ir paskatinti gamybos infrastruktūros pokyčius daugelyje Europos sektorių, kuriems įtakos turi užsibrėžtas perėjimo prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir efektyvaus išteklių naudojimo tikslas.

4.3 Technologinės naujovės yra neatsiejamos nuo ekologiškos ekonomikos. Todėl tie sektoriai, įmonės ir technologijos, kurie skatina ekologiškesnę ekonomiką, gaus didesnę finansinę viešojo ir privataus sektoriaus paramą, kadangi didins Europos ekonomikos konkurencingumą pasaulyje. Taigi Deutsche Bank, siekdamas orientuoti privačias investicijas, nurodė šias prioritetines sritis, susijusias su klimato kaita:

- švarios ir atsinaujinančios energijos gamyba,
- energijos paskirstymo infrastruktūra ir valdymo sistemos,
- transporto sistemose geležinkelių ir jūrų transporto, taip pat hibridinių transporto priemonių vidutinės trukmės laikotarpiu ir biodegalų, nekonkuruojančių su maisto produktais dėl žemės naudojimo, skatinimas,

- ekologiška chemija ir naujų medžiagų moksliniai tyrimai,
- pagrindinės pramonės šakos, labiau taupančios energiją, mažiau priklausomos nuo žaliavų gavybos ir plačiau naudojančios naujas mažiau taršias medžiagas (įskaitant plieno pramonę, mažo anglies kiekio cemento gamybą ir kt.),
- statybinė veikla, kuria gerinamas pastatų energinis naudingumas ir gebėjimas generuoti energiją,
- atliekų tvarkymas,
- žemės ūkis (trąšos, pesticidai ir kt.),
- vandens valymo, nukreipimo ir nudruskinimo sistemos.

4.4 Ypatingą dėmesį reikėtų skirti Europos MVĮ patiriamiems sunkumams, kad jos gautų pakankamą finansavimą reikiamoms investicijoms į ekologiškas inovacijas.

4.5 Kad inovacijos būtų konkurencingos, rinkos organizavimo modelis turi apimti darbuotojų dalyvavimą skatinančią praktiką. Didesnis darbuotojų įtraukimas į įmonės darbo organizavimą ir planavimą, be abejonės, yra inovacijų plėtojimą skatinantis veiksnys, leidžiantis pasiekti didesnę našumą. Todėl tenka uždavinys modernizuoti darbo santykių ir kolektyvinių derybų sistemą ir jos ryšį su įmonės valdymu.

4.6 Darbuotojų dalyvavimas įmonių veikloje yra vienas pagrindinių aspektų, skatinančių Europos technologinę lyderystę daugelyje sektorių ir padedančių išlaikyti eksporto pajėgumus. Tai neturėtų būti vertinama tik pagal turto paskirstymą, kadangi tai jau savaime yra lemiamas gerovės kūrimo aspektas, kaip pripažįsta pačios įmonės⁽⁶⁾. Plačiąja prasme inovacijų srityje patiriami sunkumai iš esmės susiję su nelanksčiomis organizacinėmis struktūromis, kurių požiūriu darbuotojas tėra instrumentas.

⁽⁶⁾ Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo projektas EPOC.

5. Ekologiška ekonomika Europos politikoje

5.1 Konferencijoje „Rio+20“ ES pasisakė už integracinę ekologišką ekonomiką, padedančią užtikrinti tvarų vystymąsi. Komisijos tikslas – skatinti tvarų ir integracinį augimą ir vykdant tolesnę su šia konferencija susijusią veiklą daugiausia dėmesio skirti ekologiškesnės ekonomikos užtikrinimui. Vyriausybės turi plėtoti socialinį dialogą, kad užtikrintų būtiną pilietinės visuomenės dalyvavimą šiame procese.

5.2 Kad padėtų įgyvendinti savo pavyzdinę iniciatyvą ir efektyvaus išteklių naudojimo Europos planą, Komisija 2012 m. sukūrė Europos platformą, kuri 2013 m. pateiks tarpinę, o 2014 m. – galutinę efektyvaus išteklių naudojimo ataskaitą ir kuri svarsto konkrečius pasiūlymus dėl perėjimo prie ekologiškos ekonomikos šiose srityse: „Pagrindinės sąlygos investicijoms į atsinaujinančiuosius energijos išteklius“; „Užsibrėžti tikslus ir įvertinti pažangą“ (šiuo tikslu turi būti sukurta tvirta BVP ir kitus rodiklius apimanti sistema, kuri atspindėtų šios politikos rezultatus konkrečiuose sektoriuose (didesnis konkurencingumas, geresnės darbuotojų darbo sąlygos, atliekų perdirbimo procentinė dalis, energijos vartojimo ir išteklių naudojimo efektyvumas, atsinaujinančiosios energijos procentinė dalis, mažesnė tarša) ir „Žiedinė ekonomika ir (arba) ekologiškesnė ekonomika“.

5.3 Labai svarbu įvesti ekologinius mokesčius ir sumažinti dideles iškastinio kuro subsidijas, kurios teikiamos daugelyje ES šalių, kadangi daugelio prekių ir paslaugų kainos tinkamai neatspindi visų gamybos sąnaudų dėl su tarša susijusio sąnaudų perkėlimo. Paaiškėjo, kad ekologinio ženklavimo politikos nepakanka, juolab dabartinės krizės sąlygomis, kai didėja skaičius vartotojų, kuriems svarbiausia yra produkto kaina, o ne jo aplinkosauginis veiksmingumas. Kad ekologinio apmokestinimo politika sulauktų didelio visuomenės pritarimo, reikia atsižvelgti į

jos poveikį įmonių konkurencingumui ir jos socialines pasekmes piliečiams, vadinamąjį energetinį skurdą, ir vystyti gretutinę politiką (pramonės, prekybos ir pagalbos nepalankiausias sąlygas turinčioms socialinėms grupėms), kuri ši poveikį sumažintų. Būtinus mokesčines paskatas įmonių pelną reinvestuoti į išmetamo CO₂ kiekio (per klimato kaitos investicinius fondus) ir kitokio neigiamo poveikio aplinkai mažinimą su sąlyga, jei tai daroma kartu su darbuotojais.

5.4 Komisija priėmė pasiūlymą dėl Septintosios aplinkosaugos veiksmų programos, kurioje nustatytas aplinkos politikos indėlis į perėjimą prie ekologiškos ekonomikos. Šią programą turi patvirtinti Parlamentas ir Taryba. EESRK šiuo klausimu parengė atskirą nuomonę⁽⁷⁾. Tačiau Sąjungos 2014–2020 m. daugiametei finansinei programai būdingas didelis prieštaravimas: daugiausia CO₂ išmetantys ekonomikos sektoriai (būsto, energetikos, pramonės ir transporto) nėra pagrindiniai ES finansavimo gavėjai.

5.5 Dėl ES prekybos politikos reikia turėti omenyje, kad, siekiant išvengti pramonės perkėlimo pavojaus įvedus didesnius anglies dioksido mokesčius, tokius pat mokesčius reikėtų nustatyti ir toms šalims, kurios nepriima tarptautinių susitarimų dėl išmetamųjų teršalų mažinimo. Nors anglies dioksido mokesčiai varžo laisvą prekybą, kitais atvejais tarptautinė bendruomenė jam pritarė. Monrealio protokole dėl ozono sluoksnį ardančių medžiagų numatyta galimybė nustatyti prekybos apribojimus siekiant užtikrinti jo laikymąsi, kadangi laisva prekyba yra ne savaiminis tikslas, o tvarios gerovės kūrimo priemonė. Išvengti klimato kaitos sukeltos visuotinės nelaimės, be jokios abejonės, yra kur kas svarbiau nei išlaikyti pasaulio rinkas atviras didelį šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį išskiriantiems produktams.

2013 m. gegužės 23 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

⁽⁷⁾ EESRK nuomonė Septintoji ES aplinkosaugos veiksmų programa, OL C 161, 2013 6 6, p. 77–81.

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

490-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2013 M. GEGUŽĖS 22, 23 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato „Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas. Europos masto diskusijų pradžia“

(COM(2012) 777 final/2)

(2013/C 271/04)

Pranešėjas **Carmelo CEDRONE**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. vasario 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato „Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas. Europos masto diskusijų pradžia“

COM(2012) 777 final/2.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 24 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 149 nariams balsavus už, 12 – prieš ir 25 susilaikius.

1. Išvados ir pasiūlymai

1.1 Komisijos komunikatas yra svarbus indėlis į būsimas – labai reikalingas – diskusijas dėl ES ir didelis žingsnis į priekį iki šiol ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) srityje taikytų metodų ir turinio požiūriu. Be to, šiame komunikate pirmą kartą svarstomi tarptautinio Sąjungos vaidmens ir jos politinės ateities klausimai. Taigi EESRK teigiamai vertina pasiūlymą, kuris gali lemti istorinį posūkį, jei po dvidešimties delsimo metų Taryba turės reikiamo ryžto ir noro priimti ir įgyvendinti nuostatas, kurios padės pasiekti nustatytus tikslus ir nedelsiant jį įgyvendinti.

1.2 Savo 2011–2012 m. priimtais sprendimais Europos Vadovų Taryba iš esmės pradėjo svarbią ir struktūruotą Europos valdymo reformą makroekonominio perviršinio disbalanso priežiūros, fiskalinių taisyklių griežtinimo ir euro zonos šalių ekonominės politikos koordinavimo srityje. Siekiant užtikrinti EPS stabilumą, būtina taikyti priemones, tarp kurių sunkumus

patiriančių valstybių vyriausybės obligacijų „sąlygoto, tačiau neriboto“ įsigijimo netradicinės priemonės, kurias neseniai nustatė ECB, bendro priežiūros mechanizmo, kuriuo siekiama užtikrinti griežtą ir nešališką rizikos ribojimu pagrįstą priežiūrą ir nutraukti valstybių ir bankų ryšį, nustatymas ir galiausiai bankų pertvarkymo taisyklės.

1.3 EESRK pritaria komunikate pristatytai Komisijos strategijai ir neseniai Europos Vadovų Tarybos pirmininko Herman Van Rompuy paskelbtam pranešimui („Siekis sukurti tikrą ekonominę ir pinigų sąjungą“) dėl euro zonos stiprinimo, tačiau, mano, kad to nepakanka, kad valstybės narės, piliečiai ir įmonės galėtų visapusiškai pasinaudoti EPS privalumais. Tai parodė ir pastarųjų dešimties metų įvykiai. Mastrichto sutartimi šioje srityje įtvirtinta politinė Tarybos atsakomybė labai **varžo** sutartimi sukurtą EPS. Kaip tik todėl dabar Komisija siūlo **stiprios ir veiksmingos EPS** projektą.

1.4 Siekiant užtikrinti didesnę EPS stabilumą ir ekonomikos augimą ir užimtumą euro zonos valstybėse šiandien būtina ne vidutinės ar ilgalaikės trukmės laikotarpiu, o nedelsiant imtis ryžtingesnių priemonių, pavyzdžiui, parengti augimo planą ir nustatyti veiksmesnius ekonominės integracijos mechanizmus, už kurių įgyvendinimą turi būti atsakinga Taryba. Taiigi mums reikia makro ir mikroekonominės politikos, daugiau pastangų, solidarumo, valstybių narių pasitikėjimo, taip pat pasitikėjimo tarp pastarųjų ir ES ir kartu neužmiršti, kad svarbiausias aptariamų priemonių tikslas – visų žmonių gerovė.

1.5 EESRK palankiai vertina komunikatą, tačiau pabrėžia, kad netgi visapusiškai jį įgyvendinus, būtų sunku pasiekti apčiuopiamą poveikį, visų pirma dėl sprendimų priėmimo metodo, kadangi komunikate nepateiktas konkretus pasiūlymas dėl politinės sąjungos, kuria būtų „pastatyti namai“. Tai pasakytina ir apie skolą, asimetrinių sukrėtimų įveikimą, augimą, konkurencingumą arba užimtumą (dėl kurio turėtų būti sistemingai atliekamas poveikio vertinimas). Tai yra visi dabartinės padėties trūkumai.

1.6 EESRK primena, kad jau yra parengęs nuomones ir nurodęs sprendimus dėl daugumos naujausių Komisijos pasiūlymų, visų pirma susijusių su EPS, ECB, su augimu ir valstybės skola. Iki šiol Komisijos ir Tarybos pasiekta pažanga yra geras pagrindas tęsti darbą šioje srityje⁽¹⁾. Be to, EESRK palankiai vertina Europos Komisijos sprendimą pateikti rekomendacijas šiais klausimais ateičiai ir tikisi, kad Taryba sugebės pasinaudoti proga ir nedelsdama imsis konkrečių priemonių skolos ir augimo problemoms spręsti ir padarys realią kokybinę pažangą.

1.7 Naujausi komunikate nurodyti ES sprendimai atitinka – nors tik iš dalies – makroekonominę sistemą, tačiau mikroekonominiai pasiūlymai dėl gamybos sektorių, kurie vieninteliai gali padėti atgaivinti augimą, yra nepakankami. Komisijos dokumentu siekiama pradėti diskusiją dėl EPS, o tai yra ne tik su fiskaliniu konsolidavimu ir makroekonominė politika susijęs klausimas. Mums būtina ir mikroekonominė politika, pavyzdžiui, veiksmingas pramonės paktas (angl. *industrial compact*).

1.8 Be to, būtų galima labiau pritarti Komisijos pasiūlymui, jei įvairiais etapais, kuriuose numatyta pradėti įgyvendinti priemonės, padedančias užtikrinti stabilesnę ir veiksmingesnę EPS,

būtų aiškiau nurodytas poreikis toliau įgyvendinti šį tikslą atitinkančią Europos politiką ir būtų nurodytos veiklos sritys ir naujovės, kurias reikia įdiegti siekiant užtikrinti racialesnes ir veiksmingesnes Europos išlaidas.

1.9 Komisija gali ir turi padėti įgyvendinti reformas, kurios būtinos siekiant padidinti nacionalinių gamybos ir administracinių sistemų konkurencingumą, ir šiuo tikslu taikyti inovatyvius veiklos metodus ir kriterijus bendrosios rinkos, struktūrinių fondų valdymo ir pagrindinėse bendros politikos srityse. Be to, ji turėtų pasinaudoti ECB įvestomis naujovėmis ir, kaip EESRK ne kartą ragino, pasiūlyti ne mažiau esminius pakeitimus, susijusius su Europos politikos, kuri daro didžiausią poveikį labiausiai pažeidžiamoms ES sritims, regionams ir sektoriams, įgyvendinimu.

1.10 Turi būti visapusiškai pasinaudota ECB struktūra augimui ir užimtumui skatinti ir pavesta jam atlikti paskutinio skolintojo vaidmenį. Parodydamos savo pasiryžimą eiti šiuo keliu euro zonos valstybės padėtų sustiprinti pasitikėjimą ECB ir euru ir atremti spekuliacinius išpuolius, ypač prieš didžiausių biudžeto sunkumų turinčias šalis.

1.11 Negalima euro zonos stabilumo užtikrinimo patikėti tik ECB ir bendrai pinigų politikai, o valstybėms narėms palikti visišką laisvę įgyvendinti savo fiskalinę ir biudžeto politiką. EESRK mano, kad, siekiant **bendro euro zonos biudžeto** , negalima vėlesniam laikotarpiui atidėti **fiskalinės sąjungos** sukūrimo, kaip numatyta Komunikate: ši sąjunga kartu su bendra valiuta ir bendra bankų priežiūra parturi sudaryti antrąjį ramstį, padėsiantį užtikrinti EPS stabilumą trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu ir taip įtikinti rinkas Europos projekto nuoseklumu.

1.12 Komisija deda daug pastangų rengiant **institucinius pasiūlymus** . EESRK mano, kad galiausiai tikslinga į darbotvarkę įtraukti institucinį klausimą, kuriuo grindžiami novatoriški Komisijos pasiūlymai, įskaitant dėl politinės sąjungos. Tai visiškai naujas pasiūlymas. Vis dėlto Komitetas mano, kad dauguma šių pasiūlymų atitinka dabartinę sistemą ir rodo tik nedidelę pažangą, todėl nepadės išspręsti problemų, jei Taryba nežengs tolesnio žingsnio ir šiuos pasiūlymus laikys tik skatinančiais imtis veiksmų.

⁽¹⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 10.

1.13 Komisijos pasiūlymai gali būti tinkami naujam tarpiniam etapui, tačiau EESRK, kuris turėtų būti neatsiejama šio proceso dalis, atsižvelgdamas į tai, kas jau pasiūlyta ir patvirtinta, išreiškia nuomonę, kad tam tikrose srityse dalinių priemonių taikyti nebegalima: būtina žengti kokybinį žingsnį kalbant tiek apie politikos turinį, tiek apie su šios politikos įgyvendinimu susijusių sprendimų priėmimo procesą, kad nebūtų toliau kartojama, jog reikia „tikros“ politikos, „tikros“ EPS, „tikros“ politinės sąjungos ir pan. **Nuo šiol** turime imtis ryžtingesnių ir neatidėliotinių **veiksmų**, pirma, kad būtų **įveiktas** daugumą ES valstybių apėmęs **ekonomikos nuosmukis** ir, antra, kad būtų panaikintos spragos, į kurias ilgai nekreipta dėmesio ir kurios tik dar labiau išryškėjo kilus tarptautinei finansų krizei.

1.14 EESRK ragina Tarybą atsižvelgti į Komisijos pasiūlymus ir imtis ryžtingesnių ir konkretesnių veiksmų – laikytis pasiektų susitarimų ir prisiimti atsakomybę už teikiamus pasiūlymus, kuriuos reikia priimti ir įgyvendinti, visų prama paremti balsavimo balsų dauguma taikymą visose srityse – pradedant ekonomikos ir užimtumo politikos – ir numatyti ateityje iš dalies pakeisti Sutartį.

1.15 EESRK pasiūlymų santrauka

1.15.1 EESRK mano, kad norint sukurti tikrą EPS artimiausiu metu (nekeičiant Sutarties) reikia:

- pradėti įgyvendinti Europos augimo iniciatyvą, kadangi vien tik griežto taupymo priemonėmis nebus galima įvykdyti visų Sąjungos nustatytų kriterijų;
- padėti įveikti šalių ekonominius skirtumus pasitelkiant solidarų konvergencijos mechanizmą; būtų galima taikyti mikrolygmens priemonės labiausiai nuo krizės nukentėjusioms šalims siekiant sumažinti jaunimo nedarbą (pvz., skirti ES paramą už kiekvieną įdarbintą jauną žmogų), kitaip tariant, užtikrinant pozityvų sąlygiškumą;
- rasti skolos problemos sprendimą, kaip prašo Komisija ir EESRK, siekiant spręsti visų eurą įvedusių arba įvesiančių šalių problemas;
- nedelsiant sukurti bankų sąjungą ir užtikrinti priežiūrą Europos lygmeniu;

- baigti kurti bendrąją rinką visuose sektoriuose (mokesčių, finansų, bankininkystės, energetikos, paslaugų, mokslinių tyrimų ir inovacijų ir t. t.);
- sumažinti kredito rinkos susiskaidymą, kad būtų užtikrintos vienodos kredito sąlygos ir išlaidos visose valstybėse narėse;

1.15.2 Vidutinės ir (arba) ilgalaikės trukmės laikotarpiu atlikus galimus Sutarties pakeitimus reikia:

- užtikrinti tikrą ES ekonomikos ir kartu pinigų finansų ir mokesčių valdymą, kad būtų pasiekta didesnė centralizuotos ir decentralizuotos politikos nuoseklumo;
- suteikti ECB trūkstantus įgaliojimus;
- stiprinti sprendimų priėmimo metodą ir struktūras siekiant „vieningai valdyti“ eurą, užbaigti kurti ir suvienodinti dabartinę sistemą, sukurti fiskalinę sąjungą šiuo tikslu sukurti bendrą euro zonos biudžetą ir numatyti solidarumo mechanizmą, kuris padėtų mažinti šalių ekonomikos skirtumus;
- sudaryti socialinį paktą siekiant socialinės sąjungos įtraukiant socialinius partnerius ir organizuotą pilietinę visuomenę;
- sukurti politinę sąjungą plėtojant tvirtesnę bendradarbiavimą be kita ko siekiant suteikti eurui „vieną balsą“ ir užtikrinti demokratiškesnį ir skaidresnį sprendimų priėmimo procesą. Šiuo tikslu būtų tikslinga kitos kadencijos Europos Parlamentui kartu su Taryba suteikti steigiamąją galią;
- suteikti ES reprezentatyvesnį vaidmenį tarptautinėse institucijose.

2. Bendrosios pastabos. Pagrindiniai aspektai

2.1 Komitetas supranta, kad nagrinėjamas vienas sudėtingiausių šiuo metu kylančių klausimų. Europa pradeda naują didesnės integracijos etapą, kuriame būtina žengti ne vieną drąsų žingsnį. EESRK labai palankiai vertina pradėtas diskusijas dėl EPS ateities, kadangi tai yra pirmas žingsnis šia kryptimi, ir atkreipia dėmesį į tai, kad makroekonominės sąlygos EPS yra mikroekonominio lygmeniu priimtų sprendimų rezultatas. Todėl reikėtų suderinti makro ir mikroekonominio lygmeniu vykdomą politiką, kad jomis būtų siekiama tų pačių bendrų tikslų.

2.2 Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 9 straipsnyje, papildytame 151 ir 153 straipsniais, nurodoma, kad nustatydamą ir įgyvendindama savo politikos kryptis ir veiksmus, Sąjunga atsižvelgia į reikalavimus, susijusius su didelio užimtumo skatinimu, gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimu ir kova su socialine atskirtimi. Komitetas su nuostaba pažymi, kad nagrinėjamame komunikate nėra vienas iš šių reikalavimų neįtrauktas į su „stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos“ tikslus. Todėl EESRK ragina ne tik aiškiai nurodyti šiuos tikslus, bet ir užtikrinti didesnę ekonominės ir pinigų politikos poveikio socialinei sričiai ir darbo rinkai priežiūrą (poveikio vertinimai) ir parengti priemones, kurios padėtų pašalinti galimas šių politikos sričių neigiamas ekonomines ir socialines pasekmes.

2.3 Nei vienas iš Komisijos pateiktų pasiūlymų dėl stabilios ir patikimesnės EPS negalės būti veiksmingai įgyvendintas (nei trumpuoju, nei vidutinės trukmės ar ilguoju laikotarpiu), jei valstybėse narėse, visų pirma labiausiai nukentėjusiose nuo ekonomikos ir finansų krizės, nebus atgaivintas augimas, nepavyks išspręsti užimtumo, nedarbo (kuris sparčiai auga ypač jaunimo) problemų ir sumažinti vis dar esamus valstybių narių skirtumus. Tačiau taip pat nebus galima pasiekti rezultatų, jei Taryba ir Euro grupė nepasinaudos Europos Komisijos pateiktais pasiūlymais, kad paskatintų EPS užbaigimui būtinas ir dvidešimt metų laukiamas reformas, ir jei valstybės nedės pastangų šia kryptimi, kad kartu valdytų kiekviena savo suverenitetą, kas yra būtina šiam tikslui pasiekti.

2.4 Komisijai svarbiausia ir toliau užtikrinti valstybių narių ekonominės politikos koordinavimą taikant struktūruotas biudžeto politikos ir priežiūros sistemų konvergencijos didinimo priemones ir instrumentus. Tai padėtų sumažinti labiausiai išsiskolinusių šalių sunkumus finansuoti valstybės skolą ir laikytis griežtų skolos mažinimo ir tvarumo planų, kuriuos neseniai pasiūlė Komisija ir patvirtino šalys narės (angl. *fiscal compact*). Tačiau siekiant susigrąžinti piliečių ir rinkų pasitikėjimą nacionalinio lygmens priemonės turi atitikti bendrus, t. y. europinius, principus ir duoti konkrečių ir teigiamų rezultatų piliečiams ir įmonėms, todėl nacionaliniu lygmeniu būtinas didesnis makroekonomikos (jaunimo, darbo rinkos, socialinės apsaugos srities ir t. t.) nuoseklumas.

2.5 Nemaža dalis euro zonos šalių pradėjo penktuosius neigiamo augimo metus ir artimiausių metų prognozės rodo tik labai nežymų pagrindinių makrolygmens rodiklių pagerėjimą. Komisijos pasiūlymai dėl EPS sustiprinimo turi būti papildyti kitomis pastabomis ir (arba) priemonėmis, kad būtų patikimi ir taptų plataus masto bendrų diskusijų dėl EPS ateities,

kuriose dalyvautų ne tik ekspertai, bet visa Europos pilietinė visuomenė, objektu.

2.6 Euro zonos šalys, laikydamosi ES nustatytų įsipareigojimų, artimiausiais metais privalės ir toliau vykdyti griežtą biudžeto politiką. Ją bus galima užtikrinti visų pirma įgyvendinant reformas, kuriomis tiek išlaidų, tiek valstybės pajamų požiūriu supaprastinamos nacionalinių biudžetų struktūros, ir deramai atsižvelgiant į teisingą paskirstymą ir fiskalinį didinamąjį poveikį. Tai leistų pasiekti didesnę veiksmingumą, kurio poveikis neturės įtakos biudžeto balansui, ir nemažinti išlaidų srityse, kurios ypač svarbios ekonomikos augimui ir visuomenės gerovei užtikrinti, pavyzdžiui, sveikatos, socialinės apsaugos sistemų, švietimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų, infrastruktūros (2).

2.7 Šias nacionalinio lygmens priemones, vis dėlto, reikėtų papildyti Europos lygmens priemonėmis, kurios būtinos ekonomikos augimui, užimtumui ir investicijų atgaivinimui užtikrinti, pavyzdžiui, gerinti nacionalinių darbo rinkų veikimą siekiant jas integruoti į euro zoną ir šiuo tikslu plėtoti dialogą makroekonominio lygmeniu (3), iš dalies pasidalyti valstybės skolą siekiant pažaboti spekuliaciją, išleisti Europos investicijų banko (EIB) ir Europos investicijų fondo (EIF) euroobligacijas augimui finansuoti, pritraukti pasaulio lygmens sutaupytas perteklines lėšas (4), sudaryti galimybę iš valstybės skolos išskaityti tam tikras struktūrines investicijas, kurios skatina teigiamą ilgalaikį augimo procesą, arba galiausiai skirti didesnę dėmesį pramonės politikai tiek nacionalinių vyriausybių, tiek priimančiųjų politinius sprendimus Europos lygmeniu.

2.8 Atsakomybė už šios politikos įgyvendinimą tenka valstybių narių vyriausybėms, tačiau Komisija, atsižvelgdama į savo institucines prerogatyvas ir jos valdomus ES biudžeto išteklius, turi padėti šią politiką įgyvendinti ir taip padėti įveikti vis dar egzistuojantį teritorinį disbalansą ir skirtumus.

2.9 EESRK taip pat mano, kad Komisijos istorinių EPS aspektų analizėje neapitariami tikrieji ekonominiai ir politiniai trūkumai, kurių būta įvedus eurą ir kurie yra pagrindinė eurą ir ES ištikusios krizės priežastis. Keista, kad EPS analizėje neminimi nei Mastrichto kriterijai, pinigų politikos „vientisumas“ ar valstybių narių ekonomikos asimetrija ir nepateikiamas jų vertinimas. Be to, negalima pritarti, kad 2008 m. krizės priežastis

(2) OL C 133, 2013 5 9, p. 44.

(3) Žr. ten pat.

(4) Žr. 1 išnašą.

yra tik skola, o ne silpna ES ir nacionalinių vyriausybių politika, ypač turint omenyje tai, kad nuo pat EPS įkūrimo valstybės narės sistemingai atsisakydavo pradėti diskusiją dėl fiskalinės ir biudžeto politikos koordinavimo.

2.10 Reikėtų nedelsiant sukurti ekonominę sąjungą, t. y. ES ekonomikos valdymo instituciją, (vienu metu su bankų sąjunga arba prieš ją įkuriant ir t. t.) ir paskelbti Komisijos komunikatą, kuriame būtų apibrėžtas tokios iniciatyvos pagrindas.

3. Konkrečios pastabos dėl pasiūlymų turinio. Stipriosios ir silpnosios pusės

3.1 **Trumpajam laikotarpiui** pateikti septyni pasiūlymai. Kai kurie iš jų yra ne nauji, kadangi susiję su neseniai ES patvirtintomis priemonėmis: Europos semestras, šešių dokumentų rinkinys ir dviejų dokumentų rinkinys, ECB patikėta bankų priežiūra. Tai yra svarbios priemonės, kurias reikėtų įgyvendinti laikantis šioje srityje priimtų ES teisės aktų ir konkrečių kiekvienai šaliai skirtų ir Tarybos patvirtintų rekomendacijų. EESRK manymu, įdomiausi yra toliau nurodyti Komisijos pasiūlymai.

3.1.1 Pirmasis – sekant bankų priežiūros mechanizmo pavyzdžiu sukurti bendrą bankų pertvarkymo mechanizmą, skirtą sunkumus patiriančių bankų problemoms spręsti. Novatoriškiausias šio pasiūlymo aspektas yra tai, kad problemų sprendimo sąnaudas dengia akcininkai ir kreditoriai: „papildomi išteklių, reikalingi restruktūrizavimui finansuoti, turi būti gaunami iš bankų sektoriaus finansuojamų mechanizmų, o ne mokesčių mokėtojų lėšų“⁽⁵⁾.

3.1.2 Antrasis – „**Konvergencijos ir konkurencingumo priemonės**“, skirtos struktūrinėms reformoms euro zonos valstybėse remti, sukūrimas. Pasiūlyme labai išsamiai išdėstyta (komunikato I priedas) tvarka, pagal kurią bus sudaromi ir vykdomi susitarimai, kuriais remiantis bus parengta ši priemonė. Tačiau neapibrėžtas dalyvavimo lygis ir valstybėms narėms galimos skirti finansinės paramos dydis, o tai yra du esminiai aspektai priemonės tvarumui užtikrinti, nors Komisija pasiūlo teisę pateikti išsamesnį pasiūlymą dėl šios priemonės įgyvendinimo nuostatų (žr. komunikato 25 psl.). EESRK mano, kad ši priemonė turėtų būti taikoma prieš pradėdant struktūrines reformas arba bent jau jas vykdam, kad būtų galima sušvelninti neigiamą poveikį. EESRK taip pat pabrėžia, kad konvergencijos ir konkurencingumo priemonė bus veiksminga tik visuose

etapuose ją koordinuotai taikant su nacionaliniu lygmeniu įgyvendinamais veiksmais ir priemonėmis.

3.1.3 Be to, pasiūlymas dėl daugiamečių finansinės programos, atrodo, vis dar suprantamas kaip sankcija tiems, kurie nesilaiko „susitarimo tarp valstybių narių ir Komisijos“, o ne kaip paskatinimas įgyvendinti ES lygmeniu apibrėžtą politiką. Šalia griežtų makroekonominių sąlygų, kurių reikalaujama laikytis valstybių narių, turėtų būti parengtas augimo ir vystymosi planas ir plėtojamos naujos užimtumo galimybės – visų pirma jaunimui – kurias svarstant aktyviai dalyvautų socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės atstovai.

3.1.4 Ryžtingesnis ES vaidmuo ir didesnė euro įtaka valdant tarptautines finansų įstaigas ir gebėjimas atstovauti eurui išorėje yra vieni svarbiausių klausimų, kuriuos išskėlė Komisija ir daugelyje savo nuomonių nagrinėjo EESRK, siekiant suteikti ES ir eurui didesnį sprendimų priėmimo įtaką ir galią pinigų valdyme tarptautiniu lygmeniu. Vis dėlto Komisija aiškiai nenurodo dėl pasiūlymo kylančių sunkumų tiek euro zonoje, tiek už jos ribų, turint omenyje akivaizdžiai nepalankų JAV (taip pat ir Jungtinės Karalystės) vadovybės požiūrį į euro įtakos didėjimą (ir atitinkamai mažėjančios dolerio įtakos) ir tarp euro zonos šalių vis dar egzistuojančius skirtumus, susijusius tam tikrais ekonomiais ir politiniais interesais daugelyje besivystančių šalių, kurioms pagalbą teikia TVF.

3.2 **Vidutinės trukmės laikotarpio** pasiūlymai iš esmės susiję su skolos grąžinimo fondo (SGF), kuriam taikomos griežtos sąlygos siekiant sumažinti neatsakingo elgesio riziką, įsteigimu ir naujos valstybės skolos priemonės euro zonai (Euro vekseliai, angl. *Eurobills*) įvedimu. Šie pasiūlymai jau senai yra pagrindinių ES institucijų ir valstybių narių diskusijų darbotvarkėje. Savo nuomonėse EESRK taip pat ne kartą pabrėžė, kad, siekiant iš dalies pasidalyti skolą, reikia įvesti euroobligacijas (angl. *Union bond*) kaip papildomą priemonę tiek siekiant sudaryti euro zonoje palankias sąlygas labiausiai įsiskolinusioms šalims finansuoti valstybės skolą, tiek sumažinti su skolos tvarkymo sąnaudas⁽⁶⁾.

3.2.1 EESRK pripažįsta Komisijos dokumente minimo Vokietijos ekonomikos ekspertų tarybos pasiūlymo naudą, tačiau norėtų, kad Komisija pristatytų savo pasiūlymą ir (arba) nurodytų anksčiau Komiteto pateiktus pasiūlymus, ES valstybių narių ekonomikos ministrų ar kitus pasiūlymus.

⁽⁵⁾ OL C 44, 2013 2 15, p. 68.

⁽⁶⁾ OL C 299, 2012 10 4, p. 60.

3.2.2 Pasiūlyme pabrėžiama skolos grąžinimo fondo svarba, tačiau užmirštama, kad valstybės skolos mažinimo politikos sėkmė priklauso ne tik nuo sėkmingai mažinamų viešųjų išlaidų mažinimo, bet taip pat ir visų pirma nuo pajamų didinimo. Tokios krypties reikia laikytis ir kur kas ilgesnį nei vidutinės trukmės laikotarpį norint vėl pasiekti Mastrichto sutartyje nustatytą skolos ir BVP santykį. Tinkamiausias pasiūlymas, veikiausiai, lieka įvesti Europos Sąjungos obligacijas. Savo požiūrį šiuo klausimu Komitetas jau yra išsamiai išdėstęs ⁽⁷⁾. Tačiau akivaizdu, kad sunkiausia rasti sprendimą, kaip tai padaryti, o ne kokią techninę priemonę panaudoti.

3.2.3 Be to, pasiūlymas iš esmės atitinka Stabilumo pakto nuostatas, susijusias su valstybėms narėms keliamais reikalavimais, tačiau jame nėra novatoriškų aspektų, galinčių iš esmės pakeisti susijusią politiką, kuri nebegali būti vykdoma ta pačia kryptimi.

3.3 **Ilguoju laikotarpiu**, kuriam skirta Komisijos dokumento dalis yra mažiausiai išplėta, numatyta plėtoti EPS siekiant sukurti bankų, fiskalinę ir ekonominę sąjungą. Žinoma, EESRK pritaria šioms tikslams, su sąlyga, kad bus apibrėžtos jų įgyvendinimui būtinos nuostatos. EESRK sutinka, kad reikia pasiekti visišką valstybių narių ekonominės politikos integraciją, visų pirma mokesčių ir ekonomikos srityje, ir numatyti bendrą ES biudžetą, turintį nuosavų finansinių išteklių ir savarankišką fiskalinį pajėgumą.

3.3.1 Komunikate apsiribojama išdėstyti institucinius aspektus ir nurodyti, koku pagrindu remiantis bus galima kurti teisinio pagrindo ir svarbiausios ekonominės politikos valdymo požiūriu stipresnę ekonominę ir pinigų sąjungą, tačiau neužsimenama apie makro ir mikroekonominės sąlygas, kurios turi padėti užtikrinti pasiūlymų įvykdomumą ilguoju laikotarpiu.

3.3.2 EESRK mano, kad tokio plataus užmojo tikslas gali būti sėkmingai pasiektas užtikrinus tvirtesnę bendradarbiavimą, kuriuo siekiama politinės sąjungos. Palankios sąlygos tokiam procesui būtų sudarytos tarptautiniu makroekonomikos lygmeniu baigus įgyvendinti tik iš dalies įvykdytas reformas, susijusias su kredito ir finansų rinkų veikimo ir finansavimo taisyklėmis, rizikos ribojimu pagrįstos makro ir mikro lygmens priežiūros mechanizmais ir finansų krizę dar labiau paaštrinusio makroekonominio disbalanso (dėl JAV deficito ir Kinijos perviršio) mažinimu. Šioje srityje nepasiekus akivaizdžios pažangos bus sunku išvengti dar vienos ekonomikos ir finansų krizės.

⁽⁷⁾ Žr. ten pat.

4. Politinė sąjunga

4.1 Bendrosios pastabos

4.1.1 Vis dėlto EESRK palankiai vertina Komisijos bandymą spręsti dabartinio ES „demokratijos deficito“ problemą, taip pat pritaria teiginiui, kad pagrindinė problema yra suvereniteto perdavimas. Taigi svarbiausias uždavinys pradėti kurti politinę sąjungą, kuri leistų sujungti ir pavesti bendrai valdyti tam tikras iki šiol nacionalinės kompetencijos sritis buvusias valstybių narių politikos sritis, ir vykdyti skaidresnę ir demokratiškesnę sprendimų priėmimo procesą siekiant suteikti eurui „vieną balsą“ ir Europos lygmens „valdymo instituciją“, t. y. antrąjį trūkstantą EPS ramstį.

4.1.2 Todėl EESRK mano, kad

— trumpuoju laikotarpiu nebūtina iš dalies keisti Sutartį, kaip EESRK aiškiai nurodė savo pasiūlymuose, ir veikiausiai reikėtų sutelkti dėmesį į ilgalaikės trukmės laikotarpio pasiūlymus;

— reikia pripažinti, kad problema sudėtingesnė euro zonos atveju: visiškai netinka ir toliau kalbėti apie makro ir mikroekonominės politikos koordinavimą – būtina bendra ekonomikos politika, kaip ir bankų sąjungos, bendrosios Europos lygmens priežiūros, pinigų politikos ir t. t. srityje.

4.1.3 Todėl svarbiau ne spręsti su Europos Parlamento dalyvavimu susijusias problemas, o užtikrinti bendrą euro zonos šalių sprendimų priėmimo procesą ir kartu jį įtraukti Europos Parlamentą. Nebegalima taikstyti, kad šalia bendros pinigų politikos ir toliau būtų išlaikytos atskiros kiekvienos šalies ekonomikos ir pramonės politikos, kadangi, nesant kompensavimo mechanizmų, tai kenkia silpniausių šalių ekonomikai.

4.2 Atsakomybės optimizavimas

4.2.1 EESRK palankiai vertina pasiūlymą įtraukti EP į diskusiją dėl pasiūlymų, susijusių su ekonomikos augimu, ir užtikrinti nacionalinių parlamentų dalyvavimą. Taip turėtų būti daroma ir koregavimo programų atveju, o ne apsiribojama paprasčiausiu informavimu. Vis dėlto mes tebesame formalių svarstymų etape, toli nuo veiksmų, kurių reikėtų imtis ES sprendimų priėmimo procese.

4.2.2 Kita vertus, atrodo novatoriški pasiūlymai dėl politinių partijų, kurios turėtų ne tik teigti esančios europietiškos, bet iš tiesų tokios būti ir veikti ne kaip daugelio įvairių nacionalinių struktūrų visuma, o kaip bendra Europos struktūra, darniai veikianti kartu su atskiromis valstybėmis narėmis ar įvairiomis asociacijomis (profesinėmis sąjungomis, darbdavių asociacijomis pan.).

4.2.3 Reiktų, kad ne tik partijos, kaip siūlo Komisija, bet ir kitos didžiosios ES organizacijos (pvz., profesinės sąjungos, darbdavių asociacijos ir pan.) – bent jau euro zonos šalių – susitelktų 2014 m. rinkimams ir vadovautųsi bendrais Europos, o ne nacionaliniais, principais. Tai būtų nors ir nepakankamas, bet svarbus žingsnis į priekį ir geras pavyzdys visiems.

4.2.4 Per rinkimus reikėtų suteikti EP steigiamąją galią, kuri leistų jam (kartu su Tarybai) per tam tikrą laikotarpį sudaryti sąlygas pereiti prie politinės sąjungos, taip pat numatyti išplėsti balsavimą balsų dauguma ir jį taikyti visoms sritims ir suteikti Europos Parlamentui teisę balsuoti dėl augimo ir užimtumo klausimų.

4.3 Svarstylini klausimai iš dalies keičiant Sutartį

4.3.1 EESRK pritaria, kad reikia sujungti ir suvienodinti ekonominę ir užimtumo politiką, kadangi tai yra dvi to paties medalio pusės, nors tai ekonominio, o ne teisinio pobūdžio klausimas. Iš tiesų reikia bendro, su visa ekonomine politika susijusio sprendimų priėmimo proceso, apimančio strategiją „Europos 2020“, nacionalinių biudžetų koordinavimą, euro zonos makro ir mikroekonominės politikos ir darbo rinkos politikos klausimus (paminėjome tik kai kuriuos iš jų) siekiant išplėsti dabartinę sprendimų priėmimo sistemą. Kaip galima manyti, kad siekiant EPS pokyčių pakaks EP sukurti specialų komitetą.

4.3.2 Taip pat netoliaregiška manyti, kad už ekonominę politiką atsakingam Europos Komisijos pirmininko pavaduotojui suteiktus teisę – nors ir kartu su Europos Parlamentu – koordinuoti EPS bus galima pagerinti dabartinę padėtį. Šiuo požiūriu pakanka prisiminti užsienio politikos pavyzdį. Todėl reikėtų suteikti realių galių Komisijos nariui ir galimam ministrui.

4.3.3 Tokio svarbaus klausimo negalima išspręsti formaliomis teisinėmis ir parlamentinėmis priemonėmis iš anksto nepriėmus sprendimo dėl suvereniteto ekonomikos, pinigų ir užimtumo politikos srityje perkėlimo iš nacionalinio į Europos lygmenį, kaip EESRK jau ne kartą siūlė. Tokia pačia skubos tvarka, kaip fiskalinio susitarimo atveju ar svarstant bankų sąjungos klausimą, atlikus reikiamus Sutarties pakeitimus, reikėtų sukurti Euro grupės valdomą euro zonos „ekonomikos valdymo instituciją“, kuriai, kartu su Europos Parlamentu, būtų suteikta sprendimų priėmimo ir balsavimo balsų dauguma teisė. Tai leistų sukurti ekonominės ir pramonės, augimo ir užimtumo politikos bendrąją rinką ir valstybėms parengti bendrą viziją ir vieningus sprendimus, atitinkančius ES piliečių interesus.

4.4 ES išorinis atstovavimas

4.4.1 EESRK palankiai vertina visus pasiūlymus dėl išorinio euro zonos ekonominio atstovavimo. Tai yra svarbiausias komunikato aspektas atsižvelgiant į tarptautinį krizės ir valiutų santykio poveikį. Šiuo metu euras yra kaip ėriukas tarp vilkų. Europos Komisijos apibrėžtos strategijos euro zonai TVF konsoliduoti esmė – pirmuoju etapu suteikti euro zonai stebėtojo statusą ir tik antrajame etape bus prašoma vienos atstovo vietos. Tai bus ilgas procesas, kuris silpnina euro zoną, nors reikėtų, kad ji kuo skubiau pradėtų kalbėti „vienu balsu“ įvairiose organizacijose, kaip jau seniai siūlė EESRK. Todėl Komisijos pasiūlymai, galbūt, įgyvendinami, tačiau nedrąsūs ir nepakankami trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu. Be to, šioje srityje viskas taip pat priklausys nuo Tarybos veiksmų.

4.5 ECB

4.5.1 Požiūris, kurio laikomasi ECB atžvilgiu, atrodo, nepakankamas. Be to, EESRK nepritaria Komisijos teiginiui, kad sutartimi reikia „stiprinti demokratinę atskaitomybę ECB“, nes ECB yra institucija, kurioje sprendimai jau priimami balsų dauguma (skirtingai nei Taryboje). Be to, ECB problemos ir vaidmuo yra kitokio pobūdžio, todėl negalima kalbėti tik apie priežiūrą, o susidaro išpūdis, kad būtent tai pabrėžiama Komisijos komunikate. Šios problemos susijusios su ECB įgaliojimų išplėtimu: be įgaliojimų stabilumo ir infliacijos srityse, suteikti įgaliojimus ir augimo ir užimtumo srityse.

4.5.2 Šiuo tikslu reikia taip pat įsitikinti, ar sklandžiai veikia mechanizmai, leidžiantys užtikrinti ECB politikos poveikį realiajai ekonomikai. Netradicines intervencines priemones, kurias ECB neseniai pradėjo taikyti siekdamas užtikrinti didesnę šių mechanizmų veiksmingumą – bankų sistemos likvidumo užtikrinimas (Padengtų obligacijų pirkimo programa (POPP) ir ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (LRTO)), obligacijų įsigijimas antrinėje rinkoje (Vertybinių popierių rinkų programos (VPRP) ir atvirų piniginių sandorių programos (OMT)) – galima laikyti pirmuoju žingsniu teisinga kryptimi, tačiau jų nepakanka, kad būtų galima suteikti ECB paskutinio skolintojo ir, kai būtina, savarankiškai priimančio sprendimus subjekto statusą, kadangi, kaip žinoma, šiuo tikslu reikėtų iš dalies pakeisti Sutartis.

4.5.3 Reikia stiprinti ECB sprendimų priėmimo savarankiškumą ir intervencines priemones, kurie svarbūs jo kaip paskutinio skolintojo vaidmeniui, siekiant padidinti ne valstybių narių arba ES skolą, o pasitikėjimą euru ir užkirsti kelią spekuliaciniam išpuoliams, susijusiems su labiausiai išsiskolinusių šalių valstybės skola. Turėdamas omenyje EBC veiksmų poveikį valstybių skolų tvarumui EESRK primena, kad jau pats paskelbimas apie šiuos veiksmus konkrečiai padėjo sumažinti įtampą tiek euro zonos valstybės skolos vertybinių popierių, tiek finansų ir kredito rinkose.

4.6 Teisingumo Teismas

4.6.1 EESRK sutinka, kad turėtų būti sustiprintas Teisingumo Teismo vaidmuo, tačiau ne komunikate siūlomoje srityje (valstybių narių pažeidimo tyrimo procedūry). Tokiu sprendimu būtų patvirtinta, kad ekonominės problemos, įskaitant skolą, yra techninio arba teisinio pobūdžio, o ne politinės, kurios turi būti sprendžiamos vykdant demokratinį ir skaidrų ES sprendimų priėmimo procesą, suteikiantį piliečiams suverenitetą.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl informacijos, pateikiamos pervedant lėšas

(COM(2013) 44 final – 2013/0024 (COD))

ir pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui

(COM(2013) 45 final – 2013/0025 (COD))

(2013/C 271/05)

Pranešėjas **Christophe ZEEB**

Taryba, 2013 m. vasario 27–28 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. kovo 12 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 ir 304 straipsniais, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui

COM(2013) 45 final – 2013/0025 (COD)

ir

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl informacijos, pateikiamos pervedant lėšas

COM(2013) 44 final – 2013/0024 (COD).

Ekonomikos ir pinigų sąjungos, ekonominės bei socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 24 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 145 nariams balsavus už ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (toliau – EESRK) palankiai vertina Komisijos pasiūlymus, kuriais siekiama pakeisti ES reglamentavimo sistemą atsižvelgiant į pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos bei kovos su jais tarptautinių nuostatų pakeitimus. Nusikaltėliai, kurie piktnaudžiauja mūsų finansų sistema ir vidaus rinkos teikiamomis galimybėmis, iš tiesų kelia pavojų pačiam mūsų visuomenės pamatui. EESRK nuomone, svarbiausia suteikti Europos Sąjungai ir valstybėms narėms veiksmingų priemonių, kuriomis būtų siekiama, kad finansinės operacijos taptų patikimesnės ir skaidresnės. Šiuo požiūriu Komisijos pasiūlymai iš tiesų yra žingsniai tinkama linkme.

1.2 EESRK palankiai vertina tai, kad tiksliau apibrėžti profesinę veiklą vykdančių asmenų įpareigojimai budriai stebėti tikruosius įmonių savininkus, ir tai turėtų užtikrinti didesnę fizinių asmenų, kurie veikia prisidengdami juridiniu asmeniu, bei asmenų, kurie dalyvauja politikoje ir dėl užimamų pareigų

gali lengviau pasiduoti korupcijai, veiksmų skaidrumą. EESRK taip pat pritaria, kad lošimo paslaugų teikėjai būtų įtraukti į įpareigotųjų subjektų sąrašą, nes šis sektorius gali būti naudojamas pinigų plovimo tikslais.

1.3 EESRK džiaugiasi Komisijos užmoju padaryti, kad Europos Sąjunga taptų pasaulinės kovos su pinigų plovimu ir terorizmu lydere. EESRK mano, kad vienas iš būdų užtikrinti naujosios ES reglamentavimo sistemos veiksmingumą ir taip padėti ES tapti kovos su pinigų plovimu pavyzdžiu - suvienyti visų suinteresuotųjų subjektų pastangas. EESRK palankiai vertina tai, kad visame pasiūlyme pateikti paaiškinimai siekiant užtikrinti proporcingumo principo laikymąsi MVĮ atžvilgiu. EESRK teigiamai vertina tai, kad pasiūlyme numatyta mažiesiems įpareigotiems subjektams suteikti didesnę techninę ir profesinę pagalbą per tokius tarpininkaujančius organus kaip profesiniai rūmai, asociacijos ir federacijos, kad jie galėtų vykdyti pasiūlyme nustatytus įpareigojimus.

1.4 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija ėmėsi sudėtingos užduoties užtikrinti pusiausvyrą tarp tokių *a priori* sunkiai suderinamų uždavinių kaip asmens duomenų apsauga ir kova su pinigų plovimu. Plataus profesinę veiklą vykdančių asmenų rato vykdomo informacijos, įskaitant asmens duomenis, rinkimo ir analizės tikslas – tik nustatyti nusikalstamą veiką. Todėl jie privalo stengtis kuo geriau apsaugoti savo klientų privatų gyvenimą, visų pirma padėti nacionalinėms valdžios institucijoms kovoti su nusikalstamumu.

1.5 EESRK palankiai vertina pasiūlymą ES mastu suderinti finansų sektoriuje taikomas sankcijas. Todėl nusikalstamumo prevencija privalo būti kuo veiksmingesnė, o profesinę veiklą vykdančiams asmenims būtų taikomos išplautoms sumoms proporcingos atgrasomosios sankcijos. Todėl EESRK reikalauja, kad Komisija ir valstybės narės užtikrintų nuoseklų ir teisingą administracinių sankcijų ir baudų taikymą.

2. Aplinkybės

2.1 Pinigų plovimas, teroristų finansavimas ir masinio naikinimo ginklų platinimas kelia grėsmę saugumui pasaulyje ir finansų sistemos patikimumui. Finansinių veiksmų darbo grupė (angl. FATF) yra organizacija, kuriai pavesta tarptautiniu mastu rengti pinigų plovimo prevencijos ir kovos su juo, teroristų finansavimo bei, pastaruoju metu, kovos su masinio naikinimo ginklų platinimo finansavimu priemones, vadinamas rekomendacijomis.

2.2 Beveik trejus metus FATF rekomendacijos buvo peržiūrimos siekiant sugriežtinti prevencijos priemones ir geriau apsaugoti finansų sistemą, suteikiant vyriausybėms geresnių priemonių bausti už sunkius nusikaltimus. Todėl 2012 m. vasario mėn. FATF priėmė naujas rekomendacijas⁽¹⁾.

2.3 Naujosiomis FATF rekomendacijomis padaryti tokie esminiai pakeitimai:

2.3.1 Rekomendacijose tiksliau apibrėžiamas rizikos vertinimo pagrįstas požiūris, kurį valstybės ir įpareigotieji subjektai (toliau vadinami specialistais) privalo įgyvendinti, siekdami geriau suvokti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo grėsmes, pritaikyti savo tikrinimo sistemas ir pagal nustatytą grėsmių pobūdį tinkamai paskirstyti išteklius.

2.3.2 Rekomendacijose pateikiami būtini specialistams tenkančių įpareigojimų pobūdžio aiškinimai. Jose tiksliai aprašyti įpareigojimai: i) užtikrinti pakankamą skaidrumą tikrųjų

įmonių savininkų ir elektroninių pervedimų gavėjų asmens tapatybės klausimu; ii) nustatyti politikoje dalyvaujančius asmenis, kurie dėl užimamų pareigų gali lengviau pasiduoti korupcijai.

2.3.3 Rekomendacijose nurodomos veiksmingesnės baudžiamojo persekiojimo institucijų ir finansinės žvalgybos padalinių naudojamos tyrimo priemonės bei patariama stiprinti keitimąsi informacija apie sunkių nusikaltimų tyrimą, kontrolę ir persekiojimą už juos.

2.4 Nuo 2014 m. FATF pradės naują savo narių savitarpio vertinimo ciklą ir daugiau dėmesio skirs savo naujųjų rekomendacijų įgyvendinimo veiksmingumui.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Pasiūlymai dėl (i) Ketvirtosios kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu direktyvos ir (ii) Antrojo reglamento dėl informacijos, pateikiamos pervedant lėšas, yra susiję su ES reglamentavimo sistemos atnaujinimu ir turi atspindėti FATF rekomendacijų pakeitimus.

3.2 Šiais pasiūlymais atlikti šie pagrindiniai ES reglamentavimo sistemos pakeitimai:

3.2.1 Į specialistų sąrašą įtraukti (i) prekybininkai, sudarantys sandorius grynaisiais pinigais, kurių vertė didesnė nei 7 500 EUR⁽²⁾, (ii) lošimo paslaugų teikėjai ir (iii) nuomos agentai.

3.2.2 Mokestiniai nusikaltimai specialiai išskirti kaip su pinigų plovimu susiję pirminiai nusikaltimai.

3.2.3 Siūlomoje direktyvoje nurodoma, kad rizikos vertinimu pagrįstas požiūris tiek viršvalstybinio ir nacionaliniu lygmeniu, tiek kiekvieno specialisto lygmeniu turi būti įgyvendinamas remiantis tikrinimo lygiais, nustatomais pagal minimalų veiksmų, į kuriuos reikia atsižvelgti, sąrašą arba Europos priežiūros institucijų parengtas gaires.

3.2.4 Europos priežiūros institucijos (Europos bankininkystės institucija, Europos draudimo ir profesinių pensijų institucija bei Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija) raginamos dalyvauti nagrinėjant Europos Sąjungoje kylančias plovimo ir teroristų finansavimo grėsmes ir pateikti valstybėms narėms bei finansų įstaigoms techninius reguliavimo standartus.

⁽¹⁾ www.fatf-gafi.org

⁽²⁾ Šiuo metu galiojanti apatinė riba yra 15 000 EUR.

3.2.5 Specialistai turi gauti informacijos apie tikruosius savininkus ir šalies politikoje dalyvaujančius arba tarptautinėse organizacijose dirbančius asmenis priskirtus ypač rizikingų klientų kategorijai.

3.2.6 Sudarytas specialistams taikomų administracinių sankcijų už sistemingą pagrindinių direktyvos reikalavimų pažeidinėjimą sąrašas.

3.3 Siūlomi pakeitimai konkrečiai grindžiami nepriklausomos audito įmonės atliktu Trečiosios pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos direktyvos taikymo tyrimu ⁽³⁾ bei per viešąsias konsultacijas Komisijai pateiktomis nuomonėmis.

3.4 Siūloma direktyva ir reglamentas turi pakeisti esamą direktyvą ir reglamentą, kurie bus panaikinti.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK pritaria, kad esamą ES reglamentavimo sistemą kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu srityje būtina pritaikyti atsižvelgiant į tarptautiniu lygmeniu atliktus pakeitimus. EESRK suvokia, kad pinigų plovimas ir teroristų finansavimas yra visus ūkio sektorius paliečiantis reiškinys ir kad toliau reikia skirti ypač daug dėmesio finansų sistemos naudojimo nusikalstamiems tikslams prevencijos reglamentavimo sistemos veiksmingumui stiprinti.

4.2 EESRK džiaugiasi Komisijos užmoju padaryti, kad Europos Sąjunga taptų pasaulinės kovos su pinigų plovimu ir terorizmu lydere. Ji primena jau savo ankstesnėje nuomonėje išdėstytą poziciją: „Komitetas pritaria tolesnei pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos taisyklių plėtočiai, kaip Europos Sąjungos simboliui, užtikrinančiam aukštus sąžiningumo standartus, turinčius atsispindėti viešoje ir privačioje veikloje. Ši direktyva yra ir praktinis žingsnis į finansinių reikalų valdymą, ir reiškia Europos Sąjungos stiprėjimą“ ⁽⁴⁾.

4.3 EESRK mano, kad minimalią sandorių vertę, kurią pasiekę prekėmis prekiaujantys asmenys privalo vykdyti pasiūlyme dėl direktyvos numatytus įpareigojimus, sumažinus nuo 15 000 EUR iki 7 500 EUR, būtų žengtas tolesnis žingsnis teisinga kryptimi – skatinti mokėjimus ne grynaisiais pinigais. EESRK savo ankstesnėje nuomonėje ⁽⁵⁾ jau pabrėžė, kad gryniesi

pinigai yra vienas veiksnių, padedančių užsiimti nelegalia veikla ir kad atsiskaitymai negrynaisiais pinigais pigiau atsieina visai visuomenei, yra skaidresni mokesčių bei ekonominiu požiūriu, praktiški, saugūs ir naujoviški.

4.4 Parama mažiesiems įpareigotiesiems subjektams

4.4.1 EESRK palankiai vertina tai, kad pagal pasiūlymą nuomos agentai ir lošimo paslaugų teikėjai bus įpareigoti kovoti su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu, nors FATF rekomendacijose šie subjektai neminimi.

4.4.2 EESRK palankiai vertina tai, kad visame pasiūlyme pateikti paaiškinimai siekiant užtikrinti proporcingumo principo laikymąsi MVĮ atžvilgiu. Siekiant užtikrinti, kad „mažieji įpareigotieji subjektai“ galėtų įvykdyti pasiūlyme dėl direktyvos nustatytus įpareigojimus EESRK siūlo įtraukti tarpininkaujančius organus, tokius kaip valstybės lygmeniu „mažiesiems įpareigotiesiems subjektams“ atstovaujantys profesiniai rūmai, asociacijos ar federacijos, ir suteikti jiems įgaliojimus orientuoti, remti ir tarpininkauti. Svarbiausia, kad „mažieji įpareigotieji subjektai“ būtų remiami siekiant, kad jie netaptų pirmenybiniu pinigų plovėjų taikiniu.

4.5 Identifikavimo reikalavimų derinimas skaitmeniniame amžiuje

4.5.1 Įpareigojimas nustatyti asmens tapatybę turi būti vykdomas jam fiziškai dalyvaujant. Jeigu asmuo nedalyvauja, dėl nuotoliniu būdu sudaromo sandorio keliamos grėsmės specialistai privalo taikyti sugriežtinto tikrinimo priemones. EESRK kyla klausimas, ar tokie reikalavimai atitinka mūsų visuomenės siekį viską suskaitmeninti.

4.5.2 EESRK ragina Komisiją apsvarstyti, kokios priemonės padėtų suderinti įpareigojimą nustatyti kliento asmens tapatybę su vis dažnesniu elektroninių mokėjimo ir ryšio priemonių naudojimu.

4.6 Asmens duomenų apsaugos ir kovos su pinigų plovimu pusiausvyrą

4.6.1 EESRK pabrėžia, kad kovojant su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu svarbu suderinti siekį apsaugoti asmens duomenis ir užtikrinti finansų sistemos patikimumą.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/financial-crime/20110124_study_amld_en.pdf

⁽⁴⁾ OL C 267, 2005 10 27, p. 30–35.

⁽⁵⁾ OL C 351, 2012 11 15, p. 52.

4.6.2 Kadangi kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu koncepcija grindžiama plataus specialistų rato atliekamu informacijos, įskaitant asmens duomenis, rinkimu ir analize, EESRK mano, jog siekiant kuo geriau suderinti a priori sunkiai suderinamus uždavinius, pasiūlymai apskritai atitinka reikalavimus valstybėms narėms ir specialistams.

4.6.3 Kalbant apie pasiūlymo dėl direktyvos 39 straipsnyje nustatytą įpareigojimą sunaikinti dokumentus ir informaciją, surinktą praėjus 5 ar 10 metų po to, kai baigiasi verslo santykiai, EESRK ragina valstybes nares užtikrinti, kad nacionalinėje teisėje būtų numatyti atvejai (pvz., baudžiamosios bylos, bankrotai ar turto perėmimas), kuriems šis įpareigojimas būtų netaikomas, kad nebūtų pakenkta bendram interesui.

4.6.4 EESRK siūlo, kad direktyvoje būtų specialiai nustatytas įpareigojimas griežtai paisyti apie įtartiną operaciją pranešančių asmenų asmens tapatybės duomenų konfidencialumo, išskyrus atvejus, kai šie asmenys sutinka, kad jų asmens duomenys būtų atskleisti, arba kai juos atskleisti labai svarbu siekiant užtikrinti teisingą teismo procesą baudžiamojame byloje.

4.7 Europos priežiūros institucijų įsikišimo teisėtumo nustatymas

4.7.1 EESRK pažymi, kad Europos priežiūros institucijos bus ES lygmeniu įtrauktos į pinigų plovimo ir teroristų finansavimo grėsmės analizę ir galės parengti valstybėms narėms ir finansų įstaigoms skirtas gaires bei taisykles. Nors EESRK pabrėžia, kad kovojant su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu Europoje svarbu derinti veiksmus ir bendradarbiauti su Europos priežiūros institucijomis, visgi pažymi, kad jos kompetentingos atstovauti tik finansų sektoriui ir jį reguliuoti. Tačiau daug įpareigotųjų specialistų dirba ne finansų sektoriuje, taigi jiems Europos lygmeniu neatstovaujama. Todėl EESRK siūlo, kad analizuojant grėsmes bei rengiant kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu gaires ne finansų sektoriaus įpareigotiesiems specialistams Komisija atliktų Europos lygmens suinteresuotosios šalies vaidmenį.

4.7.2 EESRK yra įsitikinęs, kad siekiant užtikrinti vienodesnę kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu taisyklių taikymą valstybėse narėse, būtina turėti suderintų Europos lygmens rekomendacijų ir aiškinamųjų standartų.

4.8 Administracinės sankcijos

4.8.1 Pasiūlymuose pateikiamas administracinių sankcijų sąrašas, parengtas toliau įgyvendinant 2010 m. gruodžio 8 d.

Komisijos komunikatą „Sankcijų taikymo režimų finansinių paslaugų sektoriuje griežtinimas“, dėl kurio EESRK yra parengęs nuomonę⁽⁶⁾, ir pateikiamas kituose neseniai parengtuose Komisijos pasiūlymuose⁽⁷⁾.

4.8.2 EESRK ragina finansų sektoriuje taikomas sankcijas suderinti ES mastu. Tenka konstatuoti, kad baudžiant už nusikalstamus nusikalstamumas nepažabojamas. Todėl svarbiausia, kad būtų užtikrinta kuo veiksmingesnė nusikalstamumo prevencija ir kad specialistams, kurie nevykdo įpareigojimų kovoti su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu, būtų galima taikyti plaunamoms sumoms proporcingas atgrasomąsias sankcijas.

4.8.3 Tačiau EESRK kyla klausimų dėl grynai administracinio numatytų sankcijų pobūdžio, ir jis nuogaustauja, kad siūlomos griežtos administracinės sankcijos bus kvestionuojamos atsižvelgiant į teisės nuostatų hierarchiją bei baudžiamosiose bylose taikomų sankcijų proporcingumą. Nors numatytos administracinės sankcijos yra atgrasomojo pobūdžio ir jomis siekiama teisės nuostatas suderinti ES mastu, skirtingose šalyse numatytos nevienodos baudžiamosios sankcijos už pinigų plovimą. EESRK reikalauja, kad Komisija ir valstybės narės užtikrintų nuoseklų ir teisingą administracinių sankcijų taikymą specialistams už kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu įpareigojimų nevykdymą.

4.8.4 EESRK nuogaustauja dėl administracinių sankcijų tvarkos atitikties Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio 1 daliai ir 7 straipsniui, nes tam tikros administracinės sankcijos gali būti perkvalifikuotos į bausmes, kurias gali skirti tik nepriklausomas teismas po nešališko teismo proceso, o šių reikalavimų kompetentingos administravimo įstaigos nevykdo. EESRK ragina Komisiją rasti tinkamų teisinių sprendimų siekiant įsitikinti, kad siūloma sankcijų tvarka nebegalės būti kvestionuojama.

4.8.5 EESRK mano, kad įvedus principines administracinių priemonių ir sankcijų taikymo taisykles, kaip siūloma pasiūlyme, sustiprėtų ES kaip visumos atsakas.

5. Konkrečios pastabos

5.1 EESRK rekomenduoja išplėsti pasiūlymo dėl direktyvos 1 straipsnio 4 dalyje pateikiamą teroristų finansavimo apibrėžtį, kad, kaip suformuluota FATF 5 rekomendacijoje, ji apimtų ne tik nurodytus nusikaltimus, bet ir „bet kokius kitus veiksmus“.

⁽⁶⁾ OL C 248, 2011 8 25, p. 108.

⁽⁷⁾ COM(2011) 651 final, COM(2011) 656 final, COM(2011) 683 final.

5.2 EESRK pažymi, kad pasiūlymo dėl direktyvos prieduose pateiktas grėsmės veiksmių ir faktų, kuriuos specialistai privalo tikrinti vykdydami įpareigojimą kovoti su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu, sąrašas. EESRK mano, kad prieduose pateikiami sąrašai nėra baigtiniai ir kad specialistai taip pat turėtų įvertinti ir kitus veiksmius, glaudžiai susijusius su valstybėmis narėmis ir skirtingomis aplinkybėmis, kuriomis jos užbaigia sandorius.

5.3 EESRK mano, jog sprendžiant piratavimo problemą, svarbiausia susekti susijusius finansinius srautus ir juos perimti. ES turėtų būti sudarytas su piratavimo pinigų plovimu susijusių finansinių institucijų juodasis sąrašas. Pasaulio bankas, Interpolas ir Europolas gali padėti sekti išpirkų judėjimą ir jas konfiskuoti, kad piratavimas nustotų būti patraukliu verslu ⁽⁸⁾.

2013 m. gegužės 23 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ OL C 76, 2013 3 14, p. 15.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas finansinių sandorių mokesčio srityje

(COM(2013) 71 final – 2013/0045 (CNS))

(2013/C 271/06)

Pranešėjas **Stefano PALMIERI**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 113 straipsniu, 2013 m. vasario 28 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas finansinių sandorių mokesčio srityje

COM(2013) 71 final – 2013/0045 (CNS).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 24 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 94 nariams balsavus už, 38 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į Europos Parlamento⁽¹⁾ ir Regionų komiteto⁽²⁾ poziciją ir nuosekliai laikydamasis savo ankstesnėse nuomonėse⁽³⁾ pateikto požiūrio, pritaria Komisijos pasiūlymui nustatyti pirmąjį pasaulyje regioninį finansinio sandorio mokesť (FSM).

1.2 Nors EESRK pripažįsta tikėjęsis, kad FSM bus pradėtas taikyti visame pasaulyje, mano, kad šio mokesčio taikymas regioniniu lygmeniu (ES 11+) vienuolikoje Europos Sąjungos (ES) valstybių narių⁽⁴⁾ gali tapti labai svarbia paskata ateityje pradėti FSM taikyti pasaulio mastu.

1.3 EESRK dar kartą pabrėžia tvirtesnio bendradarbiavimo svarbą, kadangi tai yra priemonė, galinti padėti valstybėms narėms kai kuriose sutartyse⁽⁵⁾ numatytose srityse pasiekti kuo platesnį sutarimą ir taip išspręsti reikalavimo vieningai priimti sprendimus problemą, o tai dažnai ES atvesdavo į politinę ir ekonominę akliavietę.

⁽¹⁾ 2010/2105 (INI).

⁽²⁾ OL C 113, 2012 4 18, p. 7–10.

⁽³⁾ OL C 44, 2011 2 11, p. 81–89, OL C 248, 2011 8 25, p. 64–67, OL C 248, 2011 8 25, p. 75–80, OL C 181, 2012 6 21, p. 55–63.

⁽⁴⁾ Belgija, Vokietija, Estija, Graikija, Ispanija, Prancūzija, Italija, Austrija, Portugalija, Slovėnija ir Slovakija.

⁽⁵⁾ Tvirtesnį bendradarbiavimą reglamentuoja ES sutarties 20 straipsnis ir SESV 326 ir 334 straipsniai.

1.4 EESRK mano, kad vienas siūlomo FSM privalumų yra plati mokesčio bazė ir du maži mokesčio tarifai, o tai sumažina FSM žalingą iškraipomąjį poveikį. EESRK nuomone, 11 ES valstybių narių įvestas mokestis paspartins bendros finansų rinkos sukūrimą, todėl mano, kad FSM turėtų būti pradėtas veiksmingai taikyti nuo 2014 m. sausio 1 d. ir kad pasiūlymas šį mokestį įvesti laipsniškai yra netinkamas.

1.5 EESRK laikosi nuomonės, kad siekiant kuo didesnio mokesčio poveikio ekonomikos augimui, reikėtų iš mokesčio surinktomis lėšomis finansuoti nacionalines ir Europos investicijų programas, galinčias užtikrinti greitą ekonomikos ir užimtumo atgaivinimą.

1.6 EESRK teigiamai vertina tai, kad siekiant neutralizuoti arba bent jau iki minimumo sumažinti finansinės veiklos perkėlimo į kitas šalis riziką, Komisija naujajame pasiūlyme įsisteigimo šalies arba teritorinį principą (pateiktą pradiniame pasiūlyme) susiejo su Europos Parlamento pasiūlytu ir EESRK ankstesnėje nuomonėje tvirtai paremtu išleidimo šalies principu (angl. *issuance principle*)⁽⁶⁾. EESRK atkreipia dėmesį, kad vienu metu taikant šiuos principus gali atsitikti taip, kad kai kurios FSM sistemoje nedalyvaujančių valstybių narių finansų įstaigos taip pat privalės taikyti FSM. Todėl EESRK mano, kad reikėtų, vadovaujantis Europos Parlamento pasiūlymu, išsamiau išnagrinėti šį klausimą ir pradėti tinkamas derybas su trečiosiomis šalimis, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos rinkti FSM.

⁽⁶⁾ OL C 181, 2012 6 21, p. 55–63.

1.7 EESRK, kaip ir Europos Parlamentas, mano, kad įsisteigimo šalies ir išleidimo šalies principą reikėtų papildyti juridinės nuosavybės teisės perdavimo principu. Tuomet FSM vengimas taptų tikrai rizikinga ir nepelninga veikla ir būtų užtikrintas geresnis šio mokesčio taikymas.

1.8 EESRK pritaria pakeitimams, kuriuos Komisija atliko siekdama užtikrinti geresnį mokesčio administravimą ir išvengti mokesčio vengimo ir slėpimo. EESRK remia pasiūlymą taikyti išimtį pirminės rinkos sandoriams, susijusiems su kolektyvinio investavimo ir perleidžiamuosius vertybinius popierius subjektams (KIPVPS) ir alternatyvaus investavimo fondais (AIF), siekiant paskatinti įmonių finansavimą.

1.9 EESRK apgailestauja, kad FSM mikro ir makroekonominų pasekmių vertinimą numatytą atlikti tik po trijų metų nuo siūlomo teisės akto įsigaliojimo, ir prašo Komisijos tokią patikrinimo ir kontrolės procedūrą atlikti kiekvienais metais (metinė stebėseną). Tai leistų skubiai įvertinti mokesčio poveikį ir, jei būtina, nedelsiant pasiūlyti taisomuosius FSM taikymo veiksmus.

1.10 EESRK anksčiau yra pateikęs kritinių pastabų, kad rengiant pirminį pasiūlymą dėl FSM pateikta nepakankamai įvertinimo dokumentų, todėl teigiamai vertina Europos Komisijos pastangas iš dalies ištaisyti šį trūkumą. EESRK pabrėžia, kad kokybiniam pasiūlymų poveikio vertinimui atlikti Komisija turėtų pagerinti esamus vertinimo modelius ir juos pritaikyti galimų politikos alternatyvų vertinimui. EESRK visų pirma ragina Komisijos tarnybas, kai galima, atlikti skaičiavimus atsižvelgiant į konkrečius jau pateiktų pasiūlymų ypatumus.

1.11 EESRK apgailestauja, kad FSM negali būti taikomas visose 27 ES valstybėse narėse, nes taip ES biudžetas praranda vieną svarbiausių nuosavų išteklių sistemos ramsčių. Nors šia sistema turėtų būti vėl užtikrintas būtinas ES finansinis savarankiškumas, kaip ir buvo numatyta Romos sutarties 201 straipsnyje.

1.12 EESRK pabrėžia, kad taikant FSM kompetentingos valdymo institucijos, koordinuodamos valstybių narių veiksmus, turėtų sumažinti mokesčio slėpimo ir vengimo riziką ir susijusias administravimo sąnaudas.

1.13 EESRK pakartoja, kad būtina atidžiai stebėti mokesčio poveikį pensijų fondams ir būsimiems pensijų gavėjams, tačiau nesutinka, kad jiems neturi būti taikomas FSM.

1.14 Būdamas Komisijos, Parlamento ir Tarybos patariamasis organas, EESRK patvirtina savo išpareigojimą nuolat stebėti Komisijos pasiūlymo įvesti FSM perkėlimo į teisės aktus procesą.

2. Komisijos pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas bendros finansinių sandorių mokesčio (FSM) sistemos srityje

2.1 Europos Komisijos pasiūlyme dėl direktyvos⁽⁷⁾ pertiekiamas ankstesnis 2011 m. rugsėjo mėn. pasiūlymas⁽⁸⁾. Nors Taryboje dėl šio pasiūlymo nepavyko pasiekti vieningo sutarimo, vis dėlto pavyko sutelkti 11 ES valstybių narių, kurios 2012 m. rugsėjo 28 d. pateikė oficialų prašymą Komisijai pradėti įgyvendinti tvirtesnį bendradarbiavimą finansinių sandorių mokesčio srityje.

2.2 Įvertinusi galimybes įgyvendinti šį prašymą ir nustačiusi, kad tvirtesnis bendradarbiavimas FSM srityje neturės neigiamo poveikio vidaus rinkai ir nepažeis nedalyvaujančių valstybių narių išpareigojimų, teisės ir kompetencijos, 2012 m. spalio mėn. Komisija paskelbė sprendimą dėl leidimo įgyvendinti tvirtesnį bendradarbiavimą ir 2012 m. gruodžio mėn. jį pateikė Europos Parlamentui, o 2013 m. sausio mėn. jam pritarta Ekonomikos ir finansų reikalų taryboje.

2.3 Šiame Komisijos pasiūlyme iš esmės pateikiamos pirminio pasiūlymo nuostatos, atlikta keletas pakeitimų, kuriais siekiama: 1) užtikrinti didesnę teisinį aiškumą ir 2) atsižvelgiant į 11 valstybių narių prašymą, sugriežtinti kovos su mokesčio piktnaudžiavimu ir vengimu nuostatas.

2.3.1 Patvirtinti ir sustiprinti trys pirminiame pasiūlyme nustatyti tikslai: 1) stiprinti bendrąją rinką neutralizuojant nacionalinių finansinių sandorių mokesčio sistemų skirtumus, 2) užtikrinti, kad finansų sektoriaus indėlis į viešuosius finansus būtų toks kaip ir kitų sektorių, 3) skatinti finansų sistemos investicijas į realiąją ekonomiką.

2.3.2 Kaip ir pradiname pasiūlyme, apmokestinamoji vertė yra plačiai apibrėžiama ir nustatyti maži minimalaus mokesčio tarifai: 0,1 proc. tarifas taikomas sandoriams, susijusiems su akcijomis, obligacijomis, kolektyvinio investavimo subjektų investiciniais vienetais, pinigų rinkos priemonėmis, taip pat atpirkimo sandoriams ir vertybinių popierių skolinimo ir skolinimosi susitarimams; 0,01 proc. tarifas – su išvestinėmis sutartimis susijusiems finansiniams sandoriams.

⁽⁷⁾ COM(2013) 71 final.

⁽⁸⁾ COM(2011) 594 final.

2.3.3 Siekiant nepakenkti realiosios ekonomikos veikimui, FSM nebus taikomas: 1) piliečių ir įmonių kasdienės finansinės veiklos sandoriams (pvz., paskoloms, mokėjimams, draudimo sutartims, indėliams ir t. t.), 2) tradicinei investicinės bankininkystės veiklai, jei siekiama padidinti kapitalą, arba finansiniams sandoriams, kurie yra restruktūrizacijos operacijų dalis, 3) su refinansavimu, pinigų politika ir valstybės skolos valdymu susijusiai veiklai, 4) pirminės rinkos sandoriams, susijusiems su KIPVPS ir AIF. Todėl į FSM taikymo sritį nepatenka sandoriai su Europos Centrinio Banku ir su valstybių narių centriniais bankais, su Europos finansinio stabilumo fondu ir Europos stabilumo mechanizmu, taip pat sandoriai su Europos Sąjunga.

2.3.4 Nagrinėjamame pasiūlyme patvirtinamas įsisteigimo šalies arba teritorinis principas, pagal kurį FSM sistemoje dalyvaujančioje valstybėje narėje įsisteigusi ar FSM zonoje įsisteigusios įstaigos vardu veikianči finansų įstaiga atlikdama sandorį privalo mokėti FSM neatsižvelgiant į tai, kuriame pasaulio regione šis sandoris yra sudaromas.

2.3.5 Siekiant užkirsti kelią sandorių perkėlimui į FSM netaikancias šalis, įvestas Europos Parlamento pasiūlytas ir EESRK paremtas išleidimo šalies principas, pagal kurį FSM taikomas sandoriui, jei jis sudaromas dėl finansinės priemonės, išleistos vienoje iš vienuolikos tvirtesniame bendradarbiavime dalyvaujančių valstybių narių, neatsižvelgiant į tai, kad sandorio šalių buveinės yra valstybėje narėje, kurioje netaikomas FSM, ir neatsižvelgiant į vietą, kurioje sandoris sudaromas.

2.3.6 Vienu metu taikomi abu principai (įsisteigimo šalies ir išleidimo šalies principai) padės panaikinti ar bent jau labai sumažinti tendenciją – perkelti sandorius į FSM netaikancias valstybes ir išvengti šio mokesčio. Norėdama išvengti mokesčio finansų įstaiga turėtų atsisakyti ne FSM teritorijoje įsisteigusių klientų ir nesudarinti sandorių dėl FSM teritorijoje išleidžiamų finansinių priemonių. Vis dėlto reiktų priminti, kad būtent šioje teritorijoje sukuriama du trečdaliai Europos Sąjungos BVP ir 90 proc. euro zonos BVP. Būtent dėl šio argumento yra nenaudinga nebendradarbiauti su rinka, kurioje suvienodinti finansų rinkų mokesčiai taps svarbiu veiksmu kurti bendrą rinką.

2.3.7 Komisijos skaičiavimais, iš šio mokesčio surinktos pajamos gali siekti nuo 30 iki 35 mlrd. eurų per metus. Ši suma – tai beveik 60 proc. visų pajamų (apskaičiuota, kad jos būtų siekusios 57 mlrd. eurų), kurių būtų buvę galima tikėtis, jei FSM būtų pradėtas taikyti visose ES valstybėse narėse. Šios

pajamos būtų surinktos tokiu būdu: 13 mlrd. eurų iš akcijų ir vertybinių popierių, 21 mlrd. eurų – iš išvestinių finansinių priemonių.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Pastaraisiais metais ES valstybės narės pradėjo taikyti įvairias FSM formas ir taip padidėjo rizika, kad skirtingi mokesčiai labai pakenks vidaus rinkai (maža apmokestinamoji vertė, įvairios išimtys ir pan.). Regioninis FSM padės sukurti tikrai bendrą finansų rinką be konkurencijos iškreipimo, kurią lemia neveiksminga mokesčių sistema.

3.1.1 Todėl EESRK mano, kad FSM turi būti pradėtas taikyti pagal Komisijos nustatytą tvarkaraštį, t. y. nuo 2014 m. sausio 1 d. atsisakant laipsniško įvedimo, kuris, turint omenyje 11 ES valstybių narių galiojančius teisės aktus, galėtų tapti vėlavimo ir techninių problemų priežastimi.

3.2 Nors ir labai tikėtasi, tačiau pasirodė, kad įvesti FSM 27 ES valstybėse narėse yra neįmanoma, todėl FSM taikymas įgyvendinant tvirtesnę bendradarbiavimą nedarant neigiamo poveikio nedalyvaujančių valstybių narių interesams yra būtinas žingsnis siekiant, kad ateityje FSM būtų pradėtas taikyti visoje ES ir pasaulyje.

3.3 Tai, kad FSM nebus taikomas ES valstybėse narėse, tam tikrais atvejais gali paskatinti dvigubą apmokestinimą nedalyvaujančiose šalyse. Tačiau ši problema paliestų tik mažą dalį sandorių ir ją išspręsti galima sudarant dvišales užskaitos sutartis.

4. Konkrečios pastabos

4.1 EESRK pabrėžia, kad pradiniai skaičiavimai, kokių ilgalaikį (per 40 metų) makroekonominį poveikį Europos ekonomikai turės FSM, Komisijos tarnybų buvo iš esmės pakeisti: nuo neigiamo –1,76 proc. dydžio pereita prie teigiamo +1,0 proc. dydžio.

4.1.1 Pirminiame pasiūlyme pateikti skaičiavimai buvo pakeisti: juose atsižvelgta ir į su siūlomais faktiniais mokesčio tarifais susijusius rezultatus ir į švelninantį poveikį. Todėl dėl šio skaičiavimo metodo –1,76 proc. BVP pasikeitė iki –0,53 proc. ⁽⁹⁾

⁽⁹⁾ SEC (2011) 1102 final, pirma dalis, p. 52.

4.1.2 Vėliau Komisija dar kartą pakeitė skaičiavimus, teigdama, kad paskutiniuosiuose neatsižvelgta į konkrečius pasiūlymo ypatumus ir kad, be kita ko, remtasi nerealistiškomis prielaidomis (pvz., kad visos naujos įmonių investicijos bus finansuojamos lėšomis gautomis iš priemonių, kurioms taikomas FSM). Taip pakoregavus skaičiavimus, ilgalaikis faktiškas neigiamas poveikis BVP dar labiau sumažėjo, t. y. iki $-0,28$ proc. Vykdydama šią analizę Komisija atliko kitą poveikio vertinimą ir šį kartą atsižvelgė į iš FSM gautų pajamų poveikį, jei šis FSM būtų taikomas kaip alternatyva kitoms apmokestinimo formoms arba kaip galima viešųjų investicijų priemonė. Šiame vertinime buvo apskaičiuota, kad iš FSM surinktos pajamos sieks $0,16$ proc. BVP, taip FSM poveikis BVP tapo teigiamas ir siekė nuo $0,2$ iki $0,4$ proc. ⁽¹⁰⁾

4.1.3 Tačiau pastarąją prielaidą vis dėlto reikėtų vertinti kaip nepalankią, kadangi bendrų pajamų požiūriu neatsižvelgta į pajamų dalį, gautą iš išvestinių finansinių priemonių, nors tai yra numatyta Komisijos pasiūlyme ir dėl šios dalies pajamos sumažėtų nuo $0,16$ iki $0,4$ proc. BVP, taigi teigiamas FSM poveikis BVP siektų 1 proc. ⁽¹¹⁾.

4.2 Remiantis Europos Komisijos analizėmis, FSM įvedimas gali turėti maksimalų poveikį ES ekonomikai, jei iš jo gautos pajamos tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmenimis bus naudojamos finansuoti viešųjų investicijų programą, kuri galėtų užtikrinti ekonomikos augimo ir užimtumo didinimą.

4.3 Pastaruosius penkerius metus, kurie sutapo su krizė laikotarpiu, EESRK parengė keletą nuomonių, kuriose pabrėžė būtinybę siekti Europos makroekonomikos politikos pusiausvyros, visų pirma remti ekonomikos augimą ir užimtumą skatinančią investicijų politiką ⁽¹²⁾. Remiantis EESRK pasiūlymais, būtų galima pasiekti maksimalaus iš FSM gautų pajamų veiksmingumo jas visų pirma naudojant svarbioms nacionalinėms ir Europos investicijų programoms finansuoti.

4.4 EESRK mano, kad vienas siūlomo FSM privalumų yra plati mokesčio bazė ir du maži mokesčio tarifai. Šie veiksniai leidžia gerokai sumažinti neigiamą mokesčių poveikį, kadangi

labai ribota mokesčio taikymo sritis ir dideli tarifai paskatintų rinkų iškraipymus. Todėl EESRK, viena vertus, mano, kad turi būti numatyta kuo mažiau išimčių taikant mokesčių ir apmokestinant subjektus, kita vertus, ragina FSM sistemos 11 valstybių narių imtis veiksmų, kuriais būtų siekiama sukurti tikrą bendrąją rinką taikant siūlomus mokesčių tarifus.

4.5 EESRK mano, kad derėtų įtraukti juridinės nuosavybės teisės perdavimo principą, pagal kurį finansinis sandoris, kuris nebuvo apmokestintas FSM, laikomas teisiškai nevykdytinu, todėl konkrečios finansinės priemonės juridinė nuosavybės teisė neperduodama.

4.6 EESRK pritaria pasiūlymui nustatant apmokestinamąją vertę neįtraukti sandorių, susijusių su KIPVPS ir AIF, kadangi šios priemonės tiesiogiai siejamos su įmonių finansavimu ir turi būti laikomasi Direktyvos 2008/7/EB nuostatų. Komitetas pabrėžia, kad dėl šios išimties numatoma gauti beveik 4 mlrd. eurų mažiau pajamų.

4.7 Nors ir atsižvelgia į būtinybę kontroliuoti galimą spaudimą dėl valstybės skolos palūkanų normų, EESRK pritaria pasiūlymui toliau taikyti išimtį sandoriams dėl vyriausybės vertybinių popierių, išleistų pirminėje rinkoje, ir apmokestinti sandorius dėl vyriausybės vertybinių popierių antrinėje rinkoje; antrinėje rinkoje išimtis turėtų būti taikoma tik įstaigoms, kurioms valstybės valdžios institucijos pavedė vykdyti sandorius, susijusius su valstybės skolos valdymu.

4.8 EESRK jau yra pareiškęs nuomonę, kad būtina atidžiai stebėti, kokią įtaką FSM turės pensijų fondams. Atsižvelgiant į pensijų fondų portfelio struktūrą jiems labai palanku tai, kad FSM nebus taikomas KIPVPS ir AIF, o pirminėse rinkose bus neapmokestinami valstybės vertybiniai skolos popieriai.

4.9 EESRK pakartoja, kad būtina atidžiai stebėti mokesčio poveikį pensijų fondams ir būsimiems pensijų gavėjams, tačiau nesutinka, kad jiems neturi būti taikomas FSM.

⁽¹⁰⁾ EK techninė byla „Makroekonominis poveikis“, 2012 m.

⁽¹¹⁾ Vertinimas atliktas remiantis Europos Komisijos analize, pateikta 2012 m. euro zonos ketvirčio ataskaitoje, 11 dalis, Nr. 3 (2012 m.).

⁽¹²⁾ OL C 133, 2013 5 9, p. 44, OL C 299, 2012 10 4, p. 60–71, OL C 181, 2012 6 21, p. 45–51, OL C 248, 2011 8 25, p. 8–15, OL C 143, 2012 5 22, p. 10–16.

4.10 FSM įvedimas nepažeidžiant sistemos likvidumo skatintų pensijų fondus investuoti į ilgalaikes strategijas, be to, sumažėtų destabilizuojančių veiksnių, pavyzdžiui, sparčiųjų finansinių sandorių⁽¹³⁾.

4.11 Taikant naująjį mokestį ypatingą dėmesį reikia skirti administravimo procedūroms, kad būtų galima kuo labiau sumažinti mokesčio vengimo ir slėpimo riziką ir valstybėms narėms ir mokestį privalantiems mokėti subjektams tenkančias administravimo sąnaudas. Todėl valstybės narės ir Europos Komisija, rengdamos įgyvendinimo aktus dėl mokesčio mokėjimo ir mokesčio surinkimo kontrolės metodų, turi užtikrinti kuo mažesnes administracines sąnaudas ir stebėti jų raidą. Atkreipdamas dėmesį į pasiūlymo poveikį, EESRK prašo Komisijos pasiūlyti FSM sistemai nepriklausančių valstybių narių ir FSM taikančių finansų įstaigų bendradarbiavimo tvarką.

4.12 EESRK jau išsakė kritines pastabas, kad rengiant pirminį pasiūlymą dėl FSM pateikta nepakankamai įvertinimo

dokumentų, todėl teigiamai vertina Europos Komisijos pastangas iš dalies ištaisyti šį trūkumą ir su pirminiu pasiūlymu⁽¹⁴⁾ pateikti septynis poveikio vertinimą paaškinančius dokumentus, kuriuos turėtų papildyti prie šioje nuomonėje aptariamo pasiūlymo pridedamas poveikio vertinimas⁽¹⁵⁾. Vis dėlto EESRK pabrėžia, kad vis dar nepakanka dokumentų, analizuojančių ir paaškinančių dabartinę valstybių narių – visų pirma ES 11+ šalyse – mokesčių finansų rinkoje padėtį ir iš mokesčių gaunamas pajamas. Ypač reikėtų atlikti platesnį galimo poveikio indėlininkams ir būsimiems pensijų gavėjams vertinimą turint omenyje, kad šis mokestis gali labai įvairiais būdais juos paliesti.

4.13 EESRK pabrėžia, kad kokybiniam pasiūlymų poveikio vertinimui atlikti Komisija turėtų pagerinti esamus vertinimo modelius ir juos pritaikyti galimų politikos alternatyvų vertinimui. EESRK visų pirma ragina Komisijos tarnybas, kai galima, atlikti skaičiavimus, susijusius su realiais konkrečių pasiūlymų ypatumais.

2013 m. gegužės 23 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

⁽¹³⁾ „Tvarių finansų rinkų tinkas“ (angl. *Network for Sustainable Financial Markets*), „Jokių išimčių. Finansinių sandorių mokestis ir pensijų fondai“ (angl. *No Exemption – The Financial Transaction Tax and Pension Funds*), 2012 m. gruodžio mėn. DIW, „Finansinių sandorių mokesčio indėlis kuriant tvaresnes finansų rinkas“ (angl. *Financial Transaction Tax Contributes to More Sustainability in Financial Markets*), diskusijų dokumentas 1198, 2012 m.

⁽¹⁴⁾ Paskelbta 2012 m. gegužės 4 d. tam skirtoje interneto svetainėje.
⁽¹⁵⁾ SWD(2013) 28 final.

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės priedas

Toliau pateikiamas diskusijų metu atmetas pakeitimas, už kurį buvo atiduota ne mažiau kaip 1/4 balsų (Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnio 3 dalis).

Naujas 4.7 punktą

Po 4.6 punkto įterpti naują punktą:

„Kadangi įvairių finansinių sandorių mokesčio įvedimo poveikio tyrimų rezultatai labai skirtingi, EESRK rekomenduoja: atidžiai stebėti šio mokesčio poveikį jį jau įsivedusiose šalyse: atsižvelgti į sumažėjusio likvidumo poveikį rinkos kintamumui kalbant apie sąnaudas konkretiems produktams, kuriais siekiama užtikrinti draudimo paslaugas ir pensijų santaupas; realistiškai įvertinti, ar pasiekta tinkama pusiausvyra tarp faktiškai surenkamų pajamų iš šio mokesčio ir finansinių paslaugų didesnių sąnaudų, kurias šiuo krizės metu patiria ir įmonės, ir indėlininkai. EESRK nuomone, turi būti atidžiai išnagrinėti šios stebėsenos rezultatai ir, atsižvelgiant į bet kokius naujus faktus, prireikus nedelsiant koreguojami būsimi veiksmai.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 64

Prieš: 94

Susilaikė: 25

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl euro ir kitų valiutų apsaugos nuo padirbinėjimo baudžiamosios teisės priemonėmis, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2000/383/TVR

(COM(2013) 42 final – 2013/0023 (COD))

(2013/C 271/07)

Pagrindinis pranešėjas **Edouard DE LAMAZ**

Taryba, 2013 m. vasario 20 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. kovo 12 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl euro ir kitų valiutų apsaugos nuo padirbinėjimo baudžiamosios teisės priemonėmis, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2000/383/TVR

COM(2013) 42 final – 2013/0023 (COD).

Komiteto biuras 2013 m. kovo 19 d. pavedė Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 490-ojoje plenarinėje sesijoje, kuri įvyko 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 23 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Edouard DE LAMAZE ir priėmė šią nuomonę 130 narių balsavus už, 1 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK nepitaria Komisijos argumentams, pateiktiems šiam pasiūlymui pagrįsti. Kadangi nėra mokslinių duomenų, patvirtinančių teiginį, kad dėl nevienodų pinigų padirbinėjimo srityje taikomų sankcijų padirbinėtojai naudojami galimybe rinktis palankesnę teisės sistemą (angl. *forum shopping*), Komiteto manymu, nėra išties pagrįsta persvarstyti 2000 m. pamatinį sprendimą siekiant Europos Sąjungoje nustatyti mažiausio lygio bausmę, kurios numatomas „atgrasomasis poveikis“ EESRK atrodo ginčytinas.

1.2 EESRK nori atkreipti dėmesį, kad nustatant minimalias taisykles pasiūlymu dėl direktyvos iš tiesų sukuriama labai platus kovai su padirbinėjimu skirtas teisėsaugos arsenalas, taip, atrodo, peržengiant Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 83 straipsnio 1 dalyje nustatytas ribas, juo labiau kad pasiūlyme nagrinėjami ir jurisdikcijos bei proceso klausimai.

1.3 Komitetas abejoja, ar būtina laikytis tokio bausmėmis grindžiamo požiūrio, savaime galinčio pažeisti pagrindines teises ir laisves, ir nėra įsitikinęs jo veiksmingumu, kadangi nepaisant to, kad nustatoma mažiausio lygio bausmė, bausmės nustatymui visada turės įtakos su valstybių narių teisinėmis tradicijomis susiję aiškinimo skirtumai ir teismo diskrecija.

1.4 Apskritai EESRK apgailestauja, kad pasiūlyme dėl direktyvos nepakankamai atsižvelgiama – nors to reikalaujama SESV 82 straipsnio 2 dalyje – į skirtingas teises tradicijas ir sistemas, visų pirma kalbant apie pasiūlymo nuostatų poveikį individualioms teisėms ir asmens laisvėms.

1.5 EESRK, būdamas Europos pilietinei visuomenei atstovaujanti institucija, atkreipia dėmesį į tai, kad veikos autoriais gali būti iš esmės įstatymų besilaikantys piliečiai, kuriems į rankas, jiems patiems to nežinant, pateko padirbti pinigai ir kuriems reikia jų atsikratyti. EESRK nurodo, kad pavojinga šiems asmenims, kurie „ne savo noru“ tapo „nusikaltėliais“ taikyti neproporcingas priemones, ir laikosi nuomonės, kad be veikos labai svarbus veiksny yra tikrasis ketinimas, o tai pasiūlymo dėl direktyvos konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama nepakankamai.

1.6 EESRK nerimauja, kad nagrinėjant proceso klausimą pasiūlyme dėl direktyvos nenumatyta – kaip kad buvo padaryta apibrėžiant sankcijas – tyrimą atliekančių tarnybų naudojamos priemonės suskirstyti atsižvelgiant į veikos sunkumą. Todėl Komitetas mano, kad pasiūlyme dėl direktyvos reikia patikslinti, kad organizuoto nusikalstamumo srityje naudojamos tyrimo priemonės turi būti taikomos tik pačių sunkiausių veikų atveju.

2. Pasiūlymo turinys

2.1 Šiuo pasiūlymu dėl direktyvos sustiprinama dabartinė sistema, skirta kovai su pinigų – tiek eurų, tiek kitų valiutų – padirbinėjimu baudžiamosios teisės priemonėmis. Pasiūlymas ES teritorijoje papildo 1929 m. Ženevos konvencijos, kurios susitariančiosiomis šalimis ji įpareigoja būti valstybes nares, nuostatas ir pakeičia Tarybos pamatinį sprendimą 2000/383/TVR, iš dalies pakeistą 2001 m. pamatiniu sprendimu (2001/888/TVR), į kurį šiuo pasiūlymu įtraukiamos tam tikros svarbios nuostatos.

2.2 Visų pirma norima kovoti su palankesnės teisės sistemos rinkimosi reiškiniu, kuris, remiantis poveikio tyrimu, yra kuo švelnesnės teisės sistemos ieškančių nusikaltėlių tinklų strategijos išdava. Šiuo tikslu, remiantis SESV 83 straipsnio 1 dalimi, nustatomas bendras mažiausias bausmės lygis – ne mažiau kaip šeši mėnesiai laisvės atėmimo už pinigų padirbinėjimą ir padirbtų pinigų platinimą (ne mažesnės kaip 10 000 EUR sumos). Kartu už gaminimą jau numatytos maksimalios ne mažiau kaip aštuonerių metų laisvės atėmimo bausmės taikymas išplečiamas ją skiriant ir už platinimą (ne mažesnės kaip 5 000 EUR sumos).

2.3 Už juridinių asmenų vardu padarytą veiką gali būti taikomos sankcijos pradėdant teisės į valstybės teikiamas lengvatas arba pagalbą atėmimu ir baigiant likvidavimu.

2.4 Šiuo pasiūlymu taip pat sugriežtinama dabartinė proceso teisės sistema. Tyrimą ir persekiojimą vykdančios tarnybos galės naudotis tyrimo priemonėmis, taikomomis kovojant su organizuotu nusikalstamumu ar kitais sunkiais nusikaltimais. Be to, teisminės institucijos bus įpareigosos proceso metu konfiskuotų padirbtų pinigų pavyzdžius perduoti techninei analizei, kad būtų galima surasti daugiau apyvartoje esančių padirbtų pinigų.

2.5 Galiausiai pasiūlyme numatoma, kad kiekviena valstybė narė, kurios valiuta yra euras, turės taikyti universaliosios jurisdikcijos principą už Europos Sąjungos ribų padarytų su euru susijusių veikų atžvilgiu, jeigu veiką padaręs asmuo yra jos teritorijoje arba jeigu su ta veika susiję padirbti eurai randami toje valstybėje narėje.

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK pripažįsta, kad euro padirbinėjimas, kuriam naudojamos vis sudėtingesnės ir vis tobulesnės priemonės, yra susirūpinimą keliantis reiškinys, su kuriuo reikia veiksmingai kovoti, tačiau rimtai abejoja ir dėl šios iniciatyvos turinio, ir dėl paties jos pagrindo.

3.2 EESRK atkreipia dėmesį į mokslinių duomenų trūkumą poveikio vertinime, ir laiko nepakankamai įtikinamu palankesnės teisės sistemos rinkimosi argumentą, kuriuo rėmėsi Komisija rengdama direktyvos pasiūlymą. Komiteto nuomone, nėra akivaizdu, kad bausmių lygio Europos Sąjungoje skirtumai kaip nors paaiškintų padirbinėjimų skaičiaus didėjimą, nei kad padirbinėtojai rinkdamiesi veikos vietą visų pirma atsižvelgtų į nacionalinius baudžiamojo persekiojimo srities teisės aktus. Norint paaiškinti padirbtų pinigų spaustuvių lokalizaciją reikia atsižvelgti į kitus, materialaus ar logistinio pobūdžio veiksnius.

3.3 Be to, kadangi nėra tikslaus tyrimo, patvirtinančio teiginį, kad bausmių lygio Europos Sąjungoje skirtumai kenkia teisėsaugos ir teisminių institucijų bendradarbiavimui ir veiksmingai kovai su padirbinėjimu trečiojoje šalyje, EESRK kyla klausimas, kokios yra šio direktyvos pasiūlymo priežastys.

3.4 EESRK taip pat nori pabrėžti, kad pasiūlymo nuostatomis, kurios suformuluotos remiantis minėtais argumentais, sukuriama ypač sudėtingas teisėsaugos mechanizmas. Pasiūlyme dėl direktyvos ne tik apibrėžiamos visos pinigų padirbinėjimo veikos ir nustatomos tiek minimalios, tiek maksimalios bausmės už platinimo veiką, bet ir nagrinėjami jurisdikcijos ir proceso aspektai.

3.5 EESRK visų pirma abejoja dėl šių su jurisdikcija ir procesu susijusių nuostatų, peržengiančių to, kas numatyta aiškinamajame memorandume ir kas leidžiama SESV 83 straipsnio 1 dalyje, t. y. „nustatyti minimalias taisykles dėl nusikalstamų veikų ir sankcijų apibrėžimo“, ribas. Abejones sustiprina ir tai, kad šios ypatingų priemonių taikymą numatančios nuostatos teisėsaugos požiūriu yra ypač plataus masto, kadangi jų laikantis sukuriama universalioji jurisdikcija, savaimė leidžianti netaikyti bendrų sprendimų su euru susijusių veikų atveju, ir taikomos tyrimo priemonės, naudojamos kovojant su organizuotu nusikalstamumu.

3.6 EESRK manymu, daugiausia problemų kyla dėl pastarojo aspekto. Iš tiesų pasiūlyme dėl direktyvos apibrėžtos veikos nesuskirstomos pagal jų sunkumo lygį siekiant pagrįsti kovojant su organizuotu nusikalstamumu naudojamų tyrimo priemonių taikymą. Komiteto nuomone, dėl šios nuostatos kyla pavojus, kad bus akivaizdžiai nesilaikoma proporcingumo principo ir pažeistos pagrindinės teisės⁽¹⁾.

3.7 Siekiant išvengti tam tikro piktnaudžiavimo, EESRK iš tiesų nori ES teisės aktų leidėjams priminti, kad būtina atsižvelgti visų valstybių narių seniai ar neseniai nusistovėjusias demokratijos tradicijas ir pastangas apsaugoti asmens laisves.

3.8 Apskritai EESRK primena, kad kuriant Europos baudžiamosios teisės vykdymo erdvę kartu būtina stiprinti teisę į gynybą, visų pirma turint omenyje Eurojustą ir Europolą, kad nebūtų nusižengta sutartyse (SESV 67 straipsnio 1 dalyje ir 83 straipsnio 3 dalyje) įtvirtintam reikalavimui užtikrinti pagrindines teises.

⁽¹⁾ Kaip kad buvo Europos arešto orderio atveju (šiuo klausimu žr. D. Rebut knyga „Tarptautinė baudžiamoji teisė“ (Droit pénal international, Dalloz leidykla, serija „Précis“, Nr. 516, p. 311).

3.9 EESRK, būdamas Europos pilietinei visuomenei atstovaujanti institucija, atkreipia dėmesį į tai, kad veikos autoriais gali būti iš esmės įstatymų besilaikantys piliečiai, kuriems į rankas, jiems patiems to nežinant, pateko padirbti pinigai ir kuriems reikia jų atsikratyti. EESRK nurodo, kad pavojinga šiems asmenims, kurie „ne savo noru“ tapo „nusikaltėliais“ taikyti neproporcingas priemones, ir laikosi nuomonės, kad be veikos labai svarbus veiksnys yra tikrasis ketinimas, o tai pasiūlymo dėl direktyvos konstatuojamoje dalyje pabrėžiama nepakankamai.

3.10 EESRK pripažįsta, kad nagrinėjamame pasiūlyme numatyta sankcijų skirstymas pagal konfiskuotos sumos dydį (visų pirma 5 straipsnio 2 dalis) leidžia iš dalies atsižvelgti į tokius atvejus. Vis tik, Komiteto nuomone, pasiūlymas dėl direktyvos neapsaugo nuo pavojaus, kad bus rimtai pažeistos asmens laisvės. Atrodytų, kad pasiūlyme neatsižvelgiama į ES šalių teisinių tradicijų ir sistemų įvairovę ir ypač į tyrimu paremto teismo proceso ypatumus, kadangi jo atveju policijos tarnybos įtariamąjį net ir nesunkaus nusikaltimo atveju gali areštuoti gana ilgam laikui prieš jam stojant prieš teisėją.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Kalbant apie nuostatą, kuria (pasiūlymo 5 straipsnio 4 dalis) įvedamas mažiausias baudmės lygis – šeši mėnesiai laisvės

atėmimo ir kuri yra pagrindinė pasiūlymo priemonė, numatyta palankesnės teisės sistemos rinkimosi problemai spręsti, EESRK abejoja dėl jos naudos turint omenyje tai, kad direktyva, kuri iš esmės yra skirta teisės aktų leidėjams, o ne teisėjams, negali įpareigoti šios baudmės iš tiesų skirti. Šiuo požiūriu EESRK teigiamai vertina tai, kad aiškinamajame memorandume primenami būtinos baudmės individualizacijos – šį principą įtvirtino Europos Sąjungos Teisingumo Teismas – ir visiškos teisėjo vertinimo laisvės principai.

4.2 Be to, EESRK nori pridurti, kad net ir neprivalomos minimalios baudmės numatymas yra nesuderinamas su kai kurių valstybių narių, nenumatančių minimalios baudmės išskyrus tuos atvejus, kai ją privaloma skirti, teisinėmis tradicijomis.

4.3 Pasiūlymo 9 straipsnį reikia pakeisti taip: „3–4 straipsniuose nurodytais sunkiausiais padirbinėjimo veikos atvejais valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad už tyrimą ar baudžiamąjį persekiojimą atsakingi asmenys, padaliniai ar tarnybos galėtų naudotis veiksmingomis tyrimo priemonėmis, pavyzdžiui, tomis, kurios naudojamos organizuoto nusikaltumo ar kitų sunkių nusikaltimų atvejais.“

2013 m. gegužės 23 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės projektas dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Siekis sukurti stiprią ir veiksmingą ekonominę ir pinigų sąjungą. Konvergencijos ir konkurencingumo priemonės nustatymas“

(COM(2013) 165 final)

ir Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Siekis sukurti stiprią ir veiksmingą ekonominę ir pinigų sąjungą. Pagrindinių ekonominės politikos reformų planų ex ante koordinavimas“

(COM(2013) 166 final)

(2013/C 271/08)

Pagrindinis pranešėjas **David CROUGHAN**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. gegužės 14 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Siekis sukurti stiprią ir veiksmingą ekonominę ir pinigų sąjungą. Konvergencijos ir konkurencingumo priemonės nustatymas“

COM(2013) 165 final

ir

Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Siekis sukurti stiprią ir veiksmingą ekonominę ir pinigų sąjungą. Pagrindinių ekonominės politikos reformų planų ex ante koordinavimas“

COM(2013) 166 final.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto biuras 2013 m. balandžio 16 d. pavedė Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė David CROUGHAN ir priėmė šią nuomonę 152 nariams balsavus už, 8 – prieš ir 12 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas teigiamai, bet atsargiai vertina abu Komisijos komunikatus dėl stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo: *komunikatą dėl konvergencijos ir konkurencingumo priemonės (KKP) nustatymo* ⁽¹⁾ ir *komunikatą dėl pagrindinių ekonominės politikos reformų planų ex ante koordinavimo* ⁽²⁾. Juose tęsiama diskusija dviem klausimais, iškeltais *komunikate „Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas. Europos masto diskusijų pradžia“* ⁽³⁾, būtent: baigti kurti ekonominės politikos koordinavimo valdymo sistemą.

1.2 Tačiau Komitetas yra nusivylęs, kad šiuose komunikatuose per mažai papildomos informacijos apie minėtame projekte bendrais bruožais aprašytas sąvokas, todėl juos vertinti sudėtinga.

1.3 Komitetas nuogaštuoja, kad komunikatais dar labiau apsunkinama jau ir taip perkrauta ekonominio valdymo prie-

monių darbotvarkė, kurioje yra Stabilumo ir augimo paktas, fiskalinis susitarimas (angl. *fiscal compact*), šešių teisės aktų dėl ekonomikos valdymo rinkinys (angl. *six-pack*), antrasis ekonomikos valdymo rinkinys (angl. *two-pack*), strategija „Europa 2020“, Europos semestras, metinės augimo apžvalgos, išpėjimo mechanizmo ataskaitos, nacionalinės reformų programos, stabilumo ir konvergencijos programos, konkrečiai šaliai skirtos rekomendacijos, perviršinio deficito procedūra, makroekonominio disbalanso procedūra ir t. t., o didesnės pridėtinės vertės šie komunikatai neduoda.

1.4 Komitetas pripažįsta, kad abu pasiūlymai gali padėti sunkumų turinčioms valstybėms narėms, tačiau nuogaštuoja, kad jų poveikis augimo ir pajėgumo atkūrimui srityse, kuriose to labiausiai reikia, gali būti nedidelis arba pavėluotas, nes pabrėžiama, kad priemonės, kurių imamasi, turi būti naudingos ir visai euro zonai.

1.5 Komitetas abejoja, ar valstybės narės pritaris tam, kad būtų nustatyta nauja finansinė priemonė KKP finansuoti, ir Komitetui neaišku, kokią pridėtinę vertę ji duos, palyginti su esamais struktūriniais fondais.

⁽¹⁾ COM(2013) 165 final.

⁽²⁾ COM(2013) 166 final.

⁽³⁾ COM(2012) 777 final.

1.6 Komitetas abejoja, ar siūlomas *ex ante* koordinavimas bus kaip nors vertingas Europos semestru ir ar nepadaugės biurokratinio darbo.

1.7 Komitetas nuogaštaija, kad *ex ante* koordinavimo objektų atrankos kriterijai gali trukdyti valstybei narei vykdyti reformas, dėl kurių keistūsi santykinis konkurencingumas kitoje valstybėje narėje.

1.8 Komitetas mano, kad šalutinio poveikio plitimas per finansų rinkas neturėtų būti įtrauktas į *ex ante* koordinavimo kriterijus – vėrciau visas jėgas reikėtų nukreipti į bankų sąjungos kūrimą.

1.9 Komitetas mano, kad pasiūlymai, kuriais siekiama stiprinti EPS, ne mažiau svarbūs Europos Sąjungos ateičiai, todėl Komitetas norėtų tęsti diskusiją ir pateikti pasiūlymų vėliau, kai bus matyti, kaip klostosi įvykiai.

2. Konvergencijos ir konkurencingumo priemonės (KKP) nustatymas

2.1 Aplinkybės. Šiame komunikate Komisija siūlo, kad sunkumų patiriančioms euro zonos valstybėms narėms, kuriose reikia nacionalinių struktūrinių reformų konkurencingumui ir augimui skatinti, tačiau kurios negali pakankamai intensyviai jų įgyvendinti ir dėl to kitos euro zonos valstybės narės gali patirti šalutinį poveikį, būtų taikomas tarpusavyje suderintų susitarimų ir solidarumo mechanizmas. Tai būtų tikslinės finansinės paramos sistema, kuri iš pradžių būtų finansuojama pagal daugiamečę finansinę programą (DFP), o ilgainiui tam būtų sukurtas naujas fondas arba nauja finansinė priemonė, paremta bendrosiomis nacionalinėmis pajamomis (BNP); tai padėtų sustiprinti fiskalinį pajėgumą.

2.2 Komitetas mano, kad nežinant tokio fondo siūlomo dydžio ir neįvertinus, ar toks fondas būtų priimtinas valstybėms narėms, sunku daryti išvadą dėl siūlomos KKP naudos. Jau vien iš siūlymo, kad toks fondas būtų iš pradžių sudarytas iš DFP, galima spręsti, kad jis bus mažas ir neturės didelio poveikio.

2.3 Matydamas, kaip sunkiai vyko derybos dėl 2014–2020 m. DFP, Komitetas abejoja, kad valstybės narės pritaris siekui įvesti naują BNP paremtą finansinę priemonę fiskaliniam pajėgumui didinti, iš kurios būtų finansuojama KKP.

2.4 Komitetas pritaria, kad abipusiškai naudingas ir konvergenciją spartinantis mechanizmas turi privalumų, tačiau abejoja, ar būtina įvesti naują priemonę (KKP), kai dar neaišku, kokios

pridėtinės vertės ji duos esamai struktūrinių fondų paramai, pavyzdžiui, Sanglaudos fondo ar Europos socialinio fondo (ESF).

2.5 Siūloma priemonė savo pobūdžiu, t. y. tuo, kad ji paremta sutartimis, mažai kuo skiriasi nuo struktūrinių fondų, kur parama taip pat išmokama pagal sutartis. Reikia konkrečių pavyzdžių, kokie šalutinį poveikį turintys projektai gali būti remiami ir kuo jie skiriasi nuo projektų, kurie jau finansuojami iš kitų fondų. EESRK baiminasi, kad nesėkmingas finansavimui pagal KKP atrinktų projektų įgyvendinimas gali turėti kitų padarinių nacionalinėse reformų programose numatytų projektų finansavimui. Svarbu, kad siūloma priemonė duotų apčiuopiamos naudos ir nesukurtų dar vieno biurokratinio lygmens.

2.6 KKP numatoma kaip euro zonai skirta priemonė, nes euro zonos veikimui užtikrinti reikia didesnės ekonominės konvergencijos. Kadangi panašu, jog šis fondas bus nedidelis, Komitetas siūlo priemonę specialiai skirti euro zonos valstybėms narėms, kurios patiria sunkumų, neatmetant galimybės remti ypač teigiamo tarpvalstybinio poveikio turinčius projektus. Ji pirmiausiai turėtų būti skirta toms šalims, kurių ekonominis disbalansas kelia itin didelį pavojų euro zonos veikimui. Neaišku, kodėl šios paramos nebūtų galima teikti toms valstybėms narėms, kurioms taikoma koregavimo programa, nes juk būtent joms finansinės pagalbos reikia labiausiai.

2.7 Jei Europos semestras veiktų taip, kaip numatyta, o konkrečiai šaliai skirtos rekomendacijos būtų svarstomos nacionaliniuose parlamentuose, tuomet reikia imtis priemonių, kad nacionalinė vyriausybė, pasirašanti sutartį pagal siūlomą KKP, pagal tos valstybės narės tvarką visų pirma teiktų šį klausimą svartyti parlamentui, lygiai taip, kaip gali būti svarstoma bet kuri struktūrinių fondų programa. Komisija galėtų būti kviečiama į tokius svarstymus nacionaliniuose ir (arba) vietos organuose. Į diskusijas būtina įtraukti pilietinę visuomenę, visų pirma socialinius partnerius, kaip ir kitų bendrų ES ir nacionalinių vyriausybių projektų atveju. Reikia numatyti pakankamus terminus, kad būtų galima užtikrinti parlamentų ir pilietinės visuomenės, ypač socialinių partnerių, dalyvavimą.

3. Pagrindinių ekonominės politikos reformų planų *ex ante* koordinavimas

3.1 Aplinkybės. Šiame komunikate Komisija informuoja, kad pagrindinių ekonominės politikos reformų planų *ex ante* koordinavimo sąvoka pirmą sykį buvo pateikta Sutartyje dėl stabilumo, koordinavimo ir valdymo ekonominėje ir pinigų sąjungoje. Nors pagal dabartinę ES ekonominės priežiūros sistemą numatomas ekonominės politikos koordinavimo procesas, pagrindinių ekonominių reformų planų **struktūrinio *ex ante* aptarimo ir koordinavimo vykdyti nenumatoma**. Šiuo komunikatu papildomi pagrindinių suinteresuotųjų subjektų, visų pirma Europos Parlamento, valstybių narių ir nacionalinių parlamentų, debatai dėl *ex ante* koordinavimo būdų.

3.2 Komiteto nuomone, bet koks prasmingas ekonominės politikos koordinavimas yra pageidautinas, o euro zonoje – būtinas. Todėl Komitetas palankiai vertina komunikatą, nors ir pripažįsta, kad pavienių valstybių narių politikos koordinavimui dar toli iki tikro ekonominio valdymo. Tačiau pasiūlymus vertinti sudėtinga dėl to, kad komunikate nepakankamai išsamiai išdėstyta, kas yra „pagrindinė ekonominės politikos reforma“. Kokia reforma laikoma „pagrindine“, o kokia – antraeilė? Išvardytos esminės reformos, dėl kurių prašoma nuomonės, apima visus bendrosios rinkos aspektus, įskaitant finansinį ir fiskalinį tvarumą.

3.3 Komitetas abejoja, ar ši nauja iniciatyva dėl pagrindinių ekonominių reformų koordinavimo iš esmės skirsis nuo Europos semestro sudedamųjų dalių – nacionalinių reformų programų ir konkrečiai šaliai skirtų rekomendacijų. Ji turi duoti apčiuopiamos pridėtinės vertės jau ir taip perkrautame Europos semestro tvarkaraštyje. Be to, skaidrumo ir paprastumo sumetimais nederėtų visą priežiūros ir t. t. sistemą papildyti dar vienu lygmeniu. Komitetas mano, kad šis procesas turi būti įtrauktas į Europos semestrą ir nacionalines reformų programas, kurioms reikia suteikti daugiau galios, o *ex ante* koordinavimas tikrai padėtų tai pasiekti.

3.4 Komitetas pritaria tam, kad galbūt būtų naudinga, jei, kaip siūloma komunikate, pasiekus susitarimą su valstybe nare dėl jai skirtų rekomendacijų (konkrečiai šaliai skirtų rekomendacijų), Komisija ir Taryba galėtų siūlyti keisti tos valstybės narės reformų planus, jei būtų tikėtina, kad jų įgyvendinimas turėtų neigiamo poveikio ekonominei ir pinigų sąjungai arba kitoms valstybėms narėms. Tačiau **demokratinio legitimumo** sumetimais šiame procese turėtų būti paisoma nacionalinių sprendimų priėmimo galių ir galutinį **sprendimą dėl reformos plano turėtų būti palikta priimti pačiai valstybei narei**. Būtina numatyti galimybę į konsultacijas įtraukti nacionalinius parlamentus ir pilietinę visuomenę, visų pirma socialinius partnerius, ir skirti tam pakankamai laiko. Be to, reikia siekti, kad nacionaliniai parlamentai priimtų galutinį sprendimą dėl reformų įgyvendinimo. Komitetas nuogaštauja, kad šiuo atveju demokratinis legitimumas yra veikiau tuščia frazė, nes pagal perversinio disbalanso procedūrą valstybei narei gali būti taikomos sankcijos, jei Taryba padarytų išvadą, kad ši valstybė neatliko rekomenduotų taisomųjų veiksmų.

3.5 *Ex ante* koordinavimo tikslas – kuo labiau padidinti teigiamą šalutinį vienos valstybės narės pagrindinių ekonominių reformų planų poveikį kitoms valstybėms narėms ir sumažinti neigiamą. Komunikate siūlomi trys atrankos kriterijai, pagrįsti pagrindiniais kanalais, kuriais šalutinis poveikis dažniausiai plinta. Komitetui jie kelia kai kurių abejonių.

3.6 Pirmasis kriterijus – prekyba ir konkurencingumas. Negalima atmesti galimybės, kad jei viena valstybė narė sėkmingai įvykdys reformą ir pagerins savo konkurencinę padėtį, jos didesnis konkurencingumas bus žalingas kitoms valstybėms narėms. Komisija turi išsamiai išdėstyti, kokiomis sąlygomis Komisija išikištų ir mėgintų įtikinti valstybę narę tokių priemonių nevykdyti. Be to, ar tai būtų tik vienas veiksmas? Ar Komisija pateiktų rekomendacijas valstybei narei, kuri anksčiau įgyvendino priemones savo konkurencingumui padidinti, o dabar dėl jų susidaro dideli pertekliai, kurie žalingi euro zonai?

3.7 Komitetas abejoja, ar ir antrasis kriterijus – šalutinio poveikio plitimas per finansų rinkas – iš tiesų tinkamas. Komiteto nuomone, būtų daug veiksmingiau, jei visi turimi ištekliai būtų panaudoti tam, kad būtų laiku įgyvendinami planai sukurti veikiančią bankų sąjungą.

3.8 Trečiąjį kriterijų – politinės ekonomikos aspektus ir pasipriešinimą reformoms šalyje – reikia tiksliau išaiškinti. Gali būti, kad numatomos priemonės „savitarpio mokymasis“ ir „geriausios praktikos mainai“, nors apskritai ir vertingos, bus tokios pat neveiksmingos, kaip ir Lisabonos darbotvarkė.

3.9 Komiteto nuomone, reikia tvirtesnių argumentų už tai, kad tarp reformų, kurių atžvilgiu būtų vykdomas *ex ante* koordinavimas, turėtų būti ir tų sričių, kuriose ES neturi įgaliojimų, reformos. Šiam teiginiui apginti pateiktas argumentas, t. y. kad sprendimo teisė priklauso tik valstybėms narėms, neįtikinamas atsižvelgiant į pirmiau minimą makroekonominio disbalanso procedūrą.

3.10 Kuriant *ex ante* koordinavimo sistemą reikėtų pagalvoti ir apie socialinius aspektus, visų pirma apie pagrindinių ekonominių reformų poveikį nedarbo lygiui.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kompleksiškos europinės internetinių lošimų sistemos kūrimas“

(COM(2012) 596 final)

(2013/C 271/09)

Pranešėja **Daniela RONDINELLI**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2012 m. gruodžio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kompleksiškos europinės internetinių lošimų sistemos kūrimas“

COM(2012) 596 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 29 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 122 narių balsavus už ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK dar kartą pakartoja ir patvirtina savo nuomonėje⁽¹⁾ dėl Žaliosios knygos dėl internetinių lošimų vidaus rinkoje⁽²⁾ pareikštas pastabas ir apgailestauja, kad Komisija atsižvelgė tik į dalį jo pateiktų išvadų. Visų pirma atkreipia dėmesį į tai, kad kova su nelegaliais azartiniais lošimais, kurie vartotojų apsaugos požiūriu kelia didžiausią grėsmę, nėra komunikato prioritetas.

1.2 EESRK prašo Komisijos tarp prioritetinių klausimų, kuriuos ketinama nagrinėti komunikate, įtraukti naujų darbo vietų kūrimo ir esamų darbo vietų apsaugos šiame sektoriuje, jų kokybės ir galimo realių darbo vietų azartinių lošimų sektoriuje praradimo dėl internetinių lošimų klausimus.

1.3 Azartiniai lošimai padeda didinti valstybių narių mokesčių pajamas. Kilnių tikslų finansavimas rengiant nacionalines loterijas ir lošimus kazino skatina labdarinę, socialinę bei sportinę veiklą, propaguoja turizmą ir padeda išsaugoti kultūros, meno ir archeologijos paveldą. EESRK mano, kad bet kokie Europos lygmens veiksmai lošimų srityje turi būti atitikti Europos socialinį modelį, kad gyventojų laisvalaikis būtų sveikas ir subalansuotas.

1.4 EESRK yra rimtai susirūpinęs dėl azartinių lošimų keliamo didelio pavojaus visuomenės sveikatai. Todėl pakartoja savo prašymą Komisijai visoje Europos Sąjungos teritorijoje atlikti su internetiniais lošimais susijusios priklausomybės ir

ligų mokslinius tyrimus bei stebėseną, ir rekomenduoja valstybėms narėms dalį mokesčių pajamų skirti sąmoningumo didinimo kampanijoms, prevenciniams veiksams ir priklausomybės nuo lošimų gydymo procedūroms.

1.5 EESRK palankiai vertina Komisijos sprendimą vykdyti aktyvesnę valstybių narių ir reguliavimo institucijų administracinę bendradarbiavimą ir keisti informacija, patirtimi ir gerąja praktika.

1.6 EESRK pritaria Komisijos tikslui kiekvienoje valstybėje narėje įsteigti aiškius įgaliojimus turinčią reguliavimo instituciją, kuri glaudžiai bendradarbiautų su lygiavertėmis kitų valstybių reguliavimo institucijomis.

1.7 EESRK mano, kad būtina rasti pusiausvyrą tarp ryškaus technologinio ir kartu tarpvalstybinio šio sektoriaus pobūdžio ir šio sektoriaus keliamo pavojaus viešosios tvarkos, socialinės tvarkos, lygybės, skaidrumo ir piliečių sveikatos požiūriu šiuo tikslu įgyvendinant griežtesnes iniciatyvas nei Komisijos siūlomos rekomendacijos.

1.8 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad šiuo metu neįmanoma ES lygmeniu reglamentuoti internetinių azartinių lošimų sektoriaus. Komitetas pritaria Komisijos siūlomoms iniciatyvoms dėl veiksmingo valstybių narių bendradarbiavimo, tačiau rekomenduoja kai kuriose srityse, kuriose kompetencija yra pasidalinama, imtis efektyvesnių reguliavimo priemonių, geriausiai – direktyvų, siekiant apsaugoti vartotojus ir pažeidžiamiausius

⁽¹⁾ OL C 24, 2012 1 28, p. 85.

⁽²⁾ COM(2011) 128 final.

visuomenės grupės, kovoti su neteisėtų lošimų organizatoriais ir pinigų plovimu. Taip būtų nustatyti būtiniausi vartotojų apsaugos standartai. Valstybės narės turi ir toliau turėti teisę, jei to pageidauja, savo nacionalinei rinkai nustatyti aukštesnius vartotojų apsaugos standartus arba toliau taikyti esamus palankesnius standartus ⁽³⁾.

Todėl EESRK ragina Komisiją, Europos Parlamentą ir Tarybą, laikantis subsidiarumo principo, imtis veiksmų šiose srityse:

- vartotojų apsauga ir gyventojų, ypač nepilnamečių ir pažeidžiamų visuomenės grupių, sveikatos priežiūra bei saugumas,
- atsakingas reklamavimas,
- kovos su suklastotomis sporto lažybomis priemonės,
- internetinių azartinių lošimų teisėtumo ir skaidrumo garantijos, įskaitant valstybių narių išpareigojimą nustatyti atitinkamas sankcijas, pagal kurias pažeidimų atvejais būtų užblokuojamos, uždaromos, konfiskuojamos ar pašalinamos nelegalios internetinės svetainės.

1.9 EESRK džiaugiasi, kad Komisija patenkino jo prašymą išplėsti kovos su pinigų plovimu direktyvos taikymo sritį apimant visų rūšių azartinius lošimus ⁽⁴⁾.

1.10 EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą išnagrinėti reglamento dėl vidaus rinkos informacinės sistemos naudojimo ⁽⁵⁾ atveriamas galimybes ir tikisi, kad tai pagerins nacionalinių reguliavimo institucijų administracinį bendradarbiavimą ir atsakingų nacionalinių bei europinių įstaigų keitimąsi duomenimis.

1.11 EESRK mano, kad valstybių narių keitimosi asmens duomenimis vertinimas, kurį atliks Komisija, bus teigiamas dalykas, nes didelis lošimų organizatorių užregistruojamų asmens duomenų kiekis gali būti perduodamas taip, kad būtų galima juos palyginti su kitais duomenimis ir sudaryti palankias sąlygas kompetentingoms institucijoms vykdyti kontrolę.

⁽³⁾ Žr. OL C 24, 2012 1 28, p. 85 (Išvados, 1.3 ir 1.6 punktai).

⁽⁴⁾ COM(2013) 45 final.

⁽⁵⁾ Vidaus rinkos informacinė sistema.

1.12 EESRK mano, kad labai svarbu, kad valstybės narės, kartu su reguliavimo institucijoms, vykdytų vartotojų sąmoninumo didinimo ir informavimo kampanijas, kurios padėtų nukreipti paklausą į teisėtai organizuojamus internetinius lošimus. Šiuos veiksmus turėtų papildyti kovos su neteisėtų lošimų organizatoriais priemonės, pavyzdžiui, nacionalinių reguliavimo institucijų parengtų „juodųjų“ ir (arba) „baltųjų“ sąrašų skelbimas, kad vartotojai galėtų geriau nustatyti, kurios interneto svetainės licencijuotos, kurios – nelicencijuotos ir kurios yra neteisėtos.

1.13 EESRK mano, kad labai svarbu, kad valstybės narės, kartu su reguliavimo institucijoms, vykdytų vartotojų sąmoninumo didinimo ir informavimo kampanijas, kurios padėtų nukreipti paklausą į teisėtai organizuojamus internetinius lošimus. Šiuos veiksmus turėtų papildyti kovos su neteisėtų lošimų organizatoriais priemonės, pavyzdžiui, nacionalinių reguliavimo institucijų parengtų „juodųjų“ ir (arba) „baltųjų“ sąrašų skelbimas, kad vartotojai galėtų lengviau atskirti, kurios interneto svetainės yra licencijuotos, kurios – neteisėtos, jei svetainių pradžios tinklalapyje būtų matomas nacionalinės reguliavimo institucijos logotipas.

1.14 Siekdamas užtikrinti vartotojų apsaugą, EESRK prašo, kad specializuotos nepriklausomos sertifikavimo agentūros internetiniams azartiniam lošimams naudojamai programinei įrangai pagal vienodus parametrus ir standartus taikytų ES bendrus minimalius sertifikavimo reikalavimus. Be to, Komitetas prašo Komisijos ir valstybių narių patvirtinti minimalų Europos standartą azartinių lošimų kompiuterinėms platformoms ir ragina valstybes nares priimti priemones, kuriomis siekiama apsaugoti lošėjų duomenis ir leisti tik tokius mokėjimo būdus, kurie gali geriausiai užtikrinti su internetiniais lošimais susijusių sandorių saugumą ir atsekamumą.

1.15 EESRK sutinka su Komisija, kad valstybės narės turi skatinti tinkamą teisminių institucijų mokymą su azartiniais lošimais siejamo sukčiavimo ir pinigų plovimo klausimais.

1.16 EESRK ragina Komisiją persvarstyti ir atnaujinti taisykles, taikomas komunikate nurodytoms veiklos sritims, atsižvelgiant į įvykusius pokyčius, susijusius su valstybių narių taisyklių įgyvendinimu, jų nustatytais priemonėmis bei vykdymo būdais ir nacionaliniu lygmeniu pasiektais rezultatais.

1.17 EESRK ragina Komisiją persvarstyti ir atnaujinti taisykles, taikomas komunikate nurodytoms veiklos sritims atsižvelgiant į pokyčius, susijusius su valstybių narių taisyklių įgyvendinimu, jų nustatytais priemonėmis bei vykdymo būdais ir nacionaliniu lygmeniu pasiektais rezultatais.

2. Įžanga

2.1 Komunikate nagrinėjama ir būtinybė laikytis Europos teisės aktų dėl paslaugų teikimo laisvės, ir poreikis užtikrinti konkrečių visuomenės grupių apsaugą.

2.2 Kompiuterinių priemonių naudojimas su galimybe tiesiogiai prisijungti prie tinklo sudarė sąlygas smarkiai padidinti internetinių lošimų sektorių, kuris sparčiai plečiasi. 2011 m. 27 valstybių narių Europos Sąjungoje bendros internetinių azartinių lošimų pajamos siekė 9,3 milijardo eurų, t. y. sudarė 10,9 proc. Europos azartinių lošimų rinkos, ir prognozuojama, kad iki 2015 m. šio sektoriaus pajamos išaugs iki 13 milijardų eurų.

2.3 Naudodamasis interneto paslaugomis Europos pilietis, būdamas savo gyvenamojoje valstybėje narėje, gali turėti galimybę arba jam gali būti pasiūlyta naudotis neteisėtomis paslaugomis, kurias teikia vienas ar keletas lošimų organizatorių licencijuotų kitoje valstybėje, priklausančioje arba nepriklausančioje Europos Sąjungai. Kadangi šis klausimas yra ekstrateritorinio ir tarpvalstybinio pobūdžio, valstybės narės negali jo spręsti atskirai – būtini kompleksiniai veiksmai ir glaudaus bendradarbiavimas. Siekiant užtikrinti gyventojų ir vartotojų apsaugą labai svarbu nustatyti bendrą nelegalių lošimų apibrėžtį. Reikia prisiminti, kad be leidimo organizuojamų lošimų pasiūla arba azartinių lošimų paslaugos, kurias teikia organizatoriai, neturintys reikiamos nacionalinės licencijos, lošėjo gyvenamojoje šalyje yra neteisėtos nepriklausomai nuo to, ar tokius lošimus organizuojantis subjektas veikia ir yra gavęs licenciją kitoje ES valstybėje narėje, ar ES nepriklausančioje šalyje⁽⁶⁾. Lošimų organizatorius, kurio visiškai niekas nekontroliuoja ir nereguliuoja, taip pat yra neteisėtas.

2.4 Pastabą dėl skirtumo tarp „nelicencijuoto lošimų organizatoriaus“ ir „neteisėto lošimų organizatoriaus“ reikėtų pateikti komunikato 15 išnašoje.

2.5 Labai teigiamas Komisijos noras sudaryti ekspertų grupę lošimo klausimais, kuri keistųsi valstybių narių patirtimi ir gerąja praktika, tirtų problemas, kylančias dėl azartinių lošimų neteisėto ar nelicencijuoto organizavimo, vykdytų specializuotus ir atnaujintus teisminių institucijų mokymus, geriau informuotų vartotojus ir didintų teisėtų lošimų pasiūlą.

2.6 Šios priemonės yra pirmas naudingas žingsnis kovojant su neteisėtų lošimų organizatoriais, užsiimančiais sukčiavimu, nusikalstama veikla ir pinigų plovimu.

⁽⁶⁾ ES Tarybai pirmininkavusios Ispanijos 2010 m. gegužės 11 d. išvadoje (dok. Nr. 9495/10) teigiama, kad internetiniai lošimai, siūlomi lošimų organizatorių, neturinčių licencijos arba nesilaikančių konkrečios šalies įstatymų, yra neteisėti, todėl internetinių lošimų organizatoriai privalo prisiderinti prie valstybėse narėse, kuriose jie vykdo savo veiklą, galiojančių įstatymų.

3. Svarbiausios Komisijos dokumento nuostatos

3.1 Komunikate atkreipiamas dėmesys į nacionalinių teisės aktų įvairovę, ir pasiūlyti veiksmai, pagal kuriuos nustatomi nacionaliniai ir Sąjungos prioritetiniai uždaviniai, bendradarbiavimo priemonės ir valstybių bendra veikla, nurodomos galimos darbo sritys ir rekomendacijos, taip pat valstybių administracinis koordinavimas ir integravimas.

3.2 Pagrindinis tikslas – užtikrinti ES teisinių nuostatų laikymąsi ir taikymą nacionaliniuose teisės aktuose nurodant tiesioginius veiksmus ir rekomendacijas valstybėms narėms. Šiuo tikslu Komisija:

- sudarys palankesnes sąlygas valstybių narių nacionalinių azartinių lošimų reguliavimo institucijų administraciniam bendradarbiavimui ir keitimuisi informacija,
- išnagrinės galimas neteisėtai veikiančių interneto svetainių blokavimo procedūras,
- skatins teisėtų azartinių lošimų rinką, įskaitant dialogą su trečiosiomis šalimis,
- vykdys vartotojų, ypač nepilnamečių ir pažeidžiamų visuomenės grupių, apsaugą, įskaitant prieigos prie interneto kontrolės priemonių patikrą,
- tirs priklausomybės nuo azartinių lošimų pasekmes Europos lygmeniu,
- įvertins azartinių lošimų paslaugų rinkos veikimą,
- pateiks rekomendacijų dėl gerosios praktikos slaptų lažybų prevencijos ir šalinimo srityje.

3.3 Komisija nurodo, kad valstybės narės turi būti suinteresuotos sukurti veiksmingą kovos su sukčiavimu ir pinigų plovimu politiką ir apsaugoti sąžiningą sporto veiklą nuo susitarimų dėl varžybų, rungtynių ar susitikimų baigties, įskaitant dalijimąsi patirtimi nusikalstamumo ir kompiuterinių tinklų srityje.

4. Pastabos

4.1 Nacionalinių teisės aktų suderinimas su ES teise

4.1.1 Visų pirma EESRK norėtų primygtinai pabrėžti savo didelį susirūpinimą dėl vis didėjančio internetinių azartinių lošimų populiarumo ir nuolat sparčiai augančios pasiūlos, kuri įtraukia vis daugiau gyventojų ir turi rimtų pasekmių namų ūkių pajamoms. Todėl būtina veiksmingai apriboti įvairių rūšių lošimų reklamą, ypač transliuojamą per televiziją, skelbiamą internete ir viešajame transporte.

4.1.2 Tarptautinių azartinių lošimų paslaugų teikimas ir naudojimas yra ūkinė veikla, kuriai taikoma judėjimo laisvės vidaus rinkoje (SESV 56 straipsnis). Tačiau SESV 52 straipsnio 1 dalyje yra numatyti paslaugų teikimo laisvės, garantuojamos 56 straipsnyje, apribojimai viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir gyventojų sveikatos sumetimais.

4.1.3 EESRK primena, kad valstybėms narėms tenka pagrindinė atsakomybė organizuoti ir reglamentuoti azartinius lošimus savo teritorijoje. Lošimai – tai vartotojams potencialiai labai pavojinga veikla, kuri taip pat gali būti naudojama nusikaltimais tikslais, pavyzdžiui, pinigų plovimui, jeigu ji nėra tinkamai reglamentuota arba jeigu teisės aktai nėra griežtai taikomi. Todėl, nors azartiniams lošimams taikoma paslaugų teikimo laisvė pagal EB sutarties 49 straipsnį (7), šiuo metu dėl labai skirtingų nacionalinių teisės nuostatų neįmanoma priimti ES teisės akto dėl internetinių lošimų. EESRK pritaria Komisijos siūlomoms iniciatyvoms dėl veiksmingo valstybių narių bendradarbiavimo, tačiau rekomenduoja kai kuriose srityse (žr. 1.8 punktą) vis dėlto imtis veiksmingesnių priemonių, geriausiai – direktyvų, siekiant apsaugoti vartotojus ir pažeidžiamiausius visuomenės grupes, kovoti su neteisėtais lošimų organizatoriais ir pinigų plovimu.

4.1.4 Pagal nusistovėjusią gausią ES Teisingumo Teismo praktiką, azartinių lošimų veiklos apribojimai gali būti pateisiami privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, kaip antai vartotojų apsauga, sukčiavimo ir piliečių skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencija (8). Valstybės narės gali varžyti ar riboti visų ar tam tikrų tipų tarpvalstybinių internetinių azartinių lošimų paslaugų pasiūlą argumentuodamos tuo, kad jos nori apginti viešąjį interesą – teikti apsaugą nuo lošimų (9).

(7) 2012 m. liepos 19 d. sprendimas byloje C-470/11, SIA Garkalns, dar viešai nepaskelbtas, 24 punktas; 2010 m. rugsėjo 8 d. byla C-316/07, nuo C-358/07 iki C-360/07, C-409/07 ir C-410/07, Stoß ir kiti.

(8) 2012 m. liepos 19 d. sprendimas byloje C-470/11, SIA Garkalns, 39 punktas; 2010 m. rugsėjo 8 d. byla C-46/08 Carmen Media Group, 55 punktas.

(9) Byla C-42/02: Portugalijos futbolo lyga arba byla C-6/01: Anomar.

4.1.5 Azartinių lošimų paslaugoms Europos Sąjungoje netaikomos vienodos teisės normos, o nacionaliniai teisės aktai labai skiriasi dėl kiekvienos šalies kultūrinių, socialinių ir istorinių ypatumų. Kai kuriose valstybėse internetiniai lošimai draudžiami, kitose leidžiami tik tam tikri žaidimai, dar kitos valstybės yra įvedusios monopolinį režimą, kurį valdo valstybinis subjektas arba išskirtinėmis teisėmis privatus ūkio subjektas. Kadangi nėra atnaujintų duomenų apie skirtingą padėtį valstybėse narėse (10), EESRK ragina Komisiją atlikti vaizdinę valstybių narių padėties analizę.

4.1.6 Kaip paaiškinta Teisingumo Teismo praktikoje, valstybės narės, kurios pasirenka kontroliuojamą sektoriaus liberalizavimą, gali teisėtai nustatyti licencijavimo sistemą (išduodamas administracinis leidimas), kuri pagrįsta objektyviais, skaidriais ir pagal pilietybę nediskriminuojančiais kriterijais (11).

4.1.7 Internetinių lošimų atveju nėra tiesioginio ryšio tarp vartotojo ir lošimų organizatoriaus, todėl didėja pastarųjų sukčiavimo ir vartotojui daromos žalos rizika (12). Neteisėtų – taigi nekontroliuojamų – lošimų prieinamumas kelia rimtą grėsmę vartotojams. Todėl valstybių narių griežtai taikomos priemonės, padedančios kovoti su nelicencijuotais lošimų organizatoriais, suteikia didžiausias garantijas ir yra geriausia priemonė užtikrinti vartotojų apsaugą.

4.1.8 Valstybės narės gali laisvai nustatyti savo azartinių lošimų politikos tikslus ir apsaugos lygį. Vis dėlto, jų nustatomi apribojimai turi atitikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos sąlygas, būti proporcingi bei nediskriminaciniai ir derėti su nuosekliai ir sistemingai vykdoma politika.

4.1.9 Kadangi atskirų valstybių narių teisės aktai skiriasi, o ES lygmeniu internetinių lošimų reglamentuoti kol kas neįmanoma, reikėtų suderinti taisykles ir padėti valstybėms narėms užtikrinti esamų teisės aktų laikymąsi siekiant didesnio teisinio tikrumo vartotojų, nepilnamečių ir pažeidžiamų visuomenės grupių apsaugos, reklamos ir kovos su pinigų plovimu srityse. Valstybės narės turėtų būti skatinamos keistis gerąja patirtimi kovos su neteisėtų lošimų organizatoriais srityje.

(10) Azartinių lošimų ES vidaus rinkoje tyrimas, kurį atliko Šveicarijos lyginamosios teisės institutas (2006 m.) http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/gambling/study1_en.pdf

(11) 2013 m. sausio 24 d. nutarimas sujungtose bylose C-186/11 ir C-209/11, Stanleybet International LTD ir kiti, 47 punktas.

(12) 2009 m. rugsėjo 8 d. nutarimas byloje C-42/07 Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir kiti.

4.1.10 Pagal subsidiarumo principą ES turi imtis veiksmų tada, kai jie gali pagerinti padėtį ir užtikrinti papildomą naudą valstybių narių reguliavimo sistemoms. Atsižvelgiant į sektoriaus ypatumus ir pokyčius, susijusius su interneto naudojimu, EESRK nuomone, tokių ES veiksmų rezultatas turėtų būti ilgalaikis valstybių narių bendradarbiavimas ir skatinimas keistis gerąja praktika kovos su neteisėtų lošimų organizatoriais srityje, kurioje reikia imtis tarpvalstybinių veiksmų.

4.2 Administracinis bendradarbiavimas ir veiksmingas įstatymų taikymas

4.2.1 ES turi stiprinti kontrolę, administracinį bendradarbiavimą ir veiksmingą įstatymų taikymą internetinių azartinių lošimų srityje, o valstybės privalo bendradarbiauti, kad pasiektų šį rezultatą.

4.2.2 Svarbu disponuoti ir leisti keistis lošimų organizatorių užregistruojamais asmens duomenimis, kad būtų sudarytos geresnės sąlygos kontroliuoti ir užtikrinti duomenų apsaugą. Turėtų būti skatinamas valstybių administracinis bendradarbiavimas, t. y. keičiamasi bendro pobūdžio informacija ir taikoma geroji praktika, siekiant pagerinti žinių ir patirties mainus, kad būtų galima sukurti abipusio pasitikėjimo ir suinteresuotumo jausmą.

4.2.3 Internetinių lošimų kompiuterinių platformų sertifikavimas nacionaliniu lygmeniu leidžia užtikrinti azartinių lošimų rinkos priežiūrą. Svarbu vykdyti aktyvesnį valstybių narių bendradarbiavimą ir kiekvienoje valstybėje įsteigti internetinių azartinių lošimų reguliavimo instituciją, turinčią aiškius įgaliojimus ir glaudžiai koordinuojančią savo veiksmus ES lygmeniu.

4.2.4 Reikėtų įvertinti nacionalinės politikos atitikimą ES teisės aktams ir teismų praktikai, taip pat licencijavimo sistemų skaidumą ir nediskriminacinį pobūdį. Neatitikties atveju būtina imtis veiksmų ir pradėti pažeidimų nagrinėjimo procedūras.

4.2.5 EESRK mano, kad prevencinės ir baudžiamosios priemonės, kurias iki šiol yra priėmusios valstybės narės siekdamos kovoti su internetiniais lošimais, kuriuos organizuoja lošimų organizatoriai, neturintys licencijos (kitais tarant, neteisėti organizatoriai) yra nepakankamos atsižvelgiant į šio reiškinio mastą. Todėl Komitetas siūlo nustatyti nacionalinę reglamentavimo principų sistemą, kuri garantuotų interneto svetainių teisėtumą bei skaidrumą ir pagal kurią būtų numatyta: nustatyti neteisėtas interneto svetaines ir jas įtraukti į „juodąjį sąrašą“, nustatyti pagal valstybės narės teisės aktus leidimą veikti turinčias interneto svetaines ir jas įtraukti į „baltąjį sąrašą“, užblokuoti,

uždaryti, konfiskuoti ir panaikinti nelegalias interneto svetaines⁽¹³⁾, užblokuoti finansinius srautus į tokias interneto svetaines, uždrausti neteisėtų lošimų komercinius skelbimus ir reklamą.

4.3 Vartotojų reikalai

4.3.1 EESRK apgailestauja, kad komunikate neatsižvelgta į jo prašymą Komisijai ir valstybėms narėms imtis ryžtingų priemonių, kuriomis būtų galima veiksmingai kovoti su neteisėtų lošimų organizatoriais, keliančiais rimtą grėsmę vartotojams. Todėl dar kartą prašo, kuo skubiau nustatyti ryžtingas priemones, kad būtų galima įgyvendinti gerąją praktiką nelegalių azartinių lošimų prevencijos ir kovos su jais srityse.

4.3.2 Komisija numato 2013 m. priimti rekomendaciją dėl vartotojų apsaugos ir atsakingo azartinių lošimų reklamavimo ir nurodo keturias veiklos sritis: atitraukti vartotojus nuo nereguliuojamų ir galimai žalingų pasiūlymų, apsaugoti nepilnamečius nuo prievartos prieš lošimo punktą, apsaugoti kitas pažeidžiamas grupes ir vykdyti su lošimu susijusių sveikatos sutrikimų prevenciją. EESRK ragina į minėtą rekomendaciją įtraukti gerąją praktiką kovos su nelegaliais lošimais ir jų prevencijos srityse, kiekvienoje valstybėje narėje atlikus vertinimą, kokios lošimų rūšys labiausiai kenkia vartotojams.

4.3.3 EESRK teigiamai vertina komunikate skiriamą dėmesį vartotojų ir pažeidžiamų visuomenės grupių apsaugai, įskaitant reklamą ir priklausomybę nuo azartinių lošimų. Šiuo klausimu pabrėžia, kad reikia įgyvendinti aukštą apsaugos lygį užtikrinančias priemones, ir nurodo, kad numatytos priemonės yra pernelyg silpnos, todėl Komitetas siūlo jas sugriežtinti. Iš tiesų, neteisėtų lošimų pasiūla, kuri pagal savo pobūdį yra nekontroliuojama ir žalinga, kelia didžiausią grėsmę vartotojams, todėl Komitetas pakartotinai prašo kiekvienoje valstybėje narėje nustatyti griežtas priemones, kurios padėtų kovoti su neteisėtų lošimų organizatoriais, pažeidžiančiais nacionalinius teisės aktus, nes tai yra pagrindinė ir geriausia vartotojų apsaugos garantija.

4.3.4 Pagrindinis Komisijos veiksmų tikslas turi būti užtikrinti, kad valstybės narės visapusiškai įgyvendintų savo įgaliojimus bei atsakomybę ir visoje Europos Sąjungoje ir visiems licencijuotiems tokio pobūdžio paslaugas teikiantiems lošimų organizatoriams nustatytą reglamentavimo sistemą, kuri padėtų išvengti problemų keliančių azartinių lošimų, kurioje būtų numatyta amžiaus riba, nuo kada lošėjai gali dalyvauti bet kokiam lošime, kuria būtų uždrausta lošti skolon organizuojant pavojingiausių rūšių lošimus ir lažybas (internetinis kazino, „skirtumo lažybos“, „statymų birža“) ir nepilnamečiams bei pažeidžiamoms visuomenės grupėms skirta reklama.

⁽¹³⁾ COM(2010) 673 final, 2010 m. lapkričio 22 d., Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „ES vidaus saugumo strategijos įgyvendinimas. Penki žingsniai kuriant saugesnę Europą“.

4.3.5 EESRK ragina Komisiją ir valstybes nares savo teritorijoje imtis veiksmingų ir ryžtingų veiksmų prieš neteisėtų azartinių lošimų pasiūlą. Komitetas prašo valstybių narių patvirtinti priemones, pavyzdžiui, „juoduosius sąrašus“ ir nelegaliai veikiančių interneto svetainių blokavimą, apibrėžti saugius ir atsekamus mokėjimo būdus, finansinių sandorių blokavimo priemones, taip pat visiškai uždrausti neteisėtą reklamą. Šiuo požiūriu reikėtų pabrėžti, kad tokių priemonių veiksmingumas labai priklauso nuo bendrų veiksmų, kurie stiprina priemonių poveikį kovojant su neteisėtais lošimų organizatoriais.

4.3.6 Pageidautina kiekvienoje valstybėje narėje įsteigti reguliavimo instituciją ir suteikti jai specialius įgaliojimus vykdyti stebėseną ir užtikrinti ES ir nacionalinių teisės aktų įgyvendinimą vartotojų apsaugos ir kovos su neteisėtais lošimais srityse. Nacionalinių reguliavimo institucijų veikimas yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti veiksmingą administracinį koordinavimą ir bendradarbiavimą. Valstybės narės turi siekti, kad jų reguliavimo sistema, sukurta atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus ir teisinę bazę, būtų pajėgi užtikrinti įgyvendinimą. EESRK tikisi, kad kiekviena valstybė narė paves savo reguliavimo institucijai užduotį nustatyti kriterijus dėl leidimų suteikimo savo rinkoje.

4.3.7 ES vartotojai visose valstybėse narėse privalo turėti galimybę atskirti teisėtai ir neteisėtai veikiančias interneto svetaines, kad, be kita ko, galėtų teikti skundus. Šiuo požiūriu EESRK rekomenduoja kiekvienoje valstybėje nustatyti reikalavimą visoms leidimą organizuoti internetinius lošimus turintiems veiklos vykdytojams savo interneto svetainės gerai matomoje vietoje nuolat skelbti leidimo numerį ir nacionalinės reguliavimo institucijos žymę, rodančią, kad lošimų organizatorius turi licenciją toje valstybėje narėje.

4.3.8 EESRK ragina nustatyti kiek įmanoma platesnio masto teises nepilnamečių apsaugos garantijas, pagal kurias būtų numatytos lošėjų amžiaus tikrinimo priemonės ir užtikrinama, kad lošimų organizatoriai veiksmingai vykdytų tokią kontrolę. Būtina ugdyti tėvų sąmoningumą apie interneto keliamus pavojus ir namuose įdiegiamą filtravimo programinę įrangą. Tinkamos apsaugos priemonės turi būti priimtoms siekiant apsaugoti pažeidžiamus žmones, kurie praleidžia daug laiko namuose: pensininkus, namų šeimininkes ir bedarbius.

4.3.9 Dabartinės krizės sąlygomis vis daugiau žmonių lošia internete tikėdamiesi išspręsti finansines problemas lengvais laimėjimais, tačiau tai kelia didelę riziką žmonių psichinei pusiausvyrai, nes vystosi priklausomybė ir obsesinis kompulsinis elgesys. Siekiant kovoti su tokiais sveikatos sutrikimais, EESRK rekomenduoja dalį iš lošimų surinktų mokesčių pajamų skirti sąmoningumo ugdymo kampanijoms, prevenciniams veiksams ir priklausomybės nuo lošimų gydymo procedūroms.

4.3.10 Teigiamai vertinamas Komisijos tikslas paskelbti rekomendaciją (nors buvo tikėtasi ryžtingesnės priemonės) dėl atsakingo azartinių lošimų reklamavimo įtraukimo į Direktyvą dėl nesąžiningos komercinės praktikos, kad būtų galima tinkamai informuoti vartotojus. EESRK pabrėžia, jog veiksmai šioje srityje turėtų apimti kovos su neteisėtų lošimų organizatoriais priemones, pavyzdžiui, drausti reklamuotis lošimų organizatoriams, neturintiems nacionalinės reguliavimo institucijos licencijos organizuoti lošimų toje šalyje, kurioje gyvena vartotojas.

4.3.11 Būtina rasti tinkamą pusiausvyrą tarp kontroliuojamų licencijuotų lošimų sektoriaus plėtros poreikio (kad visuomenei taptų patrauklūs lošimai legaliuose kanaluose) ir būtinybės kuo labiau sumažinti priklausomybę nuo tokių lošimų.

4.3.12 Reklamavimas turėtų tapti atsakingesnis ir geriau reguliuojamas, visų pirma siekiant apsugoti nepilnamečius, ne tik todėl, kad ši veikla labai žalinga sveikatai, ypač psichikos, bet ir todėl, kad reklama iškraipo faktus ir klaidina, nes verčia gyventojus manyti, kad lošti internete yra „normalu“, ir taip skatina nesveiką socialinę elgseną.

4.3.13 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad be projekto „Alice Rap“⁽¹⁴⁾, kol kas nėra patikimų duomenų dėl su azartiniais lošimais susijusių sveikatos sutrikimų pobūdžio ir įvairovės. Komitetas pabrėžia, kad reikia nuolat pastoviai stebėti priklausomybės ir su ja susijusių ligų reiškinį, kad būtų galima surinkti pakankamai duomenų, kurie leistų nacionaliniams ir ES įstatymų leidėjams patvirtinti veiksmingas priemones, skirtas šiai problemai spręsti ir vykdyti jos prevenciją.

4.4 Sukčiavimo ir pinigų plovimo prevencija

4.4.1 Problemos, susijusios su subjektų, veikiančių internetinių lošimų srityje, identifikavimu tiek didelių pralaimėjimų, tiek ir didelių laimėjimų atvejais, kurie gali būti naudojami pinigų plovimui nuslėpti, turi būti sprendžiamos prevenciškai nustatant subjektų tapatybę ir individualiam lošėjui atidarant specialią sąskaitą.

4.4.2 Tapatybės vagystės yra didelė problema, kuri yra susijusi ne tik su internetiniais azartiniais lošimais, bet su visa duomenų tvarkymo ir mainų sistema, veikiančia internetinėje ir kompiuterinėje aplinkoje.

⁽¹⁴⁾ „Priklausomybė ir gyvenimo būdai šiuolaikinėje Europoje. Požiūrio į priklausomybę keitimo projektas“ (angl. *Addiction and Lifestyles in Contemporary Europe, Reframing Addictions Project*).

4.4.3 Būtina griežtai sertifikuoti atsitiktinių skaičių generavimo įtaisus siekiant patenkinti nenuspėjamumo principą ir kartu suteikti tikrumą, kad patikrinta kombinacija yra vienintelė įmanoma ir kad jos negalima suklastoti. Tai leidžia apsaugoti lošėją ir laikytis valstybių narių nustatytų standartų laimėjimams.

4.4.4 Siekiant užtikrinti didesnę internetiniams azartiniam lošimams naudojamos programinės įrangos apsaugą, siūloma, kad specializuotos nepriklausomos sertifikavimo agentūros pagal vienodus parametrus ir standartus taikytų ES bendrus minimalius sertifikavimo reikalavimus, įskaitant ofšorinės rinkos nelegalių lošimų išaiškinimą ir kliūčių jiems sudarymą.

4.4.5 Vienas iš prisijungimo prie lošimų svetainės apsaugos būdų galėtų būti IP adreso (internetinio protokolo adreso) nustatymas. Iš tiesų, jeigu subjektas prisijungia prie vienos valstybės lošimų sistemos naudodamas kitos valstybės IP adresą, techniškai yra įmanoma užblokuoti tokį lošimą.

4.4.6 Kadangi internetiniai azartiniai lošimai kelia su pinigų plovimu ir sukčiavimu susijusių opijų problemų, pageidautina, kad didelis lošimų organizatorių užregistruojamos informacijos ir duomenų kiekis galėtų būti prieinamas viešosios tvarkos sergėtojams ir kad juos būtų galima palyginti su kitais duomenimis ir sudaryti palankias sąlygas kontrolei.

4.5 Sportas ir susitarimai dėl varžybų baigties

4.5.1 Lažybos dėl rungtynių, varžybų ir susitikimų baigties, dėl kurios iš anksto susitarta, yra atskira sukčiavimo rūšis, kenkianti sporto asociacijų, sirgalių, vartotojų ir teisėtai veikiančių lošimų organizatorių interesams.

4.5.2 Komisija pritaria EESRK pateiktam pasiūlymui, kad reikia koordinuoti visų suinteresuotųjų subjektų veiksmus siekiant šią problemą išspręsti kompleksiskai ir išvengti išteklių dubliavimosi, ir pabrėžia, kad lažybų organizatoriai, sporto asociacijos ir kompetentingos institucijos, įskaitant nacionalines ir tarptautines azartinių lošimų reguliavimo institucijas, turi aktyviau bendradarbiauti.

4.5.3 EESRK dar kartą pakartoja siūlymą sukurti tokią sistemą, pagal kurią būtų ne tik priimami pareiškimai dėl įtartinų sporto renginių, bet ir numatytos prevencijos, švietimo ir vykdymo priemonės, leidžiančios veiksmingai kovoti su šiuo reiškiniu.

4.5.4 EESRK palankiai vertina Komisijos iniciatyvą 2014 m. paskelbti rekomendaciją dėl gerosios praktikos su lažybomis susijusių susitarimų dėl varžybų baigties prevencijos ir kovos su jais srityje, nors ir mano, kad nustatyta teisinė priemonė yra nepakankama. Susitarimai dėl varžybų baigties pažeidžia sportinio sąžiningumo principą ir visose valstybėse narėse yra laikomi nusikalstama veika, tačiau užfiksuojamų neteisėtose veiklose arba įtariamose neteisėtose veiklose atvejų daugėja. Todėl reikia imtis ryžtingesnių veiksmų kovojant su susitarimais dėl varžybų baigties valstybėms narėms suvienijant savo priemones, įgūdžius bei išteklius ir veikiant kartu ES lygmeniu.

4.5.5 EESRK ragina to dar nepadarusias valstybes nares laikyti sportinę korupciją, susitarimus dėl varžybų baigties ir sportinių rezultatų manipuliavimą nusikalstama veika, už kurią baudžiama, ir prašo Komisijos susitarti su valstybėmis narėmis dėl bendros tokių nusikaltimų apibrėžties.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Naujas europinis požiūris į verslo žlugimą ir bankrotą“

(COM(2012) 742 final)

ir dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų

(COM(2012) 744 final – 2012/0360 (COD))

(2013/C 271/10)

Pranešėjas **Pedro Augusto ALMEIDA FREIRE**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2012 m. gruodžio 12 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Naujas europinis požiūris į verslo žlugimą ir bankrotą“

COM (2012) 742 final.

Europos Parlamentas, 2013 m. sausio 15 d., ir Taryba, 2013 m. vasario 5 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų

COM(2012) 744 final – 2012/0360 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 29 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 130 narių balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Bendrosios išvados

1.1.1 Europa išgyvena rimtą ekonomikos ir socialinę krizę, kurios padariniai jaučiami visuose visuomenės lygmenyse.

1.1.2 Tikslą sudaryti palankesnes sąlygas įmonėms išlikti Europos Sąjunga nurodė kaip vieną pagrindinių priemonių norint išeiti iš aklavietės. Iš tiesų bankrotų pasekmės yra neigiamos ne tik atitinkamoms įmonėms, bet ir apskritai visai valstybių narių ekonomikai ir konkrečiai piliečiams – mokesčių mokėtojams, darbuotojams, darbdaviams.

1.1.3 Todėl EESRK pritaria Komisijos komunikate numatytiems tikslams, nors, jo nuomone, nurodyta galimybė pradėti verslą iš naujo turėtų būti naudinga verslininkams, pasimokiusiems iš savo ankstesnių nesėkmių ir pajėgiems kurti verslą iš naujo pagal persvarstytą verslo planą.

1.1.4 Komitetas pritaria ir pasiūlymui dėl reglamento, nors apgailestauja, kad jo užmojai nėra pakankamai dideli.

1.1.5 Iš tiesų dar reikėtų nemažai svarstymų ir konkrečių veiksmų, kad būtų apsaugotos kreditorių teisės, kartu stengiantis

užtikrinti verslininkų ir darbuotojų interesų pusiausvyrą, sudaryti geresnes sąlygas įmonių restruktūrizavimui, užkirsti kelią palankesnės jurisdikcijos (angl. *forum shopping*) paieškoms, gerinti įmonių grupių bankroto procedūrų koordinavimą.

1.2 Rekomendacijos dėl komunikato

1.2.1 EESRK mano, kad būtų įdomu apvarstyti tam tikrus klausimus siekiant iš esmės suderinti įmonių bankroto teisę, nors ir apgailestauja, kad nenumatytos veiksmingos priemonės piliečių ir įmonių patiriamos ekonomikos ir socialinės krizės problemoms spręsti.

1.2.2 Komitetas palankiau vertina sąvoką „pradėti naują verslą“ (angl. *Fresh start*, pagal pagrindinę Jungtinių Amerikos Valstijų bankroto teisės sąvoką), o ne Komisijos siūlomą sąvoką „galimybė pradėti iš naujo“ (angl. *second chance*). Jis taip pat ragina apvarstyti galimybę šią sąvoką įtraukti į Europos bankroto teisę.

1.2.3 EESRK taip pat mano, kad reikėtų geriau apsaugoti darbuotojus ir pripažinti juos privilegijuotaisiais kreditoriais.

1.2.4 Taip pat reikia apsvarstyti neteisėtos pagalbos sunkumų patiriančioms įmonėms klausimą. EESRK šiuo klausimu pabrėžia, kad atsakomybėn dėl neteisėtos pagalbos gali būti patraukti ir kiti asmenys, ne vien bankai. Todėl jis ragina Komisiją skirti deramą dėmesį šiems parametrams.

1.2.5 Komiteto nuomone, netikslinga bankrotą reglamentuojančius teisės aktus įtraukti į baudžiamąją teisę, kadangi dėl to teismuose padaugėtų bankroto bylų ir pailgėtų jų nagrinėjimo terminai.

1.2.6 EESRK nemano, kad sistemingas kreipimasis į teismines institucijas yra iš tikrųjų geriausias sprendimas. Taigi jis ragina Komisiją apsvarstyti galimybę steigti naujas institucijas, pavyzdžiui, susijusias su ekonomikos sektoriumi, kurių daugiasritis pobūdis (ekonomika, finansai, teisė) padėtų geriausiai įvertinti padėtį ir skubiai imtis veiksmų siekiant padėti įmonėms įveikti finansinius sunkumus.

1.2.7 Galiausiai Komitetas ragina Komisiją apsvarstyti pasiūlymus dėl likvidatorių statuso suderinimo, kurie pateikti 2011 m. spalio 11 d. Europos Parlamento rezoliucijoje ⁽¹⁾.

1.3 Rekomendacijos dėl pasiūlymo dėl reglamento

1.3.1 EESRK pritaria pasiūlymui dėl reglamento, nors jis iš esmės susijęs tik su procedūrinėmis taisyklėmis, taigi juo nesiekama suderinti nacionalines teises, taikomas įmonių bankroto byloje.

1.3.2 Komitetas taip pat palankiai vertina valstybėms narėms nustatytą įpareigojimą tobulinti viešinimo elektroniniame registre taisykles, skelbti svarbius teismo sprendimus tarpvalstybinėse bankroto byloje ir užtikrinti nacionalinių bankroto registru sąveiką.

1.3.3 Vis dėlto Komitetas ragina Komisiją užtikrinti, kad dėl vertimo kainos ir terminų nesulėtėtų bankroto procedūros, nes spartumas yra būtina garantija, kad byla būtų baigta sėkmingai.

1.3.4 EESRK pritaria civilinių bylų dėl per didelio išiskolinimo įtraukimui, bet šis įtraukimas neturėtų būti nepalankus skolininkams, kurie yra individualūs asmenys. Iš tiesų įmonių teise, kuria siekiama patenkinti verslo reikalavimus, iš esmės užtikrinama mažesnė apsauga nei vartojimo sutarčių teise. Todėl Komitetas rekomenduoja Komisijai šį klausimą svarstyti itin atsargiai.

1.3.5 Galiausiai EESRK ragina Komisiją užtikrinti, kad taikant delegavimo procedūrą siekiant iš dalies pakeisti reglamento priedus būtų atsižvelgiama į ESEV 290 straipsnį ir į teismų praktiką dėl „esminių nuostatų“ sąvokos.

2. Įžanga

2.1 Bankrotą reglamentuojančių dokumentų rinkinio tikslas

2.1.1 Į šį dokumentų rinkinį įtrauktos iniciatyvos yra viena iš priemonių, kuriomis ES reaguoja į ES piliečių ir įmonių išgyvenamą ekonomikos ir socialinę krizę. Užsibrėžtas tikslas – padėti įmonėms išlikti, o bankrotą patyrusiems verslininkams suteikti galimybę pradėti verslą iš naujo.

2.1.2 Pagal Europos Komisijos pasirinktą metodą iš dalies keičiamas 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 ⁽²⁾, vadinamas Bankroto reglamentu, iš esmės susijęs su tarptautinės privatinės teisės taisyklėmis, taikomomis tarpvalstybinėms bankroto byloms, ir inicijuojamos konsultacijos remiantis komunikatu „Naujas europinis požiūris į verslo žlugimą ir bankrotą“.

2.1.3 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo nuomonę dėl abiejų dokumentų nusprendė pateikti toje pačioje nuomonėje.

2.2 Pasiūlymas dėl reglamento ⁽³⁾

2.2.1 Teigdama, kad 2000 m. gegužės 29 d. Bankroto reglamentas paseno, ir nustatydama penkis pagrindinius šio reglamento trūkumus ⁽⁴⁾, Komisija siūlo persvarstyti minėtą dokumentą.

2.3 Komunikatas

2.3.1 Komunikate teisingai konstatuojama, kad 2012 m. gruodžio 12 d. pasiūlymu dėl reglamento tik atnaujinamas 2000 m. gegužės 29 d. Bankroto reglamentas, taigi komunikatu tik pripažįstamos ir suderinamos procedūrinės taisyklės, taikomos nacionalinėms bankroto byloms nederinant nacionalinių įmonių bankrotą reguliuojančių teisės aktų.

2.3.2 Komunikatu stengiamasi ištaisyti šį trūkumą pateikiant svarstyti keletą klausimų, kad būtų iš esmės suderinta įmonių bankroto teisė, kadangi aptariamoms tik tarpvalstybinėse bankroto bylose.

⁽²⁾ OL L 160, 2000 6 30, p. 1. ir OL C 75, 2000 3 15, p. 1.

⁽³⁾ COM(2012) 744 final, 2012 12 12.

⁽⁴⁾ — per siaura taikymo sritis;

— vis dar ieškoma palankesnės jurisdikcijos (*forum shopping*), kadangi nenuosekliai taikoma sąvoka „skolininko pagrindinių turtinių interesų vieta“;

— pagrindinė ir šalutinė bankroto bylos nekoordinuojamos;

— bankroto bylos per mažai viešinamos;

— yra teisiųjų spragų, susijusių su tarpvalstybinių įmonių grupių bankrotu;

— Komisija remiasi 134 atsakymais, gautais per 2012 m. kovo 29 d. pradėtas viešas konsultacijas, lyginamosios teisės tyrimo, kurį atliko Heidelbergo ir Vienos universitetai, išvadomis ir poveikio vertinimu, kuriame vertinami įvairūs reformos alternatyvų scenarijai, siekdama pasiūlyti, kaip penkis minėtus trūkumus ištaisyti pasiūlyme dėl Tarybos reglamento dėl bankroto bylų.

⁽¹⁾ 2011 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamento rezoliucija (2011/2006 (INI)).

3. Bendrosios pastabos dėl komunikato

3.1 Naujo požiūrio koncepcija

3.1.1 Naujas požiūris yra grindžiamas nuostata, kad reikia suteikti galimybę verslininkams pradėti verslą iš naujo ir išsaugoti darbo vietas.

3.1.2 EESRK savo ruožtu mano, kad įmonių bankrotas, kaip, beje, ir įmonių steigimas, yra ekonominio gyvenimo ciklo ir rinkos dinamikos dalis. Taigi šiuo požiūriu būtų neteisinga laikyti juos blogybėmis, kurių reikia vengti bet kokia kaina.

3.1.3 Todėl EESRK mano, kad Komisijos nurodyta galimybė pradėti verslą iš naujo turėtų būti naudinga verslininkams, pasi-mokiusiems iš savo ankstesnių nesėkmių ir pajėgiems kurti verslą iš naujo pagal persvarstytą verslo planą.

3.1.4 EESRK taip pat pabrėžia, kad įmonės gali bankrotuoti ne tik dėl vidinių priežasčių, pavyzdžiui, blogo valdymo, bet ir dėl išorinių priežasčių, susijusių su pertekliniu ir nesuderintu reglamentavimu. Šiuo požiūriu valstybei, kaip teisės aktų leidė-jai, taip pat kaip perkančiajai organizacijai viešųjų pirkimų atveju, irgi tenka tam tikra atsakomybė dėl bankrotų (?).

3.1.5 Komitetas palankiau vertina sąvoką „pradėti naują verslą“ (angl. *Fresh start*, pagal pagrindinę Jungtinių Amerikos Valstijų bankroto teisės sąvoką) (6), o ne Komisijos siūlomą sąvoką „galimybė pradėti iš naujo“ (angl. *second chance*). *Fresh start* – iš esmės kultūrinė, o ne teisinė sąvoka, kuri reiškia, kad skolininkas tam tikromis sąlygomis atleidžiamas nuo su savo skola susijusios asmeninės atsakomybės. Taip išvengiama teismo sprendimo, kuriuo paskelbiamas įmonės bankrotas, ir skolininkas gali pradėti vykdyti naują projektą nelaikomas bankrutavusiu.

3.1.6 Tačiau iš komunikato galima suprasti, jog yra priešin-gai: galimybės pradėti iš naujo sąvoka reiškia, kad veikla tęsiama. Tačiau, EESRK nuomone, būtų neproduktyvu dirbtinai tęsti tą pačią įmonių veiklą ekonomikos sektoriuje suteikiant joms galimybę pradėti iš naujo, kai patirtis parodė, jog pasi-rinktas modelis yra neperspektyvus.

3.1.7 Dėl tokių veiksmų taip pat būtų pakenkta kreditorių ir tiekėjų pasitikėjimui ir *in fine* – sveikai ekonominės veiklos vykdytojų konkurencijai.

3.2 EESRK remia požiūrį, kurio laikomasi JAV bankroto teisėje; jo manymu, *Fresh start* turėtų būti įvertintas dar prieš kreipiantis į teismą.

(5) Pavyzdžiui, su saugumu ar aplinka susijusios taisyklės, kurios savo pobūdžiu visiškai teisėtos, gali pakenkti įmonių veiklai. Viešųjų pirkimų metu viešojo pirkėjo taikomi mokėjimo terminai taip pat apsunkina įmonių padėtį.

(6) Thomas H. Jackson „*The Fresh-Start Policy in Bankruptcy Law*“, 98 Harv. L. Rev. 1393 (1985 m.); Charles Jordan Tabb „*The Scope of the Fresh Start in Bankruptcy: Collateral Conversions and the Dischargeability Debate*“, 59 Geo. Wash. L. Rev. 56 (1990 m.).

4. Konkrečios pastabos dėl komunikato

4.1 Veiksmingo suderinimo siekis

4.1.1 Nacionalinės bankroto nuostatos labai skiriasi, šie skir-tumai sukuria nepalankią konkurencinę padėtį, visų pirma tarp-valstybinę veiklą vykdančioms įmonėms, o tai gali pakenkti ekonomikos atgaivinimui.

4.1.2 Šie skirtumai taip pat skatina ieškoti palankesnės juris-dikcijos (*forum shopping* reiškinys), todėl silpnėja vidaus rinka.

4.1.3 Todėl EESRK pritaria Europos Parlamentui (?), kuris paragino suderinti tam tikras bankroto teisės sritis.

4.1.4 Jis taip pat ragina Komisiją pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 50 straipsnį, 81 straipsnio 2 dalį arba 114 straipsnį pateikti vieną ar kelis pasiūlymus dėl teisės akto, kad būtų sukurta tikra Europos įmonių bankroto sistema ir neapsi-ribojama paprastomis tarptautinės privatinės teisės procedūri-nėmis taisyklėmis.

4.1.5 Iš tiesų bankroto bylos turi poveikį, kuris ne tik lemia neigiamas pasekmes atitinkamoms įmonėms, bet ir apskritai daro įtaką valstybių narių ekonomikai ir konkrečiai piliečiams – mokesčių mokėtojams, darbuotojams, darbdaviams.

4.2 Kreditorių teisių apsauga

4.2.1 Kolektyvinėmis bylomis, kurios iš pradžių buvo numa-tytos tik kreditorių reikalavimams patenkinti, ilgainiui pradėta siekti tikslo išlaikyti įmonės veiklą, išsaugoti darbo vietas ir padengti skolinius įsipareigojimus. Neseniai Europoje atsirado teisėkūros tendencija užkirsti kelią įmonės problemoms anks-tyvajame etape, prieš nutrūkstant mokėjimams.

4.2.2 Kreditorius baiminasi kolektyvinės bylos iškėlimo skoli-ninkui, kadangi nežino, ar galės atgauti jam priklausančias sumas. Pirmoji nerimo priežastis yra ta, kad dažnai iškėlus kolektyvinę bylą draudžiama skolininką baudžiamojon atsako-mybėn patraukti dėl bet kokios skolos, atsiradusios iki spren-dimo pradėti teismo procesą, ir sustabdomas vykdomas persekiojimas. Taigi kiekvienas kreditorius apie savo skolinius reikalavimus turi pranešti per teisės aktais nustatytą terminą (8).

4.2.3 Antroji kreditoriaus nerimo priežastis yra turto trūku-mas. Iš tiesų nagrinėjant kolektyvinę bylą kreditoriams dažnai siūloma pasirinkti: iš karto gauti mokėjimą atsiskaičius didelės dalies savo reikalavimų ar išdėstyti skolos mokėjimą per tam tikrą laikotarpį.

(7) 2011 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamento rezoliucija (2011/2006 (INI)).

(8) Reikalavimai, apie kuriuos reikia pranešti, – tai ne tik padengti ar padengtini reikalavimai, atsiradę iki teismo proceso pradėjimo, bet ir tam tikri vėliau atsiradę reikalavimai, jeigu jie susiję su paslaugomis, suteiktomis iki sprendimo pradėti teismo procesą priėmimo dienos, arba yra laikomi būtiniais bylai tęsti.

4.2.4 Taigi idealus atvejis kreditoriui yra užkirsti kelią bet kokiai bankroto situacijai, pavyzdžiui, užtikrinant tam tikrų operacijų saugumą sutarties sudarymo metu, reikalaujant, kad trečioji šalis ⁽⁹⁾ suteiktų garantiją arba reikalaujant įmonės turto ⁽¹⁰⁾ užstatymo, įkeitimo ar hipotekos.

4.3 Poreikis labiau atsižvelgti į darbuotojų likimą nagrinėjant bankroto bylas

4.3.1 Įmonės bankroto atveju pirmiausia nukenčia darbuotojai. Ne visada jų darbo užmokesčiai būna sumokami iki bankroto ir jų asmeninė finansinė padėtis šiuo nerimą keliančiu laikotarpiu būna sudėtinga.

4.3.2 Iškelus kolektyvinę bylą dažnai išrenkamas darbuotojų atstovas, kurio užduotis – tikrinti informaciją apie darbo užmokesčio reikalavimus. Jis ne tik tenkina įprastus prašymus, susijusius su darbuotojų atstovavimu įmonėje, bet ir perduoda informaciją darbuotojams, teismui ir į bylą įsitraukusioms šalims.

4.3.3 Sumas, kurios turi būti išmokėtos darbuotojams iki kolektyvinės bylos iškelimo, reikia įtraukti į įmonės išsipareigojimus. Tačiau neaišku, kaip ši bendra priemonė taikoma praktikoje, nes nacionalinės teisės aktai ir nacionalinė praktika skiriasi. Taigi dėl nesuderintos kreditorių padėties kolektyvinių bylų baigtis darbuotojams yra labai neaiški.

4.3.4 EESRK mano, kad reikia geriau apsaugoti darbuotojus pripažįstant juos privilegijuotaisiais kreditoriais ir kad būtų tikslinga suderinti jų apsaugą.

4.4 Užkirsti kelią neteisėtai pagalbai sunkumus patiriančioms įmonėms

4.4.1 Kai kurių finansų įstaigų komercinėje praktikoje pasiūtaikomi remti įmones, kurių padėtis yra nepataisomai bloga. Tokiu būdu jos sudaro mokios įmonės išpūdį, kuris kenkia sveikai konkurencijai rinkoje ir bankų sektoriaus įvaizdžiui.

4.4.2 EESRK pabrėžia, kad atsakomybėn dėl neteisėtos pagalbos gali būti patraukti ir kiti asmenys, įskaitant valstybę, o ne vien bankai. Beje, nacionalinių teismų teisėjai mano, kad atsakomybėn taip pat gali būti patraukti tam tikri įmonės tiekėjai ar klientai, jeigu savo veiksmais jie neteisėtai remia įmonės, apie kurios nepataisomai blogą padėtį žino, veiklą.

4.4.3 Siekiant suderinti įmonių bankroto teisę į šiuos parametrus taip pat reikėtų deramai atsižvelgti.

4.5 Ypatingas tyčinių bankrotų atvejis

4.5.1 Dauguma įmonių bankrotų įvyksta dėl objektyvių priežasčių įmonių vadovams nesiimant jokių nesąžiningų veiksmų.

4.5.2 Vis dėlto negalima neatsižvelgti į tyčinių bankrotų reiškinį. Beje, tokio bankroto atvejus Komisija mini savo komuni-

kate ⁽¹¹⁾ ir siūlo atskirti sąžiningus bankrotus nuo nesąžiningų. Komisijos manymu, skolininkui tyčia ar neatsakingai nesilaikant teisinių išsipareigojimų galėtų būti skiriamos civilinės arba netgi baudžiamosios sankcijos. Todėl sąžiningo bankroto atveju turėtų būti taikomos paspartintos likvidavimo procedūros.

4.5.3 EESRK įsitikinęs, kad reikėtų suderinti skolinių išsipareigojimų panaikinimo laikotarpį ir pagrįstai jį sutrumpinti, visų pirma atsižvelgiant į darbuotojų interesus, tačiau turi abejonų dėl skirtingų likvidavimo procedūrų skirstymo atsižvelgiant į vadovų sąžiningumą, nes dėl to teismuose gali padaugėti bankroto bylų, jos būtų baudžiamosios ir pailgėtų jų nagrinėjimo terminai.

4.5.4 Toks pagal bankroto teisę vykdomas traukimas baudžiamojon atsakomybėn yra nepageidautinas. EESRK nuomone, tai, ar bankrotas tyčinis, turi būti vertinama atskiroje, o ne bankroto byloje.

5. Bendrosios pastabos dėl pasiūlymo dėl reglamento

5.1 EESRK palankiai vertina tai, kad išplečiama reglamento taikymo sritis įtraukiant į ją mišrias, ikibankrotines, skolos nurašymo ir fizinių asmenų bankroto procedūras.

5.2 Komitetas taip pat palankiai vertina tai, kad patikslinama, kokiomis aplinkybėmis galima užginčyti prezumpciją, kad pagrindinių turtinių interesų vieta sutampa su registruotos buveinės vieta.

5.3 Taip pat teigiamas aspektas yra tai, kad patobulinama procedūrų tvarka ir išaiškinta teismo, kompetentingo nagrinėti ieškinius, kylančius tiesiogiai iš bankroto bylos ar glaudžiai su ja susijusius, pavyzdžiui, užginčijimo ieškinius, veiksmų sritis.

5.4 Reglamentą padeda tobulinti nuostata, kad šalutine byla nebebūtina turi būti siekiama likvidavimo ir kad suteikiama galimybė atsisakyti kelti šalutinę bylą, jei tai nebūtina vietos kreditorių interesų apsaugai, taip pat tai, kad išplečiamas bendradarbiavimas pagrindinėje ir šalutinėse bylose.

5.5 Taip pat įdomūs pasiūlymai yra šie: valstybėms narėms nustatyta prievolė tobulinti viešinimo taisykles (svarbius teismo sprendimus tarpvalstybinėse bankroto bylose skelbti viešai prieinamame elektroniniame registre) ir nacionalinių bankroto registrų sąveikos kūrimas.

5.6 Tačiau EESRK kelia klausimą, kam bus pavesta atlikti vertimą, kokia bus vertimo kaina ir terminai, ir primena, jog spartumas yra būtina garantija, kad byla būtų baigta sėkmingai.

5.7 Galiausiai EESRK palankiai vertina teismams ir likvidatoriams nustatytą prievolę bendradarbiauti tos pačios įmonių grupės narių bankroto bylose, kadangi ji sudaro galimybę likvidatoriams dirbti veiksmingiau.

⁽⁹⁾ Bankas ar vadovas.

⁽¹⁰⁾ Kilnojamojo turto, verslo lėšų, prekės ženklų ir kt.

⁽¹¹⁾ 3.1 punktą: Galimybė verslininkams dar kartą pradėti iš naujo sąžiningo bankroto atveju. COM (2012) 742 final.

6. Konkrečios pastabos dėl pasiūlymo dėl reglamento

6.1 EESRK kelia klausimą, kaip bus vykdomas koordinavimas su 2012 m. gruodžio 12 d. Reglamentu (EB) Nr. 1215/2012⁽¹²⁾, kuriuo turi būti pakeistas Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl nacionalinių teismų jurisdikcijos ir sprendimų poveikio Europos Sąjungoje (vadinamasis Reglamentas „Briuselis I“). Komitetas svarsto, ar pasiūlymo dėl Bankroto reglamento 6 konstatuojamojoje dalyje pakankamai aiškiai apibrėžtas kompetencijos paskirstymo kriterijus, nurodytas Teisingumo Teismo sprendime Gourdain⁽¹³⁾. Iš tiesų šiame sprendime pateikiamas paaiškinimas atrodo siauras, nes tam tikri veiksmai, kuriems taikomas Reglamentas „Briuselis I“, yra lemiami bankroto bylos atveju. Pavyzdžiui, tai, ar taikoma nuosavybės teisės išlaidų sąlyga, turi lemiamos reikšmės nustatant skolininko turto apimtį. Tai labai svarbu siekiant užsibrėžto tikslo padėti sunkumų patiriančioms įmonėms, nes turto atkūrimas yra svarbiausias veiksmas užtikrinant, kad šios įmonės būtų sėkmingai sanuotos.

6.2 Likvidatorių bendradarbiavimo srityje Komisija galėjo pasiūlyti iš dalies pakeisti 31 straipsnį ir labiau paskatinti priimti likvidatorių susitarimo protokolus. Iš tiesų likvidatorių statuso įvairovė valstybėse narėse trukdo jų profesiniam bendradarbiavimui.

6.3 Likvidatoriai ir teismai pirmiausia turėtų keisti informaciją apie inventorių, skolininko išsipareigojimus, reikalavimų pateikimą ir tikrinimą, taip pat kolektyvinį koordinuotą atsiskaitymą su kreditoriais, nurodytais planuose, dėl kurių susitarta.

6.4 Galiausiai EESRK pabrėžia, kad Komisija numato taikyti delegavimo procedūrą siekdama iš dalies pakeisti reglamento priedus, nors tai, atrodo, yra esminės nuostatos, pavyzdžiui, kolektyvinės bylos sąvoka arba asmenų, veikiančių kaip likvidatoriai, sąrašas.

7. Konkrečios pastabos dėl esminės bankroto teisės

7.1 Būtina suderinti nemokumo kriterijus. Iš tiesų vienoje valstybėje narėse bankroto procedūrą galima vykdyti tik tuomet, kai skolininko nemokumas patvirtintas; kitose valstybėse pakankamas kriterijus siekiant iškelti bankroto bylą yra „artimoje ateityje tikėtinas“ bankrotas.

7.2 Šie skirtumai skatina ieškoti palankesnio teisinio reglamentavimo, todėl juos reikėtų panaikinti.

7.3 Kadangi būtina užtikrinti teisinį tikrumą, taip pat reikia suderinti reikalavimų pateikimo taisykles.

8. Civilinių bylų dėl per didelio išskolinimo įtraukimas

8.1 EESRK remia šį Komisijos pasiūlymą, pateikiamą naujoje 9 konstatuojamojoje dalyje⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ Reglamento taikymas atidėtas iki 2015 m. sausio 10 d., visų pirma siekiant sudaryti sąlygas valstybėms narėms suderinti savo procedūrines taisykles, nes panaikinama egzekvatura.

⁽¹³⁾ 1979 m. vasario 22 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas H. Gourdain prieš F. Nadler.

⁽¹⁴⁾ 9 konstatuojamoji dalis: „Šis reglamentas turėtų būti taikomas <...> bankroto procedūroms, neatsižvelgiant į tai, ar skolininkas yra fizinis ar juridinis asmuo, prekiautojas ar individualus asmuo“.

8.2 2000 m. gegužės 29 d. bankroto reglamento 9 ir 10 konstatuojamosios dalys yra tinkamos⁽¹⁵⁾.

8.3 Vis dėlto šis įtraukimas neturėtų būti nepalankus skolininkams, kurie yra individualūs asmenys. Iš tiesų įmonėms sukurta teise, kuria siekiama patenkinti verslo reikalavimus, iš esmės užtikrinama mažesnė apsauga negu vartojimo teise. Todėl EESRK ragina Komisiją šį klausimą spręsti itin atsargiai.

8.4 Komitetas taip pat ragina Komisiją apsvarstyti individualių asmenų bankroto teisės suderinimą atsižvelgiant į vartotojo interesus.

9. Likvidatorių statuso ir kompetencijos sričių suderinimas

9.1 Nacionaliniai likvidatorių statuso ir kompetencijos sričių skirtumai trukdo sklandžiam vidaus rinkos veikimui ir apsunkina tarpvalstybines bankroto procedūras⁽¹⁶⁾.

9.2 Atsižvelgiant į įmonių interesus ir ekonomikos atgaivinimo svarbą reikia nedelsiant suderinti *bendrus aspektus, susijusius su reikalavimais dėl likvidatoriaus kompetencijos ir pareigų*. Todėl EESRK pritaria Europos Parlamentui⁽¹⁷⁾ ir rekomenduoja apsvarstyti šiuos klausimus:

— likvidatorius turėtų būti patvirtintas valstybės narės kompetentingos institucijos arba paskirtas valstybės narės kompetentingo teismo, turėti gerą reputaciją ir savo pareigoms atlikti reikiamą išsilavinimą;

— jis turi būti kompetentingas ir tokios kvalifikacijos, kad galėtų įvertinti skolininko įmonės padėtį ir perimti įmonės valdymo pareigas;

— jis turi būti įgaliotas pagal atitinkamas prioritетines procedūras išieškoti įmonei sumokėtinas sumas prieš atsiskaitant su kreditoriais ir pasirinkti tai kaip alternatyvą reikalavimų perleidimui;

— jis turi būti nepriklausomas nuo kreditorių ir kitų nemokumo bylos nagrinėjimo procese dalyvaujančių šalių;

— kilus interesų konfliktui likvidatorius turi pasitraukti iš savo pareigų.

⁽¹⁵⁾ Be to, tam tikrų valstybių narių teisėje tokia nuostata jau yra numatyta. Belgijoje kolektyvinio skolų padengimo procedūra taip pat apima vartotojams taikomas procedūras (1988 m. liepos 5 d. įstatymas). Vokietijoje prekiautojams ir individualiems asmenims taikomos vienodos procedūros (1994 m. spalio 5 d. įstatymas).

⁽¹⁶⁾ Likvidatorius gali būti pareigūnas arba valstybės patvirtintas privatus asmuo, kurį skiria teisėjas, bet kuriam moka kreditoriai.

⁽¹⁷⁾ 2011 m. spalio 11 d. pranešimas su rekomendacijomis Komisijai dėl nemokumo bylų remiantis ES įmonių teisės nuostatomis (2011/2006(INI)).

9.3 Taigi Komisija turėtų imtis daugiau priemonių, nei numatyta pasiūlymo dėl reglamento 31 straipsnyje, kuriame apsiribojama praktikos įtvirtinimu ir likvidatoriaus pagrindinėje byloje bei likvidatoriaus šalutinėje byloje bendradarbiavimo apibūdinimu.

10. Neteisminio ginčų sprendimo plėtojimas siekiant veiksmingai remti ir reglamentuoti įmones

10.1 Skatinant derybas būtų galima greičiau ir veiksmingiau įgyvendinti įmonių restruktūrizavimo planus.

10.2 Vidutinė tokių procedūrų nagrinėjimo trukmė ir bendras sėkmingai baigtų procedūrų Europos Sąjungoje kiekis rodo, kad yra pagrindo reikalauti laikytis tokio požiūrio.

10.3 Beje, EESRK nemano, kad sistemingas kreipimasis į teismus yra iš tiesų geriausias sprendimas.

Todėl Komitetas pritaria pasiūlymui įsteigti naujas institucijas, pavyzdžiui, susijusias su ekonomikos sektoriumi, dėl kurių daugiasričio (ekonomika, finansai, teisė) pobūdžio būtų galima skubiai imtis veiksmų ir padėti įmonėms įveikti finansinius sunkumus.

10.4 Ši sistema jau galioja daugelyje šalių ir galėtų būti plačiai taikoma ir kitose valstybėse narėse.

10.5 Galiausiai būtų naudinga, kad Komisija reguliariai skelbtų statistiką, susijusią su bankroto bylomis, kurioms taikomas Bankroto reglamentas, kad būtų galima įvertinti įdiegtos sistemos veiksmingumą.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Įmonių apsauga nuo klaidinamosios rinkodaros veiklos ir veiksmingo vykdymo užtikrinimas. Direktyvos 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos peržiūra“

(COM(2012) 702 final)

(2013/C 271/11)

Pranešėjas **Jorge PEGADO LIZ**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. vasario 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Įmonių apsauga nuo klaidinamosios rinkodaros veiklos ir veiksmingo vykdymo užtikrinimas. Direktyvos 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos peržiūra“

COM(2012) 702 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 29 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 129 nariams balsavus už ir 8 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina nagrinėjamą komunikatą ir jo tikslus, kurie, Komiteto nuomone, nuspelno ypač didelio dėmesio ir apsvaistymo.

1.2 EESRK remia Komisijos pastangas griežtesniu reglamentavimu visiškai uždrausti ir pavyzdžiais atgrasant bausti už tam tikrą agresyvią žinybų leidėjų pardavimo veiklą.

1.3 Atsižvelgdamas į tai, kad būtina skubiai išreikšti savo poziciją šiuo klausimu, ir į tai, kad minėta veikla Europoje labai paplitusi ir sudaro svarbią jos ekonomikos dalį, EESRK pritaria, kad Komisija jau dabar pateiktų vien šiam klausimui skirtą poveikio tyrimu pagrįstą teisės akto pasiūlymą.

1.4 EESRK mano, kad šiuo tikslu dera priimti pagrindų reglamentą, kuris galėtų būti įgyvendinamas priimant deleguotuosius teisės aktus, ir tai padėtų užtikrinti vienodesnę bei veiksmingesnę jo taikymą valstybių narių lygmeniu.

1.5 Turėdamas omenyje reglamento pobūdį, EESRK mano, kad vien Sutarties nuostatos dėl vidaus rinkos kūrimo, nors jų atmesti negalima, negali sudaryti pakankamo teisinio pagrindo, o reglamento taikymo sritis negali aprėpti vien tarpvalstybinių sandorių.

1.6 Be to, EESRK atkreipia dėmesį, kad daugeliu atvejų ši veikla yra transeuropinio masto, ir į tai būtina atsižvelgti, nes reikalingi veiksmai turės būti derinami tarptautiniu lygmeniu.

1.7 Tačiau EESRK mano, kad geriausias būdas įgyvendinant šį tikslą, t. y. nuosekliai ir išsamiai reglamentuoti klaidinamosios rinkodaros veiklos uždraudimą, būtų atlikti bendrą direktyvų 2006/114/EB ir 2005/29/EB nuostatų dėl įmonių tarpusavio santykių ir dėl įmonių santykių su vartotojais peržiūrą, išsaugant kiekvienos jų ypatumus bendroje sistemoje; todėl Komitetas ragina Komisiją per trumpą laiką pradėti šį procesą.

1.8 EESRK primygtinai ragina Komisiją parengti ir nurodyti taikyti papildomas priemones, kurios padėtų užtikrinti geresnę informavimą, skaidą ir bendradarbiavimą tarp administravimo institucijų, viešojo ir privataus sektorių partnerystės platformų bei suinteresuotiesiems subjektams atstovaujančių organizacijų, ir tobulinti greitojo reagavimo mechanizmą siekiant nutraukti tokią veiklą bei atlyginti jos padarytą žalą, jau dabar pradendant kurti ES kolektyvinių ieškinių sistemą, apie kurią pradėta kalbėti prieš daugiau nei trisdešimt metų, nors po to jos kūrimas buvo daug kartų atidėtas.

1.9 EESRK su savo nariais yra pasirengęs dalyvauti būsimuose šios srities darbuose ir mano galįs būti naudingas, nes jo nariai – organizuotos pilietinės visuomenės atstovai, Komitete susiskirstę į tris interesų grupes – yra sukaupę nemažą patirtį.

2. Pasiūlymo priežastys ir socialiniai ekonominiai aspektai

2.1 Įmonėms tarpusavyje siunčiant komercinius pranešimus, taikomos esminės taisyklės, kurių privaloma laikytis, kad nebūtų iškreipta konkurencija ir kad veiktų rinka. Jeigu šių taisyklių savanoriškai nesilaikoma, reikia jas padaryti privalomomis ir užtikrinti jų taikymą.

2.2 Nagrinėjamame komunikate Komisija apibūdino visas priemones, kuriomis siekiama kovoti su tam tikra reklamos įmonių ir konkrečiai žinytų leidėjų vykdoma klaidinamąja rinkodaros veikla.

2.3 Jo tikslas – užtikrinti įmonėms, ypač MVĮ, geresnę apsaugą, konkrečiai, susijusią su veikla, kai žinytų leidėjai primygtinai siūlo įmonėms esą nemokamai paskelbti arba atnaujinti savo duomenis žinytuose, nors jos pačios to nepageidauja ir neprašo, o vėliau iš jų už tai paprašoma nesuderėto ir iš anksto nepatvirtinto metinio mokesčio.

2.4 Komisija po viešų konsultacijų paskelbė ketinanti sugriežtinti Direktyvą 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos ir aiškiai uždrausti tokią veiklą kaip reklamos pranešimo komercinių tikslų slėpimas, kartu sugriežtinti taisyklių taikymą tarpvalstybiniais atvejais.

2.5 Komunikate taip pat nurodoma, kad:

- a) nerengiamos tinkamos informavimo apie tokią veiklą kampanijos;
- b) trūksta žinių apie tinkamus konfliktų sprendimo mechanizmus, nes dabartinės procedūros yra ne itin veiksmingos, ilgos, brangios ir laiku neužtikrina tinkamo padarytos žalos kompensavimo;
- c) nėra centralizuoto administravimo įstaigų bendradarbiavimo tinklo, kuriame būtų užtikrinamas specialistų skundų tyrimas.

2.6 Komisijos nuomone, tokiais veiksmais padaromos finansinės žalos vertė sudaro nuo 1 000 iki 5 000 eurų per metus kiekvienai susijusiai įmonei.

3. Pastabos dėl komunikato turinio

3.1 Su lėšomis susiję aspektai

3.1.1 Kaip ir ankstesnėje nuomonėje, EESRK pripažįsta, kad visi komerciniai pranešimai ir konkrečiai visų formų reklama

atlieka svarbų socialinį ir ekonominį vaidmenį, gerai apibūdintą Tarptautinės reklamos asociacijos: reklama skleidžiamos naujovės, skatinamas kūrybiškumas ir pramogos, suteikiamas stimulas konkuruoti, didinama pasirinkimo galimybių įvairovė ⁽¹⁾.

3.1.1.1 Vis dėlto, nors tam tikros reklamos įmonės, pranešamos apie savo produktus, tikrai griebsi sukčiavimo bandydamos pritraukti klientus, svarbu, kad Komisija pažymėtų, jog faktas, kad daug skundų dėl klaidinamosios veiklos būna susiję su šio sektoriaus įmonėmis, nereiškia, kad net šiuo konkrečiu žinytų leidėjų atveju nevykdoma teisėta veikla, labai svarbi įmonių, kurios šia paslauga naudojami reklamuodamos savo veiklą, ekonominiam gyvenimui.

3.1.2 EESRK pripažįsta, kad nagrinėjamas komunikatas yra tinkamas ir savalaikis, nepaisant to, kad jame iš esmės nagrinėjamos tik dėl žinytų leidėjų naudojamo būdo pritraukti klientus kylančios problemos.

3.1.3 EESRK mano, kad Komisija nusistatė tinkamą tikslą pabrėžti tarpvalstybinį šios problemos pobūdį ir ketina užtikrinti ne tik tinkamą reglamentavimą, bet ir veiksmingą jo įgyvendinimą, taip pat galimybę aptariamą veiklą vertinti, kontroliuoti ir už ją skirti nuobaudas.

3.1.4 EESRK apgailestauja, kad komunikatas pateiktas neatlikus tikro poveikio vertinimo, kurio rezultatais būtų galima tvirtiau pagrįsti siūlomas alternatyvas, nes jų kaštai ir nauda irgi nėra aiškiai apibrėžti ar įvertinti.

3.1.4.1 Be to, Komisijos per 2013 m. kovo 1 d. posėdį su suinteresuotaisiais subjektais paskelbtas poveikio vertinimas Komitetui atrodo vėlyvas ir, nors jo mastas bei turinys Komitetui dar nežinomas, jis nėra toks lemiamas, kad būtų galima priimti deramai pagrįstą sprendimą.

3.1.5 Be to, EESRK abejoja, ar Komisiją labiausiai dominantis atvejis galėtų tapti tipiniu direktyvos, kurią siūloma peržiūrėti, objektu ne vien teisinio aiškinimo, bet ir veiksmingesnės įmonių apsaugos požiūriu.

3.1.5.1 Iš tiesų, nagrinėjama veikla, t. y., komercinė komunikacija plačiąja reikšme, nėra susijusi su reklamos veikla ir labiau primena agresyvią bei apgavikišką pardavimo veiklą, o ją veikiau reikėtų nagrinėti platesniame nesąžiningos ar klaidinančios komercinės veiklos kontekste ir netgi priskirti baudžiamosios teisės sričiai.

⁽¹⁾ OL C 351, 2012 11 15, p. 6.

3.1.5.2 Iš tiesų, reklamos sąvoka neapima jokių pranešimų, kuriais nėra siekiama arba iš kurių negalima spręsti, kad yra siekiama skatinti pirkti tam tikras prekes arba paslaugas, ir net pranešimų, kurie siunčiami palaikant komercinius ryšius ir kuriais nesiekama tiekti naujų prekių ar teikti naujų paslaugų.

3.1.5.3 Pagal Direktyvą 2005/29/EB klaidinamoji veikla yra nesąžininga komercinė veikla, nes ją vykdant bet kuriuo būdu, įskaitant bendrą pristatymą, pateikiama apgaulinga, neteisinga informacija, kuri klaidina arba gali suklaidinti vidutinį vartotoją, nors ir yra faktiškai tiksli vieno arba keleto aspektų atžvilgiu, ir bet kuriuo atveju gali paskatinti vidutinį vartotoją priimti sprendimą sudaryti sandorį, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs. Kitaip sakant, klaidinamoji veikla negali būti tapatinama su gaminių reklama, nes jos apibrėžtis gali apimti situacijas, kuriose negalima išvėlgti tikslo populiarinti gaminių, arba pranešimus, pateikiamus palaikant komercinius ryšius.

3.1.6 Be to, *Žaliojoje knygoje dėl nesąžiningos prekybos praktikos Europos įmonių tarpusavio maisto ir ne maisto produktų tiekimo grandinėje* ⁽²⁾ Komisija teisingai įspėja, kad dėl tiems patiems gavėjams panašia tvarka taikomų nesuderintų priemonių kyla konfliktų ir kartojimosi pavojus ir dėl to galima painiava perkeliant teisės aktus į valstybių narių nacionalinę teisę ⁽³⁾.

3.1.7 EESRK apgailestauja, kad Europos Komisija iki šiol nepradėjo diskusijų dėl įvairių galimų alternatyvų ir kad dėl jų net nebuvo surengtos viešos konsultacijos, nes Komisija pati pasirinko alternatyvą, kuri gali pasirodyti esanti mažiau naudinga įmonėms, ypač MVĮ. Atrodo, kad Komisija nuo pat pradžių, kaip skelbta, yra apsisprendusi, kurią alternatyvą pasirinktų ateinančių spalį, todėl atlikti penkių alternatyvų poveikio vertinimą būtų visiškai nenaudinga.

3.1.8 Atsižvelgdamas į tai, kad reikia skubiai pareikšti savo poziciją pagrindiniu žinyvų leidėjų klausimu, kuris jau buvo nagrinėtas ankstesniuose Europos Parlamento tyrimuose ir rezoliucijose, ir kadangi ekonominiu požiūriu nagrinėjama yra veikla svarbi ir plačiai paplitusi ES lygmeniu ⁽⁴⁾, EESRK sutinka, kad Komisija jau dabar pateiktų vien šiai temai skirtą teisės akto pasiūlymą, konkrečiai siekiant išvengti atvejų, kai įmonės tampa nuolatinio priekabiavimo taikiniu, joms gresia stoti prieš užsienio teismus, jos raginamos apmokėti besikaupiančias

⁽²⁾ COM(2013) 37 final.

⁽³⁾ Šia proga reikia priminti problemas, iškilusias perkeliant Direktyvą 2005/29/EB, kurias pripažino ir Europos Parlamentas (žr. dokumentą „Dabartinė padėtis dėl reklamos nuostatų įgyvendinimo nesąžiningai komercinei praktikai skirtuose teisės aktuose“ (*State of play of the implementation of the provisions on advertising in the unfair commercial practices legislation*), IP/A/IMCO/ST/2010-04, PE 440.288).

⁽⁴⁾ Žr. duomenis, pateikiamus Nyderlandų interneto svetainėje Fraudehulpdesk.nl.

„administracines išlaidas“ ir turi atremti beveik grasinančius nesiliaujančius skolų išieškojimo įmonių telefono skambučius.

3.1.8.1 Beje, ne vien MVĮ, bet ir laisvųjų profesijų atstovai, nevyriausybinės organizacijos, bibliotekos, privačios mokymo įstaigos ir net tam tikros viešojo administravimo įstaigos taip pat yra buvę tokios veiklos taikiniu ir galbūt turėtų būti įtraukti į direktyvos taikymo sritį, išplečiant sąvokos „prekybininkas“ apibrėžtį, kad ji aprėptų visus asmenis, kurių atžvilgiu gali būti vykdoma ši veikla ir kurie nėra apsaugoti kitomis teisėkūros priemonėmis.

3.1.9 Vis dėlto EESRK mano, kad nuosekliau būtų išplėsti agresyvių klaidinamųjų veiksmų kaip nesąžiningos komercinės veiklos sąvoką bei Direktyvoje 2005/29/EB pateikiamą atitinkamą juodąjį sąrašą, kad jie apimtų įmonių tarpusavio ryšius.

3.1.10 Teigiamas šios direktyvos taikymo srities išplėtimo padarinys būtų pagerėjęs teisės aktų derinimas, nes valstybės narės, planuodamos perkelti šią direktyvą į savo teisę, nekurtų naujų įstatymų ar teisės aktų, bet galėtų į nacionalinės teisės aktų taikymo sritį įtraukti nesąžiningą komercinę veiklą, ir taip būtų užtikrinamas tinkamas ES teisės aktų taikymas ⁽⁵⁾.

3.1.11 Be to, paprasčiausias Direktyvos 2006/114/EB pakeitimas, naudojant Komisijos pasiūlytas dviprasmes formuluotes, neužtikrins MVĮ apsaugos komunikate nurodytose situacijose. Iš tiesų, šią veiklą sudaro ne klaidinamieji, o agresyvūs veiksmai Direktyvos 2005/29/EB prasme, grindžiami anksčiau užmegztais komerciniais santykiais, todėl ji negali būti priskirta reklamai taikomų teisės aktų sričiai.

3.1.12 Todėl nepaneigdamas to, kas išdėstyta 3.1.8 punkte, EESRK pažymi, kad Komisija turi artimiausioje ateityje apsvaityti horizontalųjį požiūrį, kurį priėmus būtų nuosekliau suderintos konkurencijos teisės, intelektinės nuosavybės ir pramoninės nuosavybės teisės nuostatos ir būtų galima užtikrinti vienodą apsaugą nuo visos tokios komercinės veiklos tiek mažmeninėje rinkoje, tiek visuose profesinę veiklą vykdančių subjektų sutartiniuose santykiuose, o Europos Parlamentas turėtų priimti rezoliuciją dėl veiksmingesnės ir teisingesnės mažmeninės prekybos rinkos.

⁽⁵⁾ Beje, Rezoliucijoje dėl nesąžiningos komercinės veiklos ir klaidinančios reklamos Europos Parlamentas jau yra išreiškęs susirūpinimą, kad kai kurios valstybės narės, perkeldamos Direktyvą 2005/29/EB į savo teisę, išskaidė jos I priede pateiktą „juodąjį“ sąrašą, todėl kilo didelė painiava vartotojams ir įmonėms.

3.1.13 Dėl to EESRK pabrėžia, kad būtina labiau koordinuoti Teisingumo (JUST), Konkurencijos (COMP), Vidaus rinkos ir paslaugų (MARKT) ir Įmonių ir pramonės (ENTR) generalinių direktorato veiklą nustatant veiksmus, kurių turi būti imtasi šioje srityje, ir rengiant būsimus politikos teisės aktų pasiūlymus, vadovaujantis Smulkiojo verslo akte nustatytais politiniais prioritetais.

3.1.14 Nepaneigdamas to, kas pirmiau išdėstyta, ir turėdamas omenyje galimybę, kad Komisija pasirinktų kitą alternatyvą, EESRK pabrėžia, kad būtina konkrečiai ir tiksliai apibrėžti „žalingiausios“ rinkodaros (komercinės) veiklos sąvoką, kad būtų suprantama, kokios rinkodaros (komercinei) veiklos, Komisijos nuomone, reikia numatyti didesnę apsaugą palyginti su kitomis jos rūšimis.

3.1.15 EESRK taip pat pritartų, jeigu Komisija jau dabar tiksliau apibrėžtų visas į „juodąjį sąrašą“, kurio sudarymui jis visiškai pritaria, įtrauktinas situacijas, nes veiklą, kuri turi būti laikoma visiškai neteisėta, reikia įvardyti kaip įmanoma tiksliau ir išsamiau. Pakankamu pagrindu šiam Komisijos sąrašui parengti gali tapti atsakymai į jos klausimą ir įvairių suinteresuotųjų subjektų pranešimai 2013 m. kovo 1 d. posėdyje ⁽⁶⁾.

3.1.16 Šiuo požiūriu EESRK taip pat manytų esant naudinga, kad Komisija įvertintų galimybę parengti veiklos, kuri kiekvienu konkrečiu atveju teismo sprendimu galėtų būti pripažinta neteisėta dėl tam tikrų konkrečių aplinkybių, „pilną sąrašą“.

⁽⁶⁾ Kaip pavyzdį galime paminėti tokią veiklą:

- a) praktika, kai suinteresuotiems subjektams pateikiama nevienoda informacija apie internetu sudaromą sandorį, todėl kai kurie jų diskriminuojami;
- b) aukcionuose ir internetinėse parduotuvėse (*E-bay*) taikoma praktika, kai kartais naudingiau ten užsiregistruoti kaip vartotojui, nes jiems suteikiama daugiau garantijų;
- c) praktika, kai gaminiai pristatomi kaip sertifikuoti, nors joks sertifikavimas nebūna atliktas;
- d) praktika, kai įmonės nurodo priklausančios kokios nors viešajai institucijai, siekiamos, kad profesinę veiklą vykdančias subjektas užsisakytų jų teikiamą paslaugą arba siūlomą gaminį, manydamas, kad privalo tai daryti siekdamas nepažeisti mokesčių ar saugos teisės aktų nuostatų;
- e) praktika, kai tarptautinėje rinkoje prekę įsigijęs pirkėjas vėliau informuojamas, kad su ja susijusios aptarnavimo paslaugos gali būti teikiamos tik gaminio kilmės šalyje;
- f) praktika, kai kuriami lyginamieji tinklalapiai, kuriuose pateikiama informacija siekiama priversti profesinę veiklą užsiimančią subjektą įsigyti konkretų produktą, nes jis pristatomas kaip geriausiai atitinkantis subjekto komercinės veiklos profilį. Kai kuriuose tokiuose lyginamuosiuose tinklalapiuose, ypač finansų sektoriaus, nepateikiama jokios informacijos apie jų pobūdį ir finansavimo būdą;
- g) „paslėptos“ reklamos praktika skaitmeninėje erdvėje, kai socialiniuose tinkluose pateikiami vartotojų ar įmonių (paprastai – įmonės darbuotojų ir už įmonės pinigus) atsakymai, siekiant, kad specialistai kreiptųsi būtent į tą įmonę;
- h) praktika, kai siekiama panaudoti lyginamuosius bandymus, nors jie jau nebetaikomi arba visai neatliekami;
- i) praktika, kai laikoma, kad įsigydamas siūlomą produktą arba užsisakydamas siūlomą paslaugą, specialistas savaime išreiškia sutikimą.

3.1.17 EESRK laikosi nuomonės, kad, šalia paprastų sąrašų, reikėtų griežčiau ir aiškiau apibrėžti sąvokas „klaidinamoji reklama“ ir „neteisėta lyginamoji reklama“, kad jos būtų sistemškai traktuojamos išplėstinėje teisės sistemoje, užtikrinant, kad naujai nustatytais nesąžiningos veiklos atvejais būtų taikomi peržiūrėti teisės aktai.

3.1.18 Nepaneigdamas to, kas išdėstyta 3.1.8 punkte, EESRK laikosi nuomonės, kad Direktyva 2005/29/EB grindžiama teisės sistema turi būti deramai išplėsta, ypač atsižvelgiant į tai, kad tam tikroms mikroįmonėms ir vidutinėms įmonėms būtina užtikrinti tokią pat apsaugą, kokia teikiama vartotojams, arba vartotojams taikomą apsaugą išplėsti įtraukiant šias įmones, ir palaiko šią alternatyvą, siekdamas, kad būtų tiksliai ir griežtai nustatyta, jog jų padėtis panaši; tai jau padaryta kai kurių valstybių narių teisėse sistemose, ir to teisėtai reikalauja šioms įmonėms atstovaujančios asociacijos bei organizacijos ⁽⁷⁾.

3.1.19 Iš tiesų, EESRK mano, kad šiuo atveju turimos omenyje dvi to paties reiškinio pusės ir kad būtų neabejotinai naudinga Direktyvos 2005/29/EB peržiūrą atlikti kartu su dabartinės Direktyvos 2006/114/EB peržiūra, nes jos yra tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildo ⁽⁸⁾, ir tai reikėtų daryti remiantis senesniais atliktu šios direktyvos vertinimu ⁽⁹⁾.

3.1.20 Nagrinėjamos veiklos pobūdis ir nesąžiningų įmonių veikimo būdai rodo, kad būtinas kolektyvinis teisinis grupinių veiksmų mechanizmas, kuris padėtų užtikrinti veiksmingą reaguojimą ir didesnę specialistų apsaugą sprendžiant galimus konfliktus, siekiant ne tik nutraukti tokią veiklą ⁽¹⁰⁾, bet ir užtikrinti teisingą patirtos žalos atlyginimą.

3.2 Formalūs aspektai

3.2.1 EESRK mano, kad Komisija turėtų jau dabar tiksliai nurodyti savo numatomų priemonių teisinį pagrindą, konkrečiai – ar tai bus vien tik aktai, kuriais pagrįstas vidaus rinkos kūrimas, ar kiti teisės aktai.

3.2.2 EESRK taip pat laikosi nuomonės, kad tinkamiausia teisinė priemonė šiam tikslui pasiekti yra reglamentas, nes juo būtų užtikrintas didesnis teisinis tikrumas ir veiksmingesnis teisės aktų suderinimas.

⁽⁷⁾ Šis sprendimas atitinka rengiamame poveikio vertinime minimą 5 alternatyvą.

⁽⁸⁾ Austrijos veiksmus reikėtų laikyti pavyzdžiu, kaip galima suderinti Direktyvas 2006/114/EB ir 2005/29/EB: tai padaryti pavyko, kai perkeltiant į nacionalinę teisę terminas „vartotojai“ buvo pakeistas terminu „rinkodaros/komercinės veiklos taikiny“, tokiu būdu aiškiai užtikrinant, kad Direktyvos 2005/29/EB taisyklės būtų taikomos ir santykiams tarp specialistų (žr. pirmiau 3 išnašoje minėtą dokumentą IP/A/IMCO/ST/2010-04, PE 440.288).

⁽⁹⁾ COM(2013)138 final, 2013 3 14.

⁽¹⁰⁾ Dėl to būtina būsimąją teisėkūros priemonę įtraukti į Direktyvos 2009/22/EB I priede pateikiamą sąrašą.

4. Metodikos analizė

4.1 Nagrinėdamas siūlomą darbo tvarkaraštį, EESRK pritaria Komisijos numatytiems etapams, būtent tam, kad būtina nedelsiant sukurti institucijų tinklą, siekiant tobulinti direktyvos dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos įgyvendinimą ir pradėti keistis informacija.

4.2 EESRK taip pat palankiai vertina sukurtą bendradarbiavimo procedūrą teisės aktų įgyvendinimo užtikrinimo srityje, identišką numatytajai Europos Parlamento ir Tarybos reglamente Nr. 2006/2004 dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, bendradarbiavimo, todėl būtų galima įpareigoti valstybes nares padėti viena kitai šioje srityje bei įdiegti priemonių, kurios padėtų nustatyti už teisės aktų įgyvendinimą atsakingas institucijas, nepažeidžiant alternatyvų, susijusių su viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimo platformomis, taikomomis, pvz., Nyderlanduose, ar su bendradarbiavimo išplėtimu įtraukiant suinteresuotiesiems subjektams atstovaujančias organizacijas.

4.3 Todėl EESRK siūlo, remiantis vartotojų apsaugos⁽¹⁾ ir ginčų sprendimo praktika, sukurti europinį paramos MVĮ tinklą, kuris padėtų spręsti tarpvalstybinius ginčus, kad nuo sukčiavimo nukentėjusios įmonės būtų orientuojamos į tinkamiausias teisės priemones.

4.4 EESRK taip pat mano, kad reikia skatinti visoms įmonėms skirtus profesinio mokymo ir informavimo veiksmus ir keitimąsi gerąja praktika, siekiant išpėti jas apie su jų veikla susijusius pavojus.

4.5 Be to, atsižvelgdamas į tai, kad klaidinamoji veikla dažniausiai vykdoma skaitmeninėje aplinkoje, EESRK mano, kad reikia skatinti tinkamą griežtesnį požiūrį į MVĮ apsaugą, turint omenyje interneto paslaugų tarpininkų taikomą praktiką ir sutartinius santykius, kylančius naudojantis tokiomis platformomis kaip *E-Bay* arba specialiai profesionalų komerciniams sandoriams sukurtomis platformomis.

4.6 Be to, Komisija, kuriai atstovaujama EBPO, privalo atsižvelgti į šios veiklos tarptautinį matmenį⁽¹²⁾. ES ir valstybės narės yra skatinamos diskutuoti su EBPO dėl „Gairių dėl vartotojų apsaugos nuo nesąžiningos tarpvalstybinės komercinės veiklos“ papildymo įtraukiant į jas įmonių tarpusavio santykius reglamentuojančias taisykles.

EESRK siūlo Europolui sukurti tyrimų projektą dėl sukčiavimo masinės rinkodaros srityje ES: finansinių nuostolių mastas ir nukentėjusiųjų skaičius; didžiausių tarpvalstybinių dalyvių vaidmuo ir galimas pelno nukreipimas į kitas nelegalia veikla užsiimančias įmones.

4.7 Galiausiai, EESRK atkreipia dėmesį į tai, jog reikia, kad Komisija numatytų finansinį paketą, būtiną siūlomoms priemonėms konkrečiai įgyvendinti.

4.8 EESRK aiškiai nurodo esąs pasirengęs deleguoti savo atstovus dalyvauti minėtuose būsimuosiuose darbuose ir mano galįs naudingai prisidėti, nes jo nariai yra sukaupe didelę patirtį atstovaudami trims pilietinės visuomenės interesų grupėms.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/consumers/ecc/contact_en.htm

⁽¹²⁾ Tarptautinio sukčiavimo masinėje rinkodaroje darbo grupė (angl. *Mass-Marketing Fraud Working Group* (IMMFWG) – nepriklausomas tinklas, kurį sudaro septynių šalių (Australijos, Belgijos, Kanados, Nyderlandų, Nigerijos, Jungtinės Karalystės ir Jungtinių Valstijų) teisėsaugos, reguliavimo ir vartotojų apsaugos institucijos. Šios grupės tikslas – skatinti keistis duomenimis ir informacija tarptautiniu mastu, koordinuoti tarptautines operacijas, kuriomis siekiama nustatyti sukčiavimo masinėje rinkodaroje atvejus ir užkirsti jiems kelią kartu geriau informuoti visuomenę ir stiprinti viešosios nuomonės švietimo priemones, susijusias su tarptautinio masto sukčiavimo masinėje rinkodaroje sistemomis. Žr. „Sukčiavimas masinėje rinkodaroje. Grėsmės įvertinimas“ (*Mass-marketing fraud: a threat assessment*), 2010 m. birželio mėn.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Muitų sąjungos padėtis“

(COM(2012) 791 final)

(2013/C 271/12)

Pranešėjas **Jan SIMONS**

Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos veikimo 304 straipsniu, 2012 m. gruodžio 21 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Muitų sąjungos padėtis“

COM(2012) 791 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 29 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 139 nariams balsavus už ir 7 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Iš esmės Komitetas pritaria Komisijos komunikatui. Iš tikrųjų Komisija mano, kad reikia tvirtos muitų sąjungos, kuri galėtų labai prisidėti užtikrinant konkurencingumą ir gerą vidaus rinkos veikimą Europos Sąjungoje.

1.2 EESRK ragina Komisiją nustatant, kokių veiksmų reikia imtis, būtinai atsižvelgti į per pastaruosius trejus metus atliktus su muitų sąjungos veikimu susijusius tyrimus ir vidaus ir išorės vertinimus.

1.3 Komitetas mano, kad svarbiausia įgyvendinti bendromis, skaidriomis, efektyviomis, veiksmingomis ir supaprastintomis procedūromis grindžiamą bendrą muitų politiką, kad Europos Sąjunga galėtų konkuruoti pasaulio mastu, taip pat svarbu užtikrinti Europos įmonių ir vartotojų teises ir apsaugą bei intelektinės nuosavybės apsaugą, tačiau vengti, kad muitų teisės aktu taikymas pernelyg suvaržytų valstybių narių veiksmus, kad jos galėtų ir toliau išlaikyti savo prekybos srautų mastą.

1.4 Kadangi savo komunikate Komisija didelį dėmesį teikia prekybos palengvinimui, labai svarbu, kad muitinių administracijų įgyvendinimo pajėgumai būtų pritaikyti prie nacionalinės prekybos srautų, visų pirma tam, kad būtų pasiektas didesnis veiksmingumas, taigi ir gerokai palengvintas įmonių gyvenimas. Todėl ateityje būtų naudinga siekti suvienodinimo remiantis „gerą patirtimi“ ir plėtoti sistemomis grindžiamas kontrolės koncepcijas.

1.5 Komitetas tikėjosi, kad komunikate bus išsamiau aprašyti konkretūs veiksmai įgyvendintini trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu. Buvo nustatyti tik 2013 m. prioritetai. Vis dėlto ateityje numatomi tolesni žingsniai – komunikate nurodyta, kad iki 2014 m. bus pateiktas reformos planas.

1.6 Komitetas atkreipia ypatingą dėmesį į investicijų būtinybę siekiant muitinių administracijoms suteikti lėšų, kad jos galėtų kovoti su sukčiavimu ir nusikalstamumu, nes taip būtų užtikrinamas geresnis išlaidų veiksmingumas ir sumažinamas prekybos srautų lėtėjimas.

2. Įžanga

2.1 Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (viena iš Lisabonos sutarčių, kurios trumpinys – SESV) trečią dalį apie Sąjungos politikos sritis ir vidaus veiksmus sudaro du santykinai trumpi ir labai bendro pobūdžio straipsniai apie vidaus rinką (SESV 26 ir 27 straipsniai). Juose vidaus rinka apibrėžiama kaip vidaus sienų neturinti erdvė, kurioje užtikrinamas laisvas prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas vadovaujantis sutarties nuostatomis.

2.2 Šis klausimas į Europos sutartis (sutarties, kuria įsteigta Europos ekonominė bendrija (trumpinys „EEB sutartis“), 8A straipsnis) įtrauktas tik 1986 m., priėmus Suvestinį Europos aktą. Jame numatyta, kad bendra rinka bus galutinai sukurta iki 1993 m. sausio 1 d. Deja, šis įsipareigojimas dar iki šiol neįvykdytas.

2.3 Laimei, muitų sąjungos – vidaus rinkos pirmtako ir pagrindinio jos elemento – įgyvendinimo procesas buvo daug greitesnis ir visai kitoks. Muitų sąjunga sukurta remiantis sėkmingu bendradarbiavimo modeliu – Beniliukso pavyzdžiu – ir įtraukta jau į pirmąją 1958 m. EEB sutartį (Romos sutartį).

2.4 Dvidešimtyje šios sutarties straipsnių labai išsamiai aprašyti veiksmai, kurių reikia imtis, ir terminai, kurių reikia laikytis, kad ne vėliau kaip per penkiolika metų – ilgiausią pereinamąjį laikotarpį numatytą terminą (8 straipsnio 5 dalis) – būtų „tarp valstybių narių uždrausti importo ir eksporto muitai bei visi lygiaverčio poveikio mokėjimai“ ir „jų santykiams su trečio-siomis šalimis nustatytas bendras muitų tarifas“ „visą prekybą prekėmis apimančioje muitų sąjungoje“.

2.5 Šios nuostatos įtrauktos ne tik į Romos sutartį (EEB sutarties 9 straipsnis), bet po daugiau kaip penkiasdešimt metų ir į Lisabonos sutartį (SESV 28 straipsnis). Tačiau, kadangi visos nuostatos – 1968 m. muitų panaikinimas prie valstybių sienų, po kurio priimta nemažai muitų klausimus reglamentuojančių teisės aktų ir prekių kilmės taisyklių, kurių pagrindu 1992 m. priimtas Bendrijos muitinės kodeksas ir 1987 m. bendras muitų tarifas – jau įgyvendintos, Lisabonos sutartyje buvo galima apsiriboti trimis labai trumpais straipsniais apie muitų sąjungą (SESV 30–32 straipsniai), palyginti su Romos sutartimi, kurioje jai skirta dvidešimt išsamių straipsnių.

2.6 Kaip ir paminėti pagrindiniai teisės aktai, taip ir teminės teisinės priemonės – reglamentai dėl intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo, narkotinių medžiagų pirmtakų, kultūros prekių, grynųjų pinigų kontrolės ir rinkos priežiūros arba teisės aktai, kuriais siekiama užtikrinti piliečių ir aplinkos apsaugą – padeda Sąjungos muitinėms kontroliuoti šių taisyklių taikymą.

2.7 Kaip nurodyta SESV 3 straipsnyje, muitų sąjunga priklauso Europos Sąjungos išimtinai kompetencijai, apibrėžtai SESV 2 straipsnio 1 punkte. Atsakomybė už muitų teisės aktų taikymą priskiriama valstybės narėms (primename, kad pagal SESV 2 straipsnio 2 punktą vidaus rinkos srityje Sąjunga dalijasi kompetencija su valstybėmis narėmis).

2.8 Muitų sąjungos papildomą naudą patvirtina konkretūs Europos Komisijos pateikti skaičiai: 17 proc. pasaulio prekybos, kurios vertė yra 3 300 mlrd. EUR per metus, tvarkoma per Europos muitines.

3. Komisijos komunikatas

3.1 2012 m. gruodžio 21 d. Komisija pateikė svarstyti savo komunikatą dėl muitų sąjungos padėties. Įpusėjusiai savo kadenciją Komisijai tai puiki proga įvertinti muitų sąjungos padėtį, pasiektus tikslus ir ateities problemas.

Tiksliau Komisija nurodo, kad šio komunikato tikslai yra:

- pabrėžti papildomą naudą ir didžiulę paslaugų, kurias muitų sąjunga teikia kaip bendrosios rinkos ir Europos Sąjungos ekonomikos augimo, konkurencingumo ir saugumo garantas, svarbą;
- pripažinti, kad muitų sąjunga susiduria su sunkumais, kuriuos reikia spręsti Europos mastu; ir
- nustatyti, kokių veiksmų reikia imtis kovojant su šiais sunkumais, ir numatyti, kaip iki 2020 m. muitų sąjunga galėtų tapti rezultatyvesnė, tvirtesnė ir vienodesnė.

3.2 Atsižvelgdama į šiuos tris tikslus Komisija mano, kad šiuo komunikatu galima pradėti diskusijas šiais trimis svarbiais klausimais:

- pabaigti 2003 m. pradėtą muitų sąjungos modernizavimą – pabaigti ir priimti naują Sąjungos muitinės kodeksą ir atitinkamus deleguotuosius ir vykdomuosius aktus ir užtikrinti, kad valstybės narės juos nedelsdamos įgyvendintų;
- nustatyti ir ištaisyti muitų teisės aktų taikymo trūkumus ir nusistatyti pirmiausia spręstinas problemas. Prieš keletą metų šiuo klausimu Komisija atliko vidinį tyrimą, o muitų sąjungos veikimo išorės vertinimo rezultatai bus netrukus paskelbti;
- pakeisti valdymo struktūrą, siekiant padidinti muitų sąjungos efektyvumą ir veiksmingumą. Šiuo klausimu 2014 m. Komisija ketina pateikti reformos projektą.

3.3 Komisija ragina Tarybą ir Europos Parlamentą:

- nedelsiant modernizuoti muitų sąjungą;
- nustatyti muitų sąjungos prioritetus vykdant dialogą su suinteresuotais subjektais ir atsižvelgiant į neseniai atliktų vidaus ir išorės vertinimų ir trūkumų analizės rezultatus;

— reformuoti valdymą, iš naujo apibrėžti užduotis ir nustatyti valstybių narių ir Komisijos atsakomybę su bendru muitų sąjungos operacijų valdymu susijusiais klausimais. Reformos projekto, kuris turėtų būti pradėtas vykdyti 2014 m., parengimas turėtų būti vienas iš pirmų veiksnių šioje srityje.

3.4 Savo komunikate Komisija nurodo, kad didėjant globalizacijai valstybės narės nebepajėgs savarankiškai įveikti jos keliamų sunkumų. Komisija mano, kad globalizacijos sąlygomis Europa turi būti vieningesnė, todėl būtina stipresnė integracija.

4. Bendrosios pastabos

4.1 Komitetas džiaugiasi, kad Komisija paskelbė šį komunikatą dėl muitų sąjungos padėties įpusėjus kadencijai. Komitetas taip pat pabrėžia, kad muitų sąjunga ypatingai svarbi ES, ypač vidaus rinkos augimui, konkurencingumui ir saugumui.

4.2 Komitetas tvirtina, kad Europos Sąjunga susiduria su vidaus ir išorės problemomis, kurias reikia spręsti.

4.2.1 Kaip išorės problemas galima paminėti didėjančius prekybos srautus, naujas ir sudėtingas tiekimo grandines, naujas konkurencinio spaudimo formas, nusikalstamumo, ypač sukčiavimo, didėjimą, teroristinę veiklą arba net, pavyzdžiui, kitų už teisės aktų taikymą atsakingų įstaigų, kurių vardu veikia muitinių administracijos, teisų pažeidimą.

4.2.2 Komiteto nuomone vidaus problema yra efektyvumo ir veiksmingumo trūkumas, kurį lemia skirtingi muitų sąjungos įgyvendinimo metodai 27 valstybės narėse, pavyzdžiui, kiekviena valstybė narė naudoja savo informacinę sistemą, taiko skirtingus darbo metodus, labai skiriasi mokymo lygmenys, o tai valstybėms narėms trukdo vienodai taikyti Europos Sąjungos teisės aktus. Dabar padėtis dar labiau pablogėjo dėl visuotinės ekonomikos krizės.

4.3 Komitetas mano, kad svarbiausia įgyvendinti bendromis, skaidriomis, efektyviomis, veiksmingomis ir supaprastintomis procedūromis grindžiamą bendrą muitų politiką, kad Europos Sąjunga galėtų konkuruoti pasaulio mastu, ir užtikrinti Europos įmonių ir vartotojų teises ir apsaugą, taip pat intelektualinės nuosavybės apsaugą.

4.4 Neseniai paskelbtoje nuomonėje ⁽¹⁾ Komitetas šiuo klausimu pateikė rekomendaciją, kurią dabar dar kartą primygtinai pakartojo atsižvelgdamas į jos svarbą.

4.5 Be to, Komitetas tvirtai pabrėžia, kad reikia vengti, kad muitų teisės aktų taikymas pernelyg suvaržytų valstybių narių veiksmus, kad jos galėtų ir toliau išlaikyti atitinkamų prekybos srautų mastą. Šiuo klausimu Komitetas atkreipia dėmesį, kad valstybės narės padidino prekybai lengvinti skirtų priemonių skaičių: dematerializavo formalumus, supaprastino procedūras, įvedė įgaliotojo operacijų vykdytojo statusą.

4.6 Be to, bet koks suderinimas turi būti pagrįstas „gerąja patirtimi“, o ne vidutiniu Europos lygmeniu.

4.7 Jeigu norime racionalizuoti sąnaudas, sutelkti veiklą į rezultatų siekį, o kalbant apie finansinį aspektą – į pajamas, ir pasiekti realios pažangos, Komiteto nuomone, reikėtų kontroliuoti ne tiek individualius sandorius, kiek taikyti sistemomis grindžiamas kontrolės koncepcijas paremtas rizikos analize.

4.8 Savo 2012 m. gruodžio 10–11 d. išvadose Konkurencingumo taryba taip pat pabrėžia būtinybę „toliau propaguoti vienodą muitinės teisės aktų ir modernių bei suderintų muitinės kontrolės metodų taikymą, kartu, jei tinkama, ir atsižvelgiant į pasekmes operacijų vykdytojams bei valstybėms narėms, laikytis lankstumo nacionalinių sprendimų atžvilgiu“ ⁽²⁾.

4.9 Ji taip pat pabrėžia, kaip svarbu „tiek nacionaliniu, tiek ES lygiu stiprinti bendradarbiavimą su kitomis institucijomis ir tarptautiniais partneriais saugumo, sveikatos apsaugos, saugos bei aplinkos srityse, kartu nepažeidžiant ES ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimo šioje srityje“ ⁽³⁾.

4.10 Komitetas, be kita, ko pritaria Europos Komisijos nuomonei, kad toliau vykdyti muitų sąjungos plėtrą bus galima tik jei bus sukurtas muitų sąjungos veiklos rezultatus leisiantis įvertinti mechanizmas.

4.11 Be to, Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad be darbą apsunkinančių muitinių procedūrų siaurąja prasme, gali kilti ir kitų kliūčių, pavyzdžiui, netinkama infrastruktūra prie išorės sienų, neleidžianti sklandžiai vykdyti operacijas. Kadangi tai susiję ir su atitinkamomis trečiosiomis šalimis, yra pagrindo teikti pirmenybę bendram šios problemos sprendimui.

⁽¹⁾ OL C 229, 2012 7 31, p. 68–71.

⁽²⁾ Tarybos išvados dėl pažangos muitų sąjungos raidos strategijos srityje, 2012 m. gruodžio 10–11 d. 3208-as Konkurencinės tarybos posėdis, Briuselis.

⁽³⁾ Ten pat.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Komitetas nerimauja dėl nuolat didėjančio neatitikimo: nuolatinio darbo krūvio didėjimo ir nuolatinio muitinės pareigūnų skaičiaus mažėjimo. Net ir kompiuterizavus daugelio užduočių vykdymą, muitinės pareigūnų darbo krūvis nenustoją didėti. Reikėtų skirti kur kas daugiau dėmesio šiai problemai, taip pat su ja susijusiems svarbiems aspektams mokymo ir kvalifikacijos kėlimo klausimams.

5.2 Todėl Komitetas mano, kad reikia įkurti Europos Sąjungos aukštąją muitinių mokyklą, kuri būtų atsakinga už reikiamo lygio valstybių narių muitinių administracijų personalo rengimą.

5.3 Komitetas mano, kad tiekimo grandinės saugumas ir rizikos valdymas yra muitų sąjungai labai svarbūs klausimai. Netrukus jis priims nuomonę dėl neseniai šiuo klausimu paskelbto Komisijos komunikato (COM(2012) 793 final; INT/681, pranešėjas Antonello Pezzini).

5.4 Komitetas taip pat nekantriai laukia Komisijos pasiūlymų, galinčių padėti išspręsti problemas, kylančias dėl skirtingų požiūrių į ES muitų teisės aktų pažeidimus ir sankcijų taikymą, ar bent jau užtikrinti vienodų sąlygų taikymą. Vis dėlto vertėtų turėti omeny, kad valstybėms narėms nacionalinės sankcijų sistemos pakeitimas jų pačių muitų ir baudžiamojoje teisėje yra opus klausimas.

5.5 Visų pirma Komitetas siūlo suderinti pažeidimų rūšis, kaip tai buvo padaryta vežimo kelių transportu atveju ⁽⁴⁾.

5.6 Komitetas palankiai vertina Komisijos pasiūlymą parengti standartines procedūras, kurios turės būti įtrauktos į būsimus teisės aktus siekiant muitinėms palengvinti teisės aktų, kuriais

nustatomas importuojamų ir eksportuojamų prekių draudimas ir apribojimai, taikymo kontrolę.

5.7 Komitetas tikėjosi, kad Komisijos komunikate bus konkrečiau nurodyta su jos pasiūlymais susijusi reguliavimo ir administracinė našta.

5.8 Visų pirma svarbu, kad būtų geriau atliekamos muitinės užduotys. Taigi reikėtų plėtoti muitinių administracijos bendradarbiavimą, stiprinti pareigūnų įgaliojimus ir įgyvendinti konkrečias Europos šalių kovos su sukčiavimu strategijas. Tam tikromis aplinkybėmis taip pat gali būti pageidautina perduoti atskirų valstybių narių užduotis ir veiklą bendroms institucijoms, susijusioms arba nesusijusioms su Komisija ar visomis valstybėmis narėmis, pavyzdžiui, jeigu dėl tokio perdavimo pavyktų nemažai sutaupyti ir (arba) palengvėtų muitinių veikla.

5.9 EESRK taip pat tikėjosi šiame komunikate rasti daugiau esminės informacijos. Deja, taip nenutiko, todėl jam sunku teisingai vertinti komunikatą. Tačiau teigiama tai, kad Komisijos atstovai aiškiai nurodė, kad ateityje pasiūlymai dėl teisės aktų bus pateikiami kartu su poveikio tyrimu.

5.10 Kaip ir Komisija, Komitetas nerimauja dėl teiginio, kad dabartinė muitų sąjungos struktūra, ypač bendros procedūros, jau nebegali būti veiksmingesnės ir efektyvesnės. Jis mano, kad muitinių administracijoms būtinos modernios valdymo sistemos, kad galėtų ir toliau efektyviai ir ekonomiškai dirbti.

5.11 Be to, Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad muitinių administracijoms reikia suteikti pakankamai finansinių išteklių, kad jos, pavyzdžiui, galėtų atnaujinti savo informacines sistemas, kurios ir šiuo ekonominės krizės laikotarpiu padėtų veiksmingai kovoti su sukčiavimu ir nusikalstamumu.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ Europos Parlamento ir Tarybos 2009 m. spalio 21 d. reglamentas (EB) Nr. 1071/2009 nustatantis bendrąsias profesinės vežimo kelių transportu veiklos sąlygų taisykles ir panaikinantį Tarybos direktyvą 96/26/EB.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos bendrovių teisės ir įmonių valdymo veiksmų planas. Šiuolaikinė teisinė sistema didesniajam akcininkų aktyvumui ir įmonių tvarumui užtikrinti“

(COM(2012) 740 final)

(2013/C 271/13)

Pranešėjas **Edouard DE LAMAZE**

Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. vasario 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos bendrovių teisės ir įmonių valdymo veiksmų planas. Šiuolaikinė teisinė sistema didesniajam akcininkų aktyvumui ir įmonių tvarumui užtikrinti“

COM(2012) 740 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 29 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 135 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 11 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina pagrindines šio įmonių valdymo veiksmų plano kryptis.

1.2 EESRK įspėja, kad biržinėms bendrovėms gali padidėti teisės aktų reikalavimų laikymosi sąnaudos, ir primena apie gyvybiškai svarbų įmonių poreikį dalyvauti atviroje finansų rinkoje. Teisės aktų ir „švelniosios teisės“ – rekomendacijų ir įmonių valdymo kodeksų – pusiausvyra priklausys nuo to, kiek išsamiai bus įgyvendinama kiekviena pateikta iniciatyva.

1.3 Kalbant apie novatorišką priemonę – reikalavimą, kad įmonių atlyginimų politika būtų skaidri, – EESRK labai tikisi, kad Komisija nustatys pagrįstus reikalavimus, kad padidėjus įmonių veiklos sąnaudoms nekiltų grėsmės jų plėtrai. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad šiose naujose taisyklėse turėtų būti atsižvelgiama į būtinybę saugoti „verslo konfidencialumą“.

1.4 Svarbiausiu su akcininkų balsavimu dėl atlyginimų politikos susijusiu klausimu EESRK mano, kad, siekiant suderinamumo ES lygmeniu, reikėtų laikytis patariamojo pobūdžio balsavimo principo, antraip tektų persvarstyti bendrovių teisės pagrindus.

1.5 EESRK ragina Komisiją, kad ši, atlikdama poveikio vertinimą, atidžiai apsvarstytų visų konkrečiai su MVĮ susijusių iniciatyvų pagrįstumą.

1.6 Papildydamas paskelbtas iniciatyvas EESRK mano, kad, siekiant didesnio įmonių veiklos veiksmingumo, ypač krizės laikotarpiu, vertėtų pabrėžti didesnio darbuotojų dalyvavimo būtinybę.

1.7 Be to, EESRK ragina gerinti direktorių mokymą ir mano, kad reikėtų skatinti gerosios patirties mainus šioje srityje.

1.8 Kalbant apie bendrovių teisę, EESRK mano, kad būtina persvarstyti Europos privačiosios bendrovės projekto prioritetus ir būstinės perkėlimui ES palengvinti skirtas priemones. Abiem atvejais turi būti užtikrintas darbuotojų dalyvavimas, ypač remiantis Europos Sąjungos sutartyse numatytais specialiomis socialinių partnerių konsultacijomis.

1.9 EESRK nepalankiai vertina sumanymą pripažinti sąvoką „grupės interesas“, kuri laikui bėgant pakenks juridinių asmenų, ypač ne Europos juridinių asmenų, nepriklausomumo įmonių grupėje principui. Be to, EESRK nerimauja dėl požiūrio, kad grupės interesai yra svarbesni už patronuojamųjų įmonių interesus.

2. Komunikato turinys

2.1 Toliau plėtodama savo komunikate „Europa 2020“, kuriame ragina gerinti Europos verslo aplinką, išdėstytą idėją, šiame veiksmų plane Komisija siūlo iniciatyvas, kuriomis siekiama sustiprinti ES įmonių valdymo sistemą vadovaujantis dviem gairėmis:

- didinti skaidrumą tiek akcininkų ir visuomenės, tiek ir įmonių atžvilgiu: informacijos apie valdybos narių įvairovės politiką ir nefinansinės rizikos (strateginės, veiklos, atitikties ir kt.) valdymo priežiūrą ir politiką atskleidimas; įmonių paaškinimų, kuriuos jos turi pateikti, kai nesilaiko įmonių valdymo kodeksų rekomendacijų, tobulinimas; institucinių investuotojų taikomos balsavimo politikos, akcininkų tapatybės atskleidimas;
- skatinti aktyvesnį akcininkų dalyvavimą: atlyginimų politikos priežiūra, didesni akcininkų įgaliojimai vykdant sandorių su susijusiomis šalimis priežiūrą, įgaliotųjų konsultantų veiklos reglamentavimas, išsamesnis sąvokos „suderinti veiksmai“ paaškinimas; darbuotojų skatinimas tapti akcininkais.

2.2 Be to, siūlomos įvairios su bendrovių teise susijusios iniciatyvos, kurios pagal savo aprašymą tinka ne tik biržinėms, bet ir visoms akcinėms bendrovėms: tarpvalstybinių operacijų (tarpvalstybinio bendrovių sujungimo, skaidymo ir galimo būstinės perkėlimo) palengvinimas, pasiūlymo dėl Europos privačiosios bendrovės statuto (SPE) nagrinėjimas, informacinė kampanija, skirta Europos bendrovės (SE) ir Europos kooperatinės bendrovės (SCE) statutams, įmonių grupėms taikomos tikslinės priemonės (pavyzdžiui, sąvokos „grupės interesas“ pripažinimas), Europos bendrovių teisės kodifikavimas. Bus atlikta iniciatyvų *ex ante* poveikio analizė ir iniciatyvos atitinkamai gali būti pakoreguotos.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Apskritai EESRK palankiai vertina šiame veiksmų plane siūlomas priemones: jis sustiprina dabartinę įmonių valdymo sistemą ir iš esmės jos nepertvarko, su kai kuriomis išimtimis (jos aptariamoms toliau).

3.2 Regis, šis veiksmų planas liudija, kad siekiama tam tikros teisėkūros priemonių ir „švelniosios teisės“ (t. y. rekomendacijų ir įmonių valdymo kodeksų) pusiausvyros. EESRK pažymi, kad visi papildomi skaidrumo reikalavimai, ypač susiję su atlyginimų politika, turės įtakos įmonių veiklos vykdymo sąnaudoms.

3.3 EESRK apgailestauja, kad nors šiuo veiksmų planu siekiama padidinti akcininkų aktyvumą, tačiau papildomai nesiekama padidinti darbuotojų aktyvumo, kurio svarbą EESRK pabrėžė savo nuomonėje dėl 2011 m. žaliosios knygos ⁽¹⁾. Iš tikrųjų EESRK nori priminti, kad pagal ES teisę darbuotojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese laikomas svarbiu siekiant tvarios įmonių plėtros ir geresnių veiklos rezultatų

3.4 EESRK ne tik šio veiksmų plano atžvilgiu pripažįsta, kad vertėtų patikslinti dalyvavimo sąvokos turinį ir nustatyti jos aiškias ribas atsižvelgiant į bendrovių teisės pagrindus, kurie gali būti keičiami ⁽²⁾. EESRK palankiai vertina požiūrį į įvairius suinteresuotuosius subjektus, nes tai atitinka uždavinius, su kuriais susiduria ilgalaikės plėtros siekiančios, labiau įsipareigoti savo darbuotojams ir aplinkai norinčios įmonės. Toks požiūris lemia gerą socialinį dialogą ir pasitikėjimo atmosferą, kuri grindžiama aiškiais informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo nuostatomis, kai tokių esama. Todėl EESRK norėtų paskatinti ištirti naujas galimybes, pavyzdžiui, tvarios įmonės koncepciją (angl. *sustainable company*) ⁽³⁾.

3.5 Papildydamas savo nuomonę dėl 2011 m. žaliosios knygos EESRK taip pat pabrėžia, kad geras įmonių valdymas, ypač teisinis ir finansinis, taip pat priklauso nuo valdybos narių kompetencijos. EESRK pabrėžia būtinybę pritaikyti jų mokymą prie įmonės tipo ypač atsižvelgiant į jos dydį, ir skatina iniciatyvas, kuriomis būtų siekiama skatinti gerosios patirties mainus šioje srityje. EESRK mano, kad būtų naudinga Komisijai kitose savo rekomendacijose atkreipti dėmesį į šį aspektą. Kalbant apie skaidrumą ir teisinį tikrumą, ypač MVĮ ir jų darbuotojų atžvilgiu, Europos bendrovių teisei įgyvendinti skirtos priemonės negali būti susijusios su „palankesnės teisinės sistemos paieška“ (pranc., angl. *régime shopping*), kurią taikant būtų leidžiama registruoti Europos įmones *ex nihilo* arba atskirti administracijos būstinę ir registruotąją būstinę.

3.6 Dėl įmonių valdymo

3.6.1 EESRK jau turėjo progą priminti, kad pagrindinis įmonių valdymo tikslas – užtikrinti įmonių išlikimą ir sėkmingą veikimą ⁽⁴⁾ nustatant skirtingų dalyvių ⁽⁵⁾ tarpusavio pasitikėjimo sąlygas. Kaip su Europos bendrovių teise, taip ir su įmonių valdymu susijusiomis iniciatyvomis turi būti prisidėta prie įmonių veiklos bei gyvavimo palengvinimo ir konkurencingumo siekio.

⁽¹⁾ OL C 24, 2012 1 28, p. 91.

⁽²⁾ Iš tikrųjų bendrovių teisė grindžiama tik akcininkų, valdybos narių, vykdomųjų direktorių tarpusavio santykiais.

⁽³⁾ OL C 161, 2013 6 6, p. 35.

⁽⁴⁾ OL C 84, 2011 3 17, p. 13.

⁽⁵⁾ Valdyba, atstovavimas darbuotojams, investuotojai, teritorinės bendrijos.

3.6.2 Atsižvelgdamas į mažėjantį įmonių, kurių akcijos įtrauktos į biržos sąrašus, skaičių ir didėjantį savo akcijų neįtraukiančių į biržos sąrašus įmonių skaičių EESRK primena, kad įmonėms, ypač MVĮ, gyvybiškai svarbu patekti į finansų rinką. Dabartiniai finansiniai daugelio įmonių sunkumai labai stabdo jų plėtrą. EESRK mano, kad, siekiant užtikrinti atvirą finansų rinką, svarbiausia yra negriežinti jau ir taip griežtų su įmonių valdymu susijusių reikalavimų biržinėms įmonėms, ypač MVĮ, kad jos dar labiau neprarastų paskatų įtraukti savo akcijas į biržos sąrašus. Be to, EESRK konkurencijos požiūriu nurodo nevienodų sąlygų taikymo biržinėms ir nebiržinėms įmonėms padidėjimo pavojų, jeigu nebiržinėms bendrovėms nebus nustatyti tokie patys skaidrumo reikalavimai kaip biržinėms įmonėms, o jos vis tiek pirmos gaus biržinių įmonių paviešintą informaciją.

3.6.3 EESRK apgailestauja, kad Komisijos nurodyta problema, susijusi su MVĮ ypatumų – ir dydžio, ir akcininkų struktūros požiūriu – paisymu, yra tik bendro pobūdžio ir paskelbtose iniciatyvose konkrečiai neapibrėžiama ir nepatikslinama.

3.6.4 Šiuo klausimu EESRK pabrėžia būtinybę pakeisti Europos MVĮ apibrėžtį, kad būtų galima labiau atsižvelgti į mažųjų ir vidutinių įmonių ypatumus.

3.6.5 EESRK rekomenduotų ne reglamentuoti šią sritį, o apsiriboti, kur galima, principų nustatymu, kuriuos valstybės kuo geriau pritaikytų atsižvelgdamos nacionalinius ypatumus. Jau 2003 m. ⁽⁶⁾ Komisija nurodė gana didelę nacionalinių įmonių valdymo kodeksų suartėjimo tendenciją. EESRK džiaugiasi, kad Komisija, regis, palaiko šį požiūrį dėl pagrindinių šio veiksmų plano punktų, ypač dėl kodekso nesilaikančių įmonių teikiamų paaiškinimų pagerinimo.

3.6.6 Kalbant apie bendrą skaidrumo tikslą, EESRK palaiko Komisijos iniciatyvas, kuriomis siekiama Europos Sąjungos lygmeniu suvienodinti kai kuriose valstybėse taikomas taisykles, ypač tas, kuriomis įmonės skatinamos siekti ilgalaikių veiklos rezultatų. EESRK mano, kad sunkiausia yra teisėtus skaidrumo reikalavimus suderinti su būtinybe neapsunkinti įmonių plėtros papildoma administracine našta ir reikalavimu skelbti informaciją, kuri gali pakenkti konkurencingumui.

3.6.7 Manydamas, kad principas „laikykitės taisyklių arba pasi-
aiškink“ yra vienas pagrindinių įmonių valdymo principų,

⁽⁶⁾ Žr. komunikatą „Bendrovių teisės modernizavimas ir bendrovių valdymo tobulinimas Europos Sąjungoje – pažangos veiksmų planas“, COM(2003) 284 final.

EESRK palaiko požiūrį, pagal kurį reikalaujama griežčiau taikyti šį principą. EESRK džiaugiasi Komisijos parodyta iniciatyva šiuo klausimu.

3.6.8 EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos norą padidinti akcininkų vaidmenį, kad būtų galima pasiekti tinkamą skirtingų jėgų pusiausvyrą. EESRK rūpi tai, kad, įgiję paskelbtąsias teises, leisiančias daugiau dalyvauti veikloje, akcininkai įgis ir pareigų, kurias reikės vykdyti.

3.6.9 Manydamas, kad dėl šios priežasties reikia gerinti akcininkų ir emitentų dialogą, EESRK ypatingą svarbą teikia neišvengiamai reikalingai iniciatyvai, kuria siekiama įmonėse labiau paviešinti akcininkų tapatybę. Būsimame šį klausimą reglamentuosiančiame ES teisės akte reikės atsižvelgti į asmens duomenų apsaugos teisės skirtumus.

3.6.10 EESRK taip pat palaiko pasiūlymą įpareigoti institucinius investuotojus skelbti savo balsavimo ir dalyvavimo politiką, ypač skelbti informaciją apie savo planus investuoti į įmones, kurių vertybinių popierių jie įsigyja.

3.6.11 Pagrindiniu akcininkų balsavimo dėl atlyginimų politikos ir atlyginimų ataskaitų klausimu EESRK mano, kad, siekiant Europos lygmeniu suvienodinti reikalavimus, reikėtų laikytis konsultacinio pobūdžio balsavimo principo.

3.7 Dėl bendrovių teisės

3.7.1 EESRK renkasi kitokią nei Komisijos pasiūlytoji paskelbtų iniciatyvų prioritetinę tvarką.

3.7.2 Kitą nei Komisija, EESRK mano, kad svarbiausia ir toliau remti Europos privačiosios bendrovės projektą ir bandyti pasiekti bendrą sutarimą.

3.7.3 EESRK mano, kad taip pat reikėtų teikti pirmenybę būstinės perkėlimo ES palengvinimui, ir ragina toliau įgyvendinti, jo nuomone, būtiną iniciatyvą, kuria siekiama užtikrinti būtinas aktyvaus darbuotojų dalyvavimo sąlygas.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Dėl įmonių valdymo

4.1.1 EESRK pripažįsta, kad įmonės turi pagerinti savo paaiškinimų, kuriuos privalo pateikti, kai nesilaiko įmonių valdymo kodekso nuostatų, kokybę. Kartais tie paaiškinimai virsta tikromis retorikos meno pratybomis, nors, atvirkščiai, turėtų būti išsamūs ir prirėkus juose turi būti nurodytas alternatyvus sprendimas, kuris buvo priimtas.

4.1.2 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija palieka valstybėms ir nacionaliniams kodeksams atsakomybę patikslinti reikalavimus dėl su įmonių valdymo praktika susijusių pareiškimų pagerinimo.

4.1.3 Kaip EESRK jau yra nurodęs ⁽⁷⁾, geros įmonių teikiamų paaiškinimų kokybės visų pirma reikalaujama dėl pačių įmonių interesų, nes nepateikusioms tinkamo paaiškinimo įmonėms bus taikomos rinkos ribojimo priemonės.

4.1.4 Komisija gali išreikšti pageidavimą, kad rinkai perduodamos informacijos apie valdymą kokybė būtų kontroliuojama arba patvirtinama, todėl EESRK nori pabrėžti, jog nesutinka, kad šioje srityje būtų taikomas privalomas požiūris. Be to, EESRK atkreipia dėmesį į techninius sunkumus, galinčius kilti tokiam projektui, kuris (kaip, pavyzdžiui, direktyva dėl teisės aktų nustatyto audito, kuria įsteigiamas audito komitetas) turėtų nustatyti visoms įmonėms taikytinu vienu ES lygmens kriterijus.

4.1.5 Ši priemonė, galinti gerokai padidinti administracinę našta įmonėms, yra susijusi su skaidrios atlyginimų politikos ir išsamios informacijos apie valdybos direktorių atlyginimus reikalavimais, kurie kol kas nustatyti tik įvairiose rekomendacijose ir nacionaliniuose įmonių valdymo kodeksuose ir kurių atžvilgiu savo veiksmų plane Komisija numato priimti ES lygmeniu teisiškai privalomą priemonę. EESRK galėtų sutikti su šia priemone, jeigu ją įgyvendinus labai nepadidėtų teisinė našta įmonėms, kurią reikėtų kruopščiai įvertinti atlikus išankstinį poveikio vertinimą. EESRK taip pat išpėja, kad atskleidus informaciją apie vykdomųjų direktorių kintamosios atlyginimų dalies kriterijus gali kilti pavojus „verslo konfidencialumui“. Kaip ir konkrečiai mokamų sumų klausimu, EESRK pabrėžia, kad

akcininkai turi gauti aiškia ir išsamia informacija apie atlyginimų skaičiavimo ir nustatymo kriterijus.

4.1.6 EESRK nuomone, vienas iš daugiausia sunkumų keliančių klausimų yra akcininkų balsavimo dėl atlyginimų politikos teisės ir atlyginimų ataskaitų idėja. EESRK ragina ypač atsargiai vertinti tokio balsavimo sąlygas. EESRK pažymi, kad Komisija nepateikia konkrečių reikalavimų šiuo klausimu ir nepatikslina, ar tai turėtų būti konsultacinio pobūdžio, ar privalomas balsavimas.

4.1.7 Be to, kad iškiltų teisinių ir techninių įgyvendinimo sunkumų, privalomas balsavimas reikštų valdybos kompetencijos perdavimą akcininkams. EESRK negali palaikyti tokio požiūrio, dėl kurio iš esmės būtų pakeista bendrovių teisė, nors, EESRK nuomone, kiekviena valstybė narė turėtų turėti teisę pasirinkti privalomą ar konsultacinio pobūdžio balsavimą.

4.1.8 EESRK jau anksčiau išreiškė savo nuomonę šiuo klausimu, pasisakydamas už pritariamojo pobūdžio balsavimą, tačiau patikslino, kad akcininkams visuotiniame susirinkime pateiktą tvirtinti sprendimą dėl atlyginimų politikos iš anksto turi apsvarstyti ir patvirtinti visa direktorių valdyba, kaip tai buvo padaryta Vokietijoje ⁽⁸⁾.

4.1.9 Kalbant apie kintamąją vykdomųjų direktorių atlyginimų dalį, EESRK nori priminti, kad visuotiniame susirinkime akcininkai turi pritarti sistemai, taikomoms taisyklėms (iš anksto nustatytiems išmatuojamiems efektyvumo kriterijams) ir pačiai sumai, mokamai taikant šias taisykles ⁽⁹⁾.

4.1.10 EESRK pripažįsta, kad reikia griežčiau reglamentuoti įgaliotųjų konsultantų veiklą. EESRK ypač rekomenduoja jiems nustatyti tokius reikalavimus: atskleisti savo balsavimo politiką (motyvuotai pagrindžiant savo rekomendacijas), išplatinti savo vertinimo ataskaitos projektą bendrovėje prieš perduodant jį investuotojams (tam kad bendrovė turėtų galimybę pateikti jiems savo pastabas), pranešti apie interesų konfliktus, kurie galėtų pakenkti jų veiklai, ypač apie galimus ryšius su bendrove ir akcininkais, ir nurodyti priemones, kurias taikys siekdami išvengti tokių konfliktų.

⁽⁷⁾ OL C 24, 2012 1 28, p. 91.

⁽⁸⁾ OL C 24, 2012 1 28, p. 91.

⁽⁹⁾ Vadovaujantis 2004 m. Komisijos rekomendacija.

4.2 Dėl bendrovių teisės

4.2.1 EESRK mano, kad reikia tęsti Europos privačiosios bendrovės projektą (SPE) ir jį įgyvendinti vadovaujantis Sutarties nuostatomis ir taikoma bendrovių teise. Be nacionalinės teisės aktų suderinimo, EESRK nuomone, reikalinga bendra priemonė, tokia kaip Europos privačioji bendrovė, kuri turėtų reikšmingą finansinio svėro poveikį MVĮ tarpvalstybinei veiklai. EESRK nuomone, neatsižvelgus į reikalavimą, kad darbuotojai aktyviai dalyvautų Europos privačiosios bendrovės veikloje pagal tas pačias taisykles, kurios taikomos Europos bendrovei ir Europos kooperatinei bendrovei, būtų pakenkta projektui, ir jis yra pagrindinė susitarimo, kurį EESRK ragina pasiekti, dėl šio projekto sąlyga.

4.2.2 Be to, Europos taisyklių, skirtų palengvinti būstinių perkėlimą iš vienos valstybės narės į kitą, klausimu EESRK norėtų, kad Komisija, pati pripažįstanti realų poreikį šioje srityje, parodytų daugiau ryžto. EESRK ragina toliau įgyvendinti, jo nuomone, būtiną iniciatyvą, kuria siekiama užtikrinti būtinas darbuotojų dalyvavimo sąlygas. Pagal Direktyvos 2002/14/EB 4 straipsnį ir direktyvą dėl Europos darbo tarybos steigimo darbuotojus reikia informuoti apie siūlomą būstinės perkėlimą ir konsultuotis su jais dėl jo.

4.2.3 Tačiau EESRK labai atsargiai vertintų bet kokią Bendrijos iniciatyvą, kuria būtų siekiama pripažinti sąvoką

„grupės interesas“, nes tas pripažinimas laikui bėgant pažeistų juridinių asmenų, ypač ne Europos juridinių asmenų, nepriklausomumo įmonių grupėje principą. Nepaisant to, jog Komisijos požiūris yra atsargus ir santūrus, EESRK kelia nerimą tai, kad esama požiūrio, jog grupės interesai turi būti svarbesni už patronuojamųjų įmonių interesus. Bet kuriuo atveju, jeigu Komisija vis dėlto turėtų palaikyti šį požiūrį, jai visų pirma reikėtų Europos lygmeniu parengti bendrą teisinę sąvokos „įmonių grupė“ apibrėžtį, o tai yra ypač kebli ir sudėtinga užduotis, nes šios sąvokos samprata valstybėse narėse labai skiriasi.

4.2.4 Atsižvelgdamas į veiksmų plano apimtį, EESRK nemano, kad reikia teikti pirmenybę siekiui kodifikuoti ES bendrovių teisę iki metų pabaigos, nes šiai užduočiai reikia skirti daug laiko.

4.2.5 Be to, EESRK abejoja, ar galima atlikti kodifikavimą remiantis galiojančia teise, juo labiau kad Komisija ragina užpildyti teisinės spragas ir ir taisyti per klaidą sutampančias direktyvas.

4.2.6 Galiausiai EESRK nurodo, kad tai būtų sunki užduotis, nes daugelio direktyvų, kuriose esama įvairių pasirinkimo galimybių, nuostatos jau buvo perkeltos į nacionalinę teisę.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Veiksmų planas „Verslumas 2020“. Verslumo dvasios atkūrimas Europoje“

(COM(2012) 795 final)

(2013/C 271/14)

Pranešėjas **Gonçalo LOBO XAVIER**

Bendrapranešėjis **Ronny LANNOO**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. kovo 18 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato „Veiksmų planas „Verslumas 2020“. Verslumo dvasios atkūrimas Europoje“

COM(2012) 795 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 29 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 61 nariui balsavus už, 8 – prieš ir 13 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europa išgyvena sunkius laikus, todėl visos valstybės narės, gerai viską apsvarsčiusios, turi padėti spręsti ekonomikos ir finansų krizės išryškintas problemas. Viena didžiausių problemų – nedarbas. Kokia bebūtų jo forma ir kokią visuomenės grupę jis beliestų, šiai problemai spręsti reikia, kad valstybės narės imtųsi bendrų ir suderintų veiksmų, turėdamos bendrą strategiją, kuri turėtų būti taikoma atsižvelgiant į kiekvienos šalies ypatybes ir galimybes.

1.2 Šios padėties fone Europos Komisija siūlo veiksmų planą „Verslumas 2020“, kuriuo siekiama skatinti verslumui ir inovacijoms palankią kultūrą, padėsiančią atsigausti valstybių narių ekonomikai, įpūsti Europai „tikros verslumo dvasios“, pastūmėsiančios plačiąją visuomenę įgyvendinti visiems aktualius tikslus.

1.3 Šioje nuomonėje analizuojama parengto veiksmų plano „Verslumas 2020“ pridėtinė vertė. Šis veiksmų planas yra realistiškas išipareigojimas atgaivinti verslo ir verslumo dvasių ir yra tikrai europinė priemonė, galinti padėti įveikti krizę, nukreipta į investicijas į konkrečius veiksmus ir struktūrines trumpalaikes, vidutinės trukmės ir ilgalaikes priemones, pakankamai veiksminga, kad būtų galima pakeisti dabartinę padėtį ir tai daryti stiprinant ir propaguojant verslią mąstyseną, kuri visuomenėje paskatins inovacijas ir ekonomikos augimą. Tokia verslumo politika turi skatinti steigti visų tipų įmones. Be to, palankias sąlygas pradėti veiklą reikėtų sudaryti ir individualia veikla užsi-

imantiems asmenims, amatininkams, laisvosioms profesijoms, šeimos įmonėms, kooperatyvams ir socialinėms įmonėms.

1.4 EESRK nuomone, verslumas nėra vaistas nuo visų ligų – jis tik padeda pakeisti mąstyseną, kad būtų galima sukurti inovacijoms palankią aplinką, siekti žinių ir ieškoti verslo galimybių, kad galiausiai būtų pasiektas ilgalaikio ekonomikos augimo tikslas ir socialinė gerovė visų tipų įmonėse.

1.5 EESRK baiminasi, kad Tarybos patvirtinta daugiametė finansinė programa nepakenktų veiksmų plano „Verslumas 2020“ įgyvendinimui ir dėl finansavimo trūkumo jis neliktų gerų ketinimų lygmenyje.

1.6 EESRK prašo Europos Parlamentą pagalvoti apie tai, kad norint iš esmės ir nuosekliai įgyvendinti planą reikia tam skirti reikiamų lėšų, ir primena, kad šiuo atveju nemenkas vaidmuo gali tekti struktūriniam fondams.

1.7 EESRK primena, kad įvairiems vietos subjektams reikia sudaryti sąlygas skleisti ir populiarinti geriausias su verslumu susijusias praktikas pavyzdžius, nepriklausomai nuo jų šaltinio (viešasis ar privatus sektorius) ar veiklos srities.

1.8 EESRK rekomenduoja Komisijai ir valstybėms narėms veiksmų planą „Europa 2020“ įgyvendinti glaudžiai bendradarbiaujant su įvairiomis mažųjų ir vidutinių įmonių atstovaujamosiomis organizacijomis, turint omenyje jų mastą ir svarbą Europoje.

1.9 EESRK sutinka, kad verslumo skatinimo priemonės reikia derinti su švietimo politika, įtraukti į šį darbą pedagogus ir pradėti verslumo idėją vaikams skiepyti nuo pirmųjų mokyklos klasių. EESRK taip pat ragina siūlomus veiksmus koordinuoti tiek nacionaliniu, tiek ir Europos lygmeniu siekiant užtikrinti darnų jų įgyvendinimą.

1.10 EESRK mano, kad, remiantis kitų panašių kampanijų pavyzdžiu, Komisija kuriuos nors iš ateinančių dvejų metų turėtų paskelbti „Europos verslumo metais“ ir skatinti aktualias bendras iniciatyvas, kurios Europoje išpopuliarintų verslumo idėją. Tai jokių būdu nereikia, kad siūloma nerengti pasiūlyme minimos ES verslumo dienos.

1.11 EESRK ragina Komisiją numatyti ketvirtą veiksmų sritį, kurioje pasitelkiant tarpininkų organizacijas būtų stiprinami konsultuojamojo ugdymo, mentorystės ir pagalbos įmonėms, visų pirma pačioms mažiausiosioms, veiksmai.

1.12 Komitetas ragina Komisiją, Europos Parlamentą ir Tarybą, remiantis daugelio valstybių narių patirtimi, parengti ir įdiegti sistemą, skirtą remti į pensiją išėjusius asmenis, norinčius į pensiją pradėti savarankišką veiklą, ir supaprastinti tokią veiklą reguliuojančią sistemą.

2. Komisijos pasiūlymas

2.1 EESRK mano, kad pasirinktosios trys neatidėliotinų veiksmų sritys, turinčios prisidėti prie ilgalaikio verslumo ir verslininkystės ugdymo Europoje, yra tinkamos, tačiau jas reikėtų papildyti konkrečiomis, vietos lygmeniu taikomomis priemonėmis, turinčiomis „europinę“ perspektyvą ir orientuotomis į pasaulines rinkas. Nors jos iš esmės yra tinkamos, EESRK ragina Komisiją užtikrinti veiksmų, kurių bus imamasi, finansinį įgyvendinamumą.

Neatidėliotinų veiksmų sritys labai aiškiai apibrėžtos:

- a) verslumo ugdymas ir mokymas, siekiant remti ekonomikos augimą ir verslo kūrimą;
- b) geresnių pagrindinių sąlygų sudarymas verslininkams, šalinant esamas struktūrines kliūtis ir paremiant juos itin svarbiais verslo gyvavimo ciklo etapais, nepamirštant ir finansavimo svarbos šiame procese;

- c) dinamiškos verslumo kultūros Europoje formavimas ir naujos kartos verslininkų ugdymas.

Kitaip tariant, siekiama imtis veiksmų žmonėms parengti ir mokyti, sudaryti verslumui palankias sąlygas ir, remiantis tuo tarpu sudarytomis sąlygomis, populiarinti šią idėją.

EESRK dar kartą patvirtina, kad idėja yra gerai apibrėžta, tačiau reikia, kad valstybės narės prisiimtų bendrą atsakomybę, ir aiškiai žinoti, ar šis planas yra tvarus finansiniu požiūriu.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Verslumo sąvoka kaip tokia jau yra apibrėžta. Pripažįstama, kad verslumas yra išsivysčiusios visuomenės požymis ir turi būti laikomas teigiamu vyraujančios kultūros ypatumu ⁽¹⁾.

3.2 Europos visuomenės požiūrį į verslumą reikėtų keisti pristatant jai gerosios praktikos ir sėkmės pavyzdžius ir pagrindines verslumo kultūros idėjas ir nepamirštant, kad investuoti reikia taip, kad iš didžiulio Europos žmogiškojo kapitalo būtų gauta kuo daugiau naudos. Numatant daugiametės finansinės programos išteklius reikia atsižvelgti į šį poreikį valstybių narių mažosioms ir vidutinėms įmonėms atstovaujančioms organizacijoms teikti ir skleisti turimus gerosios praktikos pavyzdžius.

3.3 Norint pakeisti požiūrį pageidaujama linkme, reikia turėti omenyje keletą dokumente nepaminėtų svarbių dalykų. Tai, pavyzdžiui, būtų intelektinė nuosavybė ir autorių teisės. Todėl EESRK primygtinai rekomenduoja Komisijai, planuojant būsimus programinius veiksmus, atsižvelgti į šiuos esminius klausimus, kad būtų galima įgyvendinti bendrus šio dokumento tikslus ⁽²⁾. EESRK ragina Europos Komisiją ir valstybes nars šiuo klausimu laikytis tvirtos pozicijos už pasaulinę prekybą atsakingose organizacijose.

3.4 Nepaisant gerų ketinimų, dokumente gana miglotai užsiemenama apie priemonių, kurias valstybės narės turėtų skatinti, įgyvendinimo ir priežiūros sąlygas. EESRK nuomone, reikia atsižvelgti į tai, kad daugelis šių priemonių bus veiksmingos tik tuo atveju, jeigu valstybės narės aktyviai išitrauks į kultūrinių pokyčių procesą, o tai šiandieninėmis ekonominėmis sąlygomis sunkiai įsivaizduojama be finansavimo iš Europos programų. EESRK pabrėžia, kad veiksmų planas „Verslumas 2020“ bus veiksmingesnis, jeigu bus įtraukiami įvairūs MVĮ atstovai, tuo užtikrinant, kad sprendžiant atitinkamus klausimus dalyvaus suinteresuotieji subjektai ir vyks pageidaujami elgesio pokyčiai.

⁽¹⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 45.

⁽²⁾ OL C 68, 2012 3 6, p. 28. Intelektinės nuosavybės teisės ir toliau turi atlikti savo tradicinį vaidmenį – būti inovacijų ir augimo varomoji jėga.

3.5 EESRK kelia nerimą tai, kad veiksmų planui vykdyti nėra numatytas specialus biudžetas, ir abejoja, ar galima jį įgyvendinti neturint pateiktiems pasiūlymams reikalingo biudžeto. Komitetas taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad šiuo atveju labai svarbų vaidmenį gali atlikti struktūriniai fondai, todėl ragina Komisiją ir valstybes nares būsime Bendrijos strateginiame plane juos tikslingai panaudoti verslumui skatinti. Naudojantis struktūriniais fondais turi būti užtikrinta veiksmų stebėseną ir vertinimas.

3.6 EESRK mano, kad, remiantis kitų panašių kampanijų pavyzdžiu, Komisija kuriuos nors iš ateinančių dvejų metų turėtų paskelbti „Europos verslumo metais“ ir remti aktualias bendras iniciatyvas, kuriomis Europoje populiarinama verslumo idėja.

3.7 EESRK palankiai vertina Komisijos pastangas, kuriomis skatinama sumažinti su įmonių kūrimu ir plėtimu susijusias biurokratinės procedūras, ir ragina valstybes nares patvirtinti bendras priemones, kurios padėtų apsaugoti Europos rinką nuo nesąžiningos kitų šalių ar pasaulio regionų konkurencijos.

3.8 EESRK pabrėžia, kad valstybės narės, atsižvelgdamos į savo verslumo skatinimo programas, savo socialinės apsaugos sistemose turėtų numatyti konkrečias priemones, kurios verslininkams užtikrintų tokią pat apsaugą kaip bet kokiems kitiems darbuotojams, – taip būtų geriau apsaugoti tie, kurių iniciatyvų sėkmė daugeliu atveju priklauso nuo „rizikos“.

3.9 EESRK ragina sudaryti virtualią „verslumo ambasadorių“ komandą, kuri, remdamasi tikros sėkmės istorijomis, gerintų verslininkų ir įmonių vadovų įvaizdį ir atitinkamai į gera pakeistų visuomenės požiūrį į šiuos žmones. Ši komanda galėtų skleisti verslumo vertybes ir populiarinti bendras iniciatyvas. Komisija jau yra žengusi pirmą žingsnį šia kryptimi – kasmet MVĮ europinės savaitės metu ji išleidžia brošiūrą „Sėkmės paslaptis“ (angl. „Secret of Success“), kurioje pasakojama apie valstybių narių verslininkus–ambasadorius. Paminėtina ir pagal Skaitmeninę darbotvarkę vykdoma iniciatyva „Startup Europe“.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Verslumo skatinimas ir ugdymas

4.1.1 EESRK pripažįsta ir patvirtina, kad norint pasiekti siūlomų tikslų ir ypač kultūrinių pokyčių visuomenėje, labai svarbu investuoti į verslumo skatinimą ir ugdymą. EESRK mano, kad verslumas turi būti skatinamas nuo pat pirmųjų mokyklos metų.

Vis dėlto EESRK pažymi, kad verslumas aktualus daugeliui visuomenės veiklos sričių ir įvairiais piliečių gyvenimo etapais.

Taigi reikėtų populiarinti būtent tokį platų verslumo suvokimą. Pavyzdžiui, pilietinė visuomenė dažniausiai yra palanki terpė socialiniam verslumui (be kurio neįsivaizduojamas verslumas plačiąja šio žodžio prasme) plėtoti. Todėl EESRK rekomenduoja pripažinti ir remti tokią plačią verslumo koncepciją.

4.1.2 Visos valstybės narės turi sukaupios nemažai gerosios praktikos pavyzdžių, kuriuos būtų galima ir reikėtų platinti ir taikyti atsižvelgiant į kiekvienos šalies ypatumus ir poreikius. Teisingai skleidžiant ir populiarinant šias iniciatyvas būtų galima sukurti aplinką, kurioje būtų suvokiama verslumo ir verslo kultūros svarba. Daugiametėje finansinėje programoje reikia numatyti pakankamai lėšų, kad valdžios institucijos ir MVĮ atstovai galėtų platinti ir populiarinti gerosios praktikos pavyzdžius.

4.1.3 EESRK iš esmės pritaria minčiai, kad reikia sudaryti geresnes sąlygas gerosios praktikos pavyzdžiams šiose srityse populiarinti, tačiau atkreipia dėmesį į tai, kad visada reikia atsižvelgti į kiekvienos valstybės narės ypatumus ir kad priemonės turėtų būti pritaikytos jų situacijai.

4.1.4 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad norint valstybėse narėse išpopuliarinti veiksmų planą ir apie jį informuoti būtų galima pasinaudoti Europos įmonių tinklo siūlomomis galimybėmis. Norint atlikti šį darbą, reikia, kad minėtasis tinklas bendradarbiautų su kitomis verslumo skatinimu besirūpinančiomis organizacijomis, ypač tomis, kurios yra susijusios su MVĮ, nepamirštant, kad šis tinklas ne visose šalyse yra vienodai aktyvus.

4.2 Verslumo kultūros propagavimas

4.2.1 EESRK palankiai vertina politines priemones, kuriomis siekiama visuomenėje įskiepyti verslumą remiantis tikrais sėkmės pavyzdžiais ir atvejais. Visuomenė linkusi gerai pavyzdžiais sekti, tad tai yra veiksmingas būdas įvairioms tikslinėms grupėms padėti susidaryti teigiamą nuomonę apie verslumą ir įgyti daugiau pasitikėjimo.

4.2.2 Tačiau, kaip jau minėta, verslumo kultūrą būtina kuo anksčiau pradėti skiepyti jaunimui. Tikslinėse grupėse, kuriose skatinamas verslumas ir inovacijos veikia priežastingumo ryšys (kiekvienas veiksmas turi savo pasekmes). Jaunimas yra motyvuotas ir pozityviai reaguoja į tai, kad skatinama kultūra ir aplinka, leidžianti „kažką kurti savo iniciatyva“ ir savo atsakomybe, ir didžiuojasi savo pačių pasiekimais. Kuo anksčiau

jaunimas pasiners į projektus, kuriuos vykdydamas galės realiai išmokti būti verslininkais ir tapti geros verslumo kultūros ir bendradarbiavimo su bendras vertybes ir tikslus puoselėjančiais žmonėmis praktikos pavyzdžiu, tuo geresni rezultatai laukia ateityje. Būtent todėl, norint pakeisti požiūrį, labai svarbus vaidmuo tenka pedagogams ir būtent todėl EESRK remia iniciatyvas, kuriomis pedagogams padedama skleisti ir propaguoti šią idėją. Geras verslumą skatinančios programos pavyzdys yra „F1 in Schools“⁽³⁾. EESRK taip pat primena ataskaitos „Verslumas švietimo sistemoje“ (angl. *Entrepreneurship Education at School in Europe*), kurioje apžvelgiamos Europoje taikomos verslumo ugdymo strategijos, išvadas⁽⁴⁾.

4.2.3 EESRK pabrėžia, kad nėra vienos verslumo kultūros – kultūra skiriasi atsižvelgiant įmonės dydį, pobūdį ir veiklos sektorių. Todėl verslumo skatinimo veiksmai turi apimti visus įmonių tipus vengiant teikti pirmenybę vienam modeliui. Šie veiksmai turi būti skirti ir įmonių partneriams, t. y. bankams, valdžios institucijoms ir žiniasklaidai, siekiant, kad teikdami informaciją ir priimdami politinius sprendimus jie atsižvelgtų į šiuos kultūrinius skirtumus.

4.2.4 EESRK pabrėžia būtinybę saugoti ir išlaikyti įmonių rūšių įvairovę siekiant baigti kurti bendrąją rinką ir Europos socialinį modelį ir visapusiškai pasinaudoti jų teikiamomis galimybėmis ir rekomenduoja Europos Sąjungos institucijoms ir valstybėms narėms dirbti šia kryptimi. Visos įmonių rūšys yra susijusios su Europos istorija, o kiekviena atskirai – su mūsų atmintimi ir mūsų verslumo kultūros įvairove⁽⁵⁾. Siekiant visapusiškai ugdyti ir skatinti tikrą Europos verslumo dvasią, veiksmų plane turi būti apibrėžta ir įvertina įmonių rūšių įvairovė ir pliuralizmas.

4.3 Verslui tinkamos aplinkos kūrimas

4.3.1 Atrodytų akivaizdu, kad įvairūs visuomenės segmentai turėtų suprasti, kad įmonės sukūrimas yra visos bendruomenės pastangų vaisius, – bendruomenės, pripažįstančios ir vertinančios pridėtinę vertę, kurią sukuria įmonės vadovai ir verslininkai, ir linkusios šia pridėtine verte pasinaudoti. Šiandieninėmis ekonominėmis sąlygomis dar svarbiau, kad visi jų vaidmenį vertintų konstruktyviai.

4.3.2 Reikia ne tik atitinkamomis priemonėmis kurti verslumo kultūrą, bet ir stengtis užtikrinti tikrą ilgalaikį stabilumą (visų pirma teisėkūros srityje) tiems, kurie nori investuoti į idėją, koncepciją ar ekonominę veiklą ir imasi rizikos jas plėtoti.

4.3.3 EESRK primena, kad, be abejonės, labai svarbu skatinti steigti naujas įmones arba sudaryti palankesnes sąlygas įmonių, kurioms gresia uždarymas arba bankrotas, perdavimui. Tačiau lygiai taip pat svarbu remti veikiančias įmones. Per visą įmonės gyvavimo laikotarpį – nuo įsteigimo iki uždarymo – būtina taikyti specialią politiką, geresnį reglamentavimą, kuriuo siekiama kurti ilgalaikes darbo vietas ir skatinti tvarią ūkinę veiklą, inovacijas ir užtikrinti konkurencingumą vidaus rinkoje ir globalizuotos ekonomikos sąlygomis.

4.3.4 Valstybės narės turi pagaliau kuo geriau suderinti sąlygas ir taip sukurti optimalią aplinką verslui, verslumui ir socialinei veiklai vystyti, atsižvelgiant į tai, kad verslo struktūros tipų yra labai įvairių. Reikia dar kartą pakartoti, kad sėkmės istorijos, pavyzdžiui, įvairios kolektyvinės įmonių kapitalo nuosavybės formos arba kooperatyvų kūrimas, gali tapti permainingu, kurias valstybės narės turi skatinti, katalizatoriumi⁽⁶⁾.

4.3.5 EESRK pasisako už tai, kad valstybėse narėse reikėtų pateikti aiškesnę informaciją apie įmonių steigimo sąlygas ir ją suvienodinti, nes vienodos veiklos sąlygos skatina verslumą. Taip pat reikėtų sudaryti galimybę naudotis paramos paslaugomis atsižvelgiant į skirtingas įmonių rūšis.

4.3.6 EESRK pripažįsta, kad finansavimo klausimas turi būti sprendžiamas Europos lygmeniu ir visos valstybės narės turi jį nagrinėti labai atsargiai. Finansiniai išteklių šiuo metu yra riboti ir nuo šios situacijos labiausiai nukentčia savo projektą norintys pradėti smulkieji verslininkai. Todėl būtina stiprinti finansavimo mechanizmus (pavyzdžiui, abipusių garantijų ar lengvatinių kredito linijų), kuriais remiamos tokio tipo iniciatyvos, – šios priemonės labai reikalingos smulkiems verslininkams, kurie negauna finansavimo vadinamosiose tradicinėse rinkose⁽⁷⁾.

4.3.7 Taigi EESRK pritaria tam, kad būtų stiprinamos paramos novatoriškiems ir itin rizikingiems projektams, kur rizika tiesiogiai proporcinga inovacijų mastui, priemonės. Šiuo atveju Komitetas taip pat palankiai vertina sprendimą numatyti didesnę finansinę paramą naujų technologijų bandymams atlikti, joms demonstruoti ir diegti, turint omenyje šių technologijų didinamąjį poveikį visuomenei.

4.3.8 Šiuo įmonėms ypač sudėtingu laikotarpiu EESRK pritaria priemonėms, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos įmonių perdavimui, ir tokius veiksmus vertina kaip galimybę atgaivinti kai kuriuos ekonomikos sektorius ir suaktyvinti darbo rinką.

⁽³⁾ <http://www.f1inschools.com>

⁽⁴⁾ http://eacea.ec.europa.eu/education/Eurydice/documents/thematic_reports/135EN.pdf

⁽⁵⁾ OL C 318, 2009 12 23, p. 22.

⁽⁶⁾ OL C 191, 2012 6 29, p. 24.

⁽⁷⁾ OL C 181, 2012 6 21, p. 125 ir OL C 351, 2012 11 15, p. 45.

4.3.9 Šiuo atveju svarbi ir vidaus rinkos atžvilgiu taikomų teisės aktų kokybė. Valstybėms narėms šioje srityje teks nemažai padirbėti, bet kelio atgal nebėra.

4.4 Nesėkmė dar ne pasaulio pabaiga ir nereikėtų jos stigmatizuoti – ji gali ir būti laikoma vienu iš augimo etapų ir iš jos reikia mokytis.

4.4.1 Daug kalbama apie amerikiečių ir anglosaksų kultūroje įsigalėjusį po nesėkmės laukiančio „antro šanso“ principą. EESRK sutinka, kad plačioji visuomenė turi pasistengti kitaip pažvelgti į po pirmos nesėkmės atsitiesti bandančius verslininkus. Todėl Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad reikia sukurti mechanizmus, kurie leistų versliams, kažką naujoviško sukurti norintiems žmonėms ryžtingai siekti savo tikslų. Pirmojo bandymo nesėkmė dar ne pasaulio pabaiga ir į ją ypač finansų sistemoje galima ir reikia žiūrėti kaip į galimybę įgyti ir patobulinti įgūdžius būsimiems verslo projektams. Vis dėlto, EESRK mano, kad pernelyg propaguojant vienokius ar kitokius principus galima sulaukti visiškai priešingų rezultatų, ir ragina visada vadovautis sveiku protu ir siekti pusiausvyros.

4.5 Paramos MVĮ ir kitiems atstovams stiprinimas

4.5.1 EESRK sutinka, kad reikia supaprastinti įmonėms taikomas taisykles ir padaryti jas aiškesnes tiems, kurie nori jas steigti ir plėsti. EESRK palankiai vertina Komisijos ir valstybių narių pastangas sumažinti su įmonių steigimu ir modernizavimu susijusių biurokratinių procedūrų skaičių. Įmonės steigimo procesas (nesvarbu, ar tai būtų pramonės, paslaugų ar technologijų sektorius) turi būti paprastas ir greitas, tačiau gerai apgalvotas, kad įmonėms ir reguliavimo institucijoms nebūtų keliami perdėti reikalavimai ir nekiltų nesupratimų.

4.5.2 EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui sudaryti darbo grupę, kuri analizuotų konkrečius laisvųjų profesijų poreikius, susijusius su tokiais klausimais kaip administracinių procedūrų supaprastinimas, internacionalizavimas ir galimybė gauti finansavimą. EESRK taip pat primena, kad reikia atsižvelgti į subsidiarumo principą ir ypatingą laisvųjų profesijų vaidmenį daugelyje valstybių narių, ir pasisako už tai, kad būtų parengta į ES mažųjų įmonių chartiją panaši Europos laisvųjų profesijų chartija.

4.5.3 EESRK palankiai vertina įmonių konsultavimo ir pagalbos įmonėms mechanizmus, tačiau atkreipia dėmesį į tai, kad reikia burti įvairių sričių specialistų, gerai išmanančių rinką

ir jos ypatybes, komandas, todėl pataria pasinaudoti galinčių ir norinčių padėti veiklą baigusiu ir patyrusių verslininkų patirtimi ir perduoti ją verslininkams naujokams, – kitaip tariant, puoselėti veiksmingą skirtingų kartų dialogą. EESRK mano, kad tokia veikla jokių būdu neturi būti vykdoma vien savanoriškais pagrindais, o turi būti visai skatinama, kad ir mentorai, ir verslininkai galėtų pasinaudoti sukurtos pridėtinės vertės vaisiais. Tai taip pat geras būdas įtraukti žmones, kurie jau aktyviai nedalyvauja darbo rinkoje, bet dar gali būti naudingi visuomenei.

4.5.4 Reikėtų skatinti MVĮ bendradarbiavimo tinklus, nes sukurdami masto ekonomiką (išlaidų pasidalijimas rinkodaros, pirkimų ar kitų bendrų paslaugų srityse, papildomas prekes gaminančių ar papildomas paslaugas teikiančių įmonių bendradarbiavimas, galimybė diegti inovacijas ir internacionalizuoti veiklą) jie labai padidina MVĮ išgyvenimo perspektyvas.

4.5.5 EESRK pabrėžia, kad svarbu ne tik dėti pastangas supaprastinti administravimą ir remti verslininkus, bet atsižvelgti į svarbų verslo organizacijų atliekamą konsultuojamojo ugdymo (angl. coaching) ir mentorystės (angl. mentoring) vaidmenį. Be šios veiklos MVĮ, visų pirma labai mažos įmonės, pačios neturi galimybių gauti ES finansavimą, pasinaudoti ES fondais, diegti inovacijas, didinti savo konkurencingumą ir taikyti prioritетines strategijas „Europa 2020“ priemones, nors tai tiesiogiai su jomis susiję. EESRK apgailestauja, kad veiksmų plane nenumatyta stiprinti verslo organizacijų vykdomo konsultuojamojo ugdymo ir mentorystės. Komitetas prašo numatyti ketvirtą veiksmų sritį, t. y. stiprinti pirmiau minėtus veiksmus pasitelkiant tarpininkų organizacijas. Šie veiksmai visų pirma turėtų būti skirti pačioms mažiausioms įmonėms.

4.6 Parama tam tikroms grupėms

4.6.1 EESRK palankiai vertina pastangas kuo labiau įtraukti tas socialines grupes, kurios vis daugiau prisideda prie bendrų pastangų įgyvendinti šiuos tikslus.

4.6.2 EESRK palankiai vertina priemones, kuriomis veiksmų plane minimos grupės (bedarbiai, moterys, vyresnio amžiaus žmonės, jaunimas, žmonės su negalia ir imigrantai) skatinamos domėtis verslumo, įmonių steigimo ir jų reikšmės visuomenei klausimais. Jeigu šios grupės populiarintų ir skleistų turimus gerosios praktikos pavyzdžius, būtų galima mąstyti kompleksčiau ir įgyvendinti atitinkamas priemones. EESRK sutinka, kad minėtos grupės gali turėti įtakos visuomenei šiais klausimais, ir remia priemones, kuriomis šiose grupėse puoselėjamos verslumo ir inovacijų vertybės ir jos skatinamos dalyvauti šiame Europos projekte.

4.6.3 EESRK ypač atkreipia institucijų dėmesį į vis stiprėjančią tendenciją, kai pensinio amžiaus žmonės pradeda naują savarankišką veiklą arba ją atnaujina. Tokią tendenciją visų pirma lemia ilgesnė gyvenimo trukmė, pažanga sveikatos apsaugos srityje ir būtinybė papildyti dėl krizės sumažėjusias pensines pajamas. Komitetas ragina Komisiją, Europos Parlamentą ir Tarybą, remiantis daugelio valstybių narių patirtimi, parengti ir įdiegti sistemą, skirtą remti į pensiją išėjusius asmenis, norinčius pradėti savarankišką veiklą, ir supaprastinti jų veiklą reguliuojančią sistemą.

2013 m. gegužės 23 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl vartojimo gaminių saugos, kuriuo panaikinama Tarybos direktyva 87/357/EEB ir Direktyva 2001/95/EB

(COM(2013) 78 final – 2013/0049 (COD))

(2013/C 271/15)

Pagrindinis pranešėjas **Bernardo HERNÁNDEZ BATALER**

Taryba, 2013 m. vasario 25 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. kovo 12 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl vartojimo gaminių saugos, kuriuo panaikinama Tarybos direktyva 87/357/EEB ir Direktyva 2001/95/EB

COM(2013) 78 final – 2013/0049 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. vasario 12 d. priėmė savo nuomonę.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Bernardo HERNÁNDEZ BATALER ir priėmė šią nuomonę 120 narių balsavus už, 1 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria Komisijos požiūriui, kad reikia sukurti teisinį pagrindą, kuris užtikrintų aukštą vartotojų apsaugos lygį ir pagal kurį būtų reikalaujama, kad vartojimo gaminiai būtų saugūs.

1.2 Komitetas mano, kad reglamentas yra tinkamas teisinis pagrindas šiam esamų teisinių dokumentų konsolidavimui juos priderinant prie naujos prekybos gaminiiais teisinės sistemos. Reglamentas padės užtikrinti vienodą saugos lygį visose ES šalyse nustatant bendrus kriterijus.

1.3 Kadangi reglamentas yra vienintelė priemonė, leidžianti nustatyti tokias pat priemones skiriant tokią pat paramą tokio paties dydžio rizikai visose ES šalyse, svarbu, kad šiame pasiūlyme vartojami terminai būtų vienodai aiškinami visose Sąjungos šalyse.

1.4 EESRK mano, kad Komisija, atsižvelgdama į standartizavimo svarbą siekiant užtikrinti produktų saugą, turėtų labiau remti vartotojų dalyvavimą Europos standartizacijos komiteto ir kitų panašių organizacijų veikloje.

1.5 Dėl visiško vidaus rinkos sukūrimo EESRK išreiškia nuomonę, kad pasiūlymas yra vartotojams labai svarbi apsaugos priemonė, kadangi ji sumažina susižalojimų ir žūčių pavojų ir leidžia atkurti pasitikėjimą. Be to, Komitetas išvelgia būtinybę užtikrinti komercinių sandorių skaidrumą ir sąžiningumą, kad tie, kurie nori gaminti ir parduoti nesaugius gaminius, negalėtų

įgyti nesąžiningo pranašumo konkurentų, kurie prisiima su gaminių saugumo užtikrinimu susijusias sąnaudas, atžvilgiu.

2. Įžanga

2.1 Vartotojų saugos užtikrinimas reiškia, kad jiems teikiamos prekės ir paslaugos turi būti tokios, kurios naudojamos įprastomis ir numatomomis sąlygomis nekelia pavojaus vartotojų saugai, o jei tokį pavojų kelia, tai gali būti pašalintos iš rinkos taikant greitas ir paprastas procedūras. Tai yra vienas pagrindinių Europos vartotojų apsaugos politikos principų nuo 1975 m., kai buvo patvirtinta preliminarinė programa⁽¹⁾. Po 1986 m. birželio 23 d. priimtos Tarybos rezoliucijos⁽²⁾ dėl vartotojų interesų gynimo ir skatinimo techninio suderinimo ir standartizavimo srityje pradėtas taikyti *naujas požiūris*⁽³⁾.

2.2 1992 m. priimta pirmoji direktyva dėl bendros gaminių saugos⁽⁴⁾ buvo pakeista 2001 m. gruodžio 3 d. Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/95/EB⁽⁵⁾, kuri įsigaliojo 2002 m. sausio 15 d. Į valstybių narių nacionalinę teisę ji turėjo būti perkelta iki 2004 m. sausio 15 d. Tuo metu EESRK palankiai įvertino⁽⁶⁾ Komisijos siūlomą požiūrį, tačiau išreiškė abejonių dėl tam tikrų aspektų.

⁽¹⁾ 1975 m. balandžio 14 d. Tarybos rezoliucija dėl Europos ekonominės bendrijos vartotojų apsaugos ir informavimo politikos preliminarinės programos (OL C 92, 1975 4 25, p. 1).

⁽²⁾ OL C 167, 1986 7 5, p. 1.

⁽³⁾ Remiantis 1985 m. gegužės 7 d. Tarybos rezoliucija (OL C 136, 1985 6 4, p. 1).

⁽⁴⁾ OL L 228, 1992 8 11, p. 24.

⁽⁵⁾ OL L 11, 2002 1 15, p. 4.

⁽⁶⁾ OL C 367, 2000 12 20, p. 34.

2.3 Sukurta nemaistiniams produktams skirta skubaus keitimosi informacija sistema (angl. RAPEX) padėjo Komisijai ir valstybių narių valdžios institucijoms keistis informacija apie šių valdžios institucijų ir ekonominės veiklos vykdytojų nustatytas priemones, susijusias su gaminiais, keliančiais didelį pavojų vartotojų sveikatai ir saugai, siekiant reaguoti skubos atvejais. 2004 m. Komisija patvirtino (?) konkrečias politines gaires, kad užtikrintų tinkamą RAPEX veikimą.

2.4 Nors 27 valstybės narės tinkamai perkėlė direktyvą į savo nacionalinę teisę, jos įgyvendinimo nuostatos ne visur vienodos. Kai kurie perkėlimo teisės aktai skiriasi, pavyzdžiui:

- saugos vertinimo aspektai, numatyti direktyvos 3 straipsnyje;
- dėl atsekamumo – kai kurios valstybės reikalauja ant produkto arba jo pakuotės nurodyti gamintoją (arba importuotoją) ir su juo susijusią informaciją, tuo tarpu kitose valstybėse tai nėra privaloma;
- be to, kai kuriose valstybėse narėse reikalaujama, kad gamintojai praneštų apie žinomą pavojų, bet neprivaloma pranešti, jei gamintojas turėtų žinoti apie pavojų remdamasis turima informacija.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Šis pasiūlymas dėl reglamento priklauso *gaminių saugos ir rinkos priežiūros priemonių rinkiniui*, kuris apima ir pasiūlymą dėl bendro rinkos priežiūros reglamento bei daugiametį rinkos priežiūros veiksmų 2013–2015 m. planą.

3.2 Pasiūlymu dėl reglamento siekiama papildyti pastaraisiais metais patvirtintą vartojimo gaminių ir jų prekybos saugos teisinę sistemą, kuri taikoma pagamintiems ne maisto produktams, išskyrus kai kuriuos gaminius, pavyzdžiui, antikvarinius daiktus. Jame reikalaujama, kad vartojimo gaminiai būtų saugūs ir nustatomos konkrečios prievolės ekonominės veiklos vykdytojams. Pasiūlyme dėl reglamento taip pat išdėstytos nuostatos dėl standartų, kuriais grindžiamas bendrasis saugos reikalavimas, rengimo. Komisijos naudojamas teisinis pagrindas yra SESV 114 straipsnis, kuris taikomas vidaus rinkos kūrimo ir jos veikimo užtikrinimo priemonėms ir yra pagrindas Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimui.

3.3 Komisija pakeičia teisėkūros priemonę ir vietoj direktyvos pateikia pasiūlymą dėl reglamento siekdama užtikrinti vienodą saugos lygį visose ES valstybėse narėse ir suderinti

šios srities teisės aktus. Šiuo tikslu ji apibrėžia bendrus kriterijus, neprieštaraujančius konkrečius sektorius reglamentuojantiems teisės aktams. Pasiūlyme dėl reglamento nustatomos aiškios ir išsamios taisyklės, kurios visoje Sąjungoje bus taikomos vienodai ir vienu metu.

3.4 Komisija siekia išlaikyti aukšto lygio vartotojų saugą ir sveikatos apsaugą racionalizuodama ir supaprastindama saugos sistemą ir jos sąveiką su kitais Sąjungos teisėkūros procedūra priimamais aktais.

3.5 Pasiūlymu panaikinamos Direktyvos 87/357/EB ir 2011/95/EB, kurių turinys padalytas į du šiuo metu rengiamus pasiūlymus dėl reglamento. Taigi šiuo metu Bendros gaminių saugos direktyvoje esančios rinkos priežiūros ir RAPEX nuostatos perkeltos į pasiūlymą dėl naujo bendro rinkos priežiūros reglamento, kurį sudarys į vieną teisės aktą perkeltos visos rinkos priežiūros taisyklės ir kurioje RAPEX taps vienintele perspėjimo apie riziką keliančius gaminius sistema.

3.6 Kita vertus, nagrinėjamame pasiūlyme nustatytos pagrindinės susijusių ekonominės veiklos vykdytojų (gamintojų, importuotojų, platintojų), veikiančių vartojimo gaminių tiekimo grandinėje, prievolės, kai pagal konkrečius sektorius reglamentuojančius Sąjungos derinamuosius teisės aktus jiems netaikomi atitinkami reikalavimai. Taigi jis taikomas tik tais atvejais, kurie nėra reglamentuoti arba yra tik iš dalies reglamentuoti sektorių teisės aktais.

3.7 Jis grindžiamas bendru principu, kad visi ne maisto produktai, skirti parduoti ar pateikti Sąjungos rinkai, būti saugūs. Konkretesnės ekonominės veiklos vykdytojų prievolės nustatomos tik tiems iš jų, kuriems netaikomos atitinkamos derinamuosiuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose konkretų gaminių sektorių, nustatytos prievolės.

3.8 Pasiūlymas buvo supaprastintas nustačius aiškų ryšį su konkrečius sektorius reglamentuojančiais teisės aktais ir supaprastinus standartus. Vartojimo gaminiai, atitinkantys konkrečius sektorius reglamentuojančius Sąjungos derinamuosius teisės aktus, kuriais siekiama užtikrinti asmenų saugą ir sveikatą, bus laikomi saugiais ir pagal siūlomą reglamentą.

3.9 Be to, apibrėžtys buvo atnaujintos ir suderintos su nauja prekybos gaminiais teisine sistema. Be to, galiojančių Europos standartų identifikavimo arba prašymo parengti Europos standartus, kuriais remiantis būtų galima daryti prielaidą, kad gaminyje yra saugus, procesas buvo gerokai supaprastintas ir priderintas prie bendros standartizacijos sistemos.

(?) Komisijos sprendimas 2004/418/EB (OL L 151, 2004 4 30, p. 84).

3.10 Ekonominės veiklos vykdytojų prievolės susijusios, be kita ko, su ženkliniu, gaminių identifikavimu, taisomaisiais veiksmais, kurių imamasi, kai gaminiai yra nesaugūs, ir kompetentingų institucijų teikiama informacija.

3.10.1 Pasiūlyme reikalaujama, kad ekonominės veiklos vykdytojai nurodytų ekonominės veiklos vykdytojus, kurie jiems tiekia gaminius ir kuriems jie gaminius patys tiekia. Komisijai suteikti įgaliojimai priimti priemones, kuriomis reikalaujama, kad ekonominės veiklos vykdytojai sukurtų elektroninę atsekamumo sistemą arba prie tokios sistemos prisijungtų.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK palankiai vertina reglamentą, užtikrinantį aukštą vartotojų sveikatos apsaugos ir saugos, ypač gaminių saugos, lygį, ir mano, kad Komisija gali padėti tai užtikrinti. Komitetas vis dėlto pageidauja, kad siekiant užtikrinti didesnę pasiūlymo aiškumą būtų atsižvelgta į šioje nuomonėje pateiktas pastabas.

4.2 EESRK atkreipia dėmesį, kad pasiūlymo „Aiškinamajame memorandumė“ pateikta išsami informacija vėliau neperkeliamą į siūlomo reglamento tekstą. Taigi konstatuojamosiose dalyse nurodoma, kad naujasis pasiūlymas taikomas visiems pardavimo būdams, įskaitant elektroninę prekybą, tačiau reglamento tekste šis klausimas neminimas. Atsižvelgiant į tai, kad pagal numatomą teisinę priemonę reikalaujama iš anksto suvienodinti kriterijus, kad jie būtų vienodai aiškinami visose ES šalyse, EESRK rekomenduoja pasiūlymo dėl reglamento tekst bent trumpai paminėti šiuos aspektus.

4.2.1 EESRK mano, kad pasiūlymas dėl reglamento yra tinkamas ir proporcingas, kadangi tai yra vienintelė priemonė, leidžianti nustatyti tokias pat priemones skiriant tokią pat paramą tokio paties dydžio rizikai visose ES šalyse. Tai tinkamas būdas panaikinti Direktyvas 87/357/EEB ir 2001/95/EB užtikrinant, kad bus išlaikytas abiejose direktyvose nustatytas apsaugos lygis reikalaujamos saugos požiūriu.

4.2.2 Ši priemonė padeda užtikrinti teisinį tikrumą rinkai ir vartotojams. Reglamentu ne tik supaprastinamos priemonės, bet ir suteikiama galimybė sumažinti jo priėmimo ekonomines sąnaudas ir užtikrinti vienodą jame vartojamų terminų aiškinimą visose Sąjungos šalyse.

4.2.3 Reikia pabrėžti, kad reglamento taikymo sritis apibrėžiama atsižvelgiant į konkrečius sektorius reglamentuojančius Sąjungos derinamuosius teisės aktus. Todėl pirmajame straipsnyje reikėtų akcentuoti kitų konkrečius sektorius

reglamentuojančių teisės aktų dėl vartojimo gaminių saugos bendrą ir horizontalųjį pobūdį.

4.3 Kaip ir direktyvoje, pasiūlyme dėl reglamento reikalaujama, kad vartojimo gaminiai būtų saugūs. Jame nustatytos tam tikros prievolės ekonominės veiklos vykdytojams ir išdėstytos nuostatos dėl standartų, kuriais grindžiamas bendrasis saugos reikalavimas, rengimo. Tačiau „atsargumo principas“, kuriuo turi būti grindžiama gaminių sauga, nėra paminėtas reglamento nuostatose ir turėtų būti aiškiai įtrauktas į dėstomąją dalį.

4.4 Pasiūlymo terminų apibrėžtys

4.4.1 Kalbant apie pasiūlyme vartojamų terminų apibrėžtis, EESRK mano, kad kai kurios iš jų turėtų būti persvarstytos, kadangi dėl terminologijos, vertimo ar valstybių narių skirtingų teisinių tradicijų jos gali kelti problemų ateityje taikant reglamentą.

4.4.2 „Saugių“ gaminių sąvoka yra tinkama ir apima įvairius aspektus, leidžiančius įvertinti gaminių saugą atsižvelgiant į jų savybes, kurias vartojas turi žinoti, pavyzdžiui, naudojimo trukmę, pobūdį ar sudėtį. Tačiau terminas „gaminys“ turėtų būti papildytas žodžiu „pagamintas“.

4.4.3 Terminai „įprastos“ ir „pagrįstai numatomos“ taip pat gali sukelti tam tikrą sumaištį, kadangi pagrįstumo kriterijus gali būti suprastas kaip galimybė pateikti bet kokių gaminių, net jei jis nėra saugus, su sąlyga, kad bus tinkamai naudojamas.

4.4.4 Terminą *normal* (liet. „įprastas“) galbūt reikėtų pakeisti *usual* (liet. „įprastas“) arba pririnkus šią dviprasmišką sąvoką susieti su vartotoju, kuriam šis gaminys skirtas. Šiuo tikslu EESRK rekomenduoja minėtą terminą pakeisti formuluote „nesaugus gaminys“⁽⁸⁾, kadangi tokiu būdu ši sąvoka būtų suderinta su direktyvoje dėl civilinės atsakomybės už gaminius su trūkumais pateikta sąvoka. Atsižvelgiant į tai, reikėtų suvienodinti valstybių narių teisinės sistemos, nors nagrinėjamoje direktyvoje gaminio sąvoka yra platesnė.

4.4.5 Dėl termino „įgaliojimas atstovas“ apibrėžties reikia pažymėti, kad dėl minimo „rašytinio įgaliojimo“ ateityje gali kilti ginčų tose šalyse, kurios reikalauja, kad iš anksto būtų sudaryta įgaliojimo sutartis. Todėl jį reikėtų pakeisti formuluote „rašytinis užsakymas“, pagal kurią valstybėms narėms būtų suteikta galimybė atsižvelgiant į jų nacionalinę teisę pasirinkti tinkamiausią sutarties sudarymo formą taip išvengiant ateityje galinčių iškilti sutartinio pobūdžio problemų.

⁽⁸⁾ OL L 210, 1985 8 7, p. 29.

4.4.6 EESRK rekomenduoja „didelės rizikos“ apibrėžtį papildyti bet kokia „pozicijos rizika, nenumatytu atveju ar pavojumi“ taip sustiprinant vartotojų apsaugą. Kitaip tariant „didelė rizika“ turėtų būti susieta su būtinybe vos tik sužinojus apie riziką imtis neatidėliotųjų veiksmų ir priemonių.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Pasiūlyme dėl reglamento didelis dėmesys skiriamas būtinybei suvienodinti ir supaprastinti ekonominės veiklos vykdytojams taikomas prievolės. EESRK šiai nuostatai visiškai pritaria, nes tai padės išvengti ekonominės veiklos vykdytojams ir nacionalinėms institucijoms kylančių neaiškumų.

5.2 4 straipsnyje reikėtų įterpti žodžius „toliau šiame reglamente apibrėžtomis sąlygomis“, kadangi čia minimo saugumo sąvoka gali nesutapti su kituose konkrečiuose sektoriuose skiruose dokumentuose numatytais nuostatomis.

5.3 Pasiūlyme reikėtų paaiškinti, kokia apimtimi į reglamento taikymo sritį įtraukiamos paslaugos. Vis dėlto EESRK tikisi, kad Komisija pateiks išsamų pasiūlymą dėl paslaugų saugumo Europos Sąjungoje.

5.4 Kalbant apie 6 straipsnio d punkte minimus „pažeidžiamus vartotojus“, reikėtų patikslinti, ar „pažeidžiamo vartotojo“ sąvoka apibrėžta atsižvelgiant į bendrąjį kriterijų (amžius, sveikata ir t. t.), ar priklauso nuo gaminio savybių (nepakanka informacijos). EESRK laikosi nuomonės, kad, norint užtikrinti kuo didesnę Sąjungos teisės nuoseklumą, reikėtų vartoti savarakiškas visai Sąjungos teisei tinkamas sąvokas, o ne apibrėžti jas kiekvienam pasiūlymui dėl teisėkūros procedūra priimamo akto.

5.5 6 straipsnio 2 dalies h punkte kalbama apie pagrįstus vartotojų lūkesčius dėl saugos. Reikėtų patikslinti „pagrįstumo“ sąvoką nurodant terminus „pagal pobūdį, sandarą ir paskirtį“, kurie reglamentui suteiktų daugiau teisinio tikrumo.

5.6 EESRK mano, kad vartotojai turi teisę gauti aiškią ir tikslią informaciją apie produktų kilmę, bet kokiomis aplinkybėmis nurodant tikslią kilmės vietą, laikantis Sąjungos teisės nuostatų.

5.7 Be to, reikėtų peržiūrėti šios nuostatos formuluotę, kad gamintojai ir importuotojai iš tiesų privalėtų „užtikrinti“, jog laikosi šioje nuostatoje numatytų prievolių.

5.8 Gamintojų ir kitų veiklos vykdytojų prievolės

5.8.1 Pasiūlyme dėl reglamento nustatomos taisyklės, kuriomis vadovaudamiesi gamintojai rengia dokumentus ir imasi priemonių vartotojų saugai užtikrinti. Komiteto nuomone, tai labai svarbu.

5.8.2 Konkrečiai šios prievolės apima atsitiktinai paimamų parduodamų gaminių pavyzdžių tyrimus, skundų nagrinėjimą, registruojamos informacijos apie skundus, reikalavimų neatitinkančius gaminius, susigrąžintus gaminius saugojimą, ir, jei reikia, gamintojo ir platintojo informavimą apie vykdomą stebėseną.

5.8.3 Vis dėlto pasiūlyme nepatikslinamos įgyvendinimo nuostatos paliekant kiekvienai valstybei narei galimybę savo nuožiūra priimti taikytinas priemones (pavyzdžiui, sukurti specialų registrą). Pageidautina, kad šios priemonės būtų suderintos ir būtų galima išlaikyti perspėjimo sistemą, kuri leistų pakankamai anksti informuoti rinką ir taikyti veiksmingas priemones, kol žala dar nepadaryta.

5.9 Techniniai dokumentai

5.9.1 Vartotojų informavimo reikalavimai turėtų galioti tik klausimais, susijusiais su produktų naudojimu ir pobūdžiu. Šių reikalavimų nereikėtų išplėsti vadinamajai techninei informacijai, kadangi joje gali būti su komercinėmis paslaptimis susijusių ir kitokių konfidencialių gamintojų duomenų, kurie turėtų būti prieinami valdžios institucijoms; todėl reikėtų nustatyti aiškias bendras taisykles, apie kurias pasiūlyme nekalbama.

5.9.2 Kadangi iš teksto galima suprasti, kad gamintojas atsako už nesaugaus gaminio sukeltą žalą, būtų naudingiau numatyti, kad techninių dokumentų turinys turi galioti dešimt metų. Kad būtų aiškiau, reikėtų, kad 8 straipsnio 6 dalyje pateikiama formuluotė „Gamintojai užtikrina, kad“ būtų pakeista „Gamintojai privalo užtikrinti, kad“, kuri labiau atitinka jiems tenkančias prievolės. Tas pats *mutatis mutandis* turėtų būti taikoma importuotojams ir jų atsakomybei, kaip ir prievolė dešimt metų po gaminio pateikimo rinkai saugoti techninius dokumentus, galiojanti ir kitiems ekonominės veiklos vykdytojams.

5.9.3 Kad vartotojai galėtų naudotis savo teise gauti informaciją apie tam tikrą produktą be jokių kliūčių, Komitetas rekomenduoja, kad 8 straipsnio 7 dalyje numatyta galimybė susisiekti su gamintoju (gamintojai nurodo vieną adresą, kuriuo su jais galima susisiekti) nekainuotų brangiai vartotojui, kad jis dėl to nesijaustų nukentėjęs.

5.10 Kalbant apie gaminius, kurie atrodo kitaip, nei yra iš tikrųjų, EESRK prašo užtikrinti kiek įmanoma didesnę apsaugą, visų pirma turimi omenyje gaminiai, kurie yra panašūs į žaislus ir kuriuos turėtų reglamentuoti Žaislų saugos direktyvos nuostatos, kad būtų pasiektas aukštas mažamečių apsaugos lygis.

5.11 EESRK nuomone, reikėtų užtikrinti gaminių atsekamumą visais tiekimo grandinės etapais, kadangi tai padeda nustatyti ekonominės veiklos vykdytojus ir numatyti taisomuosius veiksmus dėl pavojingų gaminių (pavyzdžiui, sugrąžinimo priemonės, ar, prireikus, pašalinimą iš rinkos).

5.12 Dėl Europos standartų, kurių laikymasis leidžia daryti atitikties prielaidą, EESRK mano, kad pasiūlymas patobulina dabartinės sistemos veikimą. Vis dėlto reikėtų paaiškinti pereinamojo laikotarpio nuostatas ir atitikties prielaidą, kad būtų užtikrintas dar didesnis teisinis tikrumas.

5.12.1 Atsižvelgdamas į standartizavimo reikšmę, EESRK mano, kad Europos standartizavimo institucijoms reikėtų skirti reikiamų išteklių darbo našumui padidinti ir aukštai kokybei užtikrinti. Taip pat reikėtų veiksmingiau atstovauti vartotojams.

5.13 Iš esmės taisyklės dėl deleguotųjų aktų atrodo teisingos, nors nelogiška įgaliojimus suteikti neribotą laikotarpį. Be to, svarbu, kad esminiai klausimai nebūtų sprendžiami deleguotaisiais aktais, kuriais negalima peržengti pirminio akto ribų. Juos turėtų būti galima daugiausia taikyti pavojingų produktų

prekybos atvejais. Todėl teisingai siūloma deleguotuosius aktus priimti pasiūlymo 15 straipsnio 3 dalies a punkte numatytais atvejais ir reikėtų padiskutuoti dėl to paties straipsnio b punkte numatytų atvejų.

5.14 Kalbant apie sankcijas reikėtų priminti, kad EESRK pritaria pažeidimų tipų ir taikytinų sankcijų suderinimui⁽⁹⁾, kadangi vien bendras paminėjimas, kad sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos, gali iškreipti rinkos veikimą.

5.14.1 Galiausiai EESRK mano, kad siekiant užtikrinti reglamento nuostatų įgyvendinimą dėl vartotojų bendrų interesų valstybėms narėms reikėtų suteikti tinkamų ir veiksmingų žalos atlyginimo ir teisių gynimo kreipiantis į kompetentingą jurisdikciją priemones.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Pavyzdžiui, kaip Reglamente (EB) Nr. 1071/2009 (OL L 300, 2009 11 14, p. 51).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl gaminių rinkos priežiūros, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 1999/5/EB, 2000/9/EB, 2000/14/EB, 2001/95/EB, 2004/108/EB, 2006/42/EB, 2006/95/EB, 2007/23/EB, 2008/57/EB, 2009/48/EB, 2009/105/EB, 2009/142/EB ir 2011/65/EB, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 305/2011, (EB) Nr. 764/2008 ir (EB) Nr. 765/2008

(COM(2013) 75 final – 2013/0048 (COD))

(2013/C 271/16)

Pagrindinis pranešėjas **Jacques LEMERCIER**

Taryba, 2013 m. kovo 8 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. kovo 12 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl gaminių rinkos priežiūros, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB, direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 1999/5/EB, 2000/9/EB, 2000/14/EB, 2001/95/EB, 2004/108/EB, 2006/42/EB, 2006/95/EB, 2007/23/EB, 2008/57/EB, 2009/48/EB, 2009/105/EB, 2009/142/EB ir 2011/65/EB, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 305/2011, Reglamentas (EB) Nr. 764/2008 ir Reglamentas (EB) Nr. 765/2008

COM(2013) 75 final – 2013/0048 (COD).

2013 m. vasario 12 d. Komiteto Biuras įpareigojo Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrių parengti Komiteto nuomonę šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Jacques Lemercier ir priėmė šią nuomonę 116 narių balsavus už ir 2 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas teigiamai vertina siūlomo reglamento nuostatas. Dabartinės rinkos priežiūrai ir gaminių kontrolei taikomos nuostatos pernelyg išbarstytos daugybėje įvairaus turinio tekstų, ir tai nederamai apsunkina priežiūros institucijų ir gamintojų darbą bei vartotojų asociacijų ir darbuotojų organizacijų veiklą. Komitetas palankiai vertina tai, kad ankstesnės vertikaliosios nuostatos bus panaikintos ir sutelktos vieninteliame horizontaliame sugriežtintame reglamente.

1.2 Komitetas pritaria teisiniui pasiūlymo pagrindui, bet mano, kad būtina nurodyti ir SESV 12 straipsnį, kuriame teigiama, kad vartotojų apsauga yra horizontalioji politika, į kurią turi būti „atsižvelgiama nustatant bei įgyvendinant kitas Sąjungos politikos ir veiklos kryptis“.

1.3 Siūloma priemonė yra reglamentas. Komitetas mano, kad ši forma tinkamiausia siekiant sudaryti palankesnes sąlygas bendradarbiavimui ir mainams tarp valstybių narių ir tarp valstybės narės ir ES. Jo nuomone, Komisijos pasiūlytas teisės aktų rinkinys atitinka sutartyse nustatytus proporcingumo ir subsidiarumo reikalavimus. Valstybės narės ir toliau lieka visiškai

atsakingos už nacionalinių rinkų priežiūrą ir kontrolę prie Sąjungos išorės sienų, jos taip pat tam turi skirti finansavimą.

1.4 EESRK remia Komisijos teiginį, kad Sąjungos rinkos apyvartoje esantys gaminiai privalo atitikti reikalavimus, kuriais saugomi tokie viešieji interesai, kaip sveikata ir sauga apskritai, sveikata ir sauga darbe, vartotojų apsauga, aplinkosauga ir viešasis saugumas.

1.5 Komitetas laikosi nuomonės, kad gamybos ir komercinių paslapčių laikymasis negali tapti kliūtimi prireikus įspėti apie galimą kokios nors produkto sudedamosios dalies pavojų naudotojų sveikatai ar saugumui. Taigi, kontrolės ir priežiūros institucijos turės ir toliau taikyti įprastą RAPEX sistemos praktiką (viešuosius interesus kelti aukščiau privačių interesų).

1.6 Priežiūros institucijų ir muitinių nariai bei darbuotojai eidami savo pareigas turės pateikti sąžiningumo ir nepriklausomumo garantijas ir turės būti apsaugoti nuo galimo spaudimo ar bandymų papirkti. Asmenys, pranešę apie su gaminiu susijusius defektus ar pavojus, turės būti saugomi, visų pirma nuo teismo persekiojimo; jų tapatybė turi išlikti konfidenciali.

1.7 Komitetas ragina į pasiūlytą reglamentą įtraukti nuostatą, kuria būtų sukurtas teisinis pagrindas Europos duomenų apie sužalojimus bazei, kuri turėtų būti laikoma trečiuoju ES rinkos priežiūros informacijos mainų sistemos ramsčiu – papildančiu RAPEX ir ICSMS.

1.8 Galiausiai Komitetas labai norėtų, kad ir jam būtų siunčiamos Komisijos kas penkerius metus rengiamos reguliarios ataskaitos, kad galėtų stebėti, kaip įgyvendinamas reglamentas.

2. Įžanga. Komiteto pasiūlymai

2.1 Net ir pačių geriausių teisės aktų, reglamentuojančių gaminių saugą ir suderinančių vidaus rinkos taisykles, nepakanka norint suteikti absoliučias saugos garantijas: vartotojams – susijusias su vartojimo gaminiais, o darbuotojams – su profesionaliems naudotojams skirtais gaminiais.

2.2 Kaip parodė neseniai kilę skandalai, Europoje vis dar aktuali sukčiavimo siekiant padidinti pelną arba sumažinti gamybos išlaidas problema; be to, importuojami gaminiai ne visuomet atitinka ES standartus ir gali sudaryti nesąžiningą konkurenciją Europoje pagamintiems produktams.

2.3 Rinkų priežiūra ir produktų atitikties kontrolė yra esminės funkcijos, kurioms vykdyti kiekvienos valstybės narės teritorijoje reikalingos tarnybos ir kvalifikuoti darbuotojai (muitinės, techninių tarnybų, inspekcijų ir pan.).

2.4 Bendrosios produktų saugos direktyva 2001/95/EB, kurios perkėlimas į nacionalinę teisę turėjo būti baigtas 2004 m., 2010 m. išgaliojęs Reglamentas (EB) Nr. 765/2008 dėl akreditavimo ir rinkos priežiūros ir direktyvos bei sprendimai dėl sektorių nuostatų suderinimo padėjo pasiekti akivaizdžią pažangą. Tačiau rinkos priežiūros nuostatos yra išsklaidytos ir iš dalies kartojasi, todėl priežiūros taisyklės gali būti painiojamos su įpareigojimais veiklos vykdytojams, o tai apsunkintų jų pačių, teisės aktų leidėjų ir valstybės tarnautojų darbą.

2.5 Komisija siūlo išaiškinti rinkos priežiūros reglamentavimo sistemą, atitinkamas nuostatas sutelkus į vieną teisinę priemonę, kuri būtų horizontaliai taikoma visiems sektoriams. Prie naujojo gaminių rinkos priežiūros reglamento būtų pridėtas daugiameis rinkos priežiūros veiksmų 2013–2015 m. planas.

2.6 Tai svarbiausias Europos vartotojų darbotvarkės ir I ir II bendrosios rinkos aktų veiksmas. Jis atitinka ir naujosios teisės aktų sistemos reikalavimus.

2.7 Reikia kiekvienoje šalyje vienodomis sąlygomis nustatyti, ar į rinką patenkantys gaminiai, įskaitant įvežamuosius iš trečiųjų šalių, yra saugūs ir gali būti pateikti bendrajai rinkai, ar turi būti pašalinti iš rinkos ir uždrausti, jei yra pavojingi arba neatitinka reikalavimų.

2.8 Tačiau rinkos priežiūra ir atitikties kontrolė nėra pakankamai veiksmingos, tad į rinką patenka nemažai reikalavimų neatitinkančių gaminių, visų pirma dėl to, kad nepakankamai koordinuojama nacionalinių priežiūros institucijų veikla, ir dėl nevisiškai kokybiško bei patikimo informavimo.

2.9 Todėl ES turi imtis priemonių geresniam veiksmų koordinavimui ir veiksmingesnei tarpvalstybinei rinkos priežiūrai užtikrinti siekiant apsaugoti piliečius. Komisija mano, kad ši teisė veikti grindžiama SESV 114 straipsnio (tinkamas bendrosios rinkos veikimas), 168 straipsnio 1 dalies (sveikatos apsauga) ir 169 straipsnio 1 dalies (vartotojų apsauga) nuostatomis. Taip pat derėtų supaprastinti taikomą teisės sistemą ir panaikinti dabartines dviprasmybes.

2.10 Būtina supaprastinti RAPEX (skubaus keitimosi informacija apie vartotojų sveikatai ir saugai pavojingus gaminius) sistemos taikymo procedūrą, priimti Bendrosios produktų saugos direktyvą pakeisiantį reglamentą ir naują priežiūros reglamentą, kuris pakeistų nuostatas, šiuo metu išsklaidytas daugelyje įvairaus lygmens tekstų.

2.11 Geriau koordinuoti ir veiksmingiau užtikrinti priežiūrą bei kontrolę padėtų ne tik įprastinė teisės aktų vertinimo procedūra, bet ir Eurobarometro atliekami vartotojų nuomonės tyrimai, informacinės sistemos GRAS-RAPEX ir ICSMS bei tarpusavio stebėsenos rodikliai. Numatyta racionalizuoti valstybių pranešimų teikimo tvarką sukuriant vienintelę pranešimų apie visus gaminius pateikimo sistemą.

2.12 Bus sustiprinta pasienio kontrolė, o kiekvieno galinčio kelti pavojų gaminio judėjimas turės būti sustabdytas, kol priežiūros institucija išsamiau apibrėš jo statusą.

2.13 Pranešimo apie riziką keliančius gaminius sistema RAPEX bus patobulinta pakeičiant pranešimo terminus ir padidinant pateikiamos informacijos apie gaminio keliamą pavojų aktualumą.

2.14 Komisija galės nuspręsti, kokios ribojamosios priemonės turėtų būti nedelsiant taikomos pavojingiems gaminiams, jeigu standartinės neatidėliotinos priemonės pasirodytų esančios nepakankamos arba netinkamos.

2.15 Bendrosios rinkos akte numatytas daugiamečių rinkos priežiūros veiksmų planas. Šis planas turėtų būti taikomas sritims, kurioms Komisijos vykdomas koordinavimas galėtų suteikti realios papildomos naudos ir reikšmingų patobulinimų.

2.16 Daugiamečių veiksmų planas yra pagrindinė ES lygmens priemonė; jis paskatins aktyviau palaikyti ryšius ir bendradarbiauti. Elektroninės priemonės padės lengvai gauti informaciją apie geriausią patirtį, kadangi apklausų ir tyrimų duomenys bus saugomi sistemoje. Nustatius poreikius, bus pasiūlyta mokymo, techninės pagalbos ir konsultavimo priemonių.

2.17 Komisija suformuluos bendrą požiūrį į dokumentų ir techninę kontrolę ir laboratorinius tyrimus. Griežčiau koordinuojant jungtinius veiksmus ir programas priežiūra taps veiksmingesnė.

2.18 Sutelkus išteklius bus sukurta sinergija ir išvengta dvigubo darbo. Valstybės institucijų surinkti duomenys bus saugomi Komisijos valdomoje ICSMS duomenų bazėje, o Komisija suteiks lėšų ir mokymo galimybių, reikalingų visam šios bazės potencialui panaudoti.

2.19 Visos susijusios šalys turės būti informuotos ir su jomis turės būti reguliariai ir lanksčiai konsultuojamasi.

2.20 Pagal Reglamentą (EB) Nr. 765/2008 Komisijos parengta ataskaita padeda informuoti institucijas ir suinteresuotuosius subjektus bei įvertinti ES lėšomis finansuojamą akreditavimo, priežiūros ir rinkos kontrolės veiklą.

2.21 Turėtų būti stiprinamos įvežamiems gaminiams taikomos muitinės ir Sąjungos bei Europos ekonominės erdvės išorės sienų kontrolės tarnybų priemonės ir prerogatyvos, todėl reikėtų skirti papildomų išteklių, ypač mokymui ir techninėms priemonėms.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Komitetas palankiai vertina iniciatyvą griežtinti rinkai pateikiamų gaminių saugos priežiūrą ir kontrolę, nepaisant to, ar jie pagaminti ES, EEE valstybėse, ar trečiojoje šalyse. Didesnės gaminių saugos užtikrinimas yra pagrindinis naująjį požiūrį atitinkantis Bendrosios rinkos akto veiksmas.

3.2 Bet Komitetas pažymi, kad ekonominių ir socialinių suinteresuotųjų subjektų informavimo ir konsultavimosi su jais procedūros lieka labai neaiškios. Neapsunkinant ir nesugriežtinant biurokratinių procedūrų reikėtų sukurti lanksčią ir tinkamą skirtingų lygmenų sistemą.

3.2.1 Suinteresuotosios įmonės daug tikisi iš teisinės ir techninės informacijos, kuri joms suteiktų teisinį tikrumą, būtiną

priimant sprendimus investuoti į produktų gamybą ar prekybą. Joms turi būti prieinama informacija apie gaminius, įvairių priežiūros ir kontrolės organų surinkta vykdam pateiktą gaminių kontrolę arba atitikties vertinimą.

3.2.2 Vartotojai ir darbuotojai teisėtai nori būti tikri, kad rinkai pateikti gaminiai, kuriuos jie turi naudoti darbe ar vartoti, yra nekenksmingi. Jie turi teisę žinoti, kokie veiksmai įgyvendinami šiuo tikslu valstybės, Europos Sąjungos ar sektorių lygmeniu siekiant, kad nenukentėtų jų sauga ir sveikata.

3.2.3 Komitetas yra įsitikinęs, kad pasitikėjimas gaminių sauga yra nepaprastai svarbus siekiant užtikrinti tinkamą bendrosios rinkos veikimą ir laisvą prekių judėjimą ir darbo teigiamą poveikį augimui bei užimtumui.

3.3 Jis mano, kad priežiūra ir kontrolė, ypač Sąjungos išorės sienų srityje, visų pirma priskirtinos valstybių narių kompetencijai, o Sąjunga užtikrina koordinavimą ir būtinas priemones bendrų veiksmų efektyvumui užtikrinti ir gaminiams standartizuoti. Priežiūra ir kontrolė daro poveikį įmonėms ir brangiai kainuoja tiek valstybėms narėms, tiek ūkio subjektams, kurie privalo užtikrinti atitiktį reikalavimams (standartizavimo, ženklinimo CE ženklų). Komitetas ragina valstybes nares ir Komisiją savo veikloje deramai atsižvelgti į įmonėms, ypač MVĮ, tenkančią administracinę našą siekiant nepabloginti jų ekonominės padėties krizės ir didelio nedarbo laikotarpiu.

3.4 Laisvas reglamento projekte minimų ne maisto produktų judėjimas neturėtų nukentėti nuo per daug liberalaus arba nepakankamo reguliavimo ar nuo netinkamo skaičiaus ar blogesnės kokybės išteklių ar kontrolės priemonių. Todėl valstybės narės ir Komisija priežiūros ir kontrolės priemonių įgyvendinimui turėtų skirti pakankamai išteklių, kad užtikrintų visapusišką jų veiksmingumą. Komitetas pripažįsta, kad šiuo metu biudžetinės galimybės ribotos, bet laikosi nuomonės, jog viešųjų interesų labai reikia dėti visas pastangas, kad būtų užtikrinta vartotojų sauga ir sveikata bei aplinkos apsauga nuo netinkamų arba pavojingų produktų. Tinkamas vidaus rinkos veikimas būtinas siekiant atgaivinti ekonomiką ir sukurti naujų darbo vietų.

3.4.1 Šiuo požiūriu Komitetas mano, kad dabartinėje rinkos priežiūros ir kontrolės sistemoje esama nemažų spragų arba trūkumų. Reikia stiprinti kompetentingų nacionalinių institucijų, Komisijos ir susijusių šalių bendradarbiavimą ir periodiškai rengti konsultacijas. Reikia suteikti vartotojų arba darbuotojų organizacijoms teisę – kartu su neličiamumo garantija – savo iniciatyva įspėti apie tam tikrus produktus. Kompetentingi organai, priežiūros institucijos, techninės sertifikavimo įstaigos, muitinės, kovos su sukčiavimu tarnybos turi turėti galimybę bendradarbiauti ir pateikti surinktą informaciją, kad išvengtų dvigubo darbo, turimų išteklių švaistymo ir nuolat gerintų kontrolės veiksmingumą.

3.5 RAPEX veiksmingumas visiškai priklauso nuo to, kaip skubiai išsiunčiami pranešimai, ir nuo techninės informacijos apie abejotinus gaminius aktualumo. RAPEX administravimo gairės turi būti nuolat atnaujinamos ir pakankamai aiškios, kad nekiltų abejonių dėl pateiktos informacijos pobūdžio ir masto; vadovaujantis gairėmis turi būti aiškiai apibrėžti kriterijai, kurie padėtų nustatyti didelį pavojų, ir priemonės, kurių reikėtų imtis jų nustačius: laikinas sustabdymas, reikalavimas atlikti techninius pakeitimus ar visiškai uždraudimas.

3.6 Pasinaudojant RAPEX sistema turėtų būti pranešama net apie nedidelę arba moksliskai nepatikrintą riziką, kad būtų galima imtis tokių įgyvendinimo priemonių kaip laikinas sustabdymas vadovaujantis atsargumo principu ar, prireikus, panaudoti kitas tinkamas priemones, pavyzdžiui, numatyti papildomus reikalavimus informuoti vartotojus ar įspėti naudotojus, kurie būtų taikomi kartu su įprastiniais gaminių ženklavimo reikalavimais.

3.7 Jeigu patvirtintos rizikos atveju Komisija numatytų priimti tam tikram gaminiui ar gaminių kategorijai taikytinus įgyvendinimo aktus, siekdama sukurti vienodas šių gaminių kontrolės sąlygas, Komitetas pageidautų, kad vartotojų, darbdavių ir darbuotojų organizacijos būtų apie tai įspėtos ir kad į jų nuomones būtų kuo labiau atsižvelgta. Reikia pažymėti, kad šios organizacijos gali skubiai perduoti informaciją apie Komisijos priimtas priemones savo nariams, o tai labai padėtų jas perprasti ir skubiai pritaikyti.

3.8 Dėl reglamentu steigiamo naujojo Komisijos ir valstybių narių forumo Komitetas pažymi, kad pilietinės visuomenės organizacijos konsultavimosi tikslais turėtų būti kviečiamos dalyvauti sektorių pogrupiuose, kurių gali būti sukurta forumė. Jis mano, kad nepaisant patariamojo pobūdžio, į šių organizacijų nuomones ir pasiūlymus turėtų būti kuo deraniau atsižvelgiama turint omenyje aktyvų jų vaidmenį palaikant ryšį su vartotojais bei ekonominiais ir socialiniais sluoksniais, kuriems jos atstovauja.

3.9 Taip pat turi būti elgiamasi ir tais atvejais, kai, iškilus tam tikrai rizikai, valstybės narės priežiūros institucijos išpėja apie tam tikrus pavojų keliančius gaminius ir galbūt apie apsaugojimo priemones; siekdamas išvengti tam tikrų gaminių keliamos rizikos, jos turėtų bendradarbiauti su ūkio subjektais ir su kompetentingomis pilietinės visuomenės organizacijomis, kurios turi informavimo priemonių ir gali savo žinias perduoti savo nariams.

3.10 Galiausiai Komitetas mano, kad visas nagrinėjamas pasiūlymas tenkina naujosios teisės aktų sistemos (naujojo požiūrio) bei subsidiarumo ir proporcingumo reikalavimus. Jis taip pat pritaria teisiniui pagrindui, kuriuo remdamiesi savo pasiūlymus

teikė atsakingi generaliniai direktoratai. Komitetas taip pat remiasi SESV 12 straipsniu, kuriame nurodyta, kad į vartotojų apsaugą turi būti „atsižvelgiama nustatant bei įgyvendinant kitas Sąjungos politikos ir veiklos kryptis“.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Komitetas vis dar yra susirūpinęs dėl galimų reglamento aiškinimo skirtumų valstybėse narėse; ES veiksmams turi būti stengiamasi iš tiesų suvienodinti aiškinimą ir praktiką siekiant užtikrinti teisinį tikrumą ūkio subjektams ir vartotojų saugą.

4.2 Jam taip pat kelia nerimą konfidencialumo nuostatų taikymas, nes, pavyzdžiui, gamybos paslapčių srityje jis gali tapti kliūtimi geriau informuoti apie pavojingo gaminio sudedamąsias dalis, galinčias daryti neigiamą poveikį žmonių sveikatai ir saugumui bei aplinkos kokybei. Viešieji interesai apskritai yra viršesni už privačius interesus, kurie gali būti pernelyg uoliai ginami per griežtai aiškinant konfidencialumo sąvoką. Bet kokiomis aplinkybėmis informacija turi sklirti tarp valstybių narių ir Sąjungos institucijų, atsakingų už priežiūros ir kontrolės sistemą. Tačiau derėtų gerbti pagal įstatymus saugomus asmens duomenis ir nežlugdyti atliekamų tyrimų.

4.3 Kaip reikalaujama reglamente, valdžios institucijos specializuotoje interneto svetainėje turėtų skelbti informaciją apie pavojingus gaminius ir jų keliamą riziką, galimas prevencijos priemones ir priimtus sprendimus dėl veiklos vykdytojų. Komitetas prašo, kad tais atvejais, kai iškyla pavojus naudotojų sveikatai ir saugai, nebūtų kliudoma apie jį skelbti, pernelyg paisant komercinių paslapčių konfidencialumo; būtent tokio požiūrio Komisija laikosi administruodama RAPEX sistemą, šio požiūrio reikėtų laikytis ir toliau.

4.4 Komitetas pabrėžia, kad priežiūros ir kontrolės institucijos turi būti nepriklausomos ir skaidrios. Šių institucijų darbuotojai turi būti apsaugoti nuo bet kokio kišimosi į jų pareigų vykdymą ir bet kokių bandymų papirkti. Jie turi būti nešališki, priimti visus vartotojų, naudotojų ar jų organizacijų skundus, ir prireikus imtis veiksmų. Visiškai nepriklausomai turi dirbti kontrolės laboratorijos ir standartų atitikties ženklus išduodančios institucijos – tai būtina, kad sprendimus priimančios įmonių atstovai ir vartotojai galėtų teisingai pasirinkti.

4.5 Komitetas mano, kad pasiūlytame reglamente turėtų būti ir nuostatos, kuriomis sukuriama Europos duomenų apie sužalojimus bazė, kurioje būtų kaupiami duomenys apie visų tipų sužalojimus. Tokia duomenų bazė:

— padėtų rinkos priežiūros institucijoms priimti kompetentingus rizikos vertinimo sprendimus,

- sukurtų pagrindą imtis taisomųjų veiksmų ir vykdyti visuomenės informavimo kampanijas, leistų standartų rengėjams rengti geresnius gaminių standartus,
- padėtų gamintojams gaminti saugesnius naujus gaminius,
- leistų įvertinti prevencinių priemonių veiksmingumą ir nustatyti prioritetus politikos sprendimų priėmimo srityje.

4.5.1 Todėl Komitetas siūlo:

- įtraukti į pasiūlymą trūkstamą nuostatą iš Reglamento (EB) Nr. 765/2008, kuria valstybės narės įpareigojamos vykdyti nelaimingų atsitikimų ir žalos sveikatai, kuriuos, kaip įtariama, lėmė tie gaminiai, stebėseną, ir
- sukurti teisinį pagrindą Europos duomenų apie sužalojimus bazei ir pavesti Europos Komisijai padėti koordinuoti duomenų rinkimą iš valstybių narių ir užtikrinti sklandų šios duomenų bazės veikimą.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Socialinės investicijos į augimą ir socialinę sanglaudą, visų pirma naudojant 2014–2020 m. Europos socialinio fondo lėšas“

(COM(2013) 83 final)

(2013/C 271/17)

Pranešėjas **Oliver RÖPKE**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. kovo 18 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Socialinės investicijos į augimą ir socialinę sanglaudą, visų pirma naudojant 2014–2020 m. Europos socialinio fondo lėšas“

COM(2013) 83 final.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 23 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 160 narių balsavus už, 3 – prieš ir 11 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina Europos Komisijos socialinių investicijų dokumentų rinkinį ir su tuo susijusias esmines permainas: daugiau dėmesio skiriama socialinėms investicijoms ne tik kaip išlaidoms, bet ir kaip investicijoms į ateitį ir augimą bei užimtumą, kurios yra labai svarbios siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų ir kurios yra pagrindinė Europos socialinio modelio sudedamoji dalis.

1.2 Tikslinės socialinės investicijos ne tik skatina socialinę ir visuomeninę pažangą ir didina konkurencingumą. Visų pirma tokiais neregėtais aukšto nedarbo lygio ir augančio skurdo laikais investicijoms į gerovės valstybę tenka pagrindinis vaidmuo stiprinant socialinę sanglaudą, socialinę įtrauktį ir kovojant su socialine atskirtimi ir skurdu.

1.3 Darbo rinka yra svarbiausia priemonė siekiant valdyti demografinius pokyčius ir tvariai konsoliduoti viešuosius biudžetus. EESRK nuomone, tvirtos ir tikslinės socialinės investicijos tvariai padidina žmonių galimybes įsidarbinti. Todėl socialinių investicijų dokumentų rinkinys, jei jis bus nuosekliai įgyvendinamas praktikoje, gali svariai prisidėti keičiant politikos kryptį didesnio augimo ir užimtumo link.

1.4 EESRK pritaria Europos Komisijai, kad už socialinės politikos formavimą pirmiausia atsakingos valstybės narės ir kiekviena šalis turi rasti savo gerovės sistemos tvarumo ir tinkamumo, taip pat socialinių paslaugų organizavimo, pusiausvyrą. Kadangi yra didelių nacionalinių skirtumų, Europos Komisija

turėtų atlikti labai svarbų vaidmenį valstybėms narėms ir visiems susijusiems dalyviams keičiantis išbandytais ir novatoriškais metodais.

1.5 EESRK palankiai vertina tai, kad komunikate aiškiai pripažįstamas svarbus socialinės ekonomikos, socialinių įmonių, pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių vaidmuo įgyvendinant socialinių investicijų dokumentų rinkinį. EESRK tvirtai remia raginimą užtikrinti visapusišką socialinių partnerių ir organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimą valstybių narių lygmeniu ir Europos semestro koordinavimo procese.

1.6 EESRK ragina Europos Komisiją pateikti socialinių investicijų dokumentų rinkinio praktinio įgyvendinimo planą, remti valstybes nares įgyvendinant būtinas priemones ir šalių, socialinių partnerių, socialinės ekonomikos organizacijų, nevyriausybinių organizacijų, organizuotos pilietinės visuomenės ir socialinių paslaugų teikėjų mainus. Šie dalyviai turi būtinų specialiųjų žinių tokiose srityse, kaip socialinės investicijos, socialinės inovacijos ir užimtumo skatinimas.

1.7 Vis dėlto EESRK išsako kritiką dėl to, kad socialinių investicijų dokumentų rinkinio finansavimo klausimas lieka beveik neatsakytas. Jei nepasikeis vienašališka išlaidų mažinimo politika, nerealu sėkmingai įgyvendinti pasiūlymus. Nors ketinimas geriau naudotis Europos struktūrinių ir investicinių fondų lėšomis ir siekti kuo veiksmingesnių ir tikslingesnių priemonių yra sveikintinas, tačiau to jokia būdu nepakaks norint pakeisti politikos kryptį.

1.8 Todėl EESRK patvirtina savo nuomonę, kad viešiesiems biudžetams būtina ieškoti naujų pajamų šaltinių. Vertėtų paminti būtinas įgyvendinti priemones: keisti ir išplėsti mokesčio bazę, panaikinti mokesčių rojus, užbaigti į pražūtį vedančias mokesčių mažinimo lenktynes ir kovoti su mokesčių vengimu, taip pat numatyti su įvairiomis nuosavybės rūšimis susijusius mokesčius.

1.9 EESRK ypač norėtų pakartoti savo raginimą Europos ekonomikos ir investicijų programai skirti 2 proc. BVP. Taip būtų galima finansuoti socialinių investicijų paketą, kuris praktikoje leistų pakeisti politinius prioritetus socialinių investicijų link, sutvirtinti ir atnaujinti valstybių narių socialinę politiką nepaisant siekiamo biudžeto konsolidavimo. Tik turint pakankamą finansavimą galima realiai įgyvendinti socialinių investicijų dokumentų rinkinį, kitaip jis tik ir liks susitarimo memorandumu.

1.10 EESRK ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad ir Europos semestro koordinavimo procese daugiau dėmesio būtų skiriama socialinėms investicijoms. Į šiuos naujai nustatytus prioritetus turi būti aiškiai atsižvelgiama šalims skirtose rekomendacijose ir būsimoje 2014 m. metinėje augimo apžvalgoje. Europos Komisija šiuo klausimu turi skubiai pateikti konkrečių pasiūlymų. Turi būti paaiškinta, kad didesnės socialinės investicijos dera su diferencijuotu ir augimui palankiu fiskaliniu konsolidavimu.

2. Socialinių investicijų dokumentų rinkinys augimui ir sanglaudai skatinti

2.1 Vienas iš strategijos „Europa 2020“ tikslų – iki 2020 m. iš skurdo išvesti mažiausiai 20 mln. asmenų. Atsižvelgdama į sunkias krizės pasekmes ir būtinybę atgaivinti augimą, Komisija ėmėsi ne vienos iniciatyvos, skirtos išsaugoti ir kurti darbo vietas, užtikrinti sklandų vienos užimtumo formos keitimą kita ir apskritai skatinti aktyvumą⁽¹⁾.

2.2 2013 m. vasario 20 d. Komisija pateikė ilgai lauktą socialinių investicijų dokumentų rinkinį. Jį sudaro komunikatas („Socialinės investicijos į augimą ir socialinę sanglaudą, visų pirma naudojant 2014–2020 m. Europos socialinio fondo lėšas“), Komisijos rekomendacija („Investicijos į vaikus. Padėkime išsivaduoti iš nepalankios socialinės padėties“) ir septyni susiję Komisijos tarnybų darbo dokumentai.

⁽¹⁾ Užimtumo srities dokumentų rinkinys, jaunimo užimtumo srities dokumentų rinkinys, ES jaunimo galimybių iniciatyva, „Švietimo persvarstymas“.

2.3 Dokumentų rinkiniu gerinama socialinės investicijos, susijusios su Europos semestru, ir sugriežtinamas valdymas ir Sąjungos bei valstybių narių ataskaitų teikimo įpareigojimai siekiant strategijos „Europa 2020“ socialinių, užimtumo ir švietimo tikslų.

2.4 Komisija nurodo, kad dėl krizės, kuri Europoje tęsiasi nuo 2008 m., daugelyje valstybių narių išaugo skurdas ir socialinė atskirtis, padidėjo ir naujas aukštumas pasiekė Europos Sąjungos gyventojų, visų pirma pažeidžiamiausių grupių atstovų, atsidūrusių darbo rinkos užribyje, skaičius. Todėl Komisija komunikate ragina valstybes nares daugiau svarbos teikti socialinėms investicijoms ir veiksmingiau naudoti išteklius.

2.5 Komisijos teigimu, socialinės investicijos padeda piliečiams: gerina piliečių gebėjimus ir kvalifikaciją ir skatina jų dalyvavimą visuomenės gyvenime ir darbo rinkoje. O tai sukuria didesnę gerovę, skatina ekonomiką ir padeda ES įveikus krizę tapti tvirtesne, ryžtingesne ir konkurencingesne.

2.6 Todėl gerovės sistemos atlieka treją – socialinių investicijų į geresnę ateitį, socialinės apsaugos sunkiu gyvenimo laikotarpiu, ypač ekonomikos stabilizavimo – funkciją.

2.7 Šiuo tikslu Komisija ragina imtis priemonių, užtikrinančių, kad gerovės sistemos patenkintų sudėtingą gyvenimo laikotarpį išgyvenančių asmenų poreikius. Kad tai būtų galima pasiekti, Komisija ragina imtis prevencijos priemonių, t. y. kuo anksčiau etape investuoti, o ne vėliau šalinti problemas, nes tam reikės daugiau lėšų. Todėl svarbios yra investicijos į vaikus ir jaunimą.

2.8 Tai patikslinama valstybėms narėms skirtoje Komisijos rekomendacijoje suformuluotomis gairėmis. Investuoti į vaikų skurdo ir socialinės atskirties prevenciją siekiant skatinti vaiko gerovę, Komisijos teigimu, galima labai įvairiomis priemonėmis.

2.9 Pagal komunikato tezę „Galimybė didinti socialinės politikos veiksmingumą“ Komisija ragina veiksmingiau naudoti finansinius išteklius užtikrinant tinkamą ir tvarią socialinę apsaugą ir vykdant geresnę, faktais paremtą socialinę politiką. Šiam tikslui pasiekti valstybės narės turi supaprastinti išmokų ir paslaugų valdymą, tikslingiau skirti išmokas ir jas susieti su sąlygomis, pavyzdžiui, asmuo turi dalyvauti kvalifikacijos kėlimo priemonėse.

2.10 Valstybės narės komunikate ne kartą raginamos sustiprinti visų susijusių suinteresuotųjų subjektų, visų pirma socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų, dalyvavimą gerinant socialinę politiką pagal strategiją „Europa 2020“.

3. Bendrosios pastabos dėl socialinių investicijų dokumentų rinkinio

3.1 Jau penkeri metai svarbiausias Europos Sąjungos politinės darbotvarkės klausimas – finansų ir ekonomikos krizė ir jos stiprus poveikis augimui ir užimtumui, ekonominei ir socialinei sanglaudai. Pradžioje valstybių narių atsakas buvo anticiklinė ekonominę padėtį stabilizuojanti ekonomikos politika, tačiau visų pirma dėl bankų gelbėjimo priemonių labai išaugo valstybės skola. Vyriausybės bandymas ekonominio nuosmukio metu konsoliduoti viešąjį biudžetą vienašališkai mažinant išlaidas apskritai laikomas nesėkmingu. Todėl Komisijos komunikatas dėl socialinių investicijų atveria naują kovos su krize perspektyvą: nors trumpuoju laikotarpiu socialinės investicijos susijusios su sąnaudomis, tačiau vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu jos sukurs gerovę visuomenei ir užtikrins didesnes valstybės biudžeto pajamas, kurios savo ruožtu gerokai sumažins socialines išlaidas ateityje.

3.2 Todėl EESRK ypač palankiai vertina Komisijos socialinių investicijų dokumentų rinkinį ir su tuo susijusias esmines ES institucijų perspektyvinės darbotvarkės permainas. Valstybės narės primygtinai raginamos daugiau svarbos teikti socialinėms investicijoms ir atnaujinti bei sustiprinti socialinę politiką, taip pat veiksmingiau naudoti turimus išteklius. Socialinė politika turi tapti tvaresne. Atrodo, kad tokiu būdu Komisija ištaiso pastarųjų metų klaidas ir socialinių investicijų vienašališkai nebe-laiko tik išlaidomis. Šios investicijos padės gerinti piliečių kvalifikaciją ir gebėjimus, didins jų galimybes visuomenėje ir darbo rinkoje, taigi sukurs didesnę gerovę, skatins augimą ir padės ES įveikus krizę tapti stipresne ir konkurencingesne. Todėl pateiktas dokumentų rinkinys, jei jis iš tikrųjų bus nuosekliai ir ryžtingai įgyvendintas, gali būti vienas svarbiausių pastarųjų metų socialinės politikos iniciatyvų. Tam reikalinga ilgalaikė Europos Komisijos parama.

3.3 Tačiau už socialinės politikos formavimą pirmiausia atsakingos valstybės narės. Kadangi nacionalinės sąlygos ir aplinkybės skiriasi, kiekviena valstybė narė turi rasti savo gerovės sistemos tvarumo ir tinkamumo pusiausvyrą, nes nėra visiems skirto vieno modelio. Komisija turėtų parengti geriausių praktinių pavyzdžių santrauką, įskaitant privačių visuotinės svarbos paslaugas teikiančių įmonių skatinimą organizuojant viešuosius pirkimus ir sukuriant laisvo pasirinkimo sistemą, ir paraginti

valstybes nares novatoriškai ir efektyviai formuoti savo gerovės sistemas pabrėžiant užimtumą ir aktyvumo skatinimą, kad būtų galima pasiekti strategijos „Europa 2020“ kovos su skurdu tikslą.

3.4 Neregėtai aukšto nedarbo lygio ir augančio skurdo ES laikais gerovės valstybei tenka lemiamas vaidmuo sprendžiant dabartinius uždavinius. Tikslinėmis investicijomis į socialinę apsaugą ir gerovės valstybę galima išspręsti struktūrines problemas ir sukurti darbo vietas. Esamos galimybes galima geriau išnaudoti vykdant kuo daugiau gyventojų skirtą išsamią aktyvios įtraukties ir dalyvavimo strategiją ir visoms valstybėms narėms įgyvendinant 2008 m. rekomendacijas dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties.

3.5 Jei iki šiol socialinės išlaidos pirmiausia buvo laikomos „išlaidomis“, kurios turėtų būti mažinamos, tai komunikatas tam tikra prasme reiškia politikos pasikeitimą ES lygmeniu ir kai kuriose valstybėse narėse. EESRK ir anksčiau laikėsi pozicijos, kad reikia didelių investicijų, įskaitant socialines investicijas, kurios gali daryti poveikį užimtumui, užkirsti kelią skurdui ir socialinei atskirčiai. Tam reikia sutelkti privačiasias ir viešąsias investicijas ir įgyvendinti reformas ⁽²⁾.

3.6 Komisijos komunikate taikoma į gyvenimo ciklą ir poreikius orientuotą socialinių investicijų požiūrį, padedantį tiek didinti pavienių asmenų galimybes ir socialinę sanglaudą, tiek gerinti ekonominę vystymąsi, EESRK taip pat vertina kaip naują perspektyvą ir naują požiūrį į intervencijas. Socialinių investicijų padidinimas teigiamą poveikį daro visų pirma vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu. Tačiau jokių būdu nereikėtų sumenkinti teigiamo poveikio trumpuoju laikotarpiu. Įrodyta, kad investicijos į geresnę, faktais paremtą socialinę politiką tam tikrose situacijose greitai duoda teigiamų rezultatų ⁽³⁾.

3.7 Socialinės investicijos ne tik daro poveikį darbo rinkai, bet ir atlieka pagrindinį vaidmenį stiprinant socialinę sanglaudą, socialinę įtrauktį ir kovojant su socialine atskirtimi ir skurdu. Dėl Europą ištikusios gilios ekonomikos krizės dramatiškai pablogėjo daugelio žmonių socialinė padėtis. Norint šiai tendencijai pasipriešinti būtina pereiti prie socialines investicijas skatinančios politikos.

⁽²⁾ OL C 11, 2013 1 15, p. 65–70.

⁽³⁾ Metodas „Housing First“ (svarbiausia būstas), taip pat vadinamas „rapid re-housing“ (greitas perkėlimas į kitus namus), pradžioje buvo taikomas JAV socialinėje politikoje sprendžiant benamystės klausimą. Šis metodas jau keletą metų sėkmingai taikomas Austrijoje, Danijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Portugalijoje ir Jungtinėje Karalystėje kaip alternatyva įprastinei sistemai, kai suteikiama laikina pastogė ar būstas.

3.8 Todėl Europos Komisija turėtų paaiškinti ir tiksliai apibrėžti, ką ji turi omenyje, ragindama socialines išmokas susieti su sąlygomis. Pavyzdžiui, aktyvios darbo politikos srityje tikslinga paramos išmokas susieti su tam tikru tikslu (pavyzdžiui, dalyvavimu mokymo priemonėse), tačiau jokių būdu šis principas negali būti taikomas visoms socialinės politikos priemonėms (vienas pavyzdžių – vaikų priežiūra). Socialinės išmokos turi būti laikomos teisėmis, kurioms taikomi iš anksto žinomi kriterijai; be to, turi būti garantuojamas teisinis tikrumas.

3.9 Kartu su komunikatu paskelbta Rekomendacija ir darbo dokumentai atspindi pagrindines sritis, kuriose turi būti taikomas naujas požiūris į socialines investicijas. Dabar Komisija turėtų pradėti dialogą su visais susijusiais dalyviais apie tai, kaip socialinių investicijų logiką praktiškai taikyti šiems teminiams prioritetams, ir savo komunikate pateikti įgyvendinimo planą, kuriame būtų išdėstytos valstybėms narėms skirtos veiksmų gairės.

3.10 EESRK palankiai vertina tai, kad Europos Komisija aiškiai pripažįsta svarbų socialinės ekonomikos, socialinių įmonių ir pilietinės visuomenės vaidmenį įgyvendinant socialinių investicijų dokumentų rinkinį⁽⁴⁾. Jie ne tik prisideda patirimi ir papildomais ištekliais, bet ir dažnai tiesiogiai dalyvauja konkrečiai įgyvendinant politinius tikslus, pavyzdžiui, teikiant socialines paslaugas. Norint padėti jiems įgyvendinti šias užduotis, reikia sudaryti galimybes geriau ir paprasčiau gauti viešųjų išteklių ir privataus kapitalo. Teminių tikslų susiejimas su socialinėmis investicijomis ir investicijų kaip veiksmų įtraukimas į 2014–2020 m. ES sanglaudos politiką yra sveikintini pasiūlymai. Į tai turėtų būti atsižvelgta vykstant deryboms dėl programų tarp nacionalinių institucijų ir Europos Komisijos, į derybas taip pat turėtų būti įtraukti pilietinės visuomenės atstovai.

3.11 Pasak Komisijos, inovacijos yra svarbus socialinės investicijų politikos veiksnys, nes socialinę politiką reikia nuolat pritaikyti prie naujų iššūkių. Todėl svarbus vaidmuo kaip viešojo sektoriaus alternatyvai ir jo papildymui tenka privačiojo sektoriaus įmonėms, galinčioms remtis viešaisiais pirkimais.

3.12 Komisijos teigimu, valstybės narės turi labiau naudotis novatoriškais finansavimo galimybėmis, pavyzdžiui, pasitelkti privatųjį sektorių arba naudoti socialinių investicijų obligacijas, ir tai leistų sutaupyti biudžeto lėšų⁽⁵⁾. Tačiau dėl socialinių investicijų obligacijų vyksta daug kontraversiškų diskusijų ir

reikia papildomai ištirti jų poveikį. Be to, reikėtų išsamiau apibūdinti sritis, kurios galimai yra tinkamos gauti „novatorišką finansavimą“. Bet kokių atveju EESRK pabrėžia, kad šios priemonės jokių būdu negali būti akstinu socialinę politiką paversti komercine. Valstybė negali vengti atsakomybės socialinėje srityje.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Vis dėlto tikėtina, kad ir ateinančiais metais, visų pirma dėl konsolidavimo programų pavienėse ES valstybėse narėse, toliau tęsis ekonominis ir socialinis nuosmukis arba sulėtės ekonomikos augimas. Todėl tvarų ekonomikos augimą turi skatinti stipresnė (vidaus) paklausa, pavyzdžiui, geriau į darbo rinką integruojant moteris. Labai svarbų vaidmenį taip pat atlieka socialinių paslaugų bei socialinės ekonomikos, kurios būtent krizės metu parodė savo atsparumą, augimas.

4.2 Šioje srityje gali būti svarbus socialinių investicijų dokumentų rinkinio indėlis. Todėl išplėtus socialines paslaugas galima pasiekti didesnę poveikį užimtumui nei kitais būdais naudojant viešuosius išteklius. Be to, investicijos į socialines paslaugas yra būtinos siekiant patenkinti augančią paklausą ir didėjančius socialinius poreikius. Siekiant strategijos „Europa 2020“ užimtumo tikslų reikia ne tik kovoti su (jaunimo) nedarbu ir geriau į darbo rinką įtraukti vyresnio amžiaus asmenis, bet ir didinti moterų užimtumo lygį.

4.3 Svarbu pripažinti, kad parama pagal socialinių investicijų dokumentų rinkinį tokioms nacionalinės politikos sritims, kaip socialinė įtrauktis, sveikatos priežiūra ir socialinės paslaugos, taip pat turėtų būti skiriama lengvai prieinamoms, įperkamos ir aukštos kokybės socialinėms paslaugoms, kurios teikiamos nepalankioje padėtyje esančioms visuomenės grupėms, pavyzdžiui, žmonėms su negalia ir didėjančiam asmenų, gyvenančių ypač dideliame skurde, skaičiui. Šios socialinės paslaugos didina jų galimybes gyventi oriai ir rasti bei išsaugoti darbą.

4.4 Visų pirma vaikų priežiūros pavyzdys rodo, kad tikslinėmis investicijomis socialinę ir visuomeninę pažangą galima suderinti su konkurencingumo didinimu. Didesnės investicijos į vaikų priežiūrą ir apskritai į socialines paslaugas (senelių priežiūrą, švietimą, slaugą, žmonėms su negalia skirtas paslaugas, savarankiško gyvenimo namus ir pan.) pagerina „vietos“ kokybę ir kartu svariai prisideda prie aktyvesnio moterų ir nuo darbo rinkos labiausiai nutolusių asmenų, pavyzdžiui, asmenų su negalia, dalyvavimo darbo rinkoje, taip pat vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu sumažina viešiesiems biudžetams daromą

(4) COM(2013) 83 final, p. 5.

(5) COM(2013) 83 final, p. 6, 7.

spaudimą. Kaip Komisija jau yra nurodžiusi, svarbu užtikrinti, kad šios investicijos būtų tikslingai nukreiptos į ypatingus pavienių asmenų, o ne grupių poreikius, kad taip būtų teikiama individuali parama ir siekiama geriausių rezultatų⁽⁶⁾. Be to, EESRK mano, kad būtina pačių įvairiausių socialinių problemų prevencija, neatsižvelgiant į susijusių asmenų amžių. Todėl prevencija turėtų būti visa apimanti požiūris į socialinę politiką, taikomas ne tik vaikams, bet ir visoms visuomenės grupėms.

4.5 Darbo rinka yra svarbiausia priemonė siekiant valdyti demografinius pokyčius ir tvariai konsoliduoti viešuosius biudžetus. Todėl sveikintinas Komisijos raginimas gerinti dalyvavimą darbo rinkoje įgyvendinant aktyvią darbo rinkos politiką ir stiprinant socialinę įtrauktį. Geriau išnaudojant esamą užimtumo potencialą galima plačiu mastu užtikrinti stabilų įmokų mokėtojų ir išmokų gavėjų santykį, nepaisant stipriai išaugusio vyresnio amžiaus asmenų skaičiaus⁽⁷⁾. Vis dėlto EESRK patvirtina savo nuomonę, kad socialinės investicijos turi būti skirtos ir toms visuomenės grupėms, kurių gaunamos socialinės išmokos nebūtų orientuotos į jų įtraukimą į darbo rinką.

4.6 Be to, socialinės investicijos ir geresnė socialinė politika ne tik gali padėti siekti svarbaus poveikio užimtumo srityje. Nuoseklus socialinės įtraukties politikos įgyvendinimas valstybėse narėse ir nuosekli kova su skurdu yra labai svarbi visai visuomenei ir skatina taikų visuomenės socialinį sambūvį bei sanglaudą.

4.7 Komunikate išdėstyta nauja politikos kryptis taip pat reiškia svarbų indėlį siekiant tvaraus viešųjų biudžetų konsolidavimo. Remiant integracinę augimą ir gerokai padidinus užimtumo lygį iki 2020 m. ES-27 biudžetai gali papildomai gauti iki 1 000 mlrd. eurų⁽⁸⁾.

4.8 Tačiau labai svarbūs klausimai, susiję su komunikate išdėstytais naujais prioritetais ir jų įtraukimu į Europos semestrą, lieka neatsakyti. EESRK palankiai vertina tai, kad yra gerinama stebėseną, tačiau supranta, kad rengiant 2013 m. metinę augimo apžvalgą dar vadovaujamosi praėjusių metų prioritetais. EESRK mano, kad šalims skirtose rekomendacijose antrajam pusmečiui daugiau dėmesio turėtų būti skiriama socialinėms investicijoms. Taigi, į socialines investicijas turėtų būti atsižvelgiama būsimajame 2014 m. metinėje augimo apžvalgoje, o socialinių problemų klausimas įtrauktas į ateinančią Europos semestrą. Be to, semestro metu reikėtų paaiškinti, kad didesnės socialinės

investicijos dera su diferencijuotu ir augimui palankiu fiskaliniu konsolidavimu.

4.9 Komunikato teiginiai dėl socialinių investicijų veiksmų finansavimo ir mokesčių struktūros keitimo, deja, šiek tiek nuvilia ir atsilieka nuo užimtumo dokumentų rinkinio, kuriame Komisija pasiūlė sumažinti darbo jėgos veiksniumi tenkančią našta ir labiau apmokestinti nuosavybę. Tačiau tik užtikrinus finansavimą socialinių investicijų dokumentų rinkinys gali padėti iš tikrųjų sėkmingai pakeisti politikos kryptį.

4.10 Nepaisant to, socialinių investicijų dokumentų rinkinio finansavimo klausimas lieka beveik neatsakytas. Ketinimas geriau naudotis Europos struktūriniais ir investiciniais fondais, visų pirma Europos socialiniu fondu, gali būti svarbi finansavimo priemonė, tačiau to jokia būdu nepakaks tikslui įgyvendinti – pakeisti politikos kryptį. EESRK pakartoja savo raginimą, kad norint padidinti viešųjų išlaidų efektyvumą ir tikslumą, viešiesiems biudžetams būtina ieškoti naujų pajamų šaltinių. Šiuo požiūriu reikės atsižvelgti ir į galimas įplaukas, susijusias su įvairių rūšių pajamomis ir nuosavybe⁽⁹⁾. Be to, turimi išteklių turėtų būti geriau naudojami.

4.11 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad socialinių investicijų logiką patvirtina tai, kad politika keičiama ir tobulinama ten, kur ji buvo neveiksminga. Tam nereikia iš karto papildomų investicijų. EESRK ragina Komisiją informuoti apie naujas socialinės politikos priemones ir paaiškinti, kurios būtų geresnės galutiniam vartotojui ir kurių sąnaudos būtų panašaus dydžio arba mažesnės.

4.12 EESRK jau kurį laiką pasisako už tai, kad reikėtų atkreipti dėmesį ne tik į išlaidas, bet ir gerinti viešąsias pajamas, pavyzdžiui, keisti ir išplėsti mokesčių bazę, įvesti finansinių sandorių mokesčius, naikinti mokesčių rojų, užbaigti mokesčių mažinimo lenktynes ir imtis priemonių prieš mokesčių slėpimą⁽¹⁰⁾. Būtent atsižvelgdamas į socialinių investicijų dokumentų rinkinį ir su juo susijusius iššūkius, EESRK dar kartą aiškiai pabrėžia šiuos raginimus ir būtinybę Europos ekonomikos ir investicijų programai skirti 2 proc. BVP⁽¹¹⁾. Pateiktame dokumentų rinkinyje nustatoma teisinga kryptis, tačiau trūksta pasiūlymų dėl tam tikro socialinių investicijų pakto, kad tai neliktų tik susitarimo memorandumu, o būtų realiai įgyvendinta nauja politikos kryptis.

⁽⁶⁾ COM(2013) 83 final, p. 8.

⁽⁷⁾ COM(2012) 55, Komisijos baltoji knyga „Adekvacių, saugių ir tvarių pensijų darbotvarkė“, p. 6.

⁽⁸⁾ Žr. EPC Issue Paper No. 72, 2012 m. lapkritis: „1 000 billion Euros at stake: How boosting employment can address demographic change and public deficits“.

⁽⁹⁾ Žr. OL C 143, 2012 5 22, p. 94–101, 4.3 punktą ir OL C 306, 2009 12 16, p. 70–75, 3.4.2 punktą.

⁽¹⁰⁾ Žr. OL C 143, 2012 5 22, p. 23–28, 6.1.3.1 punktą.

⁽¹¹⁾ Žr. OL C 133, 2013 5 9, p. 77–80, 3.2.4 punktą.

4.13 EESRK tvirtai remia raginimą užtikrinti visapusišką socialinių partnerių ir organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimą valstybių narių lygmeniu ir ragina Komisiją skubiai pateikti konkrečių pasiūlymų dėl aktyvesnio ir nuolatinio jų dalyvavimo Europos semestro koordinavimo procese. Tai visų pirma pasakytina apie orientavimąsi į socialines investicijas ir aktyvią įtrauktį. Šis dalyvavimas turėtų būti pamatinis ir sudaryti sąlygas daryti veiksmingą poveikį politikos formavimui.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama atvykimo ir išvykimo sistema (AIS), kurioje registruojami Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienas kertančių trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir išvykimo duomenys

(COM(2013) 95 final – 2013/0057 (COD))

pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl atvykimo ir išvykimo sistemos ir Registruotų keliautojų programos naudojimo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 562/2006

(COM(2013) 96 final – 2013/0060 (COD))

pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama Registruotų keliautojų programa

(COM(2013) 97 final – 2013/0059 (COD))

(2013/C 271/18)

Pagrindinis pranešėjas **Cristian PÎRVULESCU**

Europos Parlamentas, 2013 m. kovo 14 d. ir balandžio 16 d., ir Taryba, 2013 m. kovo 27 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama atvykimo ir išvykimo sistema (AIS), kurioje registruojami Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienas kertančių trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir išvykimo duomenys

COM(2013) 95 final – 2013/0057 (COD)

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl atvykimo ir išvykimo sistemos ir Registruotų keliautojų programos naudojimo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 562/2006

COM(2013) 96 final – 2013/0060 (COD)

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama Registruotų keliautojų programa

COM(2013) 97 final – 2013/0059 (COD).

2013 m. kovo 19 d. Komiteto biuras pavedė Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Cristian Pîrvulescu ir priėmė šią nuomonę 125 nariams balsavus už, 4 prieš ir 3 susilaikius.

1. Įžanga

1.1 Šis pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo teisės akto yra dalis dokumentų rinkinio dėl „naujos kartos patikrinimų kertant sieną“, kuris yra viena iš strateginių iniciatyvų, įtrauktų į Komisijos 2012 m. darbo programą. Europos Komisijos teigimu, šis dokumentų rinkinys skirtas įgyvendinti du didelius ir tarpusavyje susijusius uždavinius: vykdyti veiksmingą keliautojų – trečiųjų šalių piliečių srautų ir judėjimo per Šengeno erdvės išorinę sieną stebėseną ir užtikrinti, kad nuolatiniais keliautojams, kurie sudaro didžiąją daugumą visų sieną kertančių asmenų ir kurių skaičius nuolat auga, sienos kirtimas būtų greitas ir paprastas.

1.2 2008 m. vasario 13 d. komunikate „Pasirengimas kitiems Europos Sąjungos sienų valdymo etapams“ Komisija pasiūlė sukurti atvykimo ir išvykimo sistemą (AIS).

1.3 Šiam pasiūlymui buvo pritarta Stokholmo programoje, kuriai 2009 m. gruodžio mėn. pritarė Europos Vadovų Taryba ir kurioje dar kartą patvirtinta, kad atvykimo ir išvykimo sistema (AIS) suteiktų valstybėms narėms galimybę veiksmingai dalytis duomenimis, kartu užtikrinant duomenų apsaugą.

1.4 2011 m. birželio 23–24 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose raginama sparčiau kurti pažangaus sienų valdymo sistemą. Reaguodama į šį raginimą Komisija 2011 m. spalio 25 d. priėmė naują komunikatą dėl įvairių alternatyvų ir tolesnių veiksmų.

1.5 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas yra parengęs keletą nuomonių, svarbių šių dviejų viena kitą papildančių sistemų įdiegimui⁽¹⁾. Savo nuomonėse Komitetas pabrėžė ES įsipareigojimų atremti augančių sienas kertančių keliautojų srautų keliamus iššūkius ir tam skirtų priemonių pridėtinę vertę. ES tenka pagrindinis vaidmuo ir didžiausia atsakomybė užtikrinti valstybių narių veiksmų koordinavimą. Matydamas naujausius su judumu ir migracija susijusius iššūkius Komitetas ragina laikytis proporcingumo ir veiksmingumo principų. Komitetas taip pat pabrėžia, kad kuriant ir įgyvendinant politiką ir programas labai svarbu užtikrinti pagrindinių teisių apsaugą.

2. Bendrosios pastabos

2.1 Tikimasi, kad judėjimas per ES sienas tik didės, todėl reikia sparčiau kurti patikimas ir veiksmingas sienų valdymo ir kontrolės sistemas.

2.2 EESRK palankiai vertina požiūrį, kuriuo remiantis parengtas pažangaus sienų valdymo dokumentų rinkinys, t. y. tai, kad siekiama rasti tinkamą pusiausvyrą tarp būtinybės skatinti judumą ir siekio užtikrinti saugumą, dėl kurio pastaraisiais metais kilo pagrindo nerimauti ES.

2.3 EESRK pripažįsta ES lygmens įsipareigojimo, valdymo ir investavimo pridėtinę vertę ir tikisi, kad valstybės narės koordinuos savo pastangas, kad būtų užtikrintas sėkmingas numatytų programų įgyvendinimas.

2.4 EESRK nori pabrėžti, kad Europos Sąjungos savitumas tiesiogiai ir netiesiogiai siejamas su atvirumu ir susisiekimo galimybėmis ne tik jos viduje, bet ir už jos sienų. ES yra energija trykštanti kultūrinė, socialinė, politinė ir ekonominė erdvė, o norint išlaikyti jos svarbą pasaulinėje arenoje būtina užtikrinti judumą per sieną. Turėdamos tai mintyje ES institucijos ir valstybės narės turėtų pasistengti, kad naujosios sistemos netrukdytų trečiųjų šalių piliečiams atvykti į ES ir neslopintų jų noro keliauti.

2.5 Tuo pat metu reikėtų nemažai dėmesio skirti visuomenės nuomonės apie šias dvi sistemas ir jų veikimą formavimui ir tinkamam taisyklių išaiškinimui trečiųjų šalių piliečiams. ES ir valstybės narės turėtų palaikyti ryšį su trečiųjų šalių valdžios institucijomis, kad būtų užtikrinta, jog į ES vykti planuojantys jų piliečiai gautų visą reikalingą pagalbą ir informaciją, ypač apie jų teises. Į šių dokumentų rinkinį būtina įtraukti tinkamai finansuojamas komunikacines priemones.

2.6 EESRK ragina visus atitinkamus subjektus ir institucijas toliau tobulinant ir įgyvendinant abi sistemas galvoti apie pagrindines teises. Nors abi sistemos yra gana techninio pobūdžio, jos turi nemažą poveikį į ES atvykstančių asmenų/visų trečiųjų šalių piliečių pagrindinėms teisėms ir laisvėms. Komitetas palankiai vertina tai, kad duomenų apsaugos/duomenų privatumo klausimams skiriama dėmesio, ir tikisi, kad pakankamai dėmesio bus skiriama visų atitinkamų pagrindinių teisių apsaugai ir bus vykdoma tinkama stebėseną.

2.7 EESRK atkreipia dėmesį į didžiulius valstybių narių institucinių sąrangų ir gebėjimų skirtumus ir į tai, kad kelios valstybės narės įgyvendina savas šių dviejų sistemų versijas. Tokio masto pertvarka, kuri paveiktų daugybę institucijų ir žmonių, yra sudėtinga ir netgi rizikinga. Dalyvaujancios institucijos turėtų pasirūpinti, kad ši pertvarka neturėtų jokio neigiamo poveikio keliautojams.

2.8 Primindamas ankstesnę patirtį EESRK norėtų atkreipti dėmesį į sąnaudų ir jų apskaičiavimo problemą. Akivaizdu, kad tokios sistemos brangiai kainuoja, tad turime užtikrinti, kad joms skiriamos išlaidos būtų proporcingos ir veiksmingos. Be to, pirminės sąmatos turi būti kuo tikslesnės.

2.9 EESRK norėtų paraginti toliau svarstyti keliautojų diferencijavimo klausimą, kuris yra viena pagrindinių pažangaus sienų valdymo politikos programos dalių. Gali būti, kad praktikoje diferencijavimas taps tam tikra diskriminacija. Teisė dalyvauti Registruotų keliautojų programoje (RKP) priklausys nuo statuso, pajamų, kalbų mokėjimo ir išsilavinimo. Šią riziką būtų galima sumažinti, jei atitinkamos valdžios institucijos kuo daugiau būsimų keliautojų veiklos rūšių ir sąsajų laikytų priimtinais.

2.10 EESRK pažymi, kad trūksta aktualių ir konkrečių duomenų apie judumą. Trūksta ne tik tikslų duomenų apie trumpam atvykstančius keliautojus, kurie viršija leidžiamą buvimo laiką, bet ir kokybinių duomenų, kurie padėtų suprasti šį reiškinį. Politika turėtų būti grindžiama ne tik kiekybiniais duomenimis, kurie bus renkami, kai sistemos bus įdiegtos. Reikia daugiau išteklių skirti tyrimams, siekiant išsiaiškinti, kaip naudojama šiuo metu veikianti sistema ir kaip ja piktinaudžiaujama.

2.11 EESRK ragina ES ir valstybes nares skirti pakankamai dėmesio tiesiogiai su keliautojais dirbančio personalo, visų pirma konsulatų darbuotojų ir sienos apsaugos pareigūnų, mokymui. Jie turėtų būti labai gerai parengti ir gebėti padėti keliautojams atlikti procedūras, kurios yra ir techniškai sudėtingos, ir psichologine prasme delikatingos.

⁽¹⁾ OL C 88, 2006 4 11, p. 37–40, OL C 128, 2010 5 18, p. 29–35, OL C 128, 2010 5 18, p. 80–88, OL C 44, 2011 2 11, p. 162–166, OL C 376, 2011 12 22, p. 74–80, OL C 299, 2012 10 4, p. 108–114.

2.12 Komitetas pripažįsta, kad biometrinių duomenų rinkimas turi teigiamų aspektų, tačiau kartu atkreipia dėmesį, kad pirštų atspaudų ėmimas daro tam tikrą poveikį nuolatiniams ir nenuolatiniams keliautojams. Dėl psichologinio poveikio mažėja motyvacija keliauti ir apskritai prastėja asmens santykis su šalis, į kurią jis atvyksta, visuomene. Be to, pirštų atspaudų ėmimas tradiciškai siejamas su nusikalstama veikla ir policijos darbo metodais. Todėl EESRK ragina toliau svarstyti biometrinių duomenų rinkimo pagal abi programas klausimą ir būdus, kaip būtų galima sumažinti neigiamus šios procedūros padarinius.

3. Konkrečios pastabos

3.1 EESRK manymu, teisė būti informuotam turėtų būti iš tikrųjų užtikrinta, ypač kai kalbama apie asmens duomenų naudojimą. Trečiųjų šalių piliečiai turi būti supažindinami su jų teisėmis. Tam tikrais atvejais kalbos barjeras gali trukdyti pasinaudoti šia teise. Esamose ir būsimose teisingumo ir vidaus reikalų (TVR) sistemų duomenų bazėse turėtų nebūti jokios „užprogramuotos“ diskriminacijos – tam turėtų būti užtikrinta, kad trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu būtų laikomasi duomenų apsaugos principų (teisė gauti informaciją, teisė į veiksmingą teisinę gynybą, teisė duoti asmenišką sutikimą, kad būtų tvarkomi duomenys), ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamoms trečiųjų šalių piliečių – duomenų subjektų – kategorijoms.

3.2 EESRK nuomone, būtina geriau susipažinti su TVR sistemų duomenų bazėmis ir informavimo sistemomis. Europos Komisija turėtų reguliariai – galbūt kartą per metus – teikti suvestinę stebėsenos ataskaitą apie visų sistemų, kuriose naudojami duomenys ir keičiamasi informacija TVR politikos srityje, veiklą, kurioje būtų nurodyta, kokia informacija keičiamasi ir kokiais tikslais.

3.3 ES turėtų paraginti nacionalines vyriausybes tinkamai paremti institucijas, kurioms priskirtos atvykimo ir išvykimo sistemos stebėsenos ir priežiūros funkcijos.

3.4 EESRK palankiai vertina tai, kad suteikiant teisę dalyvauti RKP laipsniškai pereinama nuo „šaliai taikomos“ prie „asmeniui taikomos“ procedūros. Komitetas rekomenduoja, kad pokalbis su prašymą pateikusiu asmeniu būtų norma, ypač tada, kai reikia išsamesnių paaiškinimų. EESRK taip pat atkreipia dėmesį į profiliavimo (automatizuoto sprendimo priėmimo) ir duomenų rinkimo motyvus, susijusius su TVR sistemos duomenų bazėmis ir pažangiu sienų valdymu, ir mano, kad tuo atveju, jei statistinio duomenų sekimo (angl. *dataveillance*) pagrindu būtų naudo-

jami duomenys apie rasę, tautybę ar kiti „jautrūs“ duomenys, tai būtų sunku suderinti su nediskriminavimo principais, antrinės teisės aktų reikalavimais ir įsipareigojimais, kylančiais iš pagrindinių teisių.

3.5 EESRK pasisako už platesnę dažnai keliaujančio asmens apibrėžtį, kuri apimtų bet kokią kultūrinę, ekonominę ir socialinę veiklą. Komitetas ragina valstybes narės atsižvelgti į visą socialinio gyvenimo įvairovę. Komiteto manymu, nereikėtų pirmenybės teikti kokiai nors socialinės ar profesinės veiklos kategorijai.

3.6 Trečiųjų šalių piliečiai prašymus įtraukti juos į RKP gali teikti konsulatuose, bendruose prašymų išduoti vizą centruose ir bet kuriame sienos perėjimo punkte. Tai patogu prašymą teikiančiam asmeniui, tačiau sukelia valdymo sunkumų. Visas dalyvaujantis personalas turėtų būti informuotas ir tinkamai parengtas, kad išmanytų, kaip šios sistemos veikia.

3.7 EESRK manymu, rėmimo ir (arba) privataus apgyvendinimo deklaravimo procedūra gali būti kliūtimi. Jei ji būtų išlaikyta, reikėtų bent jau naudoti minimalią ir visoje ES vienodą formą. Taip valstybės narės nesinaudotų šia procedūra kaip atgrasomąja priemone.

3.8 RKP prašymui pateikti reikalingų patvirtinamųjų dokumentų išdavimas iš principo turėtų nesukelti prašymą teikiančiam asmeniui ir patvirtinamuosius dokumentus išduodančioms organizacijoms nereikalingų ir per didelių išlaidų. Pavienių prašymus teikiančių asmenų ir patvirtinamuosius dokumentus išduodančių organizacijų patiriamos sąnaudos turėtų būti apskaičiuojamos atliekant tarpinius vertinimus.

3.9 Komitetas rekomenduoja, kad laikotarpis, per kurį atitinkamos valdžios institucijos turi priimti sprendimą, būtų ne ilgesnis negu 25 dienos, bet valdžios institucijos turi būti skatinamos sprendimus priimti kuo greičiau.

3.10 Reikėtų patikslinti RKP prašymo atmetimo kriterijus. Neaišku, kuo remiantis vertinama grėsmė viešajai tvarkai, vidaus saugumui ir visuomenės sveikatai. Tai atveria kelią subjektyviems sprendimams. Vertinimus atlieka tūkstančiai žmonių, kurie turi labai skirtingą patirtį, yra skirtingai parengti ir skirtingai informuoti apie keliaujančią asmenį, jos veiklą ir kilmės šalį. Be to, abejotina, ar tarp motyvų atmesti prašymą reikėtų įrašyti grėsmę valstybės narės tarptautiniams santykiams.

3.11 Labai svarbu, kad asmenys, kurių prašymai nebuvo patenkinti (prašymas nepriimtinas, atmestas), galėtų veiksmingai apskųsti sprendimą. EESRK ragina Komisiją ir valstybes nares padėti savo teise pateikti skundą norintiems pasinaudoti asmenims.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos pasiūlymo COM(2011) 607 final/2 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos socialinio fondo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1081/2006, pakeitimų

(COM(2013) 145 final – 2011/0268 (COD))

ir dėl pasiūlymo iš dalies keisti Komisijos pasiūlymą COM(2012) 496 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondai taikytinos bendrosios nuostatos, ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006

(COM(2013) 146 final – 2011/0276 (COD))

(2013/C 271/19)

Pagrindinis pranešėjas **Mário SOARES**

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 164 ir 177 straipsniais, 2013 m. kovo 25 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos pasiūlymo COM(2011) 607 final/2 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos socialinio fondo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1081/2006, pakeitimų

COM(2013) 145 final – 2011/0268 (COD)

ir dėl

Pasiūlymo iš dalies keisti Komisijos pasiūlymą COM(2012) 496 pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondai taikytinos bendrosios nuostatos, ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1083/2006

COM(2013) 146 final – 2011/0276 (COD).

2013 m. balandžio 16 d. Komiteto biuras pavedė Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 490-ojoje plenarinėje sesijoje, kuri įvyko 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 22 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Mário SOARES ir priėmė šią nuomonę 135 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Nors EESRK turi abejonių dėl jaunimo užimtumo ir garantijų iniciatyvų finansavimui numatytos sumos ir finansavimo būdų, jis pritaria Komisijai, kad būtina iš dalies keisti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentus dėl Europos socialinio fondo ir Struktūrinių fondų laikantis šioje nuomonėje aptariamame pasiūlyme nurodytų krypčių.

1.2 Komitetas pabrėžia, kad politika, kuri bus nustatyta, turi padėti siekti ekonomikos augimo, kurti stabilias ir kokybiškas darbo vietas ir stiprinti socialinę sanglaudą.

1.3 EESRK apgailestauja, kad užuot padidinus Sąjungos biudžetą ir dalį jo lėšų skirus asignavimams Jaunimo užimtumo iniciatyvai finansuoti, lėšos šiems asignavimams bus paimtos iš bendro sanglaudos politikos biudžeto, kuris jau ir taip sumažintas palyginti su 2007–2013 m. laikotarpiu.

1.4 EESRK įsitikinęs, kad numatyta 6 mlrd. eurų suma yra nepakankama atsižvelgiant į problemos mastą ir būtinybę neati-dėliotinai ją spręsti.

1.5 Krizė vis dar nesibaigė ir darbo vietos nepradėtos kurti, todėl EESRK siūlo užtikrinti didesnę lankstumą nustatant jaunimo nedarbo lygio ribą, kurią pasiekus suteikiama galimybė gauti fondų lėšų, kad būtų galima įvertinti jaunimo nedarbo raidą, arba nustatyti 20 proc. jaunimo nedarbo lygio ribą.

1.6 EESRK rekomenduoja Jaunimo garantijos programa galinčių pasinaudoti jaunuolių amžiaus ribą padidinti iki 30 metų, visų pirma šalyse, kuriose jaunimo nedarbas yra didžiausias.

1.7 Galiausiai EESRK ragina valstybes nares nemažinti pasiūlyme dėl daugiamečių finansinės programos numatytų finansinių išpareigojimų skirti lėšų jaunimo užimtumui skatinti ir prašo pritarti Komisijos pasiūlymui naudoti papildomus išteklius, kad būtų išspręsta ši visos jaunosios Europos kartos ateičiai svarbi problema.

2. Svarbiausi Komisijos pasiūlymo aspektai

2.1 2013 m. vasario 28 d. Tarybai priėmus sprendimą sukurti Jaunimo garantijų iniciatyvą Komisija pateikė du pasiūlymus: pirmuoju iš dalies keičiamas Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento COM(2011) 607 final/2 dėl Europos socialinio fondo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1081/2006, antruoju iš dalies keičiamas Komisijos pasiūlymas COM(2012) 496 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuos nustatomos įvairių fondų bendros nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (COM(2013) 146 final).

2.2 Šiais pasiūlymais siekiama užtikrinti Jaunimo užimtumo iniciatyvos finansavimą pagal Jaunimo garantijų iniciatyvą, kurioje numatyta visiems jaunesniems nei 25 m. asmenims per keturis mėnesius po studijų pabaigos arba po darbo praradimo pasiūlyti deramą darbą, tęsti mokslus arba atlikti profesinę stažuotę.

2.3 Iš viso 2014–2020 m. laikotarpiui numatyta skirti 6 mlrd. eurų, iš kurių 3 mlrd. – iš Europos socialinio fondo, kiti 3 mlrd. yra specialus asignavimas Jaunimo užimtumo iniciatyvai, įtrauktas į 1.b pakategorę „Ištekliai ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai“.

2.4 Finansavimas numatytas NUTS 2 lygmens regionams, kuriuose jaunų 15–25 metų asmenų nedarbas 2012 m. viršijo 25 proc.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Dramatiška jaunimo nedarbo padėtis daugelyje valstybių narių visiškai pagrindžia 2013 m. vasario 28 d. Tarybos

sprendimą sukurti Jaunimo garantijų iniciatyvą, kurios ne kartą ir įvairiais būdais reikalavo socialiniai partneriai ir pilietinės visuomenės organizacijos.

3.2 Europos Komisijos duomenimis Europos Sąjungoje yra 7,5 mln. niekur nesimokančių ir nedirbančių (angl. *NEETs*)⁽¹⁾ – *not in education, employment or training*) jaunuolių, o tai sudaro 12,9 proc. visų 15–24 m. amžiaus Europos jaunuolių. Daugelis šių jaunuolių nebaigė mokyklos ir neturi vidurinio išsilavinimo, be to, ne mažai jų yra imigrantai arba priklauso socialiai remtinų asmenų grupėms. Tačiau kelete šalių pastebimai blogėja vidurinio socialinio sluoksnio jaunuolių (naujieji skurdžiai) padėtis: studijų dar nebaigusiams jaunuoliams kyla grėsmė netekti galimybės jas tęsti.

3.3 Savo ankstesnėse nuomonėse EESRK atkreipė dėmesį į katastrofišką jaunimo nedarbo lygį ES ir prašė visų suinteresuotųjų subjektų imtis skubių, veiksmingų ir galutinių priemonių, kad būtų suardytas šis užburtas ratas, galintis turėti pavojingų pasekmių visos kartos ateičiai⁽²⁾. Tai nėra tik specifinė konkrečiai žmonių grupei aktuali problema, ji kelia grėsmę ES socialinei sanglaudai, o tai ilgainiui gali pakenkti ES ekonomikos augimui ir jos konkurencingumui.

3.4 EESRK pabrėžia, kad šiuo metu nustatoma politika turi būti siekiama prisidėti prie ekonomikos augimo atgaivinimo ir stabilų ir kokybiškų darbo vietų kūrimo užtikrinant garantijas ir apsaugą, t. y. tai, kas nuo seno padėjo kurti Europos socialinį modelį ir siekti socialinės sanglaudos. Be to, Komitetas dar kartą atkreipia dėmesį, kad labai svarbus visapusiškas socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas planuojant, įgyvendinant ir stebint politiką.

3.5 Į Jaunimo garantijų iniciatyvą įtraukta Jaunimo užimtumo iniciatyva bus tikrai veiksminga tik tuo atveju, jei kartu bus tinkamai skatinama darbo rinkos paklausa (t. y., jei augs ekonomika). Be to, milijonų menkas perspektyvas patekti į darbo rinką turinčių jaunuolių švietimas, profesinę kvalifikaciją keliančios stažuotės ir įgūdžių stiprinimas yra savaime labai rizikingas žingsnis.

3.6 EESRK nerimą kelia tai, kad Taryba Europos ekonominius sunkumus iš esmės sieja su biudžeto konsolidavimo problema ir net nebando kiekybiškai įvertinti jų alternatyviųjų sąnaudų ar neigiamų pasekmių, pavyzdžiui, masinio jaunimo nedarbo, nusivylimo ir nevilties⁽³⁾.

⁽¹⁾ NEETs – tai niekur nesimokantys ir nedirbantys, žemo išsilavinimo ir išsimokslinimo lygio jauni asmenys.

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Jaunimo užimtumo didinimo, OL C 161, 2013 6 6, p. 67–72.

⁽³⁾ Jaunimo nedalyvavimo darbo rinkoje – turint omenyje didžiules socialinėms išmokoms skiriamas sumas ir nesurinktus mokesčius – sąnaudos sudaro daugiau kaip 150 mlrd. eurų.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Komisijos siūlomais pakeitimais siekiama suderinti dabartinį Europos socialinio fondo reglamentą ir bendrąjį Europos fondų reglamentą su 2013 m. vasario 7 ir 8 d. Europos Vadovų Tarybos sprendimu. Toliau pateikiamos pastabos yra susijusios ne su Komisijos pasiūlymais, o su Tarybos nustatytais gairėmis.

4.2 Dabartinės ekonomikos krizės sąlygomis EESRK gali tik apgaildestauti dėl Tarybos sprendimo 2014–2020 m. laikotarpiui pasiūlyti mažesnę nei ankstesnio laikotarpio biudžetą, kadangi tai turės neigiamą poveikį dabartinėms problemoms įveikti reikalingiems ištekliams.

4.3 Šiame sprendime numatyta, kad kova su jaunimo nedarbu bus finansuojama ne padidinant biudžetą, o sumažinant asignavimus kitoms išlaidų kategorijoms, t. y. 3 mlrd. eurų bus skirta iš Europos socialinio fondo, ir 3 mlrd. – iš sanglaudos politikai skirtų lėšų.

4.4 Be to, septyneriems metams numatytas bendras 6 mlrd. eurų biudžetas yra akivaizdžiai nepakankamas⁽⁴⁾.

4.5 Jaunimo nedarbo lygio riba (25 proc.), kurią pasiekus suteikiama teisė gauti šiuo metų skiriamų fondų lėšų, nustatoma

remiantis 2012 m. duomenimis ir neatsižvelgiant nei į krizės raidą, nei į dabartinę recesiją, todėl kyla grėsmė, kad sudėtingos situacijos, galinčios susiformuoti 2014–2020 m. laikotarpiu, liks nepastebėtos. Todėl EESRK mano, kad reikėtų didesnio lankstumo vertinant jaunimo nedarbo padėties raidą arba, atsargumo sumetimais, jaunimo nedarbo lygio rodiklį sumažinti iki 20 proc.

4.6 Be to, EESRK rekomenduoja jaunuolių, galinčių pasinaudoti Jaunimo garantijų programa, amžiaus ribą padidinti iki 30 metų, kad ja taip pat galėtų pasinaudoti ir vėliau studijas baigiantys ar pereinamajame laikotarpyje tarp studijų ir darbinės veiklos esantys jaunuoliai. Tai ypač svarbu šalims, kuriose jaunimo nedarbas yra didžiausias.

4.7 EESRK pritaria sprendimui valstybes nares atleisti nuo specialaus asignavimo (3 mlrd. eurų) Jaunimo užimtumo iniciatyvai bendro finansavimo, taip pat netaikyti reikalavimo 5 proc. Jaunimo užimtumo iniciatyvai skirtų lėšų laikyti veiklos rezervu.

4.8 Vis dėlto, nepaisant pirmiau pateiktų pastabų, EESRK mano, kad iniciatyvai reikia pritarti, ir siūlo ją pakeisti į struktūrinę aktyvios užimtumo politikos priemonę, kad ji nebūtų vien dabartinės ekonomikos krizės problemoms spręsti skirta priemonė⁽⁵⁾.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ Nors ir atsargiai, tačiau palankiai šią iniciatyvą įvertinusios TDO nuomone, norint pasiekti reikšmingos pažangos sprendžiant šią problemą reikėtų skirti apie 21 mlrd. eurų.

⁽⁵⁾ Atsižvelgiant į EESRK nuomonę dėl Jaunimo užimtumo didinimo; jaunimo užimtumo iniciatyva turi būti susieta su Europos semestru, OL C 161, 2013 6 6, p. 67–72.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „CARS 2020: konkurencingos ir tvarios Europos automobilių pramonės veiksmų planas“

(COM(2012) 636 final)

(2013/C 271/20)

Pranešėjas **Virgilio RANOCCHIARI**

Bendrapranešėję **Monika HRUŠECKÁ**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2012 m. lapkričio 8 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „CARS 2020: konkurencingos ir tvarios Europos automobilių pramonės veiksmų planas“

COM(2012) 636 final.

Pramonės permainų konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. kovo 12 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 147 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 6 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK vertina ryžtingus veiksmus, kurių ėmėsi Europos Komisija, ypač už pramonę ir verslumą atsakingas Europos Komisijos pirmininko pavaduotojas Antonio TAJANI, kuris nusprendė visų pirma patikrinti automobilių pramonės būklę, suburdamas visus suinteresuotuosius subjektus į aukšto lygio grupę CARS 21, o po to, remiantis šios grupės veiklos rezultatais, pradėti įgyvendinti veiksmų planą, kuriuo siekiama įveikti sunkią padėtį, kurioje atsidūrė šis sektorius, ir padėti jam atsigausti.

1.2 CARS 2020 komunikate pateiktame veiksmų plane išdėstytos nuomonės bei rekomendacijos, ir EESRK visiškai pritaria bent jau trimis iš keturių jo aspektų, t. y. finansinei paramai moksliniams tyrimams, pažangiajam reglamentavimui, kuriuo išvengiama pernelyg daug nereikalingų sąnaudų sektoriui, ir sektoriaus tarptautinio matmens vystymui. Kalbant apie ketvirtąjį aspektą, EESRK pritaria Komisijos siūlymams dėl pokyčių numatymo, tačiau abejonių kelia jos siūlymai dėl restruktūrizavimo proceso.

1.3 Tai plataus užmojo strategija, kuria siekiama nustatyti klimato kaitos švelninimo ir būtino didesnio konkurencingumo pusiausvyrą; kitaip tariant, konkurencingesnė ir tvaresnė pramonė atrems nuolat agresyvėjančią išorės ir vidaus konkurenciją, užtikrinant, kad šie pokyčiai būtų priimtini socialiniu požiūriu.

1.4 Šis tikslas neatsiejamas nuo perėjimo prie bendros ekonominės ir prekybos politikos, pasinaudojant visomis ES lygmeniu turimomis priemonėmis, kad kuo skubiau būtų įgyvendintos rekomenduojamos priemonės, įveiktas susiskaldymas, trukdęs sparčiai ir darniai reaguoti į krizę, ir prireikus peržiūrėti tam tikras gaires ar netgi sprendimus, kurie gali trukdyti įgyvendinti planą, o sektoriui – atsigausti.

1.5 Svarbi šio laikotarpio problema – lėšų trūkumas patenkinti vis didėjančius gamintojų ir detalių tiekėjų poreikius investuoti į mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą ir inovacijas, kad Komisijos nustatytus tikslus būtų galima pasiekti per keletą ateinančių metų. Problema yra dar rimtesnė šiame sektoriuje dirbančioms MVĮ ir kitoms susijusioms ir dažnai nuo jų priklausančioms įmonėms.

1.6 EESRK pritaria Komisijos sprendimui vengti su konkrečiomis technologijomis susietų paskatų, t. y. skirtų tik konkrečiai technologijai, atmetant visas kitas. Tačiau toks sprendimas neturi reikšti, kad trumpojo ir vidutinės trukmės laikotarpio paskatos (pavyzdžiui, metanas, suskystintos naftos dujos (SND), naujos kartos didelio efektyvumo varikliai) trukdys, pavyzdžiui, elektromobilių arba vandeniliu varomų transporto priemonių, vystymui vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu.

1.7 CO₂ išmetimo reglamentavimo klausimu EESRK mano, kad tik gyvavimo ciklo analizės principas galėtų padėti sušvelninti visą transporto priemonės poveikį aplinkai.

1.8 Komunikate teigiama, kad Europos automobilių pramonėje vyksta didelio masto restruktūrizacija (gali būti uždarnos gamyklos), kuri turės padarinių užimtumui. Tačiau komunikate nėra nei analizuojama, nei išsamiai apibrėžiama esminė problema, t. y. struktūriniai pertekliniai gamybos pajėgumai. Nors tikslų duomenų apie jų mastą nėra, sektorių analitikų skaičiavimai rodo, kad dabartiniai pertekliniai pajėgumai siekia nuo trijų iki penkių milijonų transporto priemonių. EESRK ragina Komisiją kuo skubiau atlikti išsamesnį tyrimą, kad būtų pateikti tikslesni duomenys, susiję su užimtumu ir pertekliniais pajėgumais bei nepakankamo turimų gamybos pajėgumų panaudojimo kaina.

1.9 Todėl susidaro įspūdis, kad Komisija laikosi pernelyg pasyvaus požiūrio, atlikdama tik papildomą vaidmenį verslo, valstybių ir regionų atžvilgiu, turint omenyje tai, kad jeigu nebus priimtas bendras šios problemos sprendimas, gali nukentėti kitas komunikate nurodytas tikslas, būtent konkurencingumo didinimas pasaulinėse rinkose. Dėl to EESRK mano, kad perteklinių pajėgumų problemos negalima spręsti pavieniais sprendimais – būtina valdyti patį procesą.

1.10 EESRK apgailestauja, kad toks svarbus socialinis klausimas nebuvo tinkamai apsvaistytas veiksmų plane, todėl ragina Komisiją imtis jį svarstyti pasinaudojant savo iniciatyvos teise ir parengti gaires bei kaupti praeityje taikytos gerosios praktikos, kuri padėjo išvengti etatų mažinimo, pavyzdžius. Atsižvelgdama į ypatingos skubos padėtį, Komisija galėtų ir, EESRK nuomone, netgi turėtų imtis koordinuoti ir galiausiai teikti finansinę paramą plataus masto restruktūrizacijos procesui, kuris, jeigu nebus tinkamai valdomas, gali destabilizuoti daugelį Europos regionų ir turėti sunkių padarinių užimtumui šiame sektoriuje. EESRK primygtinai rekomenduoja rengiant bet kokius restruktūrizacijos planus glaudžiai bendradarbiauti su vietos ir regionų valdžios institucijomis.

1.11 Kad šis procesas būtų sėkmingas ir Europoje pavyktų išsaugoti sektoriaus gamybinę bazę, būtina aktyviau plėtoti atvirą ir konstruktyvų socialinį dialogą. Tai vienintelis būdas užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp skirtingų veiksmų plano aspektų ir pirmenybę teikti žmogiškajam kapitalui, perkvalifikuojant darbuotojus arba valdant darbuotojų atleidimo procesus, kai darbo vietų praradimas yra neišvengiamas. Tai pasakytina ir apie susijusias pramonės šakas, kurios susiduria su tomis pačiomis didelėmis problemomis.

1.12 Remiantis per 2008–2009 m. krizę įgyta patirtimi, reikėtų nedelsiant sukurti Europos tarpinių socialinių priemonių sistemą, kad būtų išvengta ES darbo rinkos iškraipymo. Šiuo pereinamuoju laikotarpiu socialinių partnerių vaidmuo yra ypač svarbus.

1.13 Galiausiai, EESRK mano, kad Europos Sąjunga turėtų iš esmės stiprinti savo pramonės politiką, visų pirma gamybos sektoriuje. Be stipraus ir konkurencingo pramonės sektoriaus, svarbiausio Sąjungos ekonomikos vystymosi ramsčio, nepasi-

eksime strategijos „Europa 2020“ tikslų. Būtina aktyvi inovacijas ir vystymąsi remianti politika, dabartines problemas paverčianti ateities galimybėmis. Automobilių pramonei būtina į tvarų augimą, o ne tik į gamybos apimčių didinimą orientuota pramonės politika. Reikia investuoti į kapitalą ir vis geriau parengiamus ir kvalifikuotus žmogiškuosius išteklius. Technologijos, gamybos procesai, projektavimas – visi šie veiksmai turi padėti Europos automobilių pramonei sugrįžti į pirmaujančias pozicijas pasaulinėje rinkoje. Europa bus pajėgi konkuruoti tarptautiniu lygmeniu, jei sutelks pajėgumus į technologinę plėtrą ir inovacijas. Įmonių uždarymo tikrai nepakaks problemoms spręsti.

2. Įžanga

2.1 Kad būtų galima geriau suprasti ir įvertinti veiksmų planą, dėl kurio EESRK prašoma pateikti pastabų, būtina apžvelgti iki šiol atliktą darbą, įgytą patirtį ir pažangą, pasiektą nuo pirmosios CARS 21 grupės sudarymo.

2.2 2005 m. sausio mėn. tuometinis už pramonę atsakingas Europos Komisijos pirmininko pavaduotojas Günter VERHEUGEN įsteigė aukšto lygio grupę CARS 21 (Konkurencingos automobilių pramonės reglamentavimo sistema XXI amžiuje).

2.3 CARS 21 grupė buvo įsteigta siekiant parengti ES politiką ir kartu ES teisės aktus, skirtus didinti sektoriaus konkurencingumą nuolat didėjančios konkurencijos pasaulinėje rinkoje sąlygomis. Šios iniciatyvos imtasi pačiu laiku atsižvelgiant į Europos automobilių pramonės ⁽¹⁾, kurioje dirba apie dvidešimt milijonų žmonių (19 valstybių narių įsikūrusiose gamylose), svarbą; ši pramonė kasmet investuoja daugiau kaip 28 mlrd. EUR į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, jos teigiamas prekybos balansas siekia apie 90 mlrd. EUR ir ji valstybių narių mokesčines pajamas papildoma daugiau kaip 430 mlrd. EUR, t. y. 4 proc. Europos BVP.

2.4 CARS 21 savo darbą baigė 2005 m. gruodžio mėn. parengusi dokumentą, kuriame pateikta 18 rekomendacijų ir nurodytos gairės Komisijai, kuriomis ji turėtų vadovautis rengdama pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų teisės aktų. Reglamentavimo politika turėjo sukurti pramonei palankią ir patikimą sistemą, pagrįstą pažangiojo reglamentavimo principu, pagal kurį patikrinamas kiekvieno pasiūlymo išlaidų ekonominis veiksmingumas, atliekamas kruopštus poveikio pramonei ir visuomenei vertinimas, pripažįstami trumpiausieji terminai kiekvienai techninei inovacijai įsisavinti ir nustatomi ilgalaikiai tikslai, sistemingai dalyvaujant visiems suinteresuotiesiems subjektams.

2.5 Praktiškai Komisijos direktoratai ir kitos ES institucijos šias rekomendacijas ne visuomet koordinuotai taikė, tačiau apskritai CARS 21 gairės pasirodė itin naudingos ne tik pramonei, bet ir kitiems sektoriaus suinteresuotiesiems subjektams.

⁽¹⁾ Šis terminas apima visą pramonę – pradedant nuo transporto priemonių gamintojų ir baigiant detalių tiekėjais, automobilių prekyba ir garantiniu aptarnavimu. Produktai – tai keleiviniai automobiliai, lengvosios ir sunkiasvorės komercinės transporto priemonės, motociklai ir, kalbant bendriau, dviratės, triratės ir keturratės variklinės transporto priemonės.

2.6 2010 m., atsižvelgus į tai, kad transporto priemonės turi tapti dar labiau netaršios ir veiksmingos, ir vykstant precedentu neturinčiai Europos rinkos krizei, už pramonę atsakingas Europos Komisijos pirmininko pavaduotojas Antonio TAJANI ne be pagrindo pripažino būtinybę atnaujinti CARS 21 grupę, padarius nemažai pakeitimų remiantis įgyta patirtimi.

2.7 Nors ankstesnė CARS 21 grupė susilaukė palankių atsiliepimų, vis tik ji buvo kritikuota dėl sudėties, nes, kai kurių veikėjų manymu, joje nedalyvavo visi suinteresuotieji subjektai, nes daugiausia vietų buvo skirta automobilių gamintojams; tačiau svarbiausia, kad joje nedalyvavo tie Europos Komisijos nariai, kurie turėjo dalyvauti rengiant sektoriaus reguliavimo politiką.

2.8 Dėl šios priežasties sudarant dabartinę grupę buvo stengiamasi įtraukti visus įmanomus viešuosius ir privačius suinteresuotuosius subjektus: aštuonis Europos Komisijos narius, devynias valstybes nares ir kitų institucijų, pavyzdžiui, EESRK ir Regionų komiteto, atstovus. Iš privataus sektoriaus buvo įtraukti ne tik Europos gamintojai, bet ir kiti sektoriaus dalyviai: – sudedamųjų dalių gamintojai, remonto specialistai, naftos pramonės atstovai, taip pat profesinių sąjungų atstovai, aplinkos apsaugos specialistai ir asociacijų bei judėjimų, palaikančių naujas variklines technologijas, atstovai. Aukšto lygio grupei iš viso priklausau apie 40 narių, kuriems padeda patarėjai ir ekspertai.

2.9 Darbas prasidėjo 2010 m. lapkričio mėn. įvykusiame pirmame aukšto lygio grupės susitikime ir toliau buvo tęsiamas įvairiuose susitikimuose; po to buvo parengta galutinė ataskaita, kuri buvo apsvaistyta ir patvirtinta 2012 m. birželio mėn.

2.10 Inicijatyva buvo itin svarbi ir reikia įvertinti Komisijos, o svarbiausia – Įmonių ir pramonės generalinio direktorato, pastangas koordinuojant darbą ir profesionaliai bei veiksmingai rengiant ataskaitą, kurią bendru pritarimu patvirtino visi dalyviai.

2.11 Kaip paaškino Komisijos pirmininko pavaduotojas Antonio TAJANI, komunikatas dėl CARS 2020 veiksmų plano, svarstomas šioje nuomonėje, yra paremtas sukaupta patirtimi ir pirmiau minėta ataskaita.

3. Komisijos komunikatas CARS 2020 – veiksmų planas

3.1 Komunikate pateiktas veiksmų planas remiasi keturiomis svarbiomis temomis:

- investavimas į pažangias technologijas ir inovacijų finansavimas,
- rinkos sąlygų gerinimas ir pažangaus reglamentavimo įgyvendinimas,

- konkurencingumo pasaulinėse rinkose didinimas,
- pokyčių numatymas ir restruktūrizavimo socialinio poveikio švelninimas.
- Kiekvieną iš šių punktų sudaro keletas iniciatyvų, kurių įgyvendinimą stebės įsteigta CARS 2020 aukšto lygio grupė, kurios sudėtis panaši į CARS 21; grupės nariai kasmet rinksis į neformalius posėdžius ir dalyvaus ekspertų susitikimuose klausimais, susijusiais su automobilių sektoriaus konkurencingumu.

3.2 Investavimas į pažangias technologijas ir inovacijų finansavimas

Komisija ketina:

- tęsti darbą su EIB, kad užtikrintų finansavimą automobilių pramonės mokslinių tyrimų ir inovacijų projektams,
- bendradarbiauti su automobilių pramone, kad pagal programą „**Horizontas 2020**“ būtų parengta Europos ekologiškų transporto priemonių iniciatyva ⁽²⁾,
- įgyvendinti iš keleivinių ir lengvųjų komercinės paskirties transporto priemonių išmetamo CO₂ kiekio sumažinimo tikslus iki 2020 m.,
- paremti naujo, važiavimą tikromis sąlygomis geriau atspindinčio bandymų ciklo ir bandymų procedūros rengimą, kad būtų galima tiksliau įvertinti kuro suvartojimą ir išmetamų teršalų kiekį,
- tęsti kelių eismo saugos darbų įgyvendinimą pagal savo **2011–2020 m. kelių eismo saugos politikos kryptis** ⁽³⁾,
- parengti alternatyviųjų degalų strategiją ir pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros.

3.3 Rinkos sąlygų gerinimas ir pažangaus reglamentavimo įgyvendinimas

Komisija ketina:

- pradėti dialogą su suinteresuotaisiais subjektais, kad susitartų dėl savireguliacinio platinant transporto priemones Europoje,
- parengti gaires dėl finansinių paskatų, kuriomis siekiama skatinti valstybių narių į rinką teikiamas netaršias ir efektyviai energiją vartojančias transporto priemones,

⁽²⁾ „Horizontas 2020“ (COM(2011) 808 final, 2011 11 30, COM(2011) 809 final, 2011 11 30) – siūloma 2014–2020 m. mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programa, kurios biudžetas 80 mlrd. EUR.

⁽³⁾ COM(2010) 389 final.

- dar kartą pritarti pažangaus reglamentavimo principui, kuris buvo svarbiausias pirmosios CARS 21 grupės veiklos rezultatas, ir kurį pabrėžia ir dabartinė grupė, įtraukiant ir konkurencingumo patikrinimą į pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų teisės aktų poveikio vertinimus, ir
- peržiūrėti tipo patvirtinimo sistemą, kad įtrauktų rinkos priežiūros nuostatas.

3.4 Konkurencingumo pasaulinėse rinkose didinimas

Komisija ketina:

- įvertinti kiekvieno laisvosios prekybos susitarimo poveikį ir jų bendrą poveikį šios pramonės konkurencingumui,
- iš dalies pakeisti JT EEK⁽⁴⁾ susitarimą, jį taikyti ir taikyti trečiųjų šalių rinkoms, ir
- kuo labiau stiprinti daugiašalį bendradarbiavimą reglamentavimo klausimais pagal JT EEK, taip pat dvišalį bendradarbiavimą reguliavimo klausimais su tomis valstybėmis, kurios nėra šio susitarimo šalys.

3.5 Pokyčių numatymas ir restruktūrizavimo socialinio poveikio švelninimas

Komisija ketina:

- remti Europos automobilių pramonės įgūdžių tarybos, kuri suburs visus suinteresuotuosius subjektus, įskaitant švietimo ir mokymo įstaigas, sukūrimą; ji nagrinės automobilių sektoriaus užimtumo bei įgūdžių tendencijas ir kartu įgūdžių spragas, kurias reikia panaikinti,
- skatinti naudotis Europos socialinio fondo (ESF) parama darbuotojų perkvalifikavimo ir naujų įgūdžių ugdymo tikslais, o rimčiausiais gamyklų uždarymo ir darbuotojų atleidimo atvejais – Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondu (EGF),
- stebėti restruktūrizacijos veiklą, kad būtų užtikrintas ES teisės aktų dėl vidaus rinkos laikymasis, ypač valstybės pagalbos srityje, ir
- perteklinių gamybos pajėgumų restruktūrizavimo procese tik papildyti pramonės atliekamą funkciją, nes pramonė atsako už restruktūrizavimo proceso valdymą.

4. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pastabos

4.1 EESRK palankiai vertina Europos Komisijos komunikatą, kurio veiksmų plane ne tik patvirtinta daug CARS 21 rekomen-

dacijų, bet ir išpareigojama tęsti dialogą su CARS 21 dalyviais siekiant reguliariai stebėti, vertinti ir prireikus atnaujinti plano rekomendacijų įgyvendinimą.

Instaliuotieji gamybos pajėgumai Europoje

4.2 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, Komitetas pabrėžia, kad komunikatas turi vieną svarbų trūkumą: nepakankamai dėmesio skiriama perteklinio gamybos pajėgumo problemai spręsti, ji tik įtraukiama į bendresnį restruktūrizavimo procesą. Toliau nagrinėjamas šios problemos mastas ir su ja susiję duomenys.

4.3 AlixPartners duomenimis⁽⁵⁾, „apie 40 automobilių gamyklų Europoje pastaraisiais metais dirbo žemiau savo finansinio rentabilumo slenksčio, kuris siekė 75–80 proc. gamybos pajėgumų“, o dešimt įmonių – mažiau nei 40 proc.“ Kitaip sakant, 2007–2012 m. laikotarpiu automobilių pardavimai Europoje sumažėjo 3,5 mln. vienetų, t. y. apie 23 proc., o komercinės paskirties transporto priemonių atveju – iki 34,6 proc. Padėtis dar kritiškesnė motociklų sektoriuje, kuriame naujų transporto priemonių įregistruota 46 proc. mažiau, t. y. dvigubai daugiau nei keturračių transporto priemonių.

4.4 Tačiau reikėtų pasakyti, kad sektoriaus analitikai nesutaria dėl perteklinių pajėgumų dydžio, skirtumai svyruoja nuo trijų iki penkių milijonų transporto priemonių, priklausomai nuo to, kokie duomenų rinkimo kriterijai taikomi. EESRK nuomone, nors šis uždavinys yra sudėtingas, Europos Komisija turi atlikti išsamesnį tyrimą ir pateikti tikslesnius duomenis.

4.5 Be to, pertekliniai gamybos pajėgumai yra pirmoji grandis visoje priežasčių, turinčių svarbų poveikį automobilių pramonės konkurencingumui, grandinėje: pertekliniai gamybos pajėgumai – aukštos fiksuotos sąnaudos – kainų karas – sumažėjęs pelnas ir pablogėjusi finansinė padėtis – gamyklų uždarymas – bendras investicijų, ypač į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą, sumažėjimas – ilgalaikio konkurencingumo sumažėjimo rizika. Todėl EESRK prašo Komisijos teisingai įvertinti perteklinių pajėgumų poveikį trečiajai veiksmų plano sričiai „Konkurencingumo pasaulinėse rinkose didinimas“.

4.6 Akivaizdu, kad negalima supaprastintai žvelgti į šią problemą, nes ne tik kiekvienos šalies, bet ir kiekvieno gamintojo padėtis skirtinga. Nors vidutinis perteklinis pajėgumas Europoje 2012 m. buvo apie 70 proc., šalių duomenys labai skiriasi: 80 proc. Jungtinėje Karalystėje ir Vokietijoje, 70 proc. Ispanijoje, 60 proc. Prancūzijoje ir šiek tiek daugiau nei 50 proc. Italijoje (šaltinis: *The Economist*). Skirtumai tarp įvairių automobilių gamintojų priklauso nuo daugelio veiksnių. Vienas tokių veiksnių – eksporto lygis, nes tie gamintojai, kurie daug eksportuoja į ES nepriklausančias šalis (pavyzdžiui, BMW, Audi, Daimler), yra geresnėje padėtyje, o tie, kurie yra labiau priklausomi nuo vidaus rinkos – patiria sunkumų.

⁽⁴⁾ 1958 m. Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos (JT/EEK) susitarimas dėl tarptautinio techninio suderinimo motorinių transporto priemonių sektoriuje.

⁽⁵⁾ Šaltinis: AlixPartners, *Automotive Outlook 2012 – An Industry at the Crossroads*, Jens-Ulrich Wiese, IFF – Praha, 2012 m. rugsėjo 21 d.

4.7 Dar vienas veiksnys – skirtumai tarp gamintojų ir specializacijos segmentų. Iš Roland Berger tyrimo matyti, kad gamyklų pajėgumų panaudojimo norma priklauso nuo segmento. Gamintojų ar markių, besispecializuojančių ekonominės klasės automobilių segmente (Dacia\Logan, Chery, Hyundai, Chevrolet), pajėgumų panaudojimo norma yra 77 proc., vidutinės klasės automobilių segmente (PSA, Renault-Nissan, Toyota, Suzuki, Fiat, Opel, VW) – 62 proc., o prestižinių automobilių segmente (BMW, Mercedes, Audi, Lexus, Infinity, DS) – 83 proc.

4.8 Dėl šios priežasties perteklinių gamybos pajėgumų problemos negali spręsti pavieniai gamintojai ir nacionalinės ar regioninės vyriausybės. EESRK mano, kad šiam procesui valdyti ir koordinuoti reikia vadovo ir kad šį vaidmenį gali atlikti pati Komisija.

Investavimas į pažangias technologijas ir inovacijų finansavimas

4.9 Plane neužsimenama apie joki finansavimą, kuris papildytų anksčiau skirtas ir turimas lėšas. Apie Komisijos pirmininko pavaduotojo Antonio TAJANI paskelbtą tikslą baigiant CARS 21 procedūrą padidinti „Horizontas 2020“ finansavimą ekologiškoms transporto priemonėms nuo vieno iki dviejų mlrd. EUR komunikate neužsimenama. Todėl, atsižvelgiant į dabartinę padėtį, naujų EIB intervencinių priemonių galimybė yra ne daugiau kaip ketinimas, pagrįstas neseniai skirtu 10 mlrd. EUR kapitalo padidinimu.

4.10 Visam automobilių pramonės sektoriui, kuris, kaip tikimasi, imsis didelio masto mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų veiklos, kad padarytų technologinį šuolį, leisiantį jam iki 2020 m. pagaminti daugiau ekologiškų transporto priemonių, taip pat reikės daugiau ES lėšų, kad padidintų nuosavas investicijas, kurias tampa vis sunkiau investuoti į Europos rinką, kuri, kaip atrodo, dar artimiausiu metu neatsigaus nuo nuosmukio.

4.10.1 Atsižvelgdamas į tai, EESRK palankiai vertina aiškia poziciją laikytis technologinio neutralumo principo įvairių varymo sistemų (pavyzdžiui, vidaus degimo varikliai, elektrinės varymo sistemos, kuro elementais varomi varikliai, hibridinės jėgos pavaros) atžvilgiu, t. y. ES paramą skirti moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijų veiklai siekiant turėti „įvairaus kuro rūšių, kad būtų galima įgyvendinti klimato kaitos tikslus“.

4.10.2 Remiantis pirmiau minėtu technologinio neutralumo principu, itin pozityvus yra Komisijos išsipareigojimas plėtoti infrastruktūrą, kad alternatyviaisiais degalais varomų transporto priemonių skverbtis į rinką būtų lengvesnė, *a priori* neteikiant pirmenybės jokiems degalams: elektros energijai, vandeniliui, tvariam biokurui, metanui (gamtinėms dujoms ir biometanui) arba suskystintoms naftos dujoms (SND). Todėl Komisija pateikė alternatyviųjų degalų strategiją ir pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl minimalaus degalų papild-

dymo arba baterijų įkrovimo infrastruktūros punktų skaičiaus. Deja, neseniai pateiktas direktyvos pasiūlymas (energijos mokesčiai), kuris akivaizdžiai prieštarauja plano tikslams skatinti plėsti šias struktūras, ne tik nenaudingas dyzelinui, bet ir trukdo alternatyviųjų degalų, pavyzdžiui, metano ir biometano, pateikimui į rinką.

4.10.3 Vis dėlto Komitetas norėtų pateikti dvi kritiškas pastabas dėl Komisijos pozicijos laikytis technologinio neutralumo principo:

pirma, Komisija neišdėsto savo pozicijos dėl įvairių technologijų poveikio nei laiko požiūriu (trumpalaikiai ar ilgalaikiai rezultatai), nei dėl kiekvieno sprendimo sąnaudų poveikio privačiam ir viešajam sektoriui (paskatų požiūriu), taikant „nuo gręžinio iki transporto priemonės“ poveikio principą kaip atskaitos tašką;

antra, nesprendžiamas svarbus aukšto lygio grupės CARS 21 iškeltas klausimas (73 psl.): „Reikėtų ištirti, ar laikui bėgant automobilių pramonė negalėtų tapti mažiau imli darbo jėgai, nes elektromobiliai (reikalaujantys mažiau dalių ir dėl to mažiau darbo jėgos) didina savo skverbtį į rinką. Dėl elektrifikacijos jėgos pavaros tampa ne tokios sudėtingos (apytiksliai nuo 1 400 dalių įprastinės transmisijos atveju iki 200 dalių – elektrinės transmisijos atveju)“. Ši pastaba rodo, kad technologinis neutralumas nereiškia neutralumo socialinio ir ekonominio poveikio pramonei požiūriu. Todėl tikimasi, kad Komisija greitai laiku paskelbs tyrimą dėl naujų technologijų poveikio gamybos ciklui ir užimtumui.

4.11 Automobiliai – didelis išmetamo CO₂ kiekio šaltinis. Komitetas mano, kad automobilių išmetamas CO₂ kiekis būtų tiksliau matuojamas taikant gyvavimo ciklo analizes, kurias atliekant atsižvelgiama į visą produkto naudojimo laikotarpį išmetamą CO₂ kiekį – pradedant nuo žaliavų gamybos ir baigiant gyvavimo ciklo pabaiga.

4.12 Nors komunikate patvirtinamas išsipareigojimas sumažinti išmetamo CO₂ kiekį, jame neužsimenama apie terminą, kada Komisija siūlys peržiūrėti Direktyvą 1999/94/EB dėl degalų ženklavimo sistemos, kai bus privaloma nurodyti absoliučias išmetamo CO₂ kiekio vertes visiems keleivinių automobilių modeliams. Ši iniciatyva paskelbta pačiu laiku, nes šiuo metu diskutuojama dėl reglamento, kuriuo nustatomos naujos 95 g CO₂/km ribos keleiviniams automobiliams, kaip rekomendavo EESRK vienoje iš naujausių savo nuomonių ⁽⁶⁾.

4.13 Taip pat įdomus pasiūlymas dėl Europos ekologiškų automobilių iniciatyvos pagal programą „Horizontas 2020“ (tęsiant Europos ekologiškų automobilių iniciatyvos viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystę), kurią finansuos taip pat ir privatusis sektorius.

⁽⁶⁾ OL C 44, 2013 2 15, p. 109.

4.14 Tačiau jei tuo pat metu nebus užtikrintas tinkamas darbo jėgos mokymas, vien tik plėtoti naujas technologijas nepakaks. Juk naujoms technologijoms taikyti reikės, kad darbuotojai įgytų naujų įgūdžių ir gebėjimų. Jų dabar šiame sektoriuje nėra ir jų ugdymą iš dalies reikėtų įtraukti ir į švietimo sistemą. Tam reikia, viena vertus, šio sektoriaus darbdavių nuolatinių pastangų diegti naujas pameistrystės programas, ir, kita vertus, bendradarbiauti su švietimo ir mokymo įstaigomis bei su mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo sistemomis, kad jos parengtų naujas mokymo programas.

Vidaus rinkos sąlygų gerinimas ir pažangaus reglamentavimo įgyvendinimas

4.15 Reikėtų priminti išpareigojimą teisės aktus rengti laikantis pažangiojo reglamentavimo principo, kuriuo turėtų būti remiamasi rengiant teisės aktus šiam sektoriui, ir taikyti tokius parametrus kaip išlaidų ekonominis veiksmingumas, pasirengimo laikotarpiai⁽⁷⁾ ir poveikis pramonės konkurencinei pozicijai pasaulinėse rinkose.

4.16 Be to, tikrai vertėtų parengti gaires dėl finansinių paskatų netaršioms transporto priemonėms; paskatos turėtų būti pagrįstos objektyviais ir lengvai gaunamais duomenimis, pavyzdžiui, išmetamas CO₂ kiekis, vengiant rinkos susiskaidymo dėl nesuderintų priemonių.

4.17 Kalbant apie veiksmingumą laiko požiūriu, reikia atsižvelgti į vartotojų požiūrį į naujas technologijas, ypač į elektros energiją. Kol kas rezultatai yra menki ir bet kuriuo atveju nepateisina lūkesčių. Dėl to turime savęs paklausti, ar nevertėtų siekti trumpojo ir vidutinės trukmės laikotarpio aplinkos apsaugos tikslų daugiau investuojant į naujos kartos didelio efektyvumo variklius.

4.18 Kalbant apie elektrines jėgos pavaras ir jų tolesnį vystymą, turime nepamiršti, kad atsižvelgiant į tai, kokie parametrai vertinami, skaičiavimai gerokai skiriasi. Lyginant įvairias prognozes⁽⁸⁾ daugiklių skaičius kinta nuo 1 iki 10.

Konkurencingumo pasaulinėse rinkose didinimas

4.19 CARS 21 diskusijose nemažai dėmesio buvo skirta laisvosios prekybos susitarimams po to, kai pramonė sukritikavo susitarimą su Pietų Korėja⁽⁹⁾. Kilo būtinybė išanalizuoti šių susi-

tarimų bendrą poveikį, atsižvelgiant į poreikį glaudžiai koordinuoti pramonės ir prekybos politiką Europoje, kad būtų visiškai panaikintos netarifinės kliūtys ES eksportui. Todėl EESRK remia Komisijos sprendimą pradėti tirti jau sudarytus arba dar rengiamus laisvosios prekybos susitarimus, pavyzdžiui, susitarimą su Japonija. Tyrimo metu bus įvertintas šių susitarimų bendras poveikis automobilių pramonės konkurencingumui.

4.20 Kalbant konkrečiau, EESRK palankiai vertina Komisijos pastangas įgyvendinti prekybos politiką, kuria siekiama išlaikyti tvirtą šio sektoriaus pramonės bazę Europoje taikant ir tobulinant turimas priemones, pradedant nuo JT EEK susitarimo peržiūros ir baigiant naujo reglamento dėl transporto priemonių tarptautinio derinimo programo.

4.20.1 Tačiau Europos automobilių pramonės laukia iššūkiai ir ES vietinėje rinkoje, nes pasikeitusi paklausa ir žmonių požiūris turės poveikio jos sėkmės perspektyvoms ateityje. Taigi konkurencingumu reikia rūpintis ne tik pasaulinėje, bet ir vietinėje rinkoje.

Pokyčių numatymas ir restruktūrizavimo socialinio poveikio švelninimas⁽¹⁰⁾

4.21 Sėkmingos ir tvarios Europos automobilių pramonės strategija turi apimti ne tik investicijas į naujas technologijas ir inovacijas bei pažangų reglamentavimą ir stipresnę vidaus rinką, bet, visų pirma, užsitikrinti tvirtą vietą bendroje ES pramonės politikoje ir teikti darbo jėgai tiek pat svarbos ir dėmesio, kiek teikiama visiems kitiems aspektams.

4.22 Kad būtų išsaugota pramonės bazė Europoje, įmonės turi savo gamybos pajėgumus sparčiai pritaikyti prie naujų technologijų ir rinkos raidos, ir šioms įmonėms reikalinga kvalifikuota ir nuolat kvalifikaciją kelianti darbo jėga. Dėl to labai palankiai vertinamas ketinimas 2013 m. įsteigti Europos automobilių pramonės įgūdžių tarybą. Taryboje dalyvaus visi suinteresuotieji subjektai, kurie, be kita ko, teiks rekomendacijas politikos formuotojams dėl įgūdžių ugdymo šiame sektoriuje ir švietimo bei mokymo poreikių, atsižvelgiant į laukiamus pokyčius. Nuolat kvalifikaciją kelianti darbo jėga turi daugiau galimybių įsidarbinti ir tai yra geriausias atsakymas, kurio turėtų siekti visi suinteresuotieji subjektai; ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas MVĮ ir jų specifinėms problemoms šioje srityje.

⁽⁷⁾ Laikas, reikalingas pramonei prisitaikyti prie bet kurio naujo reikalavimo, dėl kurio turi būti keičiama transporto priemonės konstrukcija.

⁽⁸⁾ Šaltinis: Roland Berger, *Rebound of the US Supplier Industry*, Detroitas, 2012 m. spalio mėn.

⁽⁹⁾ Nuo 2011 m. liepos 1 d. iki 2012 m. birželio 30 d., t. y. per pirmuosius metus po susitarimo įsigaliojimo, iš Korėjos buvo įvežta 433 000 transporto priemonių, o tai 46 proc. daugiau nei per praėjusius dvylika mėnesių (šaltinis: EUROSTATAS).

⁽¹⁰⁾ Kaip primenama Komisijos žaliojoje knygoje „Restruktūrizacija ir pokyčių numatymas. Ko galime pasimokyti iš nesenos patirties?“ COM(2012) 7 final, restruktūrizavimas – neatsiejama kasdienio įmonių, darbuotojų, valdžios institucijų ir kitų suinteresuotųjų subjektų gyvenimo dalis. Restruktūrizavimas gali reikšti žmogiškųjų išteklių perkėlimą į didesnę pridėtinę vertę sukuriančią veiklą, darbuotojų mokymą, darbo laiko sutrumpinimą, įmonės veiklos sumažinimą ar jos uždarymą.

4.23 Išankstinės priemonės, kuriomis siekiama užkirsti kelią neigiamiems restruktūrizavimo padariniams užimtumui, turėtų būti nustatomos per visapusišką socialinį dialogą apskritai, bet visų pirma kartu su Europos darbų tarybomis, kurios turi teisę dalyvauti ir konsultuoti restruktūrizacijos klausimais ir kurios gali atlikti aktyvų vaidmenį pasiūlydamos alternatyvių sprendimų. Tinkamu tiekėjų ir galutinių gamintojų komunikavimu reikėtų užtikrinti, kad jei blogiausiu atveju gamyklos būtų uždarytos, tai nesukeltų domino efekto automobilių pramonę plėtojančių regionų ekonomikai, turint omenyje, kad automobilių surinkimo gamyklų uždarymas turi poveikio visai gamybos grandinei, įskaitant tiekėjus ir vartotojus.

4.24 Kaip matėme 4.2–4.8 punktuose, vis dėlto komunikate tik bendrai kalbama apie restruktūrizavimo procesus ir neanalizuojamos jo priežastys. Restruktūrizavimui skirtoje dokumento dalyje visiškai neužsimenama apie „ilgalaikę struktūrinę perteklinio pajėgumo problemą“, nurodytą 6 puslapyje, kuri ir tampa iš esmės pagrindine kai kurių gamintojų sprendimo uždaryti gamyklas priežastimi. Iš tiesų, EESRK mano, kad reikėtų ištirti, kokių mastu pertekliniai pajėgumai laikinai sutrikdo gamybos pajėgumų, kurie tradiciškai susiję su geografiniu veiklos pasiskirstymu, ir paklausos Europoje pusiausvyrą, ir kokią įtaką jam susidaryti turi įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, vartotojų perkamoji galia, gamybos politika, griežtas biudžeto lėšų taupymas ar kitokia viešoji politika.

4.25 Kitaip sakant, veiksmų plane nenagrinėjamos restruktūrizacijos proceso priežastys, nei įvertinamas jos mastas. Jame užsimenama apie padėtį tik tam, kad būtų pasakyta, jog reikalingas įsikišimas socialiniam poveikiui sušvelninti, patikint pramonei atsakomybę už restruktūrizavimo procesą, o Komisijai, kartu su valstybėmis narėmis ir vietos valdžios institucijomis, pavedant atlikti tik papildomą vaidmenį. Tokiu būdu Komisija nesūlo koordinuoti restruktūrizavimo priemonių ir netgi nepateikia jokių gairių valstybėms narėms stebėti priemonių, kurias jos patvirtina.

4.26 Neišnaudoti gamybos pajėgumai yra labai dideli, todėl Komitetui atrodo, kad Komisijos tik papildomo pobūdžio vaidmens, palyginti su kitų suinteresuotųjų subjektų atliekamu vaidmeniu, nepakanka.

4.27 Be to, restruktūrizacijos klausimu CARS 2020 komunikate pateikiama keletas įdomių aspektų, kuriuos vertėtų išsa-

miau aptarti. 21 puslapyje užsimenama, kad Komisija ketina „atnaujinti tarpžinybinės grupės veiklą, siekdama išnagrinėti ir toliau stebėti pagrindinius automobilių gamyklų uždarymo arba masinio darbuotojų atleidimo atvejus. Ši grupė buvo aktyvi ir labai veiksminga ankstesniais panašiais atvejais automobilių pramonėje“ (užuomina į atvejus, susijusius su VW Forest ir MG Rover). EESRK prašo pateikti konkretų tyrimą remiantis šiais rezultatais, kad būtų galima parengti geriausios praktikos gaires, atsižvelgiant į dabartinę padėtį.

4.28 EESRK siūlo išnagrinėti restruktūrizavimo proceso alternatyvas sekant jau pasiteisinusiais ir (arba) šiandien siūlomais pavyzdžiais, pavyzdžiui, Opel gamyklos Bochume, kurią planuojama uždaryti 2016 m. pabaigoje. Čia profesinės sąjungos ir darbdavių atstovai, taip pat išorės suinteresuotieji subjektai, norėdami rasti socialiniu požiūriu priimtina sprendimą, susitarė dėl įvairių priemonių.

4.29 Tačiau būtina šiam sektoriui užtikrinti ilgalaikės pramonės politikos perspektyvą. Jai turi būti teikiama pirmenybė prieš bet kokius trumpalaikius sprendimus dėl gamybos pajėgumų koregavimo. Vien tik sumažinus pajėgumus bendras šio sektoriaus gebėjimas atremti ateities iššūkius nepadidės, o visa tiekimo grandinė patirs didžiulių padarinių. Todėl vėliau reikia siekti viso sektoriaus pertvarkos ir naujos politikos geriau vartotojų lūkesčius tenkinančių gaminių atžvilgiu, kad ši pramonė taptų tvaria XXI-o amžiaus pramone.

4.30 Priešingu atveju kils pavojus, kad šiuo metu, kai jau ilgą laiką smunka pardavimai ir todėl negaunama pelno, vidutinės klasės automobilių segmente dirbančios įmonės nuspręs nusiimti sumažėjusios gamybos našta uždarydamos gamyklas Vakarų Europoje ir perkeldamos gamybą į kitas savo gamyklas, kurių dauguma pastaruoju metu atidarytos naujosiose valstybėse narėse arba už Europos ribų, kad galėtų pasinaudoti mažesniu atlyginimu ir darbo sąlygų teikiamomis galimybėmis.

4.31 Galiausiai Komisija pademonstravo pagirtiną įsipareigojimą stebėti, kaip laikomasi valstybės pagalbos ir vidaus rinkos taisyklių, taip pat ragina valstybes nares naudotis ESF ir Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondu (EGF), tačiau atsižvelgiant į tai, kas buvo paminėta anksčiau, to toli gražu nepakanka.

2013 m. gegužės 23 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Transportui – švari energija. Europinė alternatyviųjų degalų strategija“

(COM(2013) 17 final)

ir dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo

(COM(2013) 18 final – 2013/12 (COD))

(2013/C 271/21)

Pranešėjas **Stefan BACK**

Europos Komisija 2013 m. sausio 24 d. vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Transportui – švari energija. Europinė alternatyviųjų degalų strategija“

COM(2013) 17 final.

Europos Parlamentas, 2013 m. vasario 5 d., ir Taryba, 2013 m. vasario 8 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 91 ir 304 straipsniais, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo

COM(2013) 18 final – 2013/12 (COD).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 30 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 147 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina dokumentų dėl transportui skirtos švarios energijos rinkinį⁽¹⁾ ir jo tikslą sudaryti sąlygas masiniam švarios energijos ištekliams varomų priemonių naudojimui rinkoje.

1.2 EESRK pritaria tam, kaip numatoma vystyti rinką ir nustatyti minimalią įkrovimo ir papildymo infrastruktūros apimtį, kuriai taikomi bendri standartai, kad būtų įgytas naudojimo pasitikėjimas ir užtikrintas tarpvalstybinis judumas.

1.3 Be to, EESRK palankiai vertina pasiūlymus sutelkti dėmesį į vartotojų informavimą ir jų pasitikėjimo stiprinimą, kad būtų sudarytos palankios galimybės masinei rinkai kurti, nes tai yra būtina sąlyga, kad vartotojas galėtų įsigyti transporto

priemonių su alternatyviomis varymo sistemomis už prieinamą kainą.

1.4 EESRK palankiai vertina tai, kad prisidedama prie augimo ir darbo vietų kūrimo, kurių galima tikėtis atsirandant naujoms galimybėms rinkoje ir didėjant Europos pramonės, diegiančios alternatyviuosius degalus ir jų infrastruktūrą, konkurencingumui.

1.5 Įgyvendinant švarių degalų strategiją nereikėtų apsiriboti tam tikromis „brandžių“ (išvirtintusių) degalų rūšimis – būtina spręsti ilgalaikius klausimus, susijusius su švarios energijos ištekliais, sparčiu ir plačiu šio sektoriaus vystymu ir poreikiu skatinti inovacijas ir pateikimą rinkai.

1.6 EESRK primena klausimus, iškeltus jo nuomonėje dėl netiesioginio žemės paskirties keitimo (NŽPK/Biodegalai) (TEN/502 – CES2363-2012), ypač punktus 1.9–1.12, kuriuose parodoma, kokie sudėtingi ir ilgalaikiai yra šie klausimai, ir pabrėžiamas poreikis juos nuolat persvarstyti.

⁽¹⁾ Komunikatas „Transportui – švari energija. Europinė alternatyviųjų degalų strategija“ (komunikatas), Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo (pasiūlymas) ir pridėdamas Komisijos tarnybų darbo dokumentas dėl suskystintų GD naudojimo laivyboje (darbo dokumentas).

1.7 Todėl EESRK mano, kad pasiūlyme turėtų būti labiau atsižvelgiama į Komisijos ilgalaikius strateginius tikslus. Pavyzdžiui, švarams degalams ir jų infrastruktūrai skirtos nacionalinės politikos sistemos, kurias pagal pasiūlymą turi nustatyti valstybės narės, turėtų apimti visus tuos energijos išteklius, pavyzdžiui, biodegalus, kurie komunikate laikomi svarbiais.

1.8 Todėl pasiūlyme turi būti apibrėžtas ekonominiu ir aplinkosauginiu požiūriu optimaliausias energijos rūšių derinys ES lygmeniu, kuriame koordinuojant nacionalinę šalių politiką galima būtų sustiprinti vystymą ir naudojimą. Šiuo požiūriu reikėtų peržiūrėti pasiūlymo 3, 8 ir 10 straipsnius bei I priedą.

1.9 EESRK abejoja, kad galima sukurti viešąją elektromobilių įkrovimo infrastruktūrą nepasitelkiant valstybės finansavimo, bent pradiniam etape, tol kol elektromobilių skaičius pasiektų tokį lygį, kada mokestis už paslaugą galėtų pagrįsti investicijų grąžą.

1.10 EESRK pabrėžia būtinybę užtikrinti, kad būtų sklandžiai ir patikimai pereinama prie pakeisto energijos rūšių derinio, ir tai, kad svarbu atsižvelgti į galimybę gerinti aplinkosauginius iškastinio kuro rodiklius.

1.11 EESRK atkreipia dėmesį į pavojų, kad gali būti stabdomos naujų ir patikimesnių techninių sprendimų, pritaikytų skirtingoms rūšims ir naudotojų grupėms, paieškos. Pavyzdžiui, ryžtingai pasisakoma už suskystintų gamtinių dujų naudojimą laivyboje, nors sukuriama naujų ir pigesnių alternatyvių energijos rūšių, taip pat atsiranda naujų, vartotojams patogių energijos sprendimų, pritaikytų, pavyzdžiui, sunkvežimiams, autobusams ir dviratėms transporto priemonėms.

2. Ižanga. Politinės aplinkybės ir komunikato bei pasiūlymo pristatymas

2.1 Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ pavyzdinėmis iniciatyvomis „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ ir „Inovacijų sąjunga“ sprendžiami klimato kaitos, energijos ir išteklių trūkumo, poreikio didinti konkurencingumą ir užtikrinti energetinį saugumą efektyviau naudojant išteklius ir energiją klausimai. Transporto srityje 2011 m. Baltojoje knygoje dėl transporto politikos raginama išvaduoti transportą iš priklausomybės nuo naftos ir nustatomas tikslas iki 2050 m. 60 proc. sumažinti transporto išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Baltojoje knygoje nustatoma dešimt tikslų konkurencingai efektyviu išteklių naudojimu grindžiamai transporto sistemai ir numatoma vystyti ir naudoti naujas ir tvarias degalų ir varymo sistemas. Baltosios knygos iniciatyvų sąrašė tiems tikslams skirtos 24 iniciatyva „Technologijų planas“ ir 26 iniciatyva „Pažangaus transporto reguliavimo sistema“. Komunikate ir pasiūlyme dėl direktyvos šie klausimai aptariami visapusiškai arba iš dalies.

2.2 EESRK kelete nuomonių paragino Komisiją imtis iniciatyvos skatinti naudoti alternatyvius degalus ir diegti jų infrastruktūrą. Štai keletas pavyzdžių:

— Nuomonės dėl baltosios knygos „Bendros Europos transporto erdvės kūrimo planas. Konkurencingos efektyviu išteklių naudojimu grindžiamos transporto sistemos kūrimas“⁽²⁾ 4.19 ir 4.20 punktuose EESRK palankiai įvertino mažiau aplinką teršiančių ir efektyviau energiją vartojančių varymo sistemų kūrimą ir diegimą ir parėmė Ekologiškų automobilių iniciatyvą ir 2010 m. ekologiškų transporto priemonių kūrimo strategiją. Minėtos nuomonės 4.30 punkte EESRK teigiamai įvertino tai, kad dėmesio buvo skirta elektra varomų transporto priemonių naudojimui ir būtina baterijų įkrovimo infrastruktūrai⁽³⁾, taip pat su tuos susijusiems standartizavimo klausimams, be to, nurodė savo nuomonę šiuo klausimu, kurioje išreiškė tvirtą pritarimą tam skirtoms priemonėms, kad būtų sumažintas išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis ir priklausomybė nuo naftos importo. Taip pat buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad pažangios technologijos svarbios tam, kad būtų galima panaudoti elektra varomas transporto priemones kaip elektros tiekėjus piko valandomis

— Nuomonėje dėl sieros kiekio jūriniame kure⁽⁴⁾ EESRK palankiai įvertino Komisijos ketinimą pagerinti standartų įgyvendinimo sąlygas parengiant „priemonių rinkinį“, apimančią ir technologines priemones, tokias kaip alternatyvūs degalai (suskystintos gamtinės dujos) ir elektros energijos gamybos perkėlimas iš sausumos į laivus, kurios būtų finansuojamos tiek privačiojo, tiek viešojo sektorių investicijomis.

— Nuomonėje dėl Sąjungos transeuropinio transporto tinklo plėtros gairių⁽⁵⁾ EESRK pareiškė, kad reikėtų stiprinti reikalavimą dėl alternatyvių ekologiškų degalų prieinamumo, nes jis bus labai svarbus siekiant susieti TEN-T gaires su būsima Alternatyvių transporto degalų strategija.

2.3 Komisijos pateiktą dokumentų rinkinį sudaro tokie elementai:

— Komunikate apžvelgiamas politinis kontekstas ir tikslai, taip pat aptariamos šių dienų pagrindinės degalų alternatyvos ir nustatomos prioritetingos būsimų ES veiksmų sritys.

— Pasiūlymu siekiama užtikrinti minimalios alternatyviųjų degalų infrastruktūros sukūrimą ir bendrą šios infrastruktūros techninių specifikacijų įgyvendinimą ES tam, kad ES būtų sudarytos sąlygos judumui ir masto ekonomijai.

(2) EESRK nuomonė dėl baltosios knygos „Bendros Europos transporto erdvės kūrimo planas. Konkurencingos efektyviu išteklių naudojimu grindžiamos transporto sistemos kūrimas“, OL C 24, 2012 1 28, p. 146.

(3) EESRK nuomonė dėl skatinimo plačiau naudoti elektra varomas transporto priemones, OL C 44, 2011 2 11, p. 47.

(4) EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria dėl sieros kiekio jūriniame kure iš dalies keičiama Direktyva 1999/32/EB, OL C 68, 2012 3 6, p. 70.

(5) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos transeuropinio transporto tinklo plėtros gairių, OL C 143, 2012 5 22, p. 130.

2.4 Komunikate aptariamos tokios alternatyviųjų degalų rūšys: įvairių charakteristikų ir įvairaus panaudojimo gamtinės dujos, įskaitant biometaną (dujinės (suskystintos gamtinės dujos – suskystintos GD) ar suslėgtos (suslėgtos gamtinės dujos – suslėgtos GD) būsenos ir suskystintos naftos dujos (SND; angl. *Gas-To-Liquid*), elektra, biodegalai ir vandenilis. Komunikate nustatoma visų transporto rūšių strategija. Šia strategija siekiama nustatyti ilgalaikę technologijų plėtros ir investicijų į alternatyviųjų degalų diegimą sistemą, siekiant sumažinti priklausomybę nuo naftos, gerinti degalų saugumą ir mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Strategijoje numatyti veiksmai keturiuose srityse:

- Alternatyviųjų degalų infrastruktūra turi būti pakankamai tanki, kad vartotojai būtų tikri dėl naudojimo galimybių ir būtų užtikrintas judumas visoje Europoje. Tada būtų galima plačiau naudoti alternatyviuosius degalus naudojančias transporto priemones ir laivus, pagrindinį dėmesį skiriant elektrai, vandeniliui, suslėgtoms ir suskystintoms GD. Infrastruktūrai sukurti būtinus 10 mlrd. eurų atsiimsime, kai rinka sutvirtės. Galima išvengti tiesioginio valstybės lėšų naudojimo, jeigu būtų naudojamos tokios priemonės kaip reikalavimai statybos leidimams, koncesijos, viešųjų pirkimų reglamentavimas, prieinamumo ir įkrovimo reglamentavimas ir nefinansinės paskatos.
- Reikalingos bendros specifikacijos, visų pirma įkrovimo punktų ir elektra varomų transporto priemonių sąsajų, tačiau taip pat ir vandenilio, suslėgtų ir suskystintų GD specifikacijos.
- Labai svarbus yra priimtumas vartotojams. Priimtumas vartotojams užtikrina tiek nefinansinės priemonės, tokios kaip pirmenybė naudotis elektra varomomis transporto priemonėmis ir informavimo kampanijos, tiek finansinės priemonės.
- Svarbu vystyti technologijas: a) pagal programą „Horizontas 2020“ bus skirtas finansavimas moksliniams tyrimams, taikomajai veiklai arba į rinką orientuotiems projektams visų rūšių alternatyviųjų degalų srityse; b) pagal Strateginį transporto technologijų planą (COM(2012) 501 final) bus parengti veiksmų planai; c) turėtų būti ir toliau naudojamosi privačiojo ir viešojo sektorių partnerystėmis ir pasitelkiamos tokios partnerystės kaip „Pažangių miestų ir pažangių gyvenviečių“ iniciatyva (COM(2012) 4701 final); d) bus vykdomi konkretūs projektai, be kita ko, pagal Strateginį transporto technologijų planą bus įgyvendinama Europos pramonės bioenergijos iniciatyva, o ES jungtiniame mokslinių tyrimų centre numatoma steigti mokslinių tyrimų infrastruktūrą, skirtą elektra varomų transporto priemonių ir pažangiųjų energijos tinklų sąveikai tirti.

2.5 Pasiūlyme pagrindinis dėmesys skiriamas alternatyviųjų degalų infrastruktūrai, bendrų techninių specifikacijų parengimui

ir vartotojų informavimui. Tačiau jame taip pat valstybės narės įpareigojamos nustatyti nacionalines politikos sistemas, skirtas alternatyviųjų degalų rinkos plėtrai ir jų infrastruktūrai. Tokiose sistemose turi būti nustatytas informavimo reikalavimas, politikos ir reglamentavimo priemonės, skirtos infrastruktūros plėtrai, paramos priemonės, numatyti moksliniai tyrimai, tikslai ir bendradarbiavimas su kitomis valstybėmis narėmis siekiant a) užtikrinti infrastruktūros funkcionavimą tarptautiniu lygmeniu, b) sudaryti galimybes keliauti visoje ES.

2.6 Kartu su komunikatu ir pasiūlymu Komisija paskelbė Komisijos tarnybų darbo dokumentą, kuriame pateikiamas veiksmų planas siekiant įgyvendinti visa apimančią ES suskystintų GD naudojimo laivyboje sistemą. Komisija, bendradarbiaudama su Europos jūrų saugumo agentūra, ketina iki 2014 m. pabaigos pasiūlyti visa apimančią taisyklių, standartų ir gairių rinkinį, kuris reglamentuotų suskystintų GD pristatymą, saugojimą triumuose ir naudojimą laivyboje.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Kaip nurodyta anksčiau, EESRK keletą progų pasisakė dėl transporto alternatyviųjų degalų poreikio ir būtinybės sukurti tinkamą papildymo ar įkrovimo infrastruktūrą, kuri užtikrintų, be kita ko, ir tarpvalstybinį judumą. Jis taip pat pabrėžė, kad reikia ir toliau kurti naujas priemones, skirtas skatinti rinką įsileisti elektra varomas transporto priemones, ir suteikti pakankamą savarankiškumą valstybėms narėms įgyvendinant šią politiką. Todėl EESRK palankiai vertina šią iniciatyvą.

3.2 EESRK remia Komunikate apibrėžtą ir pasiūlyme įtvirtintą požiūrį, numatantį įpareigoti valstybes nares nustatyti nacionalines politikos sistemas, skirtas alternatyviųjų degalų rinkos plėtrai, kurios atitiktų tam tikrus minimalius reikalavimus, apie kurias būtų pranešama Komisijai ir kurias Komisija įvertintų.

3.3 Visų pirma EESRK pritaria tam, kad pagrindinis dėmesys sutelkiamas į papildymo ir įkrovimo infrastruktūrą kaip į priemonę išjudinti alternatyviuosius degalus naudojančių transporto priemonių ir laivų rinką. Atrodo, kad iš esmės sutariama, jog tokios priemonės yra svarbios užtikrinant naudotojų pasitikėjimą alternatyviaisiais degalais, nes šis pasitikėjimas yra vienas iš pagrindinių rinkos sukūrimo veiksnių.

3.4 Be to, EESRK palankiai vertina tai, kad numatoma nustatyti papildymo ir įkrovimo infrastruktūros techninius standartus, kurie galiotų visoje ES. Ši priemonė yra vienas iš esminių veiksnių, kurie valstybių sienas kertančioms transporto priemonėms įkvėps pasitikėjimą alternatyviaisiais degalais kaip patikima alternatyva. EESRK tikisi, kad Komisija pasinaudos pasiūlyme numatytais savo įgaliojimais priimti deleguotuosius aktus, kad atnaujintų specifikacijas tam, kad būtų visuomet užtikrinta jų atitiktis specifikacijoms, taikomoms pasaulio rinkoje.

3.5 EESRK pažymi, kad pasiūlymu valstybės narės įpareigojamos priimti nacionalines politikos sistemas, skirtas alternatyvesiems degalams. Tačiau, atrodo, 3 straipsnio 3 dalimi leidžiama valstybėms narėms netaikyti šios politikos degalams, o 4–6 straipsniuose numatyti įgaliojimai dėl infrastruktūros apima tik elektros, vandenilio ir gamtinių dujų tiekimą. Kita vertus, 7 straipsnyje numatytas įpareigojimas teikti informaciją vartotojams, atrodo, apima visus alternatyvius degalus. Taip pat atrodo, kad komunikate pabrėžiama, kad vadinamieji pažangieji biodegalai yra svarbus būsimo energijos rūšių derinio elementas, bent jau šiuo metu, taip pat atsižvelgiant į biodegalams numatytas minimalias kvotas būsiamame energijos rūšių derinyje. Todėl EESRK mano, kad teisėkūros pasiūlymo 3 straipsnyje reikėtų nurodyti pagrindinių alternatyviųjų degalų rinkinį, į kurį privalo atsižvelgti nacionalinės politikos sistemos.

3.6 Pasiūlymo 3 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės turėtų įvertinti alternatyviųjų degalų infrastruktūros tęstinumą tarpvalstybiniu mastu. Jame taip pat nustatoma, kad valstybės narės turi bendradarbiauti per konsultacijas ar bendras politikos sistemas, siekdamos užtikrinti, kad šios direktyvos tikslams pasiekti būtinos priemonės būtų nuoseklios ir suderintos. Atrodo, kad vienintelė priemonė užtikrinti šio pagrindinio įpareigojimo vykdymą yra 3 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatyti pranešimo ir vertinimo reikalavimai. EESRK abejoja, ar to pakanka, ir klausia, ar nebūtų naudinga numatyti nuolatinio koordinavimo funkciją, kuri būtų panaši į tam tikrą pagal TEN-T gaires vykdomų TEN-T projektų koordinatorių funkcijas.

3.7 Komunikate, atrodo, daroma prielaida, kad alternatyviųjų degalų infrastruktūra gali būti finansuojama be tiesioginio valstybės finansavimo, vien numatant politikos priemones, tokias kaip statybos leidimai, koncesijos, viešųjų pirkimų reglamentavimas, prieinamumo ir įkrovimo reglamentavimas ir nefinansinės paskatos. EESRK nuomone, tai gali tikti nevalstybinėms neviešiesiems elektra varomų transporto priemonių įkrovimo punktam, tačiau Komitetas abejoja, kad tokia koncepcija tiktų viešiesiems elektra varomų transporto priemonių įkrovimo punktam, nes tokiais atvejais paprastai laikoma, jog komercinė veikla yra neįmanoma, ir vienintelis realus sprendimas, bent jau kūrimosi laikotarpiu, yra valstybės finansavimas. (Žr., pavyzdžiui, *Fortschrittsbericht der Nationalen Plattform Elektromobilität (Dritter Bericht)*, 5.5 skirsnis – 2012 m. parengta Vokietijos transporto ministerijos ataskaita.).

3.8 Atsižvelgdamas į investicinių sąnaudų lygį ir į netikrumą rinkose, EESRK laikosi nuomonės, kad alternatyviųjų degalų papildymo ir įkrovimo infrastruktūrai visuotinai ir ilgą laiką reikės teikti valstybės finansavimą. Todėl EESRK mano, kad šiuo aspektu reikėtų persvarstyti Komisijos vertinimą. Į šį finansavimo poreikį atsižvelgta dabar paskelbtose Gairėse dėl netaršių ir energiją efektyviai naudojančių transporto priemonių finansinių paskatų (Komisijos tarnybų darbo dokumentas (SWD(2013) 27)) ir į jį taip pat reikėtų atsižvelgti nustatant, pavyzdžiui, TEN-T finansavimo prioritetus.

3.9 Be to, EESRK abejoja dėl pasiūlymo II priede numatyto minimalaus įkrovimo punktų skaičiaus kiekvienoje valstybėje narėje 2020 m. Pavyzdžiui, priede numatoma Vokietijoje numatoma įsteigti 1 500 000 įkrovimo punktų, iš kurių 150 000 būtų viešieji. Pagal 3.7 punkte cituojamą Vokietijos elektrinio judumo programos ataskaitą numatoma tik kiek daugiau nei vienas milijonas įkrovimo punktų maždaug tokiam pačiam skaičiui automobilių. 150 000 iš šių įkrovimo punktų turi būti viešieji, tačiau dėl daugiau kaip 50 proc. yra abejojama. Todėl EESRK siūlytų persvarstyti II priede pateiktus skaičius ir numatyti paprastą būdą, kaip būtų galima peržiūrėti II priede pateikiamas prognozes.

4. Konkrečios pastabos

4.1 EESRK abejoja dėl ekonominio efektyvumo kriterijaus taikymo pasiūlymo 4 straipsnio 4 dalyje nustatytam reikalavimui, kad uostuose būtų sumontuota elektros tiekimo nuo kranto vandens transporto priemonėms įranga. Nėra aišku, kokiais efektyvumo kriterijais turi būti tikrinamos sąnaudos.

4.2 EESRK palankiai vertina reikalavimą visuose viešuosiuose įkrovimo punktuose įrengti pažangiąsias matavimo sistemas. Tai sudarys palankesnes sąlygas tolesniam kitų funkcijų, tokių kaip žalios energijos pasirinkimas įkrovimui ir elektros tiekimas iš transporto priemonės piko valandomis, plėtojimui. EESRK klausia, ar tokio reikalavimo negalima būtų taikyti ir neviešiesiems įkrovimo punktam.

4.3 EESRK klausia, ar pasiūlymo 4 straipsnio 8 dalies nuostatų pakanka užtikrinti teisę naudotojams pirkti elektrą iš bet kurio elektros energijos tiekėjo keliaujant iš vienos valstybės narės į kitą elektra varoma transporto priemone. EESRK manymu, reikėtų rimtai apsvarstyti alternatyvią galimybę įpareigoti valstybes nars užtikrinti, kad naudotojai galėtų pirkti elektrą iš bet kurio elektros energijos tiekėjo ES už pagrįstą kainą.

4.4 EESRK lygina 6 straipsnio 1 ir 2 dalis su 4 dalimi ir klausia, ar suskystintų GD atitikimas III priedo 3.1 punkte nustatytoms techninėms specifikacijoms „iki 2014 m.“ tikrai yra tinkamas, atsižvelgiant į tai, kad nuo 2015 m. sausio 1 d. sieros išskyrimo kontrolės rajonuose bus taikomas 0,1 proc. sieros kiekio jūriniame kure kriterijus. Tai labai trumpas laikotarpis visiems darbams atlikti, jau nekalbant apie finansavimo sąlygų nustatymą. Todėl EESRK siūlo imtis priemonių užtikrinti, kad uostai, laivų savininkai ir laivų valdytojai galėtų laiku pasinaudoti galimybe prisitaikyti prie 0,1 proc. reikalavimo naudodami suskystintas GD ir kartu jiems nekiltų pavojus nesilaikyti ES taisyklių, kaip numatyta Direktyvoje 1999/32/EC, su pakeitimais, padarytais Direktyvos 2012/33/ES 1 straipsnio 4 dalimi.

4.5 EESRK palankiai vertintų tai, jei pasiūlyme, gal būtų jo 3 straipsnyje, būtų padaryta nuoroda į poreikį rasti atitinkamų sprendimų siekiant užtikrinti tinkamos infrastruktūros sukūrimą labai retai apgyvendintose vietose, kuriose būtų ypač sunku gauti finansavimą, jei nebūtų teikiama valstybės pagalba, be kita ko, ir pasibaigus pradiniam laikotarpiui.

4.6 Galiausiai EESRK pažymi, kad, nors suskystintas GD galima išgauti iš iškastinio kuro ar biodegalų, darbo dokumente (1 skirsnio paskutinis punktas), atrodo, siūloma jūrose naudoti iškastinės kilmės kurą, nors ir pasižymintį labai geromis aplinkosauginėmis charakteristikomis. EESRK mano, kad reikėtų dėti pastangas naudoti kitas suskystintų GD rūšis ar kitas vairo sistemas. Tai, kad sprendimas dėl suskystintų GD gali būti laikinas, kelia abejonių pasiūlyme demonstruojamu tvirtu pasiryžimu diegti suskystintų GD įrenginius.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių prieinamumo

(COM(2012) 721 final – 2012/0340 (COD))

(2013/C 271/22)

Pranešėjas **Ask Lønbjerg ABILDGAARD**

Taryba, 2012 m. gruodžio 10 d., ir Europos Parlamentas, 2012 m. gruodžio 18 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnio 1 dalimi ir 304 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių prieinamumo

COM(2012) 721 final – 2012/0340 (COD).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 30 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 148 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 6 susilaikius.

1. Bendros pastabos ir rekomendacijos

1.1 EESRK teigiamai vertina šią Europos Komisijos iniciatyvą. Pasiūlymo reikalingumas nekvestionuojamas – prisidedant prie žiniatinklio prieinamumo vidaus rinkos kūrimo pasiūlymu siekiama padėti ir ES piliečiams, ir interneto paslaugų teikėjams.

1.2 Tačiau EESRK rimtai abejoja, ar siūlomos priemonės yra pakankamos tokiam drąsiam tikslui pasiekti, ypač šiuo metu, kai mažinamos nacionalinių ir Europos biudžetų lėšos. Reikia griežtos teisinės priemonės, kad valstybės narės, kurioms nepavyktų įgyvendinti direktyvos, neimtų teisintis, kad to nepadarė dėl biudžeto suvaržymų, kurių buvo imtasi dėl dabartinės ekonomikos krizės.

1.3 Direktyvos taikymo sritis yra ribota, todėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių tipų, kuriems taikomi direktyvos reikalavimai, skaičius irgi yra ribotas. Galima pasekmė – nėra prieigos prie būtiniausių paslaugų, teikiamų tose viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainėse, kurioms direktyva netaikoma.

1.4 Be to, jeigu norima sudaryti kritinę masę, kurios reikia norint sukurti prieinamą interneto paslaugų Europos rinką, taigi ir pasauliniu lygmeniu konkurencingą žiniatinklio prieinamumo sektorių, kuris galėtų pasiūlyti papildomų užimtumo galimybių europiečiams (tiek neturintiems negalios, tiek neįgaliesiems), tiesiog būtina išplėsti direktyvos taikymo sritį tiek, kad ji apimtų visas viešojo sektoriaus interneto svetaines.

1.5 Todėl EESRK primygtinai rekomenduoja plėsti direktyvos taikymo sritį ir ją imti laipsniškai taikyti visoms viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainėms, laikantis viešosios tvarkos,

visuomenės saugumo ir sveikatos, taip pat visų asmenų duomenų apsaugos reikalavimų⁽¹⁾. Be to EESRK primygtinai rekomenduoja, kad Europos Komisija pasiūlytų reglamentą, kuris įpareigotų ir ES institucijas vykdyti šioje direktyvoje numatytus išipareigojimus.

1.6 Be to, EESRK labai rekomenduoja numatyti keletą direktyvą įgyvendinti padėsiančių papildomų priemonių: didinti informuotumą, rengti žiniatinklio prieinamumo mokymo programas, didelėse viešojo sektoriaus institucijose skirti žiniatinklio prieinamumo koordinatorius, sudaryti galimybę piliečiams pranešti apie viešojo sektoriaus interneto svetainių prieinamumą ir kt. Socialiniai partneriai turėtų imtis iniciatyvesnio vaidmens šiais klausimais.

1.7 EESRK rekomenduoja Europos Komisijai kruopščiai įvertinti direktyvos poveikį užimtumui viešajame ir privačiame sektoriuose, visų pirma įvertinant, kiek bus sukurta tikrai naujų darbo vietų, kiek bus sukurta kokybiškų darbo vietų ir kiek darbo vietų galėtų atsirasti neįgaliems žmonėms.

1.8 EESRK ragina Europos standartizacijos organizacijas nedelsiant priimti atitinkamą Europos standartą, apie kurį kalbama nagrinėjamoje direktyvoje, tuo sudarant palankesnes sąlygas sklandžiam direktyvos įgyvendinimui. Taip pat reikia užtikrinti, kad kol rengiamas šis Europos standartas, nebūtų delsiama įgyvendinti direktyvą, nes Europos Komisija direktyvoje jau yra numaciusi visiškai pakankamą laikiną teisinę tvarką.

⁽¹⁾ Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnis. OL C 218, 2011 7 23, p. 130–134. OL C 255, 2010 9 22, p. 98–102.

2. Bendroji informacija

2.1 Žiniatinklio prieinamumas yra neatsiejamas nuo daugelio Europos iniciatyvų – 2010–2020 m. Europos strategijos dėl negalios (informacinių ir ryšių technologijų (IRT) prieinamumas), 2011–2015 m. e. valdžios veiksmų plano (įtraukios ir prieinamos e. valdžios paslaugos) ir Europos skaitmeninės darbotvarkės (Komisija siūlo iki 2015 m. užtikrinti visišką viešo sektoriaus interneto svetainių prieinamumą).

2.2 Dar 2006 m. vadinamojoje Rygos deklaracijoje ES valstybės narės taip pat įsipareigojo didinti viešo sektoriaus interneto svetainių prieinamumą. Valstybės narės kol kas nesėmė pakankamai priemonių, kad įgyvendintų šiuos įsipareigojimus. Tokia yra Europos Komisijos siūlomos direktyvos priešistorė, į kurią būtina atsižvelgti.

2.3 Pasiūlymu priimti direktyvą dėl viešo sektoriaus institucijų interneto svetainių prieinamumo siekiama padėti valstybėms narėms įgyvendinti savo nacionalinius įsipareigojimus, susijusius su žiniatinklio prieinamumu, ir visų pirma padėti joms įgyvendinti Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijos nuostatas, susijusias su viešo sektoriaus institucijų interneto svetainėmis. Konvencijos 9 straipsnis įpareigoja valstybes nares ir pačią ES imtis reikiamų priemonių, kad neįgaliesiems, kaip ir kitiems žmonėms, be kitų dalykų būtų užtikrintas informacinių ir ryšių technologijų, įskaitant interneto, prieinamumas.

2.4 Kadangi valstybės narės nevienodai sprendžia žiniatinklio prieinamumo klausimą, atsiranda kliūčių vidaus rinkoje. Šiuo metu prieinamumas užtikrintas mažiau kaip 10 proc. interneto svetainių, todėl Europos žiniatinklio prieinamumo rinka galėtų smarkiai augti, o prie to augimo prisidėtų suderinimo procedūros, sumažindamos dabartinį fragmentiškumą ir nepasitikėjimą žiniatinklio prieinamumo rinka.

Taigi žiniatinklio prieinamumas yra sritis, kurioje vidaus rinka galėtų būti daug naudingesnė Europos piliečiams nei dabar. Be to, šioje srityje priimti teisės aktai galėtų padėti sukurti tikrą Europos žiniatinklio prieinamumo rinką, atverdami rinkas valstybėse narėse, kuriose dėl teisinio netikrumo rizikos sunku veiklą vykdyti interneto svetainių kūrėjams iš kitų valstybių narių.

2.5 Galiausiai, jeigu visoje ES būtų suderintos žiniatinklio prieinamumą reglamentuojančios nuostatos, sumažėtų interneto

svetaines kuriančių bendrovių išlaidos, taigi atitinkamai sumažėtų ir viešųjų subjektų, kurie perka paslaugas iš tų bendrovių, išlaidos.

2.6 Be to, svarbu pabrėžti, kad viešojo sektoriaus institucijos ir daug kitų piliečiams nepaprastai svarbių institucijų interneto svetainėse teikia svarbią informaciją ir paslaugas. Todėl prieiga prie tų interneto svetainių ir jų funkcijų turi turėti visi piliečiai, įskaitant neįgaliuosius, funkcinį sutrikimų turinčius asmenis, vaikus, vyresnio amžiaus žmones ir visus kitus. Tai svarbu tiek kalbant apie techninį adaptavimą (pavyzdžiui, teksto redakcija, galimybė pakeisti šrifto dydį, reguliuoti kontrastą, galimybė patekti į interneto puslapius naudojant kitas naršykles ir prieigą palengvinančias programas ir t. t.), tiek apie tokius aspektus kaip „suprantama kalba“. E. valdžios paslaugas teikiančių interneto svetainių ir apskritai viešojo sektoriaus interneto svetainių skaičius auga. Prieiga prie informacijos ir paslaugų, teikiamų per interneto svetaines, bus svarbi siekiant ateityje įgyvendinti pagrindines piliečių teises, įskaitant ir teisę į darbą.

2.7 Pasiūlymas taip pat yra aktualus kaip e. įtraukties skatinimo būdas, nes žiniatinklio prieinamumas yra priemonė, kurią naudojant stengiamasi siekti tikslo įtraukti neįgaliuosius į visuomenę ir suteikti visiems piliečiams prieigą prie interneto svetainėse teikiamų paslaugų.

2.8 EESRK nuomone, prieinamumas turi būti suprantamas kaip neatsiejama piliečių lygybės principo dalis. Todėl interneto svetainių prieinamumas turėtų tapti lygybės matu kartu su keletu kitų svarbių sąlygų, įskaitant:

— bendrą infrastruktūrą, užtikrinančią galimybę visiems naudotis sparčiuoju internetu (plačiajuosčiu ryšiu) ⁽²⁾,

— galimybę visiems piliečiams naudotis viešąja ar privačia kompiuterine įranga (kompiuterine įranga),

— visiems, įskaitant atskirtą patiriančias visuomenės grupes, lengvai suprantamą ir naudojamą programinę įrangą ⁽³⁾.

3. Kas siūloma pasiūlyme dėl direktyvos

3.1 Direktyva, nustačius suderintus reikalavimus, siekiama suderinti valstybių narių įstatymus, normas ir administracines nuostatas, taikomas viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių prieinamumui.

⁽²⁾ OL C 318, 2006 12 23, p. 222–228.

⁽³⁾ OL C 318, 2011 10 29, p. 9–18. OL C 24, 2012 1 28, p. 139–145. OL C 175, 2009 7 28, p. 8–12.

3.2 Be to, pasiūlyme pateiktos techninės nuostatos, kurias taikydamos valstybės narės užtikrina prieigą prie tam tikrų viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių tipų turinio. Šios viešojo sektoriaus interneto svetainės teikia informaciją ir paslaugas, kurios yra labai svarbios žmonių dalyvavimui ūkinėje veikloje (įskaitant darbo rinką) ir visuomeniniame gyvenime, taip pat padeda ES piliečiams pasinaudoti savo teisėmis. Atitinkamų interneto svetainių tipai paimti iš 2001 m. atlikto e. valdžios lyginamojo tyrimo ⁽⁴⁾ ir pateikiami direktyvos priede.

4. Pastabos ir rekomendacijos

4.1 Taikymo sritis

4.1.1 1 straipsniu nustatoma direktyvos taikymo sritis, nurodant, kad direktyvos priede išvardyti interneto svetainių tipai paimti iš 2001 m. vykusio e. valdžios lyginamojo tyrimo. Į šį sąrašą įtraukti svarbių svetainių tipai. Tačiau šiame sąrašė nėra daugelio paslaugų, kurios būtinos, kad piliečiai įsitrauktų į ūkinę veiklą ir į visuomenės gyvenimą.

4.1.2 Štai keletas svarbių sektorių, kuriems direktyva netaikoma, pavyzdžių:

- vaikų priežiūra,
- pradinis ugdymas,
- vidurinis ugdymas,
- visuotiniai ir vietos rinkimai,
- viešasis transportas,
- kultūrinė veikla.

Šių pavyzdžių sąrašą būtų galima pratęsti. Direktyvoje nėra aiškiai pasakyta, kad ji bus taikoma interneto svetainėms, teikiančioms informaciją ir paslaugas šiuose svarbiuose viešuosiuose sektoriuose.

4.1.3 Europos Komisija užsimena apie teigiamą šalutinį direktyvos poveikį – ji turės įtakos ir toms viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainėms, kurioms direktyva nėra aiškiai taikoma.

4.1.4 Šis teigiamas šalutinis poveikis aiškinamas tuo, kad viešojo sektoriaus institucijos užtikrins tų interneto svetainių, kurioms direktyva netaikoma, prieinamumą tuo pat metu arba netrukus po to, kai bus užtikrintas tų svetainių, kurioms aiškiai taikoma direktyva, prieinamumas. Taip turėtų atsitikti prieinamumo užtikrinimo procesui išibėgėjus. Prie tokio teigiamo šalutinio poveikio galėtų prisidėti ir toks veiksnys kaip viešieji

pirkimai, vykdomi taikant ES teisės aktus, kuriuose viešosioms perkančiosioms institucijoms gali būti numatytas įpareigojimas konkurso sąlygose taikyti žiniatinklio prieinamumo ES standartus. Šio veiksnio įtaka priklauso nuo ES sprendimus priimančių subjektų politinės valios ir viešuosius pirkimus vykdančių institucijų valios ir gebėjimo spręsti žiniatinklio prieinamumo klausimus.

4.1.5 Vis dėlto EESRK nerimauja, kad priežastiniai ryšiai, kurie, kaip tikimasi, turėtų paskatinti šį teigiamą šalutinį poveikį, nėra pakankamai tvirti. EESRK nuomone, nėra įrodymų, kad tokia grandininė reakcija tikrai įvyktų. Todėl EESRK teigiamai vertina direktyvoje numatytą priemonę, kuri turėtų skatinti valstybės nares žiniatinklio prieinamumo reikalavimus taikyti ne tik direktyvos priede išvardytoms interneto svetainėms, bet ir plačiau. Tačiau EESRK nėra įsitikinęs, ar ši priemonė yra pakankama.

4.1.6 2006–2008 m. lyginamasis tyrimas „E. prieinamumo pažangos Europoje kiekybinis vertinimas“ parodė, jog yra aiškus ryšys tarp teisės aktų valstybėse narėse ir interneto svetainių prieinamumo lygio. Taigi, yra įrodyta, kad teisės aktai turi poveikį.

4.1.7 EESRK nerimą kelia tai, kad Europos Komisija direktyvos taikymo sritį apibrėžė remdamasi 2001 m. atliktu lyginamuoju tyrimu. Dėl šios priežasties atsiranda atotrūkis tarp direktyvos principų ir situacijos, su kuria sparčiai besikeičiančioje informacinėje ir ryšių visuomenėje susiduria interneto svetainių kūrėjai, viešosios institucijos ir piliečiai. Nuo tada valstybės narės jau pakoregavo viešojo sektoriaus skaitmeninimo strategijas ir šį procesą tęs ateityje.

4.1.8 Piliečiai, kuriems reikalingas žiniatinklio prieinamumas, gali visiškai ar iš dalies netekti galimybių naudotis paslaugomis ir informacija, teikiamomis svetainėse, kurios nepatenka į palyginti siaurą direktyvos taikymo sritį. EESRK mano, kad ši padėtis gali pakenkti piliečių lygybės principui (Pagrindinių teisių chartijos 20 ir 21 straipsniai).

4.1.9 Tuo tarpu viešosios institucijos susidurs su tokia politika, kai skirtingiems interneto svetainių tipams bus taikomi skirtingi privalomi teisiniai reikalavimai. Todėl direktyvos įgyvendinimas gali tapti komplikuotesnis nei reikėtų. Kad komplikuotumo būtų mažiau, EESRK rekomenduoja bent jau direktyvos tekste aiškiai nurodyti, kad direktyva taikoma visai svetainėi, kurioje teikiama atitinkama paslauga, o ne vien tos svetainės paslaugos funkcijai.

4.1.10 Kita pasekmė valstybių narių viešajam sektoriui būtų tokia, kad kai kuriems piliečiams neprieinamas paslaugas reikės suteikti kitais būdais, todėl tam tikroms gyventojų grupėms nebebūtų taikomos vienodos sąlygos. Todėl gali išaugti išlaidos praktinei asmeninei pagalbai neįgaliesiems, išlaidos specializuotam transportui, pritaikytam neįgaliesiems ir pagalbai, kurią reikės suteikti, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus žmonėms, kurie asmeniškai atvyksta į viešąją įstaigą.

⁽⁴⁾ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/egovemnt-indicators-benchmarking-europe>

4.1.11 Žiniatinklio sektoriaus bendrovėms gali tekti ir toliau veikti rinkoje, kuri dėl skirtingo lygmens žiniatinklio prieinamumo reikalavimų bus labai fragmentiška. Viešųjų institucijų interneto svetainių, kurioms bus taikomi nuoseklūs direktyvos reikalavimai, visoje ES gali būti nedaug, o valstybės narės gali skirtingai išplėsti arba apriboti šios direktyvos taikymo sritį.

4.1.12 Jeigu nebus iki galo išnaudotas prieinamų interneto paslaugų rinkos sukūrimo potencialas, šiame sektoriuje bus sukuriama ir mažiau darbo vietų. Bus prarastos galimybės, pirmiausia susijusios su specializuotų darbo vietų neigaliesiems kūrimu. Kad Europos žiniatinklio prieinamumo sektorius galėtų konkuruoti pasauliniu lygmeniu ir kurti papildomas darbo vietas ES, būtina sukurti aiškią ir visuotinę ES lygmens teisinę bazę.

4.1.13 Todėl EESRK primygtinai rekomenduoja persvarstyti direktyvos taikymo sritį. EESRK mano, kad direktyvos taikymo sritį reikėtų išplėsti, kad ji būtų taikoma visoms viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainėms, tiesiogiai teikiančioms paslaugas piliečiams. Taip išplėtus taikymo sritį būtų galima pratęsti ir direktyvos reikalavimų, susijusių su interneto svetainėmis, teikiančiomis paslaugas nedidelėms gyventojų grupėms, įgyvendinimo terminus, taigi būtų numatytas laipsniškas direktyvos įgyvendinimas.

4.1.14 EESRK rekomenduoja bent jau atnaujinti paslaugų sąrašą, sudarytą remiantis 2001 m. lyginamuoju tyrimu, ir tą sąrašą papildyti svarbiomis paslaugomis, kurios šiuo metu užima svarbią vietą valstybių narių skaitmeninio strategijoje. Atrenkant tokias papildomas svarbias paslaugas papildomai reikėtų įvertinti, ar jos galėtų prisidėti prie prieinamų žiniatinklio paslaugų vidaus rinkos sukūrimo. Šios taktikos trūkumas būtų tas, kad sąrašą reikėtų nuolat atnaujinti atsižvelgiant į technikos pažangą ir viešojo sektoriaus skaitmeninio proceso ES.

4.1.15 EESRK primygtinai rekomenduoja aiškiai nurodyti, kad direktyva taikoma viešojo sektoriaus interneto svetainėms, kuriose numatyta prieiga per mobiliojo ryšio prietaisus ir funkcijos, užtikrinančios lengvesnę mobiliąją prieigą apskritai. Vartotojai vis dažniau teikia pirmenybę mobiliojo ryšio prietaisams, todėl direktyva turėtų į šią tendenciją atsižvelgti. Nors techninės specifikacijos, pagal kurias direktyva bus įgyvendinama, apima ir mobiliojo ryšio prietaisus, šių prietaisų svarbos pripažinimas būtų svarbus žingsnis, padidinsiantis šios direktyvos aktualumą ateityje.

4.1.16 Be to, EESRK rekomenduoja aiškiai nurodyti, kad direktyva taikoma ir išorės funkcijoms, kurias galima rasti viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainėse, pavyzdžiui, šiose svetainėse pateikiamoms internetinėms nuorodomis. Toks patikslinimas padėtų išvengti teisinio neaiškumo dėl atsakomybės, susijusios su atitinkamos paslaugos prieinamumo užtikrinimu.

4.1.17 Be to, EESRK rekomenduoja Europos Komisijai pasiūlyti reglamentą, kuriuo ES institucijos, įskaitant EESRK (kuris nori būti aktyvus ir novatoriškas), būtų įpareigos vykdėti šioje direktyvoje numatytus įsipareigojimus.

4.2 Standartai ir technologinis neutralumas

4.2.1 Direktyvoje numatytas sprendimas, užtikrinantis žiniatinklio prieinamumo reikalavimų vykdymą – tam tikrų interneto svetainių atitikties darniesiems standartams prielaida. Jeigu naudojami darnieji standartai, juos lengviau atnaujinti, nes nebūtina keisti ES ar nacionalinės teisės aktų.

4.2.2 Direktyvos konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad Europos standarte, pagrįstame Įgaliojimu Nr. 376, ir po to darniajame standarte, kuris turėtų būti pagrįstas šiuo darbu, bus atsižvelgta į AA lygio atitiktį taikomus sėkmės kriterijus ir reikalavimus, nurodytus Žiniatinklio konsorciumo parengtų Žiniatinklio turinio prieinamumo gairių 2.0 redakcijoje. Šios technologijų atžvilgiu neutralios specifikacijos yra žiniatinklio prieinamumo (taip, kaip jis traktuojamas direktyvoje) reikalavimų pagrindas.

4.2.3 EESRK norėtų pagirti Europos Komisiją, kad siūlomoje direktyvoje standartu pasirinktos tarptautiniu lygiu pripažįstamos žiniatinklio prieinamumo specifikacijos. EESRK pažymi faktą, kad žiniatinklio prieinamumo standartu yra ir ateityje liks Žiniatinklio turinio prieinamumo gairių 2.0 redakcijos AA lygis. Todėl Europos standartizacijos procesas neturėtų stabdyti direktyvos priėmimo ir įgyvendinimo.

4.2.4 EESRK taip pat džiaugiasi, kad Europos Komisija nusprendė naudoti darniuosius standartus, kurie ateityje leis atsižvelgti į žiniatinklio prieinamumo specifikacijų pasikeitimus, jeigu to prireiktų dėl technologinių ir kitokių pokyčių siekiant užtikrinti direktyva numatytą prieinamumo lygį.

4.2.5 Tuo pat metu svarbu, kad visi suinteresuotieji subjektai galėtų netrukdomai ir nemokamai susipažinti su reikiamais standartais, o tų standartų įgyvendinimas ir tobulinimas nebūtų paliktas vien standartizacijos įstaigų ar komercinių subjektų nuožiūrai.

4.2.6 Technologinis neutralumas yra būtina sąlyga darbui su žiniatinklio prieinamumu sparčiai besikeičiančioje IRT technologijų aplinkoje. Tai sudaro sąlygas nuolatiniams inovacijoms. Todėl Žiniatinklio turinio prieinamumo gairių 2.0 redakcijoje numatytas technologinis neutralumas ateityje prisidės prie direktyvos aktualumo.

4.2.7 Be to, pasirinkus tarptautiniu lygmeniu pripažįstamas specifikacijas labiau tikėtina, kad ne vien ES, bet ir kituose pasaulio regionuose, veikiantys interneto svetainių kūrėjai dirbs laikydamiesi panašėjančių reikalavimų žiniatinklio prieinamumui, taigi bus paprasčiau standartus pritaikyti interneto sprendimams. Tai labai svarbus aspektas, į kurį reikia atsižvelgti rinkoje, kuri pagal savo prigimtį yra tarptautinė ir pasaulinė. Labai svarbu nustatyti bendrus kriterijus, užtikrinančius vartotojams vienodas prieigos ir dalyvavimo sąlygas, taip pat suvienodinti kitų struktūrinių elementų pateikimą ir lokalizavimą, kadangi tai gali labai palengvinti naršymą interneto svetainėse.

4.3 Informuotumo didinimas ir mokymas

4.3.1 6 straipsnyje valstybės narės raginamos imtis priemonių, kurios prisidėtų prie informuotumo didinimo, bendradarbiavimo susitarimų dėl žiniatinklio prieinamumo ir žiniatinklio prieinamumo rinkos augimo.

4.3.2 EESRK rekomenduoja numatyti valstybėms narėms teisinę įpareigojimą didinti viešojo sektoriaus institucijų, interneto svetainių kūrėjų ir kitų suinteresuotųjų subjektų informuotumą apie žiniatinklio prieinamumą. Žinios apie šią problemą ir jos svarbą yra būtinos veiksmingam direktyvos įgyvendinimui.

4.3.3 EESRK taip pat rekomenduoja nustatyti valstybėms narėms teisinę įpareigojimą, konsultuojantis su socialiniais partneriais, sudaryti mokymo programas viešojo sektoriaus institucijų darbuotojams siekiant dar labiau pagerinti praktinį žiniatinklio prieinamumo reikalavimų įgyvendinimą. Papildoma tokių programų koordinavimo ir kokybės užtikrinimo vertė Europos lygmeniu būtų nemaža ir galėtų atskleisti esamus geros praktikos pavyzdžius.

4.3.4 EESRK primygtinai rekomenduoja, kad socialiniai partneriai visiškai ištrauktų į mokymo ir informuotumo didinimo programų kūrimą ir įgyvendinimą. Partneriai atliktų svarbų vaidmenį perduodami kasdien žiniatinklio prieinamumą užtikrinti turinčių darbuotojų ir vadovų idėjas ir nuogąstavimus. Be to, socialiniai partneriai padėtų atkreipti dėmesį į žiniatinklio prieinamumo problemą.

4.3.5 Reikės ne tik didinti informuotumą, bet ir ruošti specialistus, tačiau to nepakaks – reikės priemonių, kad būtų sulaukta Komisijos prognozuojamo teigiamo šalutinio poveikio.

4.4 Stebėseną

4.4.1 Kadangi interneto turinys nuolat atnaujinamas, reikėtų nuolat vykdyti interneto svetainių prieinamumo stebėseną. Direktyvos 7 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės, direktyvoje nurodyta tvarka taikydamos Komisijos nustatytą metodiką, vykdytų atitinkamų viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių stebėseną. Valstybės narės kasmet turi

pranešti šios stebėsenos rezultatus, taip pat, jeigu reikia, papildyti interneto svetainių tipų sąrašą ir imtis visų papildomų priemonių viešojo sektoriaus interneto svetainių prieinamumo srityje. EESRK nuomone, Komisija turėtų atsižvelgti į tai, kad galbūt ne visos valstybės narės sugebės direktyvą įgyvendinti ir pasirūpinti visais piliečiais iki 2015 m. pabaigos. Komitetas mano, kad reikia parengti Europos standartus, tuo tarpu Europos Parlamentas, be abejonės, stengsis užtikrinti, kad deleguotaisiais aktais nustatyti techniniai reikalavimai neturėtų neigiamų politinių pasekmių Europos piliečiams.

4.4.2 EESRK džiaugiasi, kad Europos Komisija pripažino, jog būtina nuolat stebėti viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių prieinamumą.

4.4.3 EESRK rekomenduoja įpareigoti valstybes nares prieinama forma skelbti piliečiams tokios nuolatinės stebėsenos rezultatus, taip pat galimas, remiantis stebėsenos rezultatais atitinkamų institucijų parengtas bendras išvadas.

4.4.4 EESRK taip pat primygtinai rekomenduoja įpareigoti valstybes nares sukurti mechanizmus, kurie leistų piliečiams ir atstovaujamosioms organizacijoms pranešti apie viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių prieinamumą ar jo trūkumą. Per tokius mechanizmus teikiama informacija papildytų bendrą stebėsenos procesą.

4.4.5 EESRK prašo Europos Komisijos apsvarstyti galimybę įpareigoti dideles viešojo sektoriaus institucijas paskirti žiniatinklio prieinamumo koordinatorių, kuris stebėtų, kaip įgyvendinami direktyvos ir kiti reikalavimai. Patirtis rodo, kad prieinamumo reikalavimų įgyvendinimui svarbus palaikymas visos organizacijos mastu.

4.5 Politikos nuoseklumas

4.5.1 Kadangi šiuo metu priimami Europos teisės aktai dėl skaitmeninės tapatybės sprendimų ir svarstomas Europos teisės aktas dėl prieinamumo neįgaliesiems užtikrinimo kitose visuomenės gyvenimo srityse – vadinamasis Europos aktas dėl prieinamumo – viešojo sektoriaus institucijoms ir interneto svetainių kūrėjams svarbu, kad visuose sektoriuose būtų vykdoma nuosekli politika. Nuoseklios politikos reikalingumą pabrėžia ir tai, kad į šiuo metu ES lygmeniu tvirtinamą viešojo pirkimo teisės aktų paketą numatoma įtraukti ir nuostatas dėl prieinamumo užtikrinimo neįgaliesiems.

4.5.2 Todėl EESRK primygtinai rekomenduoja šioje nuomonėje nagrinėjamos direktyvos reikalavimų ir kitų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų teisės aktų, susijusių su žiniatinklio prieinamumu, reikalavimų nuoseklumą užtikrinti atliekant išsamią teisinę ir techninę analizę.

4.6 Inovacijos ir nauji sprendimai

4.6.1 Laikui bėgant IRT sprendimų prieinamumas, funkcionalumas ir naudojimas sparčiai keičiasi. Ryškus pavyzdys – vis daugiau paslaugų teikiama per specialias išmaniųjų telefonų ir planšetinių kompiuterių programėles – tokias paslaugas teikia ir viešojo sektoriaus institucijos.

4.6.2 EESRK rekomenduoja direktyvoje aiškiai nurodyti, kad direktyva taikoma ir išmaniųjų telefonų bei planšetinių kompiuterių programėlėms, jeigu tokia funkcija numatyta viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainėse paslaugoms teikti, – juk

tokios programėlės jau tapo neatsiejama piliečių ir viešojo sektoriaus institucijų bendravimo dalimi.

4.6.3 Reikėtų atkreipti dėmesį, kad prieigos prie interneto svetainių klausimas yra tiesiogiai susijęs su žmogaus teise laisvai gauti informaciją ir dalyvauti politiniame gyvenime. Vienas iš Europos Sąjungoje įgyvendintų gerosios praktikos pavyzdžių – tai visose valdžios institucijų interneto svetainėse sukurti lengvai prieinamą dalyvavimui skirtą rubriką.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2012–2020 m. E. sveikatos veiksmų planas. Novatoriška sveikatos priežiūra XXI amžiui“

(COM(2012) 736 final)

(2013/C 271/23)

Pranešėja **Isabel CAÑO AGUILAR**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 304 straipsniu, 2013 m. vasario 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2012–2020 m. E. sveikatos veiksmų planas. Novatoriška sveikatos priežiūra XXI amžiui“

COM(2012) 736 final.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 30 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 154 nariams balsavus už ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK su susidomėjimu pritaria pasiūlymui dėl 2012–2020 m. e. sveikatos veiksmų plano. Tačiau komunikate trūksta skyriaus, skirto paslaugų teikimo socialiniams aspektams, ir daugiau dėmesio reikia skirti socialinės rūpybos ir sveikatos priežiūros klausimams.

1.2 EESRK primena, kad atsakomybė už sėkmingą naujojo plano įgyvendinimą iš esmės tenka valstybėms narėms, nors Komisija ir atlieka svarbią paramos ir koordinavimo funkciją.

1.3 E. sveikatos srityje svarbiausia vieta turi būti skirta žmogiškiesiems aspektams. Būtina vengti „beasmenskumo“ rizikos ir skirti pakankamai dėmesio psichologiniams veiksniams.

1.4 EESRK itin apgailestauja dėl mažėjančio sveikatos priežiūros darbuotojų skaičiaus šiuo metu, kai didėja sveikatos priežiūros sistemai keliami reikalavimai.

1.5 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad komunikate tik iš dalies nurodoma, kaip naujasis planas bus finansuojamas. Būtina pateikti bendrą apžvalgą, kurioje būtų nurodyta, kokio indėlio tikimasi iš viešojo sektoriaus, privačiojo sektoriaus ir, tam tikrais atvejais, pacientų ir apskritai mokesčių mokėtojų.

1.6 EESRK pabrėžia, kad siekiant išvengti dubliavimosi rizikos reikia visapusiškai koordinuoti komunikate nurodytas programas, veiksmus ir darbo grupių veiklą.

1.7 Reikalingų kompiuterinės įrangos funkcijų standartizavimo klausimu reikia pabrėžti, jog valdžios institucijos privalo vykdyti atitinkamą kontrolę, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, kaip kad jau yra atsitikę tam tikrose IRT srityse.

1.8 EESRK palankiai vertina sprendimą išnagrinėti kitą labai svarbų sąveikos aspektą, t. y. pagrindinius teisinius klausimus, trukdančius įdiegti tarpvalstybinę telemedicinos sistemą.

1.9 EESRK laiko tinkamais Komisijos planus su e. sveikata susijusios verslo struktūros plėtojimo srityje, visų pirma turint omenyje paramą MVĮ, tačiau konkretumo ir apskaičiavimų trūkumas neleidžia šių planų išsamiau įvertinti.

1.10 Kalbant apie 2014–2020 m. Europos infrastruktūros tinklų priemonę, EESRK pabrėžia, kad ji neturi apsiriboti „sistemų sujungimu“, bet taip pat piliečiams turi suteikti galimybę susipažinti su „junglios pilietybės“ privalumais, juos suprasti ir jais naudotis.

1.11 Naujosios e. sveikatos programos tikslas turi būti užtikrinti didesnę Europos piliečių lygybę prieigos prie sveikatos priežiūros paslaugų srityje. Šiuo požiūriu esminį vaidmenį atliks visuotinis plačiajuosčio ryšio įdiegimas.

Siekiant išvengti, kad esamos nelygios galimybės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis nesusidarytų ir e. sveikatos srityje, Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) turi imtis ryžtingesnių veiksmų ir daugiau investuoti.

1.12 Skaitmeninės sveikatos raštingumo ugdymas. a) Pacientų: atsižvelgiant į įgyvendinant projektą *Sustains* įgytą patirtį, labai svarbu išmokyti žmones pasiekti ir naudoti savo duomenis, kurie šiuo metu „išskirtinai priklauso“ sveikatos priežiūros informacinėms sistemoms. b) Sveikatos priežiūros specialistų: į jų rengimo programas būtina įtraukti skaitmeninės sveikatos žinias.

2. Įžanga

2.1 Nuo tada, kai ES pradėjo įgyvendinti pirmąjį e. sveikatos veiksmų planą (2004 m.), padaryta tam tikra pažanga, tačiau vis dar kyla kliūčių kuriant integruotą europinę sistemą, be kita ko, dėl šių priežasčių:

— pacientai, piliečiai ir sveikatos priežiūros specialistai nepakankamai žino apie e. sveikatos sprendimus ir nepakankamai jais pasitiki;

— e. sveikatos sprendimų sąveikumas yra nepakankamas;

— netinkamos arba nedarnios teisės sistemos;

— regioniniai prieigos prie IRT paslaugų skirtumai, ribota prieiga nepalankiausias sąlygas turinčiose vietovėse.

2.2 Tarpusavyje nesuderinamų produktų išplitimas Europoje – neišvengiama rinkos susiskaidymo ir komunikacijos bei duomenų keitimosi standartų nebuvimo ar stambių pirkėjų nežinojimo apie juos pasekmė. Dėl šios priežasties dažnai neįmanoma sujungti atskirų šalių, kaimyninių regionų ar netgi sveikatos centrų informacinių sistemų. Pavyzdžiui, kai kuriose ligoninėse radiologijos skyriaus programinė įranga yra nesuderinama su kitų tos pačios ligoninės skyrių naudojama programine įranga.

2.3 Vadovaujantis strategijos „Europa 2020“ ir Europos skaitmeninės darbotvarkės tikslais, naujojo e. sveikatos veiksmų plano tikslas – spręsti ir šalinti kliūčių problemas, taip pat patikslinti politikos sritį ir išdėstyti Europos e. sveikatos viziją.

2.4 Sparčiai auganti pasaulinė e. sveikatos rinka iki 2016 m. gali pasiekti 27,3 mlrd. JAV dolerių apyvartą. Kai kuriais atvejais stambios Europos įmonės užima pasaulinio lyderio pozicijas ir apskaičiuota, kad šiame sektoriuje iš viso veikia apie 5 000 bendrovių.

3. Komisijos pasiūlymai

3.1 Komisija nurodo problemas, kylančias Europos sveikatos priežiūros sistemoms. Visų pirma, dėl demografinės raidos ir kitų veiksnių 27 ES valstybių narių valstybinės sveikatos priežiūros išlaidos iki 2060 m. gali pasiekti 8,5 proc. BVP, tuo pačiu metu sumažės dirbančių gyventojų skaičius ir padaugės vyresnių nei 65 metų žmonių. Kitas Europai kylantis uždavinys – aktyviai dalyvauti pasaulinėje e. sveikatos rinkoje.

3.2 Tikslai:

— didesnio e. sveikatos paslaugų sąveikumo užtikrinimas,

— parama moksliniams tyrimams, plėtrai, inovacijoms ir konkurencingumui,

— e. sveikatos technologijų pritaikymo lengvinimas ir platesnio jų diegimo užtikrinimas,

— e. sveikatos politikos dialogo ir tarptautinio bendradarbiavimo skatinimas.

3.3 Priemonės: sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybiniam sąveikumui (techniniai ir semantiniai aspektai, kokybės ženklavimas, sertifikavimas), paskelbti žaliąją knygą dėl sveikatos klausimų, gerinti rinkos sąlygas įmonėms ir didinti piliečių skaitmeninės sveikatos raštingumą (Bendroji konkurencingumo ir inovacijų programa ir programa „Horizontas 2020“) ir kt.

4. EESRK nuomonė. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK su susidomėjimu pritaria pasiūlymui dėl 2012–2020 m. veiksmų plano.

4.2 Vis dėlto, EESRK mano, kad į planą turėjo būti įtrauktas skyrius, skirtas socialiniams paslaugų teikimo aspektams. Konkrečiai reiktų apvarstyti tokius aspektus kaip tinkamas skaitmeninės atskirties šalinimas, technologijų prieinamumas, gebėjimas jomis naudotis arba galinčios didėti socialinės nelygybės sveikatos priežiūros srityje tyrimas. Taip pat reiktų išsamiau išnagrinėti socialinės rūpybos ir sveikatos priežiūros klausimus, kuriuos spręsti būtų daug lengviau naudojantis IRT.

4.3 EESRK primena, kad, atsižvelgiant į kompetencijos sričių paskirstymą, atsakomybė už sėkmingą veiksmų plano įgyvendinimą iš esmės tenka valstybėms narėms, kuriose e. sveikatos diegimo padėtis šiuo metu labai skiriasi.

Komisija atlieka svarbią paramos ir koordinavimo funkciją, visų pirma remdamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114, 168, 173 ir 179 straipsnių teisiniu pagrindu. Valstybės narės ir Komisija turi visapusiškai bendradarbiauti ir aktyviai dalyvauti plėtojant e. sveikatos tinklo veiklą (direktyva 2011/24/ES).

4.4 E. sveikata turi skatinti abipusį pacientų ir specialistų pasitikėjimą, todėl būtina vengti „beasmeniškumo“ rizikos ir skirti pakankamai dėmesio psichologiniams veiksniams. E. sveikatos srityje svarbiausia vieta turi būti skirta žmogiškiesiems aspektams. Vis dėlto, EESRK nurodo, kad pasak kai kurių Europos atstovaujamosios organizacijų, ginančių pacientų teises, pavyzdžiui, Europos pacientų forumo, ši procesą veikiau skatina technologijos nei pacientų poreikiai. Tai nerimą keliantis aspektas, kurį būtina turėti omenyje.

4.5 Kompiuterija negali atstoti darbuotojų trūkumo. EESRK itin apgailestauja dėl mažėjančio sveikatos priežiūros darbuotojų skaičiaus šiuo metu, kai didėja sveikatos priežiūros sistemai keliami reikalavimai. IRT yra tik pagalbos priemonė moterims ir vyrams, kurie kasdien atlieka pasiaukojantį sveikatos priežiūros paslaugų tiekimo pacientams darbą, o pastariesiems IRT suteikia galimybę paprasčiau palaikyti santykius su sveikatos priežiūros sistemų specialistais.

4.6 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad komunikate tik iš dalies nurodoma, kaip naujasis planas bus finansuojamas. Būtina pateikti bendrą apžvalgą, kurioje būtų nurodyta, kokio indėlio tikimasi iš viešojo sektoriaus, privačiojo sektoriaus ir, tam tikrais atvejais, pacientų ir apskritai mokesčių mokėtojų.

4.7 Atsižvelgdamas į komunikate nurodytas programas, veiksmus, planus ir darbo grupių veiklą, EESRK pabrėžia, kad juos reikia visapusiškai koordinuoti ir būtina išvengti dubliavimo rizikos.

4.8 Kad naujasis planas sulauktų sėkmės, labai svarbu, kad sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai pakeistų savo darbo organizavimo metodus. Prieigos prie e. sveikatos sistemos įdiegti nepavyks, jeigu už tai bus atsakingos vien tik aukšto lygmens administracijos arba jeigu tai priklausys nuo gyventojų kaip galutinių naudotojų. Sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios tarpinės organizacijos privalo dėti pastangas, kad jų struktūros ir darbuotojai prisitaikytų prie šių naujų paslaugų modelių.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Sąveikumas

5.1.1 Techniniai ir semantiniai aspektai

5.1.1.1 EESRK Komisijos pasiūlymą sąveikumo klausimu iš esmės laiko tinkamu, bet pabrėžia, kad nepakanka sudaryti galimybės keistis duomenimis ar dokumentais naudojant bendrus protokolus, kadangi taip pat kyla semantinio, organizacinio ar teisinio pobūdžio problemų, kurias reikia išspręsti.

5.1.1.2 Semantinis sąveikumas

Komisijos pasiūlyme reikėtų išsamiau paaiškinti skirtingų programų, veiklų ar darbo grupių, pavyzdžiui, Septintosios bendrosios programos, ISA programos ir pan., ryšį su Susistemintos medicinos nomenklatūros klinicine terminija (angl. *SNOMED CT – Systematized Nomenclature of Medicine – Clinical Terms*), kuri yra pasaulio mastu išsamiausias, tiksliausias ir svarbiausias integruotas, daugiakalbis ir kodifikuotas terminų rinkinys, platinamas Tarptautinės sveikatos terminologijos standartų plėtros organizacijos (angl. *IHTSDO*). Ši organizacija, kuriai priklauso įvairios ES šalys, JAV, Australija ir kt., yra ne pelno organizacija.

5.1.1.3 Standartizacija

E. sveikatos srityje yra daugybė programinės ir kompiuterinės įrangos tiekėjų, todėl gyvybiškai svarbu vadovaujantis Reglamentu (ES) Nr. 1025/2012 standartizuoti funkcijas siekiant pramonei ir vartotojams – visų pirma galintiems priimti spren-

dimus dėl pirkimo – pasiūlyti patrauklesnę, mažiau pavojingą, pelningesnę ir naudingesnę investavimo sistemą. EESRK pabrėžia, kad valdžios institucijos privalo vykdyti atitinkamą kontrolę, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, kaip kad jau yra atsitikę tam tikrose IRT srityse.

5.1.1.4 Organizacinio lygmens klausimai

EESRK teigiamai vertina Komisijos sprendimą imtis konkrečių veiksmų, skirtų integravimui ir bendradarbiavimui Europos Sąjungoje užtikrinti. Bandomasis projektas epSOS (angl. *European Patients Smart Open Services*)⁽¹⁾ padės parengti konkrečius veiksmus, Komisijos numatomus siekiant integruoti tarpvalstybinius e. sveikatos procesus.

5.1.1.5 Teisiniai klausimai

5.1.1.5.1 EESRK palankiai vertina sprendimą spręsti pagrindinius teisinius klausimus, trukdančius įdiegti tarpvalstybinę telemedicinos sistemą⁽²⁾. Kadangi kalba eina apie novatoriškas technologijas, teisinės spragos ir kliūtys vis dar galutinai nepašalintos ne tik pasaulio, bet ir nacionaliniu lygmenimis.

5.1.1.5.2 Specialistų ir medicinos įstaigų licencijavimas ir leidimų jiems išdavimas

Remiantis Direktyva 2011/24/ES dėl pacientų teisių į tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas, taikomi gydymo valstybės narės teisės aktai (4 straipsnio 1 dalies a punktą)⁽³⁾. EESRK siūlo apsarstyti Direktyvos 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo peržiūros klausimą, nes joje nenagrinėjamas tarpvalstybinis paslaugų tiekimas.

5.1.1.5.3 Duomenų apsauga

Informacija apie sveikatą yra labai asmeniška. Pacientai, gindami savo interesus, nori šią informaciją ir prieigą prie jos kontroliuoti. Diskutuotinas klausimas dėl paciento teisės blokuoti jo paties ligos istorijos informaciją turėtų būti nagrinėjamas bendrai, kad visiems Europos piliečiams būtų nustatytos vienodos taisyklės. EESRK primena, kad pasitikėjimo duomenų saugumu trūkumas gali pacientus pastūmėti slėpti gyvybiškai svarbią informaciją.

5.1.1.5.4 Asmens duomenų apsauga yra viena iš pagrindinių teisių, įtvirtinta SESV (16 straipsnis) ir Pagrindinių teisių chartijoje (7 ir 8 straipsniai). Direktyvoje 95/46/EB nustatytas asmens duomenų apsaugos užtikrinimas jų tvarkymo ir laisvo tokių duomenų judėjimo atvejais⁽⁴⁾. Tačiau valstybėms narėms suteikta direktyvos perkėlimo veiksmų laisvė lėmė didelių apsaugos lygmens skirtumus ir tai šiuo metu yra viena iš

⁽¹⁾ epSOS rengia rekomendacijas, technines specifikacijas, sistemų aprašus, organizavimo modelius, kompiuterines prietaikas ir priemones ir kt. priemones, kuriomis siekiama gerinti sąveikumą tarptautiniu lygmeniu. Be to, įvairiuose regionuose **įdiegtos bandomosios sistemos**.

⁽²⁾ Žr. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą dėl dabartinės ES teisinės sistemos taikymo telemedicinos paslaugoms, SWD(2012) 414 final.

⁽³⁾ Žr. Direktyvos 2000/31/EB 3 straipsnio 1 ir 2 dalis „kilmės šalies principas“.

⁽⁴⁾ Taip pat taikomos Direktyva 2002/58/EB dėl privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje ir Direktyva 2011/24/EB.

didžiausių tarpvalstybinei medicinai išskylančių kliūčių. Todėl EESRK privalo pakartoti, kad pritaria Pasiūlymui dėl Bendrojo duomenų apsaugos reglamento ⁽⁵⁾, kaip buvo nurodyta 2012 m. gegužės 23 d. Komiteto nuomonėje ⁽⁶⁾.

5.1.1.5.5 Kompensavimas

Draudimo valstybė (kur gaunamos sveikatos priežiūros paslaugos) privalo užtikrinti, kad esant reikalui būtų kompensuotos tarpvalstybinių sveikatos priežiūros paslaugų išlaidos (Direktyvos 2011/24/ES 7 straipsnio 1 dalis). EESRK manymu, pacientui turi būti suteikta aiški informacija apie kompensavimo sąlygas.

5.1.1.5.6 Atsakomybė už dėl profesinių klaidų patirtą žalą ir medicininės įrangos tiekimą

Šis klausimas yra sudėtingas, be kitų priežasčių, ir dėl galimos daugelio subjektų intervencijos. Tarpvalstybinių sveikatos priežiūros paslaugų atveju galioja bendras principas, kad laikomasi gydymo valstybės narės teisės aktų (Direktyvos 2011/24/ES 4 straipsnio 1 dalis). Gaminiai su trūkumais reglamentuojami Direktyva 85/374/EEB, kurioje įtvirtinamas atsakomybės be kaltės principas. EESRK manymu, esant tokiems teisiniams pagrindams konkretūs atvejai turi būti nagrinėjami remiantis teismų praktika.

5.1.1.5.7 Jurisdikcija ir taikoma teisė

Tai taip pat labai sudėtingas klausimas, kurį reikia spręsti remiantis galiojančiomis tarptautinėmis normomis ir sutartimis. EESRK siūlo neužmiršti tokių neteisminių konfliktų sprendimo sistemų kaip arbitražas ir tarpininkavimas.

5.1.1.5.8 Teisė į prieigą

Padidėjo pacientų ir piliečių prieigos prie medicininės informacijos ir asmens ligos istorijų lygis. Kai kurie regionai padidino paslaugų lygį atidarydami ištisą parą veikiančius informacijos ir paslaugų centrus, skirtus visai visuomenei, atskiroms pacientų grupėms arba ištisiems regionams. Pacientai gali patys rezervuoti apsilankymo laiką ir pasinaudoti atitinkama prieiga prie savo ligos istorijoje esančios informacijos. Tai skatina pacientus aktyviai priimti dalį atsakomybės už savo sveikatos priežiūrą ir prevenciją. EESRK manymu, derėtų reglamentuoti teisę į prieigą tarpvalstybinių paslaugų atveju.

5.1.1.5.9 Mobilios sveikatos ir gerovės prietaikos

EESRK palankiai vertina Komisijos sprendimą žaliwoje knygoje, kurią numatoma paskelbti 2014 m., išnagrinėti mobilių sveikatos priežiūros ir gerovės prietaikų (m. sveikatos) klausimą. Vienas iš šiuo metu e. sveikatai būdingų aspektų – spartus augimas, kurį skatina mobiliųjų prietaisų (išmaniųjų telefonų, planšečių ir kt.) ir šiems prietaisams skirtos specialios programinės įrangos (angl. *apps*) plitimas. Kadangi šios priemonės

visuomenėje sparčiai plinta, būtina reglamentuoti su jų naudojimu susijusius techninius ir teisinius aspektus.

5.2 Moksliniai tyrimai, technologijų plėtra ir inovacijos

5.2.1 EESRK mano, kad pagal programos „Horizontas 2020“ tikslą „Sveikata, demografinė kaita ir gerovė“ Komisijos pasiūlytos mokslinių tyrimų sritys yra tinkamos.

5.2.2 Kadangi ES dar nepriėmė sprendimo dėl asignavimų, kuriuos 2014–2020 m. ji skirs medicinos moksliniams tyrimams, EESRK primena, kad JAV Nacionalinis sveikatos institutas tam kasmet skiria 30,9 mlrd. dolerių.

5.2.3 Remdamasis tokių sveikatos priežiūros sektoriui atstovaujančių organizacijų, kaip Europos visuomenės sveikatos aljansas (angl. *EPHA*), pasiūlymais, EESRK rekomenduoja mokslinių tyrimų programose, be kita ko, atsižvelgti ir į šiuos aspektus:

— susiejimas su kitomis programomis, pavyzdžiui programa „Sveikata ekonomikos augimui skatinti“, surenkant patikimus duomenis apie visuomenėje plačiai paplitusių ligų (nutukimo, širdies ir kraujagyslių susirgimų, vėžio, diabeto ir kt.) raidą;

— koordinavimas, turint omenyje, kad mokslininkai paprastai dirba savarankiškai ir nepakankamai bendrauja tarpusavyje;

— mokesčių mokėtojų apmokamų darbo patentų sąlygos siekiant išvengti pavojaus, kad mokslinių tyrimų rizika bus suvisuomeninta, o nauda – privatizuota ⁽⁷⁾.

5.3 EESRK laiko tinkamais Komisijos planus su e. sveikata susijusios verslo struktūros plėtojimo srityje, visų pirma turint omenyje paramą MVĮ, tačiau konkretumo ir apskaičiavimų trūkumas neleidžia šių planų išsamiau įvertinti.

5.4 Kalbant apie 2014–2020 m. Europos infrastruktūros tinklų priemonę, remdamasis bandomojo projekto eSOS ir kitų projektų bei tyrimų rezultatais, EESRK pabrėžia, kad ši priemonė neturi apsiriboti „sistemų sujungimu“. Piliečiams taip pat reikia sudaryti sąlygas susipažinti su „junglios“ pilietybės“ privalumais, juos suprasti ir jais pasinaudoti.

5.5 Sanglauda

5.5.1 Naujosios e. sveikatos programos tikslas turi būti užtikrinti didesnę Europos piliečių lygybę prieigos prie sveikatos priežiūros paslaugų srityje. Kaip EESRK jau yra pabrėžęs, akivaizdu, kad pagrindinės telemedicinos vystymo sąlygos yra plačiajuostė prieiga visose šalyse ir junglumas, todėl reikia gerinti regionų skaitmeninę įrangą, ypač kaimo ir atokiausiose vietovėse ⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ COM(2012) 11 final – 2012/0011 (COD)

⁽⁶⁾ EESRK tiriamoji nuomonė „Skaitmeninė rinka – augimo varomoji jėga“, JO C 229, 2012 7 31, p. 1.

⁽⁷⁾ Europos visuomenės sveikatos aljansas „Pozicija dėl programos „Horizontas 2020“ (2012 m. birželio mėn.). http://ec.europa.eu/research/horizon2020/pdf/contributions/during-negotiations/european_organisations/european_public_health_alliance.pdf

⁽⁸⁾ OL C 317, 2009 12 23, p. 84.

5.5.2 Dabartiniam ERPF programavimo laikotarpiui artėjant prie pabaigos EESRK tikisi, kad 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu bus įgyvendinami – visų pirma numatant tinkamą biudžetą – pasiūlymai plačiu mastu visoje ES teritorijoje diegti naujausios kartos technologijas. Tačiau siekiant išvengti, kad galimybių naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis srityje esanti nelygybė neišplistų ir į e. sveikatos sritį, ERPF turi imtis platesnio masto veiksmų ir daugiau investuoti.

5.6 Skaitmeninės sveikatos raštingumo ugdymas

5.6.1 EESRK manymu, labai svarbu žmones įgalinti pasiekti ir naudoti savo duomenis, kurie šiuo metu „išskirtinai priklauso“ sveikatos priežiūros informacinėms sistemoms. Tuo požiūriu norime paminėti projektą „Sustains“, kuris šiuo metu įgyvendinamas trylikoje Europos regionų ir kurio tikslas yra žmonėms sudaryti palankias prieigos prie savo sveikatos duomenų galimybes, žiniatinklio aplinkoje pasiūlant „asmeninius sveikatos aplančius“ ir kitas papildomas paslaugas.

5.6.2 Kalbant apie sveikatos priežiūros specialistus, būtina skatinti skaitmeninės sveikatos žinias įtraukti į specialistų – ir praktikų, ir administratorių – rengimo programas.

5.7 Programų vertinimas

5.7.1 EESRK mano, kad bendrų vertybių ir vertinimo programų nustatymas, kurio imsis Komisija, e. sveikatos privalumų atveju yra vienas iš svarbiausių aspektų, kadangi dažnai technologinių permainų sparta neleidžia įvertinti jų konkrečios naudos. Atliktos apklausos parodė, kad visuomenės ir sveikatos priežiūros specialistų pritarimas e. sveikatai yra tiesiogiai susijęs su įsitikinimu, kad ji įkūnija konkretų sveikatos priežiūros sistemos patobulinimą.

5.7.2 EESRK taip pat turi pabrėžti, kad IRT grindžiamiems sveikatos modeliams būtinas geras teigiamą poveikį turinčių modelių ir technologijų išmanymas ir jų aktyvus skatinimas. Norint gauti naudos reikia taikyti lanksčias ir dinamiškas vertinimo metodikas ir ypatingą dėmesį skirti ne pačiai technologijai, o bendram teikiamos paslaugos įvertinimui. Taip pat būtina įvertinti ir paslaugos efektyvumą, kadangi jis susijęs su bendromis paslaugos ekonominėmis sąnaudomis ir duodama nauda, nors, savaime aišku, ekonominis efektyvumas neturi būti vieninteliu kriterijumi rekomenduojant naudoti IRT grindžiamus sveikatos priežiūros modelius.

5.7.3 Apskritai, valdžios institucijose, pramonės sektoriuose ir atstovaujamosiose organizacijose vyrauja nuostata, kad e. sveikata (kuri apima labai skirtingas prietaikas) gali būti naudinga sveikatos požiūriu. EESRK šiai nuostatai pritaria, bet pabrėžia, kad reikia atsižvelgti ir į konkrečia patirtimi pagrįstą nuomonę tų subjektų, kurie kritikuoja e. sveikatą abejodami dėl sutaupomų sąnaudų ir atkreipdami dėmesį į tokias problemas kaip informacinės klaidos, išvadų „klonavimas“, galimybė piktnaudžiauti, didelės sąnaudos ir kt.

5.8 Politinio dialogo ir tarptautinio bendradarbiavimo skatinimas

Akivaizdu, kad politinis dialogas e. sveikatos klausimais turi vykti pasaulio mastu – kaip kad siūlo Komisija, – kadangi besivystančios šalys šioje srityje taip pat vykdo aktyvią veiklą. Tai leis IRT naudojimą orientuoti į Jungtinių Tautų tikslų įgyvendinimą ir šias technologijas taikyti vadovaujantis solidarumo principais.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos skaitmeninė darbotvarkė. Skaitmeninėmis technologijomis grindžiamas Europos augimas“

(COM(2012) 784 final)

(2013/C 271/24)

Pranešėjas **Thomas McDONOGH**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. kovo 18 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos skaitmeninė darbotvarkė. Skaitmeninėmis technologijomis grindžiamas Europos augimas“

COM(2012) 784 final.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 30 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 156 nariams balsavus už ir 7 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas teigiamai vertina Komisijos komunikatą, skirtą Skaitmeninės darbotvarkės peržiūrai, nukreipiant pastangas į prioritetinių priemonių, kurių skubiai reikia imtis ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui paskatinti, įgyvendinimą.

1.2 Europos ekonomika apimta krizės. Pasak Komisijos, ES-27 BVP augimas geriausiu atveju yra sustojęs, o euro zonoje 2013 m. jis sumažės dar 0,25 proc. Vasario mėn. nedarbas pasiekė rekordines aukštumas – 27 ES valstybėse narėse darbo neturi 10,9 proc. darbo jėgos arba daugiau kaip 26 milijonai žmonių⁽¹⁾. Didžiausia bedarbystė išlieka Graikijoje ir Ispanijoje, kur darbo neturi atitinkamai 26,4 proc. ir 26,3 proc. žmonių. Jaunimo nedarbas 27 ES valstybėse narėse sudaro 23,5 proc.

EESRK sutinka su Komisija, kad „(...) toks nepriimtinais didelis nedarbas yra tragedija; Europa privalo sutelkti visus turimus išteklius, kurti darbo vietas ir grįžti į tvaraus augimo kelią“⁽²⁾.

1.3 Nepaisant ekonomikos nuosmukio skaitmeninė ekonomika sparčiai auga ir kuria darbo vietas. Ir tikrai, informacinių ir ryšių technologijų (IRT) pramonė prognozuoja, kad dėl IRT įgūdžių trūkumo iki 2015 m. IRT sektoriuje Europoje atsiras 700 000 laisvų darbo vietų. Toks atsilikimas IRT įgūdžių srityje didelio nedarbo laikais yra pasibaisėtinas.

1.4 Europai žūt būtina reikia Skaitmeninės darbotvarkės – strategijos, kuri paspartintų atsigravimą ir paskatintų ilgalaikį, integracinį augimą, ypač daugiausia ekonominių sunkumų patiriančiuose ES regionuose. Pats laikas buvo strategiją persvarstyti

ir išsirinkti svarbiausias ekonominio augimo ir užimtumo skatinimo priemones.

1.5 Plačiajuostis ryšys yra būtina Skaitmeninės darbotvarkės įgyvendinimo infrastruktūra. Todėl Komitetas labai nusivylė šių metų vasario mėn. priimtu Tarybos sprendimu⁽³⁾ 2014–2020 m. daugiamečių finansinėje programoje nuo 9,2 milijardo eurų iki vos vieno milijardo eurų sumažinti pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę skaitmeninei infrastruktūrai ir paslaugoms skiriamą finansavimą. Taip sumažinus biudžetą per daugiamečių finansinę programą nebebus remiamas plačiajuosčio ryšio diegimas, nukentės skurdesni ir blogiau gyvenantys ES regionai ir dar labiau pagilės didėjantis skaitmeninis atotrūkis.

1.6 Komisijos komunikate išdėstyti plataus užmojo pasiūlymai Europos skaitmeninės transformacijos kliūtims įveikti. Atėjus laikui EESRK apžvelgs konkrečius Komisijos komunikatus, skirtus pagrindinėms siūlomoms iniciatyvoms. Tik tada bus galima išsamiai pakomentuoti konkrečias priemones, jų tikėtiną poveikį ir galimas problemas.

1.7 EESRK mano, kad dėl laiko ir išteklių trūkumo keičiant Skaitmeninės darbotvarkės kryptį pirmenybę reikėtų teikti šioms augimo skatinimo priemonėms:

- užtikrinti prieinamą spartųjį interneto ryšį visiems piliečiams,
- didinti skaitmeninę įtrauktį ir skaitmeninį raštingumą,
- ugdyti IRT įgūdžius, sumažinti IRT įgūdžių atotrūkį, kurti darbo vietas ir remti verslumą,

⁽¹⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Unemployment_statistics

⁽²⁾ <http://www.euractiv.com/socialeurope/commission-calls-eu-unemployment-news-518852>

⁽³⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/135344.pdf

- didinti pasitikėjimą ir kibernetinį saugumą,
- saugoti privatumą ir asmens (ypač vaikų) saugumą internete,
- parengti vartotojams Skaitmeninių teisių chartiją,
- didinti visų visuomenės sluoksnių dalyvavimą politikos kūrimo ir įgyvendinimo procesuose,
- įgyvendinti efektyvią debesų kompiuterijos strategiją, įskaitant atitinkamą reglamentą,
- didinti pasaulinį konkurencingumą IRT ir skaitmeninių paslaugų srityje, užsibrėžus tikslą, kad Europos bendrovės taptų pasaulinės rinkos lyderėmis svarbių technologijų ir paslaugų srityje,
- pasinaudoti Europos GNSS projektu, Galileo ir EGNOS sinergija.

1.8 EESRK džiaugiasi, kad daugelis veiksmų, kurių Komitetas ragino imtis nuomonėse *Skaitmeninė rinka – augimo varomoji jėga* ⁽⁴⁾ ir *Įtrauki skaitmeninė vidaus rinka* ⁽⁵⁾, minimi komunikate, įskaitant plačiajuosčių ryšį, sąveikumą, interneto saugumą, tinklo neutralumą ir atvirą internetą, taip pat PVM sistemų suvienodinimą.

1.9 Kadangi labai svarbu visoje ES įdiegti spartųjį plačiajuosčių ryšį, Komitetas ragina Komisiją rekomenduoti keletą finansavimo priemonių, kuriomis būtų remiamas investicijų į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą spartinimas, ypač tais atvejais, kai įprastos rinkos užtikrinamos grąžos nepakanka privačiam finansavimui pritraukti.

1.10 Reikia nedelsiant diegti novatoriškus sprendimus, įskaitant platesnį belaidžio ryšio technologijų naudojimą, tuo paspartinant plačiajuosčio ryšio diegimą ir mažinant gilėjantį miesto ir kaimo vietovių skaitmeninį atotrūkį.

1.11 EESRK norėtų, kad Komisija patartų, kaip prieigą prie sparčiojo plačiajuosčio interneto būtų galima pripažinti visuotine visų piliečių teise neatsižvelgiant į jų gyvenamąją vietą.

1.12 EESRK pabrėžia, kad IRT turi būti visiškai integruotos į švietimo politiką, kad visi piliečiai galėtų skaitmeninį raštingumą ir IRT įgūdžius ugdyti visą gyvenimą ⁽⁶⁾. Komitetas sutinka, kad visai visuomenei ir ekonomikai reikalingas tvirtų skaitmeninių žinių ugdymas. Komitetas taip pat mano, jog svarbu vykdyti tokią politiką, kuri ugdant IRT raštingumą skatintų lyčių lygybę.

1.13 Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į specialiai darbo neturintiems piliečiams skirtą skaitmeninio raštingumo ir e. įgūdžių ugdymą, taip pat į dirbančių žmonių kvalifikacijos kėlimą, nes naujų įgūdžių reikės norintiems toliau dirbti skaitmeninės ekonomikos sąlygomis.

1.14 Komitetas ragina Komisiją pagalvoti, kaip būtų galima pasinaudoti viešąja IRT infrastruktūra, pirmiausia, plačiajuosčio ryšio ir informatikos ištekliams mokyklose ir bibliotekose, IRT įgūdžių ir skaitmeninio raštingumo ugdymo visoje ES politikai paremti.

1.15 Vartotojų pasitikėjimas – novatoriškų skaitmeninių paslaugų paklausos skatinimo pagrindas. Šį pasitikėjimą sustiprintų griežtesnė vartotojų apsauga teisės aktais, įskaitant, sutarčių nesilaikymą reglamentuojančių taisyklių taikymą tais atvejais, kai vartotojams neužtikrinama reklamose interneto paslaugų teikėjų pažadėta plačiajuosčio ryšio sparta.

1.16 Komitetas dar kartą prašo Komisijos greičiau pateikti pasiūlymus dėl Europos pasitikėjimo ženklo įmonėms. Kaip savo ankstesnėse nuomonėse teigė EESRK ⁽⁷⁾, ES lygmens e-prekybininkų sertifikavimo ir ženklavimo sistema labai padidintų vartotojų pasitikėjimą skaitmenine, tarpvalstybine prekyba, o MVĮ leistų plėsti tarpvalstybinį interneto verslą.

1.17 Komitetas atkreipia Komisijos dėmesį į jo nuomonę *Atviras internetas ir tinklo neutralumas* ⁽⁸⁾ ir primygtinai prašo, kad tinklo neutralumo principas kiek galima greičiau būtų oficialiai įtvirtintas ES teisėje.

1.18 EESRK norėtų, kad visiems piliečiams būtų parengta vartotojų apsaugą sustiprinsianti Skaitmeninių teisių chartija.

1.19 Komitetas vėl ragina Komisiją pasinaudoti ta didele sinergija, kuri atsirastų iš Skaitmeninę darbotvarkę tinkamai įtraukus GNSS programas.

1.20 Besivystant skaitmeninei visuomenei, internetu pradeda teikti vis daugiau svarbių viešųjų paslaugų, todėl Komitetas pabrėžia, kad Komisijai reikia kryptingai remti strategijas, kuriomis siekiama visoje Europos Sąjungoje padidinti e. įtrauktį. Ypač reikėtų pasirūpinti dėl negalios, raštingumo problemų, amžiaus, ekonominių galimybių ar lyties nepalankioje padėtyje esančių piliečių įtrauktimi. EESRK teigiamai vertina skaitmeninio raštingumo čempionų išrinkimą valstybėse narėse (angl. *digital champions*) ir lauks, kol galės susipažinti su ataskaitomis apie šios strategijos efektyvumą.

⁽⁴⁾ OL C 229, 2012 7 31, p. 1–6.

⁽⁵⁾ CES273-2012_00_00_TRA_AC_LT.DOC.

⁽⁶⁾ OL C 318, 2011 10 29, p. 9–18.

⁽⁷⁾ OL C 54, 2011 2 19, p. 58–64.

⁽⁸⁾ OL C 24, 2012 1 28, p. 139–145.

2. Svarbiausios Komisijos komunikato nuostatos

2.1 Skaitmeninė ekonomika auga septynis kartus greičiau už likusią Europos ekonomiką, o 50 proc. viso Europos ūkio produktyvumo augimo yra susiję su investicijomis į IRT. Įvairiuose Europos ekonomikos sektoriuose dirba daugiau kaip 4 milijonai IRT specialistų ir jų skaičius, nepaisant krizės, didėja 3 proc. per metus. IRT yra svarbios transformacinės technologijos, kurios prisideda prie struktūrinių pokyčių tokiuose sektoriuose kaip energetika, sveikatos priežiūra, finansų paslaugos, apdirbamoji pramonė, viešosios paslaugos ir švietimas. Vis dėlto šiuo metu fragmentiška visos Europos politika ir struktūrinės kliūtys trukdo išnaudoti šį potencialą.

2.2 Komunikate išdėstyti Komisijos planai skatinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą Europoje nukreipiant skaitmeninę darbotvarkę į keletą svarbių sričių:

- **bendrosios skaitmeninės rinkos ⁽⁹⁾ sukūrimas iki 2015 m.,**
- **skaitmeninių inovacijų viešajame sektoriuje** spartinimas pasinaudojant Europos infrastruktūros tinklų priemone ⁽¹⁰⁾,
- greitesnis **sparčiojo interneto** diegimas,
- **debesų kompiuterijos** strategijos ⁽¹¹⁾ įgyvendinimas, sumažinsiantis išlaidas IRT ir padidinsiantis našumą, augimą ir darbo vietų skaičių,
- Europos **kibernetinio saugumo strategijos** ⁽¹²⁾ įgyvendinimas. Komisija taip pat siūlo plėsti Pasaulinį aljansą kovai su vaikų seksualiniu išnaudojimu internete ⁽¹³⁾,
- didžiosios koalicijos **skaitmeniniams įgūdžiams ir užimtumui** skatinti kūrimas. Ši koalicija, koordinuodama Europos veiksmus, stengsis padidinti darbo vietų skaičių ir pagerinti e. įgūdžius,
- palankesnės aplinkos naujai įsteigtoms įmonėms ir veiksmų plano interneto **verslumui** kūrimas.

Tikimasi, kad įgyvendinus komunikate siūlomas priemones ilgainiui įvairiuose ekonomikos sektoriuose bus sukurta 3,8 milijono naujų darbo vietų.

- **naujos elektronikos pramonės strategijos**, kurioje mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų finansavimas bus pirmiausia skiriamas strateginiams poreikiams, susijusiems su svarbiausiomis technologijomis, įgyvendinimas.

⁽⁹⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 69–73, OL C 299, 2012 10 4, p. 165–169.

⁽¹⁰⁾ OL C 143, 2012 5 22, p. 116–119.

⁽¹¹⁾ OL C 76, 2013 3 14, p. 15–19 ir OL C 24, 2012 1 28, p. 40–47.

⁽¹²⁾ JOIN(2013) 1 final.

⁽¹³⁾ OL C 317, 2009 12 23, p. 43–48, OL C 48, 2011 2 15, p. 138–144, OL C 24, 2012 1 28, p. 154–158.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Reikėtų padaryti daug daugiau, kad būtų sukurtas Skaitmeninėje darbotvarkėje numatytas efektyvus veiklos ciklas, susijantis skaitmeninę infrastruktūrą, turinį, paslaugas, rinką ir inovacijas ir vedantis link didesnio našumo ir augimo. Bendroji skaitmeninė rinka – dar tolimas tikslas, o valstybėse narėse labai skiriasi infrastruktūros vystymo ir reguliavimo reformų tempas.

3.2 Europos ekonomika yra apimta krizės. 27 ES valstybėse narėse darbo neturi daugiau kaip 26 milijonai žmonių arba 10,9 proc. darbo jėgos. Tokia sudėtinga Europos ekonomikos padėtis dar blogiau atrodo ją palyginus su konkurentais pasaulyje: nedarbas JAV sausio mėn. tesiekė 7,7 proc. (tai žemiausias rodiklis per pastaruosius 4 metus), o Japonijos – 4,3 proc.

3.2.1 Naujausi Eurostato duomenys ⁽¹⁴⁾ taip pat atskleidžia didelius skirtumus tarp valstybių narių. Austrijoje ir Vokietijoje nedarbas siekia vos 4,8 proc. ir 5,4 proc., o Graikijoje ir Ispanijoje – viršija 26 proc.

3.2.2 Ypač daug bedarbių tarp jaunesnių kaip 25 metų žmonių. Graikijoje ir Ispanijoje darbo neturi daugiau nei vienas iš dviejų jaunuolių – čia jaunimo nedarbas sudaro atitinkamai 58,4 proc. ir 55,7 proc.

3.3 Skaitmeninė darbotvarkė nustato plataus užmojo plačiajuosčio ryšio skvarbos ir spartos tikslus ir reikalauja, kad valstybės narės imtųsi priemonių, taip pat ir teisinių, kad būtų sudarytos geresnės sąlygos investicijoms į plačiajuosčių ryšių. Vis dėlto, Komisija teigia ⁽¹⁵⁾, kad Europa savo plačiajuosčio ryšio infrastruktūra atsilieka nuo pasaulinių konkurentų. Į spartųjį plačiajuosčių ryšių kai kuriose Azijos valstybėse ir JAV pradėta investuoti greičiau, taigi skvarba ten didesnė ir ryšys greitesnis. Nuo 2011 m. gruodžio mėn. Pietų Korėja, kurioje iš 100 gyventojų 20,6 proc. yra užsisakę šviesolaidinio interneto paslaugą, tebėra geriausiai šį interneto ryšių įsisavinusi valstybė pasaulyje, t. y. ji dvigubai lenkia Švediją, kurios rodiklis – 9,7 proc. – yra geriausias ES). Japonija yra antroje vietoje pagal šviesolaidinio interneto įsisavinimą – čia sparčiojo ryšio paslauga naudojasi 17,2 proc. gyventojų.

3.4 Skaitmeninė įtrauktis turėtų būti visų piliečių teisė neatšizvelgiant į jų padėtį visuomenėje. Reikia ypač daug pastangų rūpinantis tais piliečiais, kurie nepalankioje padėtyje atsidūrė dėl fizinės negalios, ekonominių galimybių, amžiaus, raštingumo problemų ar lyties.

3.5 Prieiga prie sparčiojo plačiajuosčio ryšio turi tapti visuotine ES piliečių teise. 2010 m. Komisija iškėlė klausimą, ar plačiajuosčiai ryšys neturėtų tapti vienu iš universaliųjų paslaugų įpareigojimų ⁽¹⁶⁾. Į šį klausimą reikia skubiai atsakyti, kad būtų galima skatinti piliečių gerovę, užimtumą ir skaitmeninę įtrauktį.

⁽¹⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Unemployment_statistics

⁽¹⁵⁾ SWD(2013) 0073 (1 dalis).

⁽¹⁶⁾ COM(2008) 572 final.

3.6 Vyriausybės turėtų užtikrinti, kad skaitmeninė prieiga ir skaitmeninis raštingumas būtų prieinami visiems. Komitetas norėtų, kad visi piliečiai turėtų galimybę profesiniais, asmeniniais ir pilietiniais tikslais visą gyvenimą ugdyti e. įgūdžius.

3.7 Skaitmeninio atotrūkio svarba vis didėja sparčiojo plačiajuosčio ryšio požiūriu, nes piliečiai, naudodamiesi baziniu ryšiu, ne tik neturi prieigos prie informacijos, bet ir negali gauti tik sparčiuoju internetu teikiamų skaitmeninių (e. sveikatos, e. švietimo ir e. valdžios) paslaugų.

3.8 Europos skaitmeninės darbotvarkės rezultatų suvestinė⁽¹⁷⁾ ir naujaisi Eurostato duomenys⁽¹⁸⁾ rodo, kad skaitmeninis atotrūkis didėja, o skirtumai tarp valstybių narių yra didžiuliai. 2012 m. 27 ES valstybėse narėse 28 proc. namų ūkių neturėjo plačiajuosčio ryšio. Vokietijoje, Suomijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje per 80 proc. namų ūkių turi plačiajuosčių ryšių, tuo tarpu Bulgarijoje, Graikijoje, Italijoje ir Rumunijoje plačiajuosčių internetą turi mažiau kaip 60 proc. namų ūkių. Kaimo vietovėse 90 proc. namų ūkių neturi plačiajuosčio ryšio. Kaimo vietovėse sparčiojo interneto tebelaukia 35 milijonai namų ūkių ir jeigu nebus pakankamai pasirūpinta tais piliečiais, kurie gyvena ne miestuose, jų socialinė ir ekonominė padėtis blogės toliau.

3.9 Skaitmeninis raštingumas ir naudojimas internetu yra labai susiję su plačiajuosčiu ryšiu: nors Suomijoje ir Švedijoje internetu niekada nesinaudojo mažiau kaip 10 proc. žmonių, šis rodiklis Bulgarijoje, Graikijoje ir Rumunijoje viršija 40 proc.

3.10 Planavimo taisyklių reforma, pažangus infrastruktūros planavimas, investicijų skatinimas ir novatoriškos technologijos gali padėti sumažinti atotrūkį plačiajuosčio ryšio srityje. Vis dėlto, ir piliečiai turi elgtis atsakingai ir prisidėti prie sparčiojo interneto ryšio diegimo.

3.11 Jeigu tikimasi pasiekti Skaitmeninės darbotvarkės tikslus, reikia pasitikėjimo ir dalyvavimo. Be pasitikėjimo mažai kam reikės daugybės didžiulį augimo potencialą turinčių novatoriškų paslaugų, pavyzdžiui, e. prekybos ir debesų kompiuterijos. Norint stiprinti pasitikėjimą reikia užtikrinti, kad teisės nuostatos neatsilikytų nuo technologijų ir sandorių raidos bendrojoje skaitmeninėje rinkoje. Deja, taip nėra, ir skubiai reikėtų daugiau pažangos ypač svarbių priemonių, tokių kaip kolektyvinis žalos atlyginimas, srityje. Dar 2009 m. Komitetas siūlė dėl tokių priemonių priimti direktyvą⁽¹⁹⁾.

3.12 Skaitmeninės darbotvarkės sėkmingumui labai svarbu, kad visi visuomenės sluoksniai visapusiškai įsitrauktų į strategijos tobulinimą ir vykdymą ir konsultuojantis jiems būtų tinkamai atstovaujama. Deja, vartotojai ir apskritai piliečiai

dažnai nepakankamai aktyviai dalyvauja diskusijose dėl tam tikrų esminių klausimų, todėl Komisijai reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų užtikrintas visų pilietinės visuomenės narių atstovavimas visose diskusijose.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Kadangi sparčiojo interneto diegimas visoje ES yra toks svarbus, Komitetas ragina Komisiją pasiūlyti įvairių finansavimo priemonių investicijoms į Europai reikalingą plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą spartinti, ypač tais atvejais, kai įprastos rinkos užtikrinamos grąžos nepakanka.

4.2 Komitetas teigiamai vertina Komisijos norą mažinti plačiajuosčio ryšio infrastruktūros diegimo sąnaudas ir atkreipia Komisijos dėmesį į šių sąnaudų sumažinimo didinamąjį poveikį ekonomikai ir gyvenimo kokybei. Komitetas taip pat ragina visus suinteresuotuosius subjektus uoliai dirbti šia linkme.

4.3 Komitetas ragina Komisiją ir valstybes nares visišku Radijo spektro politikos programos įgyvendinimu padėti greitai pasiekti plačiajuosčio ryšio skvarbos tikslą⁽²⁰⁾.

4.4 Diegiant sparčiojo interneto ryšį visiems naujiems operatoriams turi būti užtikrinta vienoda ir konkurencinga prieiga prie infrastruktūros, kitaip bus iškreiptas arba sumažės paslaugų pasirinkimas vartotojams.

4.5 Komitetas mano, kad sparčiajam plačiajuosčiam ryšiui reikia sukurti sąnaudų apskaičiavimo modelius, kuriuos būtų galima nuosekliai taikyti visoje ES. Tokius modelius galėtų naudoti nacionalinės reguliavimo institucijos; jie padėtų užtikrinti, kad sąnaudos visur būtų teisingos ir apskaičiuojamos taikant tuos pačius standartus.

4.6 Naujose skaitmeninėje ekonomikoje sukurtose darbo vietose darbuotojai turi gebėti naudotis skaitmeninėmis technologijomis, o kartais turėti ir specialių IRT įgūdžių. Deja, Europa neparuošia tiek darbuotojų, kiek reikia augančiam IRT sektoriui. Nors ES šiuo metu yra rekordinis nedarbas, IRT pramonė prognozuoja, kad iki 2015 m. IRT sektoriuje atsiras 700 000 laisvų darbo vietų. Ši IRT įgūdžių atotrūkį būtina skubiai sumažinti imantis visų būtinų neeilinių priemonių.

4.6.1 Priimdama Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkę, Komisija išpareigojo parengti ES lygmens strategiją ir priemones, kurios padėtų valstybėms narėms integruoti IRT kompetencijas ir skaitmeninį raštingumą į pagrindinę mokymosi visą gyvenimą politiką. Jeigu Europa nori greitai pasiekti rezultatų, jai reikalingas šis strategijos „Europa 2020“ elementas.

⁽¹⁷⁾ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard>

⁽¹⁸⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/information_society/data/main_tables

⁽¹⁹⁾ OL C 128, 2010 5 18, p. 97–102.

⁽²⁰⁾ OL C 107, 2011 4 6, p. 53–57.

4.6.2 Didelis jaunimo nedarbas iš dalies susijęs su tuo, kad švietimo politika neatitinka darbdavių poreikių. Todėl valstybės narės turėtų kuo skubiau spręsti šią problemą, įtraukdamos naujas IRT įgūdžių programas į aukštojo mokslo ciklą. Taip pat svarbu, kad IRT mokymo politika skatintų lyčių lygybę.

4.6.3 Jau dirbantiems žmonėms vis dažniau prireikia gebėjimo naudotis skaitmeninėmis technologijomis savo našumui ir darbo vietos lankstumui palaikyti. Darbuotojams, kurie neturi būtinų gebėjimų naudotis skaitmeninėmis technologijomis, ateityje gali sumažėti darbo arba gali iškilti nedarbo grėsmė. Todėl Europos produktyvumui ir konkurencingumui svarbu, kad įmonės ir darbuotojai bendradarbiautų įgyvendindami kvalifikacijos kėlimo programas, kurių tikslas – suteikti papildomų žinių skaitmeninių technologijų srityje arba apskritai išmokyti tomis technologijomis naudotis.

4.6.4 Be to, norint kovoti su rimta Europos nedarbo problema būtina, kad specialios IRT įgūdžių ir skaitmeninio raštingumo programos būtų pirmiausia rengiamos padėti bedarbiams sugrįžti į apmokamas darbo vietas.

4.6.5 Plačiajuostis ryšys ir informatikos ištekliai mokyklose, viešosiose bibliotekose ir kituose viešuosiuose pastatuose turėtų tapti taisykle – tai padėtų ugdyti IRT įgūdžius ir skaitmeninį raštingumą visoje ES.

4.7 Ankstesnėse nuomonėse Komitetas ragino parengti Piliečių interneto teisių chartiją⁽²¹⁾. EESRK teigiamai vertina Komisijos ES interneto teisių kodeksą⁽²²⁾, tačiau mano, kad ES turėtų sukurti Skaitmeninių teisių chartiją ir užtikrinti neabejotiną visų vartotojų apsaugą. Šis raginimas neseniai nuskambėjo EESRK nuomonėje dėl įtraukios skaitmeninės vidaus rinkos⁽²³⁾.

4.8 Europos vartotojai skundžiasi, kad jų interneto paslaugų teikėjai neužtikrina jiems tos interneto ryšio spartos, kuri nurodyta sutartyse. Toks sutarčių nesilaikymas ir klaidinanti reklama mažina pasitikėjimą skaitmenine rinka. Problemą reikia spręsti griežtesniais teisės aktais ir jų įgyvendinamosiomis nuostatomis.

4.9 EESRK pabrėžia, jog bendrosios skaitmeninės rinkos sukūrimui labai svarbi Elektroninės prekybos vystymo veiksmų plano, Žaliosios knygos dėl mokėjimų kortele, internetu ir mobiliuoju telefonu ir Europos vartotojų darbotvarkės pažanga.

4.10 Ankstesnėje nuomonėje⁽²⁴⁾ Komitetas tvirtai pritarė siūlomam ES bendrajam duomenų apsaugos reglamentui. EESRK tikisi, kad visuotinė ES duomenų apsaugos taisyklių reforma oficialiai bus patvirtinta kiek galima greičiau. Svarbu, kad diskutuojant dėl Bendrojo duomenų apsaugos reglamento

būtų atsižvelgta į galimą jo poveikį kitoms politikos sritims. Dėl pernelyg griežtų įpareigojimų gali sumažėti galimybių naudoti asmens duomenis visuomenės labui ir siekti Skaitmeninės darbotvarkės tikslų (pavyzdžiui, vykdyti pacientų duomenų stebėseną norint numatyti tam tikros ligos evoliuciją, įdiegti pažangiuosius tinklus elektros energijos vartojimui valdyti).

4.11 Komitetas dar kartą prašo Komisijos greičiau pateikti pasiūlymus dėl Europos pasitikėjimo ženklo įmonėms. Kaip teigiama ankstesnėse EESRK nuomonėse⁽²⁵⁾, ES lygmens e. prekybininkų sertifikavimo ir ženklavimo sistema užtikrintų, kad įsigydami prekes ir paslaugas internetu, vartotojai turėtų visuotinę apsaugą, nepaisant šalių sienų. Tai labai padidintų vartotojų pasitikėjimą skaitmenine tarpvalstybine prekyba, o MVĮ padėtų kurti tarptautinį interneto verslą.

4.12 Komitetas norėtų, kad Komisija ne tik užtikrintų nacionalinių elektroninės atpažinties sistemų sąveikumą Europoje, bet ir pagalvotų apie galimybę sukurti savanorišką elektroninės atpažinties programą visiems ES piliečiams, kuriems ribotam naudojimui būtų suteikta ES patvirtinta e. tapatybė atliekant elektroninės prekybos sandorius.

4.13 Norėdamos paskatinti skaitmeninę ekonomiką valstybės narės ir regionų valdžios institucijos turėtų viešose vietose sukurti daugiau belaidžio ryšio zonų.

4.14 Komitetas teigiamai vertina Komisijos ketinimą priimti Rekomendaciją dėl vartotojams atviro interneto išsaugojimo, tačiau primygtinai reikalauja, kad tinklo neutralumo principas būtų kiek galima greičiau oficialiai įtvirtintas ES teisėje. Komitetas atkreipia Komisijos dėmesį į EESRK nuomonę *Atviras internetas ir tinklo neutralumas*⁽²⁶⁾, kurioje aiškinama, kad tinklo neutralumo tikslas – užtikrinti, kad interneto paslaugas teikiančios bendrovės privalėtų taikyti vienodas sąlygas visiems panašių internetinių duomenų šaltiniams ir nediskriminuoti skirtingų rūšių duomenų srautų komerciniais sumetimais.

4.15 Atsiradus debesų kompiuterijai padidėjo būtinumas apsaugoti visuomenę, jos duomenis ir privatų gyvenimą, ypač tais atvejais, kai Europos vartotojų ir įmonių duomenys saugomi ne ES arba ne ES įmonių. EESRK primena Komisijai apie neseniai priimtą savo nuomonę dėl debesų kompiuterijos strategijos⁽²⁷⁾, kurioje Komisija raginama stiprinti reguliavimo sistemą siekiant:

— saugoti duomenis ir privatumą

— valdžios institucijoms užtikrinti prieigą prie duomenų,

⁽²¹⁾ OL C 229, 2012 7 31, p. 1–6.

⁽²²⁾ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/code-eu-online-rights>

⁽²³⁾ CES273-2012_00_00_TRA_AC_LT.DOC.

⁽²⁴⁾ OL C 229, 2012 7 31, p. 90–97.

⁽²⁵⁾ OL C 54, 2011 2 19, p. 58–64.

⁽²⁶⁾ OL C 24, 2012 1 28, p. 139–145.

⁽²⁷⁾ OL C 76, 2013 3 14, p. 59–65.

- kontroliuoti duomenis ir valdyti konfliktus tarp naudotojų ir tiekėjų,
- užtikrinti perkeliamumą ir sąveikumą.

EESRK taip pat ragina Komisiją atsižvelgti į būtinybę užtikrinti, kad bet kokią ES lygmeniu priimtą debesų kompiuterijos reguliavimo sistemą būtų galima keisti ateityje, nes šios technologijos dar kurį laiką vystysis labai sparčiai ir nenuspėjamai.

4.16 EESKR atkreipia dėmesį į paskelbtą ES kibernetinio saugumo strategiją ir tikisi peržiūrėti ją papildančių priemonių paketą, įskaitant siūlomą Tinklų ir informacijos saugumo direktyvą.

4.17 Reikia specialių priemonių vaikų ir pažeidžiamų asmenų interesams internete apsaugoti, pirmiausia priemonių, susijusių su duomenų apsauga, sukčiavimu internete ir nesąžininga rinkodara bei reklama, kurios naudojasi vartotojų pažeidžiamumu. EESRK atkreipia Komisijos dėmesį į daugybę savo nuomonių šiuo klausimu ⁽²⁸⁾, pirmiausia į *Nuomonę dėl Europos strategijos dėl geresnio interneto pritaikymo vaikų poreikiams* ⁽²⁹⁾ ir *Nuomonę dėl jaunimui ir vaikams skirtos reklamos taisyklių* ⁽³⁰⁾.

4.18 Kaip teigiama Komiteto *Nuomonėje dėl Europos skaitmeninės darbotvarkės* ⁽³¹⁾, atviri standartai palengvina konkurenciją ir MVĮ suteikia galimybių augti ir konkuruoti pasauliniu mastu. Todėl Skaitmeninės darbotvarkė turėtų nedviprasmiškai skatinti ir remti visų Europos IRT produktų ir paslaugų atvirus standartus.

4.19 JAV ir Azijos bendrovės dominuoja IRT sektoriuje. Europa tiesiog išpūdingai nesugebėjo pasinaudoti IRT inovacijoms ir nesukūrė tokių rinkoje pirmaujančių megabendrovių, kaip „Google“, „Microsoft“, „Apple“ ar „Samsung“. Komitetas palankiai vertina ketinimą parengti naują mikroelektronikos ir nanoelektronikos pramonės strategiją, tikintis padidinti Europos patrauklumą investicijoms į dizainą ir gamybą, taip pat padidinti Europos dalį pasaulinėje rinkoje. Tačiau ES politika turi būti radikaliai keičiama, kad Europos bendrovėms būtų užtikrinta palanki ekosistema, kurios joms reikia, kad taptų pasaulinės rinkos lyderėmis IRT technologijų ir paslaugų srityje.

4.20 Komisija taip pat privalo užtikrinti, kad tokia pramonės politika skatintų tinkamą investicijų valdymo praktiką: investuojama turėtų būti vadovaujantis numatoma ekonomine ir (arba) visuomene grąža, o siekiant gauti numatytos naudos visos investicijos turėtų būti griežtai reguliuojamos.

4.21 Siūlomų investicijų į mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą ir inovacijas valdymas turi užtikrinti gerą programų ir projektų koordinavimą siekiant maksimizuoti naudą ir išvengti nuostolių dėl pastangų dubliavimosi.

4.22 EESRK mano, kad didelės investicijos į GNSS technologijas ir paslaugas turėtų prisidėti prie Skaitmeninės darbotvarkės sėkmės. Todėl Komitetas dar kartą ragina Komisiją suprasti, koks būtų sinerginis efektas tinkamai įtraukus GNSS programas į Skaitmeninės darbotvarkės formavimą ir įgyvendinimą. EESRK į šį klausimą jau atkreipė dėmesį savo nuomonėje dėl Skaitmeninės darbotvarkės ⁽³²⁾.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

⁽²⁸⁾ OL C 54, 2011 2 19, p. 58–64, OL C 128, 2010 5 18, p. 69–73 ir OL C 224, 2008 8 30, p. 61–66.

⁽²⁹⁾ OL C 351, 2012 11 15, p. 68–72.

⁽³⁰⁾ OL C 351, 2012 11 15, p. 6–11.

⁽³¹⁾ OL C 54, 2011 2 19, p. 58–64.

⁽³²⁾ OL C 54, 2011 2 19, p. 58–64.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos priemonių aukštam bendram tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti

(COM(2013) 48 final – 2013/0027 (COD))

(2013/C 271/25)

Pranešėjas **Thomas McDONOGH**

Taryba, 2013 m. vasario 21 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. balandžio 15 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl priemonių aukštam bendram tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti.

COM(2013) 48 final – 2013/0027 (COD).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 30 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 163 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas siūlomą direktyvą nagrinėja šiek tiek plačiau, atsižvelgdamas į neseniai paskelbtą Kibernetinio saugumo strategiją⁽¹⁾, kurioje pateikta išsami tinklų ir informacijos saugumo (TIS) vizija, siekiant užtikrinti galimybę skaitmeninei ekonomikai saugiai augti, nepamirštant toliau puoselėti Europos laisvės ir demokratijos vertybių;

1.2 EESRK palankiai vertina šį pasiūlymą dėl direktyvos, siekiant užtikrinti aukštą bendrą tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygį visoje Europos Sąjungoje. Tinklų ir informacijos saugumo suvienodinimas ir valdymas yra labai svarbūs bendrosios skaitmeninės rinkos įgyvendinimui ir sklandžiam visos vidaus rinkos veikimui. Komitetas, kaip ir Komisija, nerimauja dėl didžiulės žalos, kuri galėtų būti padaryta ekonomikai ir piliečių gerovei, jeigu sumažėtų TIS. Tačiau siūloma direktyva nepateisina Komiteto lūkesčių dėl tvirtos teisėkūros priemonės šiuo labai svarbiu klausimu.

1.3 Komitetas itin nusivylęs, kad daugelio valstybių narių pažanga įgyvendinant veiksmingą TIS nacionaliniu lygiu yra labai menka. EESRK apgailestauja, kad dėl tokios padėties padidėjo rizika piliečiams ir daromas neigiamas poveikis bendrosios skaitmeninės rinkos sukūrimui. Visos valstybės narės turėtų imtis neatidėliotinių veiksnių ir įvykdyti savo įsipareigojimus dėl TIS.

1.4 Tokia menka pažanga gilina skaitmeninių atotrūkių tarp elitinės grupės, kurios TIS yra itin aukšto lygio, ir mažiau pažengusių valstybių narių. Šis atotrūkis mažina pasitikėjimą TIS ir kenkia ES masto bendradarbiavimui TIS srityje; jeigu ši problema nebus kuo skubiau sprendžiama, gali sutrikti vidaus rinkos veikimas dėl valstybių narių skirtingų pajėgumų.

1.5 EESRK jau ankstesnėse nuomonėse⁽²⁾ teigė, kad bandomosios, savanoriškos priemonės nėra veiksmingos ir mano, kad valstybėms narėms būtina nustatyti griežtus reguliavimo įpareigojimus, siekiant užtikrinti Europos TIS suvienodinimą, valdymą ir vykdymą. Deja, EESRK mano, kad šis pasiūlymas dėl direktyvos nėra aiškus ir ryžtingas teisės aktas, kokio reikėtų. Komitetas mano, kad siekiant užtikrinti aukštą bendrą reikalingą TIS lygį, būtų veiksmingiau parengti reglamentą, kuriame būtų griežtai apibrėžti privalomi įpareigojimai valstybėms narėms, o ne direktyvą.

1.6 Nepaisant Europos Komisijos ketinimo priimti deleguotuosius aktus, skirtus užtikrinti tam tikras vienodas sąlygas kai kurioms direktyvos nuostatams įgyvendinti, Komitetas mano, kad siūlomame teisės akte trūksta standartų, aiškių apibrėžčių ir besąlygiškų įpareigojimų, todėl valstybėms narėms suteikta pernelyg daug laisvės aiškinti labai svarbias nuostatas ir jas perkelti į nacionalinę teisę. Komitetas norėtų, kad šiame teisės akte standartai, reikalavimai ir procedūros, nustatytos valstybėms narėms, rinkos dalyviams ir pagrindiniams interneto paslaugų teikėjams, būtų kur kas aiškiau apibrėžti.

⁽¹⁾ „Atvira ir saugi kibernetinė erdvė“, JOIN (2013) 1.

⁽²⁾ EESRK nuomonės dėl ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros apsaugos, OL C 255, 2010 9 22, p. 98 ir dėl direktyvos dėl atakų prieš informacines sistemas, OL C 218, 2011 7 23, p. 130.

1.7 Siekiant užtikrinti tvirtos TIS politikos formavimą ir įgyvendinimą Europos Sąjungoje, Komitetas norėtų, kad būtų sukurta ES lygmens TIS institucija, panaši į aviacijos pramonėje sukurtą centrinę instituciją (EASA) ⁽³⁾. Tokia institucija nustatytų standartus ir stebėtų visų TIS reikalavimų įgyvendinimą Sąjungoje: nuo saugių galinių prietaisų sertifikavimo ir naudojimo iki tinklų ir duomenų saugumo.

1.8 EESRK puikiai suvokia padidėjusią riziką kibernetiniam saugumui ir duomenų apsaugai Europoje dėl debesų kompiuterijos ⁽⁴⁾. Komitetas norėtų, kad siūlomame teisės akte būtų aiškiai nustatyti specialūs papildomi saugumo reikalavimai ir įpareigojimai dėl debesų kompiuterijos paslaugų teikimo ir naudojimosi šiomis paslaugomis.

1.9 Kad atsakomybė už TIS būtų tinkama, teisės akte turėtų būti aiškiai numatyta, kad ūkio subjektai, kuriems taikomi šioje direktyvoje nustatyti įpareigojimai, turi teisę reikalauti, kad programinės įrangos ir kompiuterinės technikos tiekėjai atsakytų už visus savo produktų ar paslaugų, tiesiogiai susijusių su TIS incidentais, trūkumus.

1.10 EESRK ragina valstybes nares ypatingą dėmesį skirti mažų ir vidutinių įmonių (MVI) informavimui apie TIS ir kibernetinio saugumo įgūdžių ugdymui. Be to, Komitetas atkreipia Komisijos dėmesį į sėkmingai vykstančius „išilaužėlių konkursus“ JAV ⁽⁵⁾ ir kai kuriose valstybėse narėse ⁽⁶⁾, didinant informuotumą kibernetinio saugumo klausimu ir ugdant naujos kartos TIS specialistus.

1.11 Kadangi svarbu, kad visos valstybės narės laikytųsi tinklų ir informacinio saugumo reikalavimų visoje ES, EESRK prašo Komisijos apsvaistyti, kokią daugiametės finansinės programos finansavimą būtų galima skirti TIS reikalavimų laikymuisi, kad padėtų toms valstybėms narėms, kurioms reikalinga finansinė pagalba.

1.12 Išlaidos TIS technologijų moksliniams tyrimams, technologijų plėtrai ir inovacijoms turėtų tapti vienu svarbiausių ES Bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ prioritetu, kad Europa tinkamai atsižvelgtų į sparčiai kintančias kibernetines grėsmes.

⁽³⁾ Europos aviacijos saugos agentūra: <http://easa.europa.eu/>

⁽⁴⁾ EESRK nuomonės dėl Europos debesų kompiuterijos, OL C 24, 2012 1 28, p. 40 ir dėl nuotolinės kompiuterijos galimybių naudojimo, OL C 76, 2013 3 14, p. 59.

⁽⁵⁾ http://www.nytimes.com/2013/03/25/technology/united-states-wants-to-attract-hackers-to-public-sector.html?pagewanted=all&_r=0

⁽⁶⁾ <http://www.bbc.co.uk/news/technology-17333601>

1.13 Kad būtų aišku, kuriems subjektams tenka siūlomame akte numatyta teisinė atsakomybė, EESRK norėtų, kad kiekviena valstybė narė būtų įpareigota paskelbti internetinį visų subjektų, kurie privalo laikytis direktyvoje numatytų rizikos valdymo ir pranešimo reikalavimų, katalogą. Toks skaidrumas ir vieša atskaitomybė išugdytų pasitikėjimą ir padėtų laikytis įsipareigojimų.

1.14 Komitetas atkreipia Komisijos dėmesį į didelį skaičių ankstesnių EESRK nuomonių, kuriose buvo nagrinėjama tinklų ir informacijos saugumo tema bei teikiamos pastabos dėl būtinos saugios informacinės visuomenės ir ypatingos svarbos infrastruktūros apsaugos ⁽⁷⁾.

2. Pagrindinės Komisijos pasiūlymo nuostatos

2.1 Siūloma TIS direktyva buvo paskelbta kartu su ES kibernetinio saugumo strategija, kuria siekiama stiprinti informacinių sistemų atsparumą, sumažinti elektroninių nusikaltimų skaičių, stiprinti ES tarptautinio kibernetinio saugumo ir kibernetinės gynybos politiką bei plėtoti pramoninius ir technologinius išteklius kibernetiniam saugumui užtikrinti, kartu remiant pagrindines teises ir kitas pagrindines ES vertybes.

2.2 TIS yra susijęs su internetu ir kitų tinklų, informacinių ir pagrindinių paslaugų, palaikančių mūsų visuomenės funkcionavimą, saugumu. TIS labai svarbus sklandžiam vidaus rinkos veikimui.

2.3 Grynai savanoriškas požiūris į TIS, kurio ES laikomasi iki šiol, neužtikrina pakankamos apsaugos nuo TIS rizikos. Egzistuojančių TIS pajėgumų nepakanka, kad būtų tinkamai atsižvelgiama į sparčiai kintančias grėsmes pasaulyje ir būtų užtikrintas aukštas bendras apsaugos lygis visose valstybėse narėse.

⁽⁷⁾ EESRK nuomonė dėl saugios informacinės visuomenės strategijos, OL C 97, 2007 4 28, p. 21.

EESRK nuomonė dėl ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros apsaugos, OL C 255, 2010 9 22, p. 98.

EESRK nuomonė dėl reglamento dėl ENISA, OL C 107, 2011 4 6, p. 58.

EESRK nuomonė dėl bendrojo duomenų apsaugos reglamento, OL C 229, 2012 7 31, p. 90.

EESRK nuomonė dėl latakų prieš informacines sistemas, OL C 218, 2011 7 23, p. 130.

EESRK nuomonė dėl elektroninių operacijų vidaus rinkoje, OL C 351, 2012 11 15, p. 73.

EESRK nuomonė dėl nuotolinės kompiuterijos galimybių naudojimo Europoje, OL C 76, 2013 3 14, p. 59.

2.4 Šiandien valstybių narių pajėgumų ir parengties lygis yra labai skirtingas, todėl visoje ES susiformavo skirtingi požiūriai į TIS. Atsižvelgiant į tai, kad tinklai ir sistemos yra tarpusavyje susiję, tos valstybės narės, kuriose apsaugos lygis yra nepakankamas, mažina bendrą visos ES tinklų ir informacijos saugumą. Tokia situacija taip pat trukdo kurti tarpusavio pasitikėjimą, kuris yra būtina bendradarbiavimo ir dalijimosi informacija sąlyga. Dėl to bendradarbiavimas vyksta tik tarp mažumos valstybių narių, kurių pajėgumai yra dideli.

2.5 Šios direktyvos, pasiūlytos pagal SESV 114 straipsnį, tikslas – palengvinti bendrosios skaitmeninės rinkos sukūrimą ir sklandų vidaus rinkos veikimą:

- nustatyti minimalų TIS lygmenį valstybėse narėse ir taip apskritai pagerinti bendrą parengtį ir atsakomuosius veiksmus į incidentus,
- gerinti TIS bendradarbiavimą ES lygmeniu siekiant tarpvalstybiniu lygmeniu kovoti su incidentais ir grėsmėmis,
- suformuoti rizikos valdymo kultūrą ir pagerinti privatojo ir viešojo sektorių dalijimąsi informacija.

2.6 Pasiūlytoje direktyvoje nustatyti teisiniai reikalavimai:

- a) kiekviena valstybė narė turi priimti TIS strategiją ir paskirti nacionalinę tinklų ir informacinių sistemų saugumo kompetentingą instituciją, turinčią pakankamai finansinių ir žmogiškųjų išteklių užkirsti kelią TIS rizikai ir incidentams, pašalinti juos ir imtis atsakomųjų veiksmų;
- b) sukurti valstybių narių ir Komisijos bendradarbiavimo mechanizmą, skirtą dalytis išankstiniais perspėjimais apie riziką ir incidentus; bendradarbiauti ir reguliariai rengti tarpusavio vertinimus;
- c) tam tikrų subjektų įpareigojimas visoje ES laikytis rizikos valdymo reikalavimų ir pranešti nacionalinei centrinei institucijai apie rimtus incidentus, kurie turi poveikį jų teikiamoms pagrindinėms paslaugoms. Ūkio subjektai, kuriems taikomi šie reikalavimai – kai kurių sektorių ypatingos svarbos infrastruktūros operatoriai (finansinių paslaugų, transporto, energetikos, sveikatos), informacinės visuomenės paslaugų teikėjai (pirmiausia debesų kompiuterijos paslaugų,

e. prekybos platformų, mokėjimų internetu tinklų sąsajas, paieškos sistemas, programinės įrangos parduotuves ir socialinius tinklus) ir viešojo administravimo institucijos.

2.7 Valstybės narės šią direktyvą turės įgyvendinti per 18 mėnesių nuo tada, kai ją priims Taryba ir Europos Parlamentas (tikimasi kažkuriuo metu 2014 m.).

3. Bendrosios pastabos

3.1 Interneto ir skaitmeninės visuomenės augimas daro labai didelį poveikį kasdieniam mūsų gyvenimui. Kadangi mūsų priklausomybė nuo interneto didėja, mūsų laisvė, gerovė ir gyvenimo kokybė vis dažniau priklauso nuo tinkamo tinklų ir informacijos saugumo: jeigu internetas neveikia, skubios pagalbos atvejais negalima pasinaudoti internetinėmis paciento kortelėmis ir žmonės mirs. Tačiau Europos ypatingos svarbos informacinės struktūros saugumui kyla vis didesnė grėsmė ir mūsų TIS lygis nėra pakankamas.

3.2 Pernai Europolo direktorius pareiškė, kad jis „labai sunerimęs dėl tokio didelio, niekuo nepagrįsto tikėjimo, kad internetas yra nesugadinamas“⁽⁸⁾. Dažnai girdime apie naujus nusikaltėlius, teroristų ar užsienio vyriausybių vykdomus kibernetinius išpuolius prieš ypatingos svarbos infrastruktūrą. Nukentėjusieji dažnai nepraneša apie šiuos išpuolius, bijodami, kad dėl to nukentės jų reputacija; tačiau pastarosiomis savaitėmis buvome išpuolį prieš Europos interneto infrastruktūrą⁽⁹⁾ ir bankininkystės sistemas⁽¹⁰⁾ liudininkais. Šie išpuoliai padarė pernelyg didelę žalą, kad juos būtų buvę galima nuslėpti. Viename pranešime⁽¹¹⁾ teigiama, kad Nyderlandai patyrė 92 mln. kibernetinių išpuolių 2011 m., Vokietija – 82 mln. JK vyriausybės duomenimis 2011 m. JK patyrė 44 mln. išpuolių, kurie ekonomikai kainavo ne mažiau kaip 30 mlrd. EUR⁽¹²⁾.

3.3 2007 m. ES Taryba pradėjo svarstyti Europos TIS problemą⁽¹³⁾. Tačiau nuo tada buvo laikomasi politikos požiūrio⁽¹⁴⁾, dažniausiai grindžiamo valstybių narių savanoriškais veiksmais, ir tik labai nedaugelis valstybių narių ėmėsi veiksmingų priemonių. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad didelis skaičius valstybių narių nei paskelbė savo nacionalinės kibernetinio saugumo strategijos, nei parengė nacionalinio kibernetinių incidentų plano nenumatytoms aplinkybėms; kai kurios valstybės narės netgi nėra sukūrusios kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybos (CERT). Be to, keletas valstybių narių dar nėra ratifikavusios Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų⁽¹⁵⁾.

⁽⁸⁾ <http://forumblog.org/2012/05/what-if-the-internet-collapsed/>

⁽⁹⁾ http://www.nytimes.com/2013/03/27/technology/internet/online-dispute-becomes-internet-snarling-attack.html?pagewanted=all&_r=0

⁽¹⁰⁾ http://www.dutchnews.nl/news/archives/2013/04/online_retailers_demand_banks.php

⁽¹¹⁾ http://www.securelist.com/en/analysis/204792216/Kaspersky_Security_Bulletin_Statistics_2011

⁽¹²⁾ JK kibernetinio saugumo strategija – padėties apžvalga: <http://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/03/Cyber-security-Full-report.pdf>

⁽¹³⁾ Tarybos rezoliucija 2007/C 68/01.

⁽¹⁴⁾ COM(2006) 251 ir COM(2009) 149.

⁽¹⁵⁾ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=185&CL=ENG>

3.4 Dešimt valstybių narių, kurių TIS yra aukšto lygio, sukūrė Europos tarpvyriausybinių CERT (EGC) grupę, kad būtų glaudžiai bendradarbiaujama TIS ir atsakomųjų veiksmų į incidentus klausimais. Daugiau narių į EGC šiuo metu nebeprinama; kitos 17 mažiau pažengusių TIS srityje valstybių narių ir naujai sukurta CERT-ES⁽¹⁶⁾ šiuo metu neįeina į šią elitinę grupę. Atsiranda naujas skaitmeninis atotrūkis tarp TIS srityje pažengusių valstybių narių ir likusių valstybių. Jeigu šis skirtumas nebus sumažintas, TIS atotrūkis smogs į skaudžiausią bendrosios skaitmeninės rinkos vietą, pakirsdamas pasitikėjimą, apribodamas suvienodinimo ir sąveikumo galimybes. Be to, jeigu nebus imtasi griežtų priemonių, atotrūkis tarp pažengusių ir menkai pažengusių valstybių narių gali didėti, dažniau pasitaikys vidaus rinkos veikimo sutrikimų dėl valstybių narių skirtingų pajėgumų.

3.5 Kibernetinio saugumo strategijos sėkmingumas ir siūlomos TIS direktyvos veiksmingumas priklausys nuo TIS pramonės Europoje stiprumo ir pakankamo darbuotojų, turinčių specializuotų TIS žinių, skaičiaus. EESRK patenkintas, kad siūlomoje direktyvoje yra nuostata dėl būtybės valstybėms narėms investuoti į švietimą, suvokimo ugdymą ir mokymą apie NIS. Be to, Komitetas norėtų, kad kiekviena valstybė narė imtųsi specialių priemonių informuoti, šviesti ir remti MVĮ sektorių kibernetinio saugumo tema. Didžiosios įmonės gali lengvai gauti joms reikiamų žinių, bet MVĮ reikia paramos.

3.6 EESRK tikisi bendradarbiauti su Europos tinklų ir informacijos apsaugos agentūra (ENISA), siekiant TIS propaguoti projekto „Kibernetinio saugumo sąmoningumo mėnuo“ metu šiais metais. Komitetas, kalbėdamas apie Kibernetinio saugumo strategijos ir TIS direktyvos tikslą kurti saugumo kultūrą visoje Sąjungoje ir padidinti TIS įgūdžių lygį, atkreipia Komisijos dėmesį į paaugliams skirtus „išsilaužėlių konkursus“; tokie renginiai sėkmingai padidino sąmoningumo lygį šiuo klausimu kelete valstybių narių ir JAV.

3.7 Be to, Komitetas palankiai vertina Kibernetinio saugumo strategijoje numatytą įpareigojimą moksliniams tyrimams, technologijų plėtrai ir inovacijoms skirtas lėšas panaudoti NIS technologijoms.

3.8 Didėjant debesų kompiuterijos paslaugų mastui kyla daugiau kibernetinio saugumo rizikos problemų, kurias būtina spręsti. Pavyzdžiui, šiuo metu kibernetiniai nusikaltėliai labai dideliais kompiuteriniais pajėgumais gali pasinaudoti už santykinai mažą kainą; tūkstančių bendrovių duomenys yra laikomi centralizuotose duomenų saugyklose, į kurias nesunkiai gali būti įsilaužiama tikslinių išpuolių metu. EESRK ragina užtikrinti didesnę debesų kompiuterijos kibernetinį atsparumą⁽¹⁷⁾.

3.9 Jau anksčiau Komitetas ragino sukurti savanorišką ES elektroninės atpažinties sistemą elektroniniams sandoriams atlikti, kuri papildytų esamas nacionalines sistemas. Sukūrus sistemą, būtų lengviau užtikrinti didesnę apsaugą nuo sukčiavimo, ūkinės veiklos vykdytojais labiau pasitikėtų vieni kitais, sumažėtų paslaugų kainos, pagerėtų jų kokybė ir piliečių apsauga.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Deja, bet šiam Komisijos pasiūlymai dėl TIS direktyvos trūksta užmojo, aiškumo ir pernelyg daug paliekama valstybių narių savireguliuojimui. Standartų, aiškių apibrėžčių ir besąlygiškų įpareigojimų, ypač direktyvos IV dalyje, trūkumas suteikia valstybėms narėms pernelyg daug laisvės aiškinti labai svarbias nuostatas ir jas perkelti į nacionalinę teisę. Reglamentas, kuriame būtų tiksliai apibrėžti privalomi valstybių narių teisiniai įpareigojimai, būtų kur kas veiksmingesnis už direktyvą.

4.2 Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad Direktyvos 6 straipsnyje reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė paskirtų „kompetentingą instituciją“ stebėti ir užtikrinti nuoseklų direktyvos taikymą visoje ES. Be to, pagal 8 straipsnio nuostatas sukuriamas „bendradarbiavimo tinklas“, kuris, pasinaudodamas bendradarbiavimo tinklui ir Komisijai suteiktais įgaliojimais, užtikrins vadovavimą, valdymą visos Europos mastu, o prireikus ir vykdymo užtikrinimą valstybių narių lygmeniu. EESRK mano, kad, remiantis tokia valdymo struktūra, ES turėtų pagalvoti apie galimybę sukurti ES lygmens instituciją TIS srityje; tokia institucija būtų panaši į Europos aviacijos saugos agentūrą (EASA), nustatančią orlaiviams, oro uostams ir oro vežėjams veiklos standartus, ir atsakingą už šių reikalavimų vykdymo užtikrinimą.

4.3 Pirmiau 4.2 punkte Komiteto pasiūlyta ES lygmens TIS institucija galėtų būti sukurta remiantis ENISA, Europos standartizacijos komiteto (CEN), CERT, Europos tarpvyriausybines kompiuterinių incidentų tyrimo tarnybų grupės (EGC) ir kitų organizacijų atliktu darbu kibernetinio saugumo srityje. Tokia institucija nustatytų standartus ir stebėtų visų TIS elementų įgyvendinimą: nuo saugių galinių prietaisų sertifikavimo ir naudojimo iki tinklų ir duomenų saugumo.

4.4 Atsižvelgdamas į didelę valstybių narių tarpusavio priklausomybę užtikrinant TIS visoje Sąjungoje, ir dėl itin didelių galimų TIS sąnaudų, EESRK norėtų, kad ES teisės aktuose būtų nustatytos aiškios ir proporcingos sankcijos už reikalavimų nesilaikymą, kad teisės aktai būtų suderinti, kad juose būtų numatytas paneuropinis atsakomybės matmuo už žalą ir žalos, kuri galėtų būti padaryta ne tik vietos rinkai, bet ir visai Sąjungai, mastas. Direktyvos 17 straipsnis, kuris skirtas sankcijoms, yra bendro pobūdžio, pernelyg daug laisvės suteikiama pačioms valstybėms narėms nustatyti sankcijas ir nepakankamai pabrėžiama, jog būtina atsižvelgti į tarpvalstybinį poveikį ir poveikį visos Europos mastu.

⁽¹⁶⁾ CERT-ES yra nuolatinė Kompiuterinių incidentų tyrimo tarnyba (CERT-ES), kurią įsteigė ES institucijos, agentūros ir įstaigos.

⁽¹⁷⁾ EESRK nuomonės dėl Europos debesų kompiuterijos, OL C 24, 2012 1 28, p. 40 ir dėl nuotolinės kompiuterijos galimybių naudojimo Europoje, OL C 76, 2013 3 14, p. 59.

4.5 Šiandien vyriausybės ir gyvybiškai svarbių paslaugų teikėjai apie saugumo pažeidimus ir sistemų neatsparumą skelbia tik tuo atveju, kai priversti tai padaryti. Toks informacijos neatskleidimas kenkia Europos gebėjimui sparčiai ir veiksmingai reaguoti į kibernetines grėsmes ir padidinti bendrą TIS mokantis vieniems iš kitų. Komitetas giria Komisiją už sprendimą teikti privalomus pranešimus apie visus rimtus TIS incidentus pagal šios direktyvos nuostatas. EESRK nemano, kad savanoriškas pranešimas apie incidentus pasiteisintų, nes baimė dėl reputacijos ir atsakomybės už padarytą žalą skatina nuslėpti nesėkmes.

4.6 Tačiau direktyvos 14 straipsnyje, skirtame pranešimams, nėra incidentų, turinčių „didelį poveikį“ saugumui, apibrėžties, todėl atitinkami subjektai ir valstybės narės daugeliu atvejų gali pačios spręsti, ar pranešti apie TIS incidentus, ar ne. Kad teisės aktai būtų veiksmingi, neturi būti dviprasmiškų reikalavimų. Kadangi pasiūlytoje direktyvoje pernelyg neaiškiai apibrėžti reikalavimai, negalima laikyti šalių atsakingomis už reikalavimų nesilaikymą, kurie nustatyti direktyvos 17 straipsnyje.

4.7 Kadangi NIS paslaugų teikimas dažniausiai priklauso privačiajam sektoriui, svarbu skatinti didelį pasitikėjimą ir bendradarbiavimą su visomis už ypatingos svarbos informacinę infrastruktūrą ir paslaugas atsakingomis įmonėmis. Reikia pagirti ir paremti Europos Komisiją už 2009 m. pradėtą įgyvendinti Europos viešojo ir privatačio sektoriaus partnerystę atsparumui užtikrinti (EP3R) iniciatyvą. Vis dėlto Komitetas mano, jog iniciatyvą būtina sustiprinti ir paremti nustatant TIS teisės akte privalomą įpareigojimą, priverčiantį svarbius suinteresuotuosius subjektus bendradarbiauti.

4.8 Kiekviena valstybė narė turėtų paskelbti internetinį visų jos jurisdikcijai priklausančių subjektų, kuriems nustatyti saugumo reikalavimai ir kurie turi teikti pranešimus apie incidentus pagal pasiūlytos direktyvos 14 straipsnį, katalogą. Ir aiškinimas, kaip kiekviena valstybė narė nusprendžia taikyti šio teisės akto 3 straipsnio apibrėžtį, ir toks skaidrumas padėtų įgyti piliečių pasitikėjimą ir paskatintų kurti rizikos valdymo kultūrą.

4.9 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad programinės įrangos kūrėjams ir kompiuterinės technikos gamintojams šios direktyvos reikalavimai yra akivaizdžiai netaikomi, nes jie nėra informacinės visuomenės paslaugų teikėjai. Tačiau Komitetas mano, kad pasiūlytame teisės akte turėtų būti aiškiai nurodyta, kad tie subjektai, kuriems taikomi direktyvoje nustatyti įpareigojimai, turi teisę reikalauti programinės įrangos ir kompiuterinės technikos tiekėjų atsakyti už visus savo produktų ar paslaugų, tiesiogiai susijusių su TIS incidentais, trūkumus.

4.10 Nors Komisija įvertino, kad siūlomos TIS direktyvos įgyvendinimas kainuos apie 2 mlrd. EUR per metus, kartu paėmus ir viešąjį, ir privatųjį sektorių Europoje, Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad kai kurios finansinius sunkumus patiriančios valstybės narės vis tiek stengsis rasti investicijų įpareigojimams vykdyti. Reikia apsvarstyti galimybę paramą skirti iš daugiametės finansinės programos TIS reikalavimams laikytis, pasinaudojant įvairiomis priemonėmis, įskaitant Europos regioninės plėtros fondą (ERPF) ir galbūt Vidaus saugumo fondą.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų*(COM(2012) 643 final – 2012/0305 (COD))**(2013/C 271/26)*Pranešėjas **Mário SOARES**

Taryba, 2012 m. lapkričio 21 d., ir Europos Parlamentas, 2012 m. lapkričio 19 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 192 straipsnio 1 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų

COM(2012) 643 final – 2012/0305 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 26 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 90 narių balsavus už, 2 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK labai pritaria Komisijos pastangoms griežtinti fluorintas šiltnamio efektą sukeliančias dujas (FŠESD) reguliuojančius teisės aktus.

1.2 EESRK pabrėžia, kad svarbu greičiau sudaryti pasaulinį susitarimą, kuris padėtų kontroliuoti fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą, kad visoms išsivysčiusios ekonomikos pasaulio valstybėms būtų taikomos vienodos taisyklės.

1.3 Šiuo metu mūsų išgyvenamos ekonominės ir socialinės krizės sąlygomis svarbiausia turėtų būti išsaugoti darbo vietas. Perėjimas prie klimatu ir aplinkai palankios ekonomikos turi būti grindžiamas rimtu socialiniu dialogu, kad būtų galima bendromis jėgomis ir demokratiškai valdyti būsimas permainas. Socialinis dialogas, derybos ir dalyvavimas yra pagrindinės vertybės ir priemonės, stiprinančios ir padedančios suderinti socialinės sanglaudos skatinimą, kokybiškas darbo vietas, naujų darbo vietų kūrimą, inovacijas ir Europos šalių ekonomikos konkurencingumo stiprinimą.

1.4 EESRK ragina mažinti finansinę ir administracinę našta, susijusią su įvairių šio reglamento nuostatų įgyvendinimu, ypač tenkančią mažosioms ir vidutinėms įmonėms.

1.5 EESRK ragina daugiau dėmesio skirti per gyvavimo ciklą suvartojamai energijai ir į ekonominės naudos analizę įtraukti galimus su siūlomomis alternatyviomis technologijomis susijusius nepatogumus.

1.6 Komisija ir valstybės narės turėtų sustiprinti paramą moksliniams tyrimams ir inovacijoms pramonės srityje, visų

pirma kuriant alternatyvias, fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų neišmetančias technologijas.

1.7 Valstybės narės ir įmonės turėtų dėti daugiau pastangų siekiant užtikrinti socialiai teisingą perėjimą įgyvendinant politiką, skirtą sumažinti fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų gamybą ir naudojimą.

1.8 Gali prireikti kurti atitinkamas mokymo programas, reikalingas rengti darbuotojus dirbti su alternatyviomis, fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų neišmetančiomis technologijomis, tačiau reikia atsižvelgti į ypatingą MVĮ padėtį. Reikėtų mažinti joms tenkančią finansinę ir administracinę mokymo ir sertifikavimo našta.

1.9 Reikėtų imtis veiksmų ankstyvuoju etapu, prieš pradėdant naudoti FŠESD, ir tokiu būdu išvengti nuotėkio sugriežtinant reikalavimus dėl tokių medžiagų turinčios įrangos kūrimo.

1.10 Valstybės narės turėtų sukurti rūšiavimu grindžiamas fluorintų medžiagų turinčių prietaisų surinkimo pasibaigus jų gyvavimo laikui sistemas, kaip numatyta Direktyvoje 2002/96/EB dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų.

1.11 Šios mokymo programos turėtų būti skirtos visoms įmonėms, vykdančioms veiklą, susijusią su įrangos, kurioje yra fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų, gamyba, platinimu ir montavimu. Mokymo programos savo ruožtu turėtų būti išplėtos įtraukiant alternatyvias technologijas, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos technologinio perėjimo procesui.

1.12 EESRK laikosi nuomonės, kad būtų naudinga daryti skirtumą tarp technologijų, kad būtų galima, bent jau tada, kai tai įmanoma techniškai ir realu ekonomiškai, jas verčiau „laipsniškai šalinti“, negu „laipsniškai mažinti“.

1.13 Europos gamintojams nustatyti apribojimai turėtų būti taikomi ir į Europos Sąjungą įvežamiems gaminiams.

1.14 Europos Komisija iš esmės bus atsakinga už kvotų sistemos įgyvendinimą ir turės kontroliuoti įgyvendinimo sąnaudas, kartu stengdamasi išsaugoti sistemos aplinkosauginį naudingumą.

1.15 Komisijai turės būti suteikti įgaliojimai dėl šio reglamento kontrolės, tikrinimo ir derinimo procedūrų.

1.16 EESRK pritaria sprendimui pasirinkti aplinkos apsaugą teisiniu pagrindu, tačiau pabrėžia būtinumą užtikrinti, kad reglamento įgyvendinimas neturėtų neigiamo poveikio vidaus rinkos vientisumui.

2. Įžanga

2.1 2004 m. EESRK pateikė nuomonę ⁽¹⁾ dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tam tikrų fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (dabartinis Reglamentas Nr. 842/2006). Nuomonėje pabrėžė, kad šiltnamio efektą sukeliančių dujų (FŠESD) koncentracija išaugo dėl žmogaus veiklos ir kad jeigu ši tendencija nesikeis, nuo jos priklausomo žemės atšilimo nebus galima sumažinti ar sustabdyti, ji galiausiai nulems nuolatinę klimato kaitą, kuri gali būti pavojinga. Nors 2004 m. nuomonėje remiamas Komisijos tikslas ir bendras požiūris, joje atkreipiamas dėmesys į keletą reglamento projekte iškeltų klausimų. Kai kurie kritiški vertinimai, regis, aktualūs ir dabar, todėl prie jų grįžtama ir šioje nuomonėje.

2.2 Fluorintos dujos yra stiprios dėl žmogaus veiklos atsirandančios šiltnamio efektą sukeliančios dujos. Šiuo metu jos įtrauktos į du tarptautinius susitarimus atsižvelgiant į tai, ar jos turi stratosferos ozono sluoksnį ardančių savybių. Monrealio protokole (1987 m.), kuris buvo parengtas po Vienos konvencijos, numatytos šių medžiagų gamybos ir naudojimo kontrolės priemonės siekiant pagrindinio tikslo – visiško jų panaikinimo. Protokolas buvo nuolat pildomas į jį įtraukiant vis naujas dujas ir naujas naudojimo galimybes. Fluorintos dujos, nedarančios poveikio ozono sluoksniui, yra įtrauktos ir į Kioto protokolą, siekiant sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, koks ir yra šios sutarties tikslas. Klimato ir švaraus oro koalicija, kuri nuo 2012 m. stengiasi spręsti trumpaamžių atmosferos teršalų problemą, į savo darbotvarkę įtraukė ir hidrofluorangliavandenilius (HFC).

2.3 Europos Sąjunga, kartu su kitais veiklos vykdytojais, yra kovotojų su fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų reiškiniumi priešakyje. 2009 m., 2010 m., 2011 m. ir 2012 m. keletas Monrealio protokolo signatarų, įskaitant JAV, pateikė pasiūlymų, kaip pasaulio mastu sumažinti hidrofluorangliavandenilių (HFC) gamybą ir vartojimą; šioms iniciatyvoms pritarė 108 šalys.

2.4 Kol kas derybų pažanga maža, nes Kinija, Indija, Brazilija, Persijos įlankos ir kitos šalys atsisako svarstyti šį klausimą pagal Monrealio protokolą, teigdamos, kad Kioto protokole numatytos fluorintos dujos nedaro jokio poveikio stratosferos ozono sluoksniui.

2.5 2009 m. Europos Sąjunga užsibrėžė tikslus iki 2020 m. ir 2050 m. sumažinti savo išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Iki 2020 m. ES turėtų 20 proc. sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, palyginti su 1990 m. ir 30 proc., jeigu bus pasirašytas visuotinis susitarimas, numatantis panašius didžiausių pasaulio valstybių tikslus.

2.6 Tam, kad galėtų pasiekti šiuos tikslus, ES pasirūpino novatoriškomis priemonėmis, kurių svarbiausios yra šios: apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (Direktyva 2009/29/EB), Atsinaujančių energijos išteklių direktyva (Direktyva 2009/28/EB), Energijos vartojimo efektyvumo direktyva (Direktyva 2012/27/ES) ir Sprendimas dėl pastangų pasidalijimo tarp valstybių narių (Sprendimas Nr. 406/2009/CE). Dėl 2050 m. tikslų ES pripažino, kad išsivysčiusios šalys turės 80–95 proc. palyginti su 1990 m. sumažinti savo išmetamą kiekį, kad galėtų įgyvendinti savo tikslą apriboti klimato atšilimą iki 2 °C.

2.7 Europos Komisijos Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. plane teigiama, kad pagal ekonomiškai veiksmingiausius scenarijus išmetamų dujų kiekį palyginti su 1990 m. reikėtų sumažinti 25 proc. 2020 m., 40 proc. 2030 m. ir 60 proc. nuo dabar iki 2040 m.

2.8 Turint omenyje fluorinto šiltnamio efektą sukeliančių dujų visuotinio atšilimo potencialą, jos yra neatsiejamos nuo Europos kovos su klimato kaita sistemos. Fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų klausimus Europos mastu reguliuoja du pagrindiniai teisės aktai:

— Reglamentas (EB) Nr. 842/2006, kuriame daugiausia dėmesio skiriama nuotėkio prevencijai naudojimo metu ir baigus naudoti stacionarią įrangą, taip pat ribotam skaičiui draudimų naudoti FŠESD siaurai apibrėžtose specializuotose srityse,

⁽¹⁾ OL C 108, 2004 4 30.

— Direktyva 2006/40/EB dėl dujų, išmetamų iš motorinių transporto priemonių oro kondicionavimo sistemų.

2.9 Nors tvirtesnis ES užmojis kovoti su klimato kaita ir pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos yra sveikintinas, tačiau jam įgyvendinti reikalinga patikima socialinė programa ir būtinos lėšos padėti sektoriams ir regionams, kuriuos neigiamai paveiktų užimtumo problemos, jei kitos didelės šalys nepadarytų pažangos. Dėl tarptautinės ekonomikos ir energetikos padėties konkurencingumo klausimas tapo itin aktualus, visų pirma intensyviai energiją eksportuojantiems sektoriams. Europos ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo pastangos turi būti labiau derinamos su reindustrializacijos strategija, visų pirma grindžiama efektyviu išteklių, įskaitant energiją, naudojimu ir tvariomis bei inovatyviomis technologijomis.

3. Komisijos pasiūlymo santrauka ir pagrindiniai argumentai

3.1 Komisijos pateiktu pasiūlymu siekiama:

3.1.1 pakeisti Reglamentą (EB) Nr. 842/2006 dėl tam tikrų fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir taip užtikrinti, kad skatinant nenaudoti FŠESD, kurios daro didelį poveikį klimatui, ir vietoj to skatinant naudoti energiniu požiūriu efektyvias ir saugias alternatyvas, taip pat toliau gerinant produktų ir įrangos, kuriuose yra FŠESD, surinkimą ir apdorojimą pasibaigus jų gyvavimo laikui, būtų ekonominiu požiūriu efektyviau prisidedama prie ES klimato tikslų siekimo;

3.1.2 gerinant alternatyvių technologijų ir dujų, kurios mažiau veikia klimatą, patekimo į rinką galimybes, stiprinti tvarų augimą, skatinti inovacijas ir kurti ekologiškas technologijas;

3.1.3 kad ES vadovautųsi naujausiais tarptautinio lygmens mokslinių tyrimų rezultatais, kaip nurodyta ketvirtojoje Tarptautinės klimato kaitos komisijos ataskaitoje, t. y., dėl į šį reglamentą įtraukiamų medžiagų ir dėl jų visuotinio atšilimo potencialo (VAP) apskaičiavimo;

3.1.4 padėti pasiekti tarptautinį susitarimą dėl hidrofluorangliavandenilių (HFC) – svarbiausios FŠESD grupės – kiekio mažinimo pagal Monrealio protokolą;

3.1.5 siekiant sumažinti administracinę naštą pagal Komisijos įsipareigojimą tobulinti reglamentavimą, aiškiau ir paprasčiau išdėstyti Reglamentą (EB) Nr. 842/2006.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK tvirtai pritaria Komisijos pastangoms griežtinti FŠESD reguliuojančius teisės aktus turint omeny didelį šių dujų poveikį klimato atšilimui. Todėl svarbiausia, kad būtų dedama papildomų pastangų siekiant sumažinti šių dujų gamybą ir naudojimą ES.

4.2 Galiojantys teisės aktai iš esmės yra kokybiški, bet juos įgyvendinant iškilo keletas sunkumų, kurių daugumą EESRK nurodė savo 2004 m. nuomonėje. EESRK ragina valstybes nares dėti daugiau pastangų užtikrinant jų sprendimų įgyvendinimą.

4.3 EESRK, nors ir pritaria ES iniciatyvoms, pabrėžia, kad svarbu greičiau sudaryti pasaulinį susitarimą, kuris padėtų kontroliuoti fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą, kad visoms išsivysčiusioms pasaulio valstybėms būtų taikomos vienodos taisyklės.

4.4 Kadangi yra techniškai įmanomų ir ekonomiškai perspektyvių alternatyvių technologijų, teisės aktai griežtinami atsižvelgiant į sąnaudų ir naudos santykį, kad bendras makroekonominis poveikis būtų kuo mažesnis, išskyrus tam tikrus konkrečius sektorius. Vis dėlto, teisės aktų įgyvendinimo sąnaudas būtų galima kompensuoti didinant energijos vartojimo efektyvumą ir novatoriškoms įmonėms užėmus strateginę vietą rinkoje. Net jeigu siūlomų priemonių kainos ir veiksmingumo santykis buvo atidžiai išanalizuotas, EESRK pabrėžia, kad būtina kiek įmanoma riboti su reglamento projekto nuostatų įgyvendinimu susijusių finansinę naštą. Be to, EESRK ragina daugiau dėmesio skirti per gyvavimo ciklą suvartojamai energijai ir į sąnaudų ir naudos analizę įtraukti galimus su siūlomomis alternatyviomis technologijomis susijusius trūkumus (degumą, sprogstamąsias savybes, toksiškumą ir pavojus dėl sandarumo problemų). Be to, tam tikruose sektoriuose, pavyzdžiui, geležinkelio transporto, reikalaujamas saugumo lygis gali trukdyti naudoti alternatyvias medžiagas, net jei jos ir buvo sėkmingai sukurtos. Todėl šiems sektoriams reikia aktyviai ieškoti alternatyvių sprendimų, kuriuos būtų įmanoma taikyti ekologiniu ir ekonominiu požiūriu.

4.5 EESRK taip pat ragina Komisiją ir valstybes nares labiau remti mokslinius tyrimus ir naujoves pramonės srityje, visų pirma kuriant alternatyvias, fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų neišmetančias technologijas. Europos ekonomikai išgyvenant krizę, parama inovacijoms yra lemiamas reindustrializacijos strategijos veiksnys. Vis dėlto taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad neaišku, ar galima už priimtina kainą sukurti medžiagas ar technologijas, galinčias atlikti pagrindines išsivysčiusiai visuomenei reikalingas funkcijas, pavyzdžiui, šaldymo.

4.6 Reikėtų pasidžiaugti, kad pasiūlyme yra mokymui ir sertifikavimui skirtas straipsnis, kuris turėtų padidinti teisės aktų veiksmingumą ir paskatinti didesnę sąveiką su darbuotojų sveikatą ir saugą reguliuojančiais ES teisės aktais, visų pirma sprendžiant su alternatyvių technologijų naudojimu susijusios rizikos klausimus. Vis dėlto EESRK konstatuoja, kad nepakankamas darbuotojų mokymas dažnai yra didelė teisės aktų įgyvendinimo kliūtis. Valstybės narės ir įmonės turėtų dėti daugiau pastangų ir kurti mokymo programas, reikalingas rengti darbuotojus dirbti su alternatyviomis, fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų neišmetančiomis technologijomis. Reikėtų atsižvelgti į ypatingą MVĮ padėtį ir mažinti finansinę ir administracinę mokymo ir sertifikavimo našta.

4.7 EESRK pabrėžia, kad būtina remtis kai kuriose valstybėse narėse įgyvendintais geros praktikos pavyzdžiais sprendžiant fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų klausimą.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Kadangi surinkimo priemonių kaina (pvz., patikrinimų dėl nuotėkio, nuotėkio aptikimo, duomenų registravimo ir kt.) yra labai didelė galutiniams vartotojams, kurie dažnai yra MVĮ, EESRK nerimauja dėl finansinės naštos, kuri susidarys dėl reglamento dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų įgyvendinimo šiam nuo ekonomikos krizės jau ir taip nukentėjusiam sektoriui. EESRK pabrėžia, kad būtina imtis veiksmų ankstyvuojant etapui, prieš pradėdant naudoti FŠESD, ir todėl ragina imtis nuotėkio prevencijos sugriežtinant reikalavimus dėl fluorintų dujų turinčios įrangos kūrimo.

5.2 7 straipsnio 4 dalyje numatyti surinkimo įpareigojimai skirti tam tikram buitiniam naudojimui (oro kondicionavimui, šilumos siurbliams). Būtų pageidautina, kad valstybės narės sukurtų fluorintų medžiagų turinčių prietaisų surinkimo pasibaigus jų gyvavimo laikui rūšiavimo sistemas, kaip numatyta Direktyvoje 2002/96/EB dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų.

5.3 Mokymas ir sertifikavimas (8 straipsnis)

5.3.1 Įpareigojimas sudaryti mokymo programas yra taikomas tik toms įmonėms, kurios kitiems subjektams vykdo 8 straipsnio 1 dalyje numatytą veiklą. EESRK laikosi nuomonės, kad šios mokymo programos turėtų būti skirtos visoms įmonėms, vykdančioms veiklą, susijusią su įrangos, kuriuose yra FŠESD, gamyba, platinimu ir montavimu. EESRK pabrėžia, kad būtina mokymo programas išplėsti įtraukiant alternatyvias technologijas, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos technologinio perėjimo procesui.

5.3.2 Kadangi mokymo programose daugiausia dėmesio skiriama darbuotojų sveikatai ir saugai poveikį darančioms medžiagoms, sudarant šias programas valstybės narės turėtų pakviesti dalyvauti ir socialinius partnerius. Socialinių partnerių dalyvavimas rengiant šias programas padėtų sustiprinti pasiūlymą dėl ES teisės aktų bendrųjų principų darbuotojų sveikatos ir saugos srityje.

5.3.3 Kadangi nėra aišku, kada bus priimtas šis pasiūlymas dėl reglamento, būtų naudinga, kad valstybėms narėms nurodytas galutinis terminas informuoti Komisiją apie savo mokymo ir sertifikavimo programas būtų pakeistas laikotarpiu, susijusiu su reglamento įsigaliojimo data.

5.4 Pateikimas į rinką ir naudojimo kontrolė

5.4.1 Nepaisant 9, 11 ir 12 straipsniuose numatytų konkrečių apribojimų, pasiūlyme dėl reglamento pirmenybė labiau teikiama „laipsniškam mažinimui“ (angl. *phasing down*) iki 2030 m., negu „laipsniškam šalinimui“ (angl. *phasing out*). Iš tiesų 13 straipsnyje numatyta mažinti hidrofluorangliavandenilių tiekiamą rinkai laipsniškai nustojant taikyti kvotų sistemą, neskiriančią įvairių technologijų, apie kurias kalbama pasiūlyme dėl reglamento.

5.4.2 EESRK laikosi nuomonės, kad būtų naudinga daryti skirtumą tarp šių technologijų, kad būtų galima, bent jau tada, kai tai techniškai įmanoma ir ekonomiškai realu, jas verčiau „laipsniškai šalinti“, negu „laipsniškai mažinti“. Būtų naudinga nustatyti ilgalaikį uždraudimo tikslą, kuris būtų suderinamas su ES tikslais iki 2050 m. sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir su alternatyvių technologijų kūrimu. Kai kuriuose sektoriuose ar pasektoriuose, pavyzdžiui, komercinių šaldymo įrenginių arba didžiųjų pramoninių šaldymo sistemų, būtų galima numatyti naujus įrenginius, kuriuose yra hidrofluorangliavandenilių (HFC), uždrausti pateikti į rinką nuo 2025 m. Panašiai reikėtų uždrausti ir fluorintų dujų turinčią neperdirbamą tarą (purškalo ar aerozolių), galbūt padarius išimtį kai kuriems būtino naudojimo gaminiams (pvz., medicinos srityje), kuriems iki šiol dar nerasta jokių patikimų alternatyvų.

5.4.3 Be akivaizdžios naudos aplinkai visiškai pakeitus ypač galingas ŠESD išskiriančias technologijas, nepaisant reikalingų finansinių išteklių, sistemingesnės pastangos alternatyvių technologijų srityje paskatintų inovacijas ir leistų novatoriškoms įmonėms įgyti konkurencinių privalumų tose rinkose, kurios atsirastų išsigaliojus rengiamiems reglamentams.

5.5 Ženklinimas suteikia darbuotojams, turintiems dirbti su reglamento projekte numatytais įrenginiais, ir galutiniams vartotojams pagrindinę informaciją apie pavojus, susijusius su jų naudojamomis technologijomis. Darbuotojams techniniai duomenys turi būti pateikiami išsamiai, aiškiai ir tiksliai, nurodant visą informaciją, reikalingą darbui su įrenginiais, jų priežiūrai ar išmontavimui, kad pavojus aplinkai būtų kiek įmanoma mažesnis.

5.6 Siekiant maksimizuoti nurodytos informacijos poveikį ir atsižvelgiant į tai, kad ši sritis techniškai yra labai sudėtinga, plačiai visuomenei perduodama informacija turėtų būti pateikiama paprastai ir suprantamai. Todėl reikėtų siekti didesnės sinergijos su galiojančia sistema (pagal Ekologinio projektavimo direktyvą 2005/32/EB), kad ten, kur techniškai įmanoma, pirmenybė būtų teikiama Europos lygiu suderintai aplinkosauginio ženklavimo sistemai.

5.7 Europos gamintojams nustatyti apribojimai turėtų būti taikomi ir į Europos Sąjungą įvežamiems gaminiais. Nors draudimas iš anksto pripildyti įrenginius gali padėti rentabiliai ir veiksmingai aplinkos požiūriu reguliuoti fluorintų dujų importą, jis taip pat gali paskatinti tam tikros gamybos veiklos iškėlimą už ES ribų. Vis dėlto EESRK svarsto, ar pildymas pramoninėse vietovėse nesuteikia geresnių patikimumo garantijų, kadangi įranga papildoma naudojant specialiai pritaikytą techniką ir tai atlieka specialiai šiam darbui paruošti darbuotojai. Todėl EESRK rekomenduoja, kad reglamente būtų aiškiai numatyta, jog visiškai išankstinio įrangos užpildymo uždraudimas netaikomas eksportui. Taip pat EESRK ragina sukurti nuo išankstinio užpildymo uždraudimo leidžiančių nukryptį nuostatų sistemą, kuri būtų taikoma tokiai įrangai, dėl kurios yra įrodyta, jog išankstinis užpildymas yra pateisinamas dėl patikimumo, saugumo ir aplinkosauginių priežasčių.

5.8 Kvotų turi laikytis visi fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų gamintojai ir importuotojai. Šių įpareigojimų nepivalo laikytis nei vartotojai, nei įrangos operatoriai. Siekiant palengvinti administracinę našą, taikoma vienos metrinės fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų tonos arba 1 000 CO₂ ekvivalento tonų riba. Eksportuojamas kiekis neskaiciuojamas pagal pateikimo į rinką kvotas. Kvotos bus skirstomos

atsižvelgiant į anksčiau išmestą dujų kiekį. Aukciono alternatyva buvo atmesta, kadangi rinkoje veikia pernelyg mažas skaičius veiklos vykdytojų (nepakankamas skaičius veiksmingai veikiančiai rinkai sukurti) ir ši procedūra būtų padidinusi administracines išlaidas. 5 proc. kvotų bus palikta „naujiems rinkos dalyviams“. Kvotos bus skirstomos atsižvelgiant į duomenis, pateiktus už 2008–2011 m. laikotarpį. Svarbiausia, kad visi registravimo ir ataskaitų teikimo įpareigojimai būtų valdomi, kad įmonėms, visų pirma MVĮ, netektų pernelyg didelė administracinė našta. Apskritai reikėtų išskirti kvotų sistemos sąnaudų ir naudos klausimą.

5.9 EESRK ragina Europos Komisiją reguliariai skelbti ataskaitas, rengiamas remiantis pagal reglamento projekto 17 ir 18 straipsnius gaunamais duomenimis. Tačiau reikėtų užtikrinti šiose ataskaitose pateikiamų įmonių duomenų, susijusių su pramonės procesais, kuriuos saugo intelektinės nuosavybės teisė, konfidencialumą. Komisija taip pat turėtų stengtis sumažinti tiek įmonių, tiek valstybių narių administracinę našą, susijusią su duomenų rinkimu.

5.10 Pagal 21 straipsnį įsteigiamas komitetas, kuris padės Komisijai vykdyti savo galias priimti deleguotuosius aktus. Šį komitetą turėtų sudaryti visų suinteresuotųjų subjektų ir socialinių partnerių atstovai.

5.11 EESRK apgailestauja, kad 22 straipsnyje nenumatyta įgaliojimų Komisijai dėl kontrolės, tikrinimo ir derinimo procedūrų. Nors įgyvendinimo priemonės – valstybių narių prerogatyva, būtų buvę naudinga leisti Komisijai šioje srityje nustatyti minimalius reikalavimus, kaip tai numatyta 8 ir 18 straipsniuose.

5.12 EESRK pritaria Komisijos sprendimui pagrįsti reglamentą dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 192 straipsnio 1 dalimi, žinant, kad svarbiausias reglamento tikslas yra aukštas apsaugos lygis, o jo siekti reikia kovojant su klimato atšilimu. Tačiau EESRK pabrėžia būtinumą užtikrinti, kad šio reglamento įgyvendinimas neturėtų neigiamo poveikio vidaus rinkos vientisumui.

2013 m. gegužės 23 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl koregavimo koeficiento nustatymo Reglamentu (EB) Nr. 73/2009 numatytiems tiesioginėms išmokoms už 2013 kalendorinius metus

(COM(2013) 159 final – 2013/0087 (COD))

(2013/C 271/27)

Pagrindinė pranešėja **Dilyana SLAVOVA**

Taryba, 2013 m. balandžio 8 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. balandžio 16 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl reglamento dėl koregavimo koeficiento nustatymo Reglamentu (EB) Nr. 73/2009 numatytiems tiesioginėms išmokoms už 2013 kalendorinius metus

COM(2013) 159 final – 2013/0087 (COD).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto biuras 2013 m. balandžio 16 d. pavedė Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), pagrindine pranešėja paskyrė Dilyana SLAVOVA ir priėmė šią nuomonę 124 nariams balsavus už ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria tam, kad finansinės drausmės mechanizmo 2013 m. koregavimo koeficientas būtų nustatytas remiantis Reglamento (EB) Nr. 73/2009 11 straipsniu⁽¹⁾. Tačiau Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad Daugiametę finansinę programą, dėl kurios 2013 m. vasario 8 d. susitarė Vadovų Taryba⁽²⁾, grindžiamas Komisijos pasiūlymas teisiškai negalioja, kol jam nepritarė Europos Parlamentas.

1.2 EESRK mano, kad Komisija ir Parlamentas galėtų išnagrinėti galimybes būsimo krizių rezervą sudaryti ne išteklius paimant iš BŽŪP biudžeto. Jei rezervas būtų įtrauktas į Daugiametės finansinės programos 2 išlaidų kategoriją, reikėtų numatyti papildomą finansavimą jam užtikrinti. Tuomet, ūkininkų naudai, tiesioginių išmokų koregavimo koeficientas galėtų sudaryti mažesnę procentinę dydį už pasiūlytąjį Komisijos.

1.3 Komitetas ragina Tarybą, Parlamentą ir Komisiją dėti visas reikalingas pastangas nedelsiant pasiekti galutinį kompromisą ir suteikti reikiamą teisinį tikrumą ne tik ūkininkams, bet ir veiklos vykdytojams visuose ES ekonomikos sektoriuose, kad jie galėtų planuoti finansus.

2. Nuomonės aplinkybės

2.1 Siekiant užtikrinti, kad finansavimo sumos pagal bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) atitiktų Daugiametę finansinę programą, finansinės drausmės mechanizmas nustato tiesioginių išmokų lygio koregavimą tada, kai tiesioginių išmokų ir su rinka susijusių išlaidų finansavimo prognozės rodo, kad Daugiametės finansinės programos 2 išlaidų kategorijos tarpinė metinė viršutinė riba bus viršyta.

2.2 Paprastai ūkininkui, pateikusiam paramos paraišką už vienus kalendorinius metus (N), parama išmokama per nustatytą mokėjimų laikotarpį per finansinius metus (N+1). 2013 kalendorinių metų atveju tai reiškia, kad mokėjimo laikotarpis priklausys 2014–2020 m. Daugiametei finansinei programai, kuri iki šiol dar nepriimta.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Atsižvelgdamas į netolygias tiesioginių išmokų paskirstymo smulkiesiems ir stambiesiems naudos gavėjams poveikį EESRK mano, jog labai svarbu, kad sumažinimas ateityje būtų taikomas tik didesnėms nei 5 000 EUR sumoms.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

⁽¹⁾ OL L 30, 2009 1 31, p. 16.

⁽²⁾ EUCO 37/13.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Deramas gyvenimas visiems. Skurdo panaikinimas ir tvarios pasaulio ateities užtikrinimas“

(COM(2013) 92 final)

(2013/C 271/28)

Pranešėja **Evelyne PICHENOT**

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2013 m. kovo 18 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Deramo gyvenimo visiems. Skurdo panaikinimas ir tvarios pasaulio ateities užtikrinimas

COM (2013) 92 final.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. balandžio 25 d. priėmė savo nuomonę.

490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 23 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 103 nariams balsavus už ir 6 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Tūkstantmečio vystymosi tikslų (TVT) ir Tvaraus vystymosi tikslų (TvVT) konvergencija

1.1.1 **Pirmą kartą savo istorijoje** žmonija turi žinių, išteklių ir techninių priemonių, kad iki 2030 m. panaikintų skurdą pasaulio lygiu. Tai didžiulė viltis daugiau nei milijardui žmonių, kurie vis dar gyvena dideliame skurde. Taip pat pirmą kartą valstybės turi prisiimti išsipareigojimą iki 2050 m. geriau valdyti ribotus planetos gamtos išteklius, juos saugoti, kad jais galėtų naudotis ir ateities kartos.

1.1.2 2013 m. rugsėjo mėn. JTO derybų pagrindinis tikslas - nustatyti visuotinę Tvaraus vystymosi tikslų (TvVT) apibrėžtį, kad ilgalaikėje perspektyvoje jie suderintų kovą su skurdu, tvarią gamybą bei vartojimą ir gamtos išteklių išsaugojimą. Šis procesas turi būti integracinis ir konvergencinis, kad apimtų 2015 m. numatytą Tūkstantmečio vystymosi tikslų (TVT) peržiūrą. Jau dabar pilietinės visuomenės subjektai, tarptautinės institucijos ir JTO valstybės narės intensyviai ruošiasi šioms tarptautinėms deryboms ir jas remia. EESRK įsitraukė į šią diskusiją nuo konferencijos RIO+20⁽¹⁾, siekdamas padėti nustatyti pilietinės visuomenės vaidmenį įveikiant šiuos iššūkius. Komitetas tęs šią veiklą iki 2015 m. rengdamas kitas nuomones⁽²⁾ ir imdamasis kitų iniciatyvų.

1.1.3 Komitetas pritaria Komisijos ketinimui komunikatu „Deramas gyvenimas visiems. Skurdo panaikinimas ir tvarios

pasaulio ateities užtikrinimas“ pradėti Europos lygmens diskusiją dėl būtinybės siekti TVT ir TvVT procesų konvergencijos ir **didinti tautinių valstybių atsakomybę**. Nors pripažindamas, kad įgyvendinant Tūkstantmečio tikslus padaryta pažanga socialinių tikslų srityje, dar pernelyg anksti nustatyti visuotinai priimtinius aplinkos apsaugos ekonominius tikslus. Komitetas mano, kad **norint rasti teisingus, nuosaikius ir veiksmingus sprendimus**, reikia geriau suprasti, **kaip šie trys tvaraus vystymosi aspektai sąveikauja**.

1.2 Rekomendacijos dėl procesų sujungimo ir integravimo į vieną procesą

1.2.1 Vykstant bendros Europos pozicijos nustatymo rengiantis JTO Generalinei Asamblėjai procesui Komitetas mano, kad Europos Komisijos komunikatas yra **svarbi gairė, padedanti orientuoti institucijų ir valstybių narių diskusiją**. Komitetas palankiai vertina Aplinkos GD ir Vystymosi ir bendradarbiavimo GD⁽³⁾ **bendradarbiavimą**, nurodo, kad rengiant šį komunikatą, įskaitant ir Europos išorės veiksmų tarnybos indėlį, laikytasi nuoseklaus požiūrio į saugumo aspektus, tačiau mano, kad komunikatui būtų buvę naudinga, jei imantis šių veiksmų daugiau dėmesio būtų skirta prekybos ir žemės ūkio politikai. Komitetas ypač palankiai vertina koordinuotą darbą Europos Vadovų Taryboje ir ją ragina 2013 m. gegužės–birželio mėn. Užsienio reikalų tarybos metu parengti **atskirą išvadų dokumentą**.

1.2.2 Komitetas pažymi, kad sprendimas įgyvendinti **vieną bendrą programą**, kurios tikslų būtų siekiama visose šalyse, turi sulaukti plataus vidinio pritarimo, kad būtų pristatytas kitoms tarptautinės bendruomenės šalims partnerėms įrodant,

⁽¹⁾ 2012 m. vasario mėn. EESRK konferencija „Tausus ir atsakingas elgesys! Europos pilietinė visuomenė rengiasi JT konferencijai „Rio+20“.

⁽²⁾ EESRK nuomonė dėl „Rio+20“ konferencijos įvertinimo ir perspektyvų (papildoma nuomonė), OL C 44, 2013 2 15, p. 64–67.

⁽³⁾ Vystymasis ir bendradarbiavimas – EuropeAid.

kad bus plėtojama lygiaverčių partnerių partnerystė, ypač skurdžiausių šalių atveju ir kalbant apie beveik šimtą **vidutinių pajamų šalių, įskaitant besiformuojančios rinkos ekonomikos šalis**, kurioms tarptautinėse derybose dabar tenka pagrindinis vaidmuo. Atsižvelgdamas į derybų sudėtingumą Komitetas Europos poziciją laiko **šio diplomatinio proceso**, kuris peržengia ankstesnio šalių skirstymo į išsivysčiusias ir besivystančias ribas, **atskaitos tašku**.

1.2.3 Komitetas pasisako už tai, kad ES balsas būtų girdimas tarptautinėse struktūrose remiantis šia **TVT ir TvVT konvergencijos programa**, taip pat ir per JTO priklausančias valstybes nares. Visos šalys dalyvaujant jų pilietinei visuomenei privalės parengti **nacionalines integracines vystymosi strategijas**, atsižvelgdamas į savo šalies padėtį, ir taip prisidės prie bendrų tvaraus vystymosi tikslų įgyvendinimo. Komiteto manymu, pasirinkus tokį sprendimą reikės atlikti nacionalinių išsipareigojimų, kurie turės būti įtraukti į visuotinį registrą, vertinimą ir stebėseną taikant patobulintus BVP papildančius statistinius rodiklius.

1.2.4 Europos Sąjunga turi vertybes, bendro sutarimo patirtį ir kitų privalumų, kurie, jei bus politinė valia, turėtų jai leisti ryžtingai pereiti prie tvaraus vystymosi ir taip parodyti pavyzdį savo tarptautiniams partneriams. Labai svarbiame šio komunikato **priede** išvardyti konkretūs išsipareigojimai liudija, kad Europos Sąjunga išlieka **pavyzdžiu** tokiose srityse kaip aplinkos apsaugos politika, žmogaus teisių užtikrinimas, vidiniai pervedimai socialinei sanglaudai užtikrinti arba persikirstymas socialinės apsaugos srityje. Priede nubrėžiamos gairės Rio+20 išsipareigojimų stebėsenai Europos ir tarptautiniu lygmeniu.

1.2.5 TvVT, kurie buvo nustatyti kaip visuotiniai tikslai, reikės įtraukti į Europos politiką ir valstybių narių nacionalines reformų programas. Komitetas rekomenduoja šį aspektą įtraukti į **strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūrą atsižvelgiant į Rio+20 išsipareigojimų stebėseną**. Ekologinio aspekto suteikimas Europos semestruui turėtų suteikti naują postūmį⁽⁴⁾. Komiteto manymu, tam būtina sujungti strategiją „Europa 2020“ ir **Tvaraus vystymosi strategiją** ir atsižvelgti į **socialinę sąjungą**⁽⁵⁾, glaudžiai susijusią su Europos ekonomine ir pinigų sąjunga.

1.2.6 Išskirtinis naujų TvVT bruožas yra tai, kad šie tikslai nustatomi kaip visuotiniai, yra taikytini visoms šalims ir jais

⁽⁴⁾ EESRK nuomonė dėl Ekologiškos ekonomikos – tvaraus vystymosi skatinimo Europoje, 2013 m. (Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 18).

⁽⁵⁾ EESRK nuomonė dėl Europos ekonominės ir pinigų sąjungos socialinio aspekto (Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 1).

siekiami atsižvelgti į planetos išgales. Kadangi žemės, gėlo vandens, miškų ir daugelis kitų gamtos išteklių pasaulyje yra riboti, į TvVT turi būti įtraukti efektyvesnio šių išteklių naudojimo ir teisingesnio jų paskirstymo tikslai. Į TvVT taip pat turi būti įtraukti nešališki išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir kitų rūšių taršos mažinimo tiksliniai rodikliai. Be to, šie tikslai turi būti kiekybiniai ir remtis kalendoriniais planais siekiant suderinto visuotinio tikslo – pereiti prie tvaresnių gamybos metodų ir vartojimo. Kol pasaulyje nebus pereita prie tvaresnės ekonomikos, besivystančioms šalims gali būti neįmanoma pasiekti į TVT panašių vystymosi tikslų, nes šiuo metu padidinti kai kuriuos tradicinius vystymosi tikslus dažnai trukdo visame pasaulyje augančios problemos dėl išteklių išekvojimo, klimato kaitos ir kitų taršos formų.

1.2.7 Už vis didėjančias pernelyg didelio vartojimo, atliekų ir gamtos išteklių išekvojimo bei taršos problemas daugiausia kaltos išsivysčiusios ir besiformuojančios rinkos ekonomikos šalys. Todėl TvVT joms ypač reikalingi – jie paskatintų jas taikyti tvaresnius vartojimo ir gamybos modelius ir ateinantiems 15 metų nustatytų griežtesnius ir ambicingesnius padėties gerinimo tikslus. Europos Sąjunga visada buvo aktyvi šioje srityje, todėl ir dabar turėtų imtis lyderės vaidmens išsivysčiusioms šalims nustatant atitinkamus TvVT.

1.3 Rekomendacijos dėl pilietinei visuomenei atviro dalyvavimo proceso

1.3.1 Komitetas primena, kad visos minėtos nuomonės sudaro **branduolį** rekomendacijų dėl **pilietinės visuomenės vaidmens plėtojant gerą valdymą**, paramos perėjimui prie naujo ekonominio modelio, labiausiai skurstančių ir pažeidžiausiai asmenų apsaugos, pagalbos su permainingomis susiduriančioms darbuotojams ir atsižvelgimo į klimato kaitos problemų sprendimą ir planetos išteklių ribotumą. Kartu Komitetas mano, kad nepriklausoma ir stipri pilietinė visuomenė ir jos nepriklausomybę užtikrinanti **teisės sistema** kartu sudaro esminį demokratizacijos, teisinės valstybės pagrindą ir padeda užtikrinti investicijoms ir tvariam vystymuisi būtiną stabilumą⁽⁶⁾.

1.3.2 Komitetas ragina Komisiją ir valstybes nares įtraukti **pilietinę visuomenę į visus** rengimo, įgyvendinimo ir stebėsenos **proceso etapus**, ypač kalbant apie TvVT, kurių atveju šis dalyvavimas dar yra nepakankamas. 2013 ir 2014 m. nacionalinės diskusijos, taip pat ir ekonomikos, socialinių ir aplinkos apsaugos reikalų tarybose ir (arba) tvaraus vystymosi tarybose, kuriose atstovaujama visiems pilietinės visuomenės segmentams,

⁽⁶⁾ EESRK nuomonė dėl Visapusiškos Europos tarptautinės investicijų politikos kūrimo, pranešėjas Jonathan Peel, OL C 318, 2011 10 29, p. 150–154.

ir su Europos bei šalių partnerių pilietine visuomene organizuojamos diskusijos turėtų tapti indėliu į tai. Šios nacionalinės diskusijos bus pasirengimo **Europos bendradarbiavimo ir tvaraus vystymosi metams (2015 m.)** dalimi siekiant suformuoti bendrą pasaulio ateities viziją ir visuomenei geriau išaiškinti Europos išorės veiksmus (7). Komitetas ragina Europos Komisiją numatyti pakankamai lėšų Europos vystymosi metams, kad būtų galima užtikrinti aktyvų pilietinės visuomenės dalyvavimą, visų pirma paremti šių Europos metų partnerių jau pradėtas iniciatyvas, taip pat skatinti plačias diskusijas šioje EESRK nuomonėje pasiūlytomis temomis.

1.3.3 Pilietinė visuomenė įtakingų nacionalinių politikų ir tarptautinių diplomatų atžvilgiu turi atlikti **kito ekonominio modelio advokato vaidmenį** siekiant ekonominės veiklos lygį atsieti nuo žmonių socialinės raidos lygio ir poveikio aplinkai lygio. Komitetas rekomenduoja sukauptomis žiniomis ir patirtimi, ypač 2015 teminiais metais, dalytis su šalių ir regionų partnerių pilietine visuomene, o šioje srityje EESRK turi vaisingų mainų patirties.

1.3.4 Komitetas pilietinės visuomenės organizacijas ragina įsitraukti ir susipažinti su tarptautinių, nacionalinių ir teminių **konsultacijų**, ypač su šiuo metu JT vystymo ir aplinkos programų aplinkos tvarumo klausimais vykdomos konsultacijos, skelbiamos svetainėje www.worldwewant2015.org/sustainability rezultatais.

1.3.5 Komitetas rekomenduoja darbotvarkėje po 2015 m. sistemingiau remtis **poveikio vertinimų** stebėseną, vykdomą kartu su pilietinės visuomenės organizacijomis (pavyzdžiui, žmogaus teisių, ekosistemų arba darbo sąlygų). **Socialinių partnerių socialinio dialogo**, kuris yra vienas iš žmogaus teisių užtikrinimo darbe rodiklių, **įtraukimas** taip pat yra svarbi TVT ir TvVT tikslų įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo priemonė.

1.3.6 Todėl pilietinė visuomenė turės atlikti svarbų vaidmenį **planavimo, stebėsenos ir vertinimo procesuose**. Europos pilietinei visuomenei bus būtina atitinkama informacija, kad pasinaudodama stebėsenos mechanizmais ji galėtų stebėti Europos Sąjungos vystymosi politikos vidinį nuoseklumą - Lisabonos sutartyje įtvirtintą principą. Komitetas rekomenduoja, kad pilietinė visuomenė būtų įtraukta nustatant BVP papildančius rodiklius, kovojant su korupcija, vykstant su taikos procesu susijusioms deryboms, rengiant nacionalinius strateginius planus

(7) Kalbant apie tarptautinį lygmenį, forumas „Beyond 2015“ yra vystymosi asociacijų platforma, vykdanči supažindinimo su šių diskusijų svarba kampaniją ir savo svetainėje www.beyond2015.org renkanti pasiūlymus.

ir pasisako už tai, kad būtų teikiama didesnė svarba socialinėms inovacijoms, inicijuojamos pragmatiniu būdu.

1.3.7 Siekiant paremti Europos vadovaujamą vaidmenį pereinant prie kito ekonominio modelio, Komitetas rekomenduoja sukurti **daugiašalį suinteresuotųjų subjektų konsultacijų forumą** (8), kurio tikslas būtų skatinti tvarią gamybą ir vartojimą ES. Kiekvienoje šakoje būtina apibrėžti tarpinius derybų keliu numatyto perėjimo etapus kartu taikant paramos priemones sektoriams, įmonėms, vietovėms ir atitinkamiems darbuotojams.

1.3.8 Įgyvendinant šią būsimą darbotvarkę, Komitetas rekomenduoja laikytis požiūrio, grindžiamo tvirtesne subjektų partneryste, pavyzdžiui, lyčių lygybe. Galėtų būti skatinamas **subjektų bendradarbiavimas, pagrįstas savanoriškai sudaromomis sutartimis siekiant visiems teritoriniams lygmenims privalomų tikslų**. Pavyzdžiui, iniciatyvos, kuriomis siekiama sinergijos tarp viešųjų ir privačių subjektų ar asociacijų, kurios bendrai siekia konkrečių tikslų tam tikrame regione ar mieste. Toks novatoriškas požiūris yra būtinas norint atsižvelgti į **daugialypį skurdo aspektą**. Tokios sutarčių formos paskatintų pietinių šalių tarpusavio bendradarbiavimą, pasinaudojant Šiaurės šalių finansine parama.

1.4 Rekomendacijos dėl darbotvarkės po 2015 m. perspektyvų

1.4.1 Darbotvarkė po 2015 m. atspindį esminę permainą, peržengiančią pagalbos ir tarptautinio bendradarbiavimo ribas. Į ją turės būti žvelgiama kaip į procesą, kuris visas šalis įpareigo **pereiti prie integracinio ir ekologiško ekonominio modelio**, vedančio į mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką. Komitetas pritaria komunikato analizei, kurioje teigiama, jog „svarbu, kad užtikrinant tvarius vartojimo bei gamybos modelius ir efektyvų išteklių naudojimą, įskaitant mažataršes energetikos sistemas, būtų daroma pažanga siekiant integracinės ekologiškos ekonomikos“.

1.4.2 **Finansų politikos, ekonominės politikos ir migracijos politikos tarpusavio nuoseklumas**. Be ekonominių aspektų, labai svarbu, kad kitų sričių politika, turinti svarbų poveikį pereinant prie tvaraus vystymosi, būtų įgyvendinama laikantis **nuoseklumo** principo. Ši politika apima anglies dioksido mokesčių, visas paskatas, skirtas klimato kaitai sušvelninti, priemones, skatinančias laikiną arba apykaitinę migraciją iš neturtingų šalių, griežtą ginklų pardavimo besivystančioms šalims kontrolę ir finansų reguliavimą siekiant pažaboti pinigų plovimą ir užkirsti kelią mokesčių vengimui.

(8) EESRK tiriamoji nuomonė dėl tvarių gamybos ir vartojimo būdų skatinimo ES, pranešėja An Le Nouail Marlière, OL L 191, 2012 6 29, p. 6–10.

1.4.3 Apibrėžiant tvaraus vystymosi tikslus reikia atsižvelgti į **įtampą** tarp individualaus ir kolektyvinio vystymosi klausimų ir planetos aplinkos pusiausvyros išsaugojimo klausimų. Komiteto manymu, norint šią įtampą panaikinti ir pasiekti pusiausvyrą tarp trijų tvaraus vystymosi aspektų, reikia užtikrinti **visuotinių gėrybių apsaugą vykdant pasaulinę viešąją politiką**, kurią valdytų suverenių šalių sudaroma tarptautinė bendruomenė. Tai yra pagrindinis būsimos darbotvarkės iššūkis.

1.4.4 Šiam globaliųjų viešųjų gėrybių, kurios laikomos **vienu iš pagrindinių iššūkių laikotarpiu po 2015 m.**, klausimui būtinas **didelis tarptautinių institucijų** ir pasaulinės politikos **nuoseklumas**. Europos Sąjunga šioje srityje privalo atlikti savo vaidmenį. Kelete nuomonių EESRK pateikė pasiūlymų, koks turėtų būti požiūris į globalias viešąsias gėrybes, pavyzdžiui apsirūpinimo maistu⁽⁹⁾, būtiniausios socialinės apsaugos ar daugiašalio prekybos ir investicijų reguliavimo, klimato ar biovairovės atžvilgiu.

1.4.5 Komitetas apgailestauja dėl to, kad komunikate „Deramas gyvenimas visiems“ apie šį klausimą tik šiek tiek užsiminta, ir mano, kad jis turi būti įtrauktas į kitą 2013 m. viduryje planuojamą komunikatą dėl finansinių išteklių siekiant užtikrinti, kad būtų numatyti **derami finansavimo šaltiniai**. Valstybės pagalba vystymuisi ir toliau turi būti nukreipiama kovai su skurdu. Didelė dalis konsultacijų proceso dėl Europos finansinių sandorių mokesčio, kuris turi būti įvestas 2013 m. iš pradžių vienuolikoje šalių, turėtų būti skirta globalioms pastaboms.

1.4.6 Bet koku atveju tai, kad laukiama tarptautinio susitarimo dėl Tvaraus vystymosi tikslų nustatymo, išsivysčiusioms šalims neturi tapti pretekstu atidėti savo finansinės pagalbos įsipareigojimus arba juos sumažinti. Komitetas reiskia rimtą susirūpinimą dėl pavojaus, kad paramos vystymuisi teikimas nutruks, jei 2015 m. nebus galutinio susitarimo. Siekiant šio pavojaus išvengti, Komitetas rekomenduoja **peržiūrėti TVT** iki minėto termino būtinai skirti pakankamą finansavimą⁽¹⁰⁾. Net ir šiuo biudžetinių suvaržymų laikotarpiu Komitetas ragina Europos Sąjungą ir valstybes nares laikytis savo įsipareigojimų ir užtikrinti, kad prasidėjus naujam etapui **jau būtų pasiekta 0,7 proc. vidutinio tikslinio rodiklio**.

1.4.7 Tūkstantmečio tikslus būtina atnaujinti ir priderinti prie naujų XXI a. iššūkių atsižvelgiant į pasiektus rezultatus ir

⁽⁹⁾ EESRK nuomonė dėl prekybos ir apsirūpinimo maistu, pranešėjas Mario Campi, bendrapranešėjis Jonathan Peel, OL L 255, 2010 9 22, p. 1–9.

⁽¹⁰⁾ 2013 m. Europos vystymosi ataskaita „Po 2015 m.: pasaulio veiksmams integracinei ir tvariai ateičiai užtikrinti“.

sukauptą patirtį. EESRK nuomone, jau dabar reikia numatyti bent tris tokius naujus klausimus kaip **galimybė visiems naudotis energija**⁽¹¹⁾, **teisė į maistą ir vandenį ir minimalios socialinės apsaugos normos**⁽¹²⁾. Be to, prioritetu turi būti pripažintas po 2006 m. peržiūros įtrauktas **deramas darbas** ir išties būtina, kad **žemės ūkio vystymas** vėl atsidurtų kovos su bet koku skurdu dėmesio centre.

Ši peržiūra galėtų sudaryti sąlygas šių abiejų darbotvarkių konvergencijai, kuri bus tik pirmas būsimos visuotinės darbotvarkės etapas. Reikia pripažinti dabartinę įtampą tarp ambicingos „idealios“ darbotvarkės ir realių „galimybių“ ir su tuo susijusį neapibrėžtumą.

1.4.8 Komitetas siūlo atliekant šią TVT peržiūrą laikytis **specifinio požiūrio į pažeidžiamų arba nuo konfliktų nukentėjusių šalių vystymąsi**, numatant šiems šalims prioritetinių tikslų atkurti institucijas, kad nuo pat pradžių būtų užtikrintas **saugumas ir teisingumas vietos lygmeniu**.

2. Tūkstantmečio tikslų pamokos

2.1 **Tūkstantmečio deklaracijos aktualumas**. Ši deklaracija išsaugojo visą savo – kaip **susitarimo, įtvirtinančio** visų šalių, turtingų ir neturtingų, **įsipareigojimus 2015 metams ir vėlesniam laikotarpiui**, – politinę ir simbolinę vertę. Ji turi išlikti būsimos darbotvarkės pagrindu nustatant pagrindinius iššūkius ir svarbiausias vertybes, kuriais turi būti grindžiami XXI a. tarptautiniai santykiai: taika, saugumas ir nusiginklavimas, mūsų bendros aplinkos apsauga, žmogaus teisės, demokratija ir geras valdymas, pažeidžiamų grupių apsauga ir konkrečių Afrikos poreikių tenkinimas, taip pat teisė į vystymąsi ir būtinybė sudaryti palankias sąlygas vystymuisi. Atsižvelgiant į 1992 m. Rio deklaraciją šioje deklaracijoje jau įtvirtintos skirtingų tvaraus vystymosi aspektų sąsajos.

2.2 Nepaisant **įvairiųjų rezultatų**, būdami paprasti ir aiškūs TVT padėjo atkreipti išsivysčiusių šalių plačiosios visuomenės dėmesį ir šią visuomenę sutelkti. Tačiau nėra akivaizdu, kad šis plačiosios visuomenės palaikymas iš tiesų lėmė paramos apimties padidėjimą, veiksmingą kovą su korupcija, paramos nukreipimą labiausiai atsilekančioms šalims ar net jos priderinimą kariaujančių arba vidinių konfliktų nualintų šalių atveju.

⁽¹¹⁾ EESRK nuomonė dėl siekio prijungti ES „energetikos salas“. Vidaus energijos rinkos augimas, konkurencingumas, solidarumas ir tvarus vystymasis, pranešėjas Pierre-Jean Coulon, OL C 44, 2013 2 15, p. 9–15.

⁽¹²⁾ EESRK nuomonė dėl Socialinės apsaugos vykdant vystymosi politiką, pranešėjas José María Zufiaur Narvaiza, OL C 161, 2013 6 6, p. 82–86.

2.3 **Regionai, nelygybės ir skurdo rūšys.** Kalbant apie skurdo rodiklį, Komitetas abejoja dėl mažesnių nei 1,25 USD per dieną pajamų rodiklio, kuris naudojamas didelio skurdo sumažėjimui įvertinti, taikymo ir atsižvelgimo į nacionalinius vidurkius. Už šių priemonių slepiasi **didžiulė vidinė** šalių visuomenės **nelygybė** ir **teritoriniai skirtumai**, visų pirma nepalankūs kaimo gyventojams, kurie turėtų būti pajėgūs išsilaikyti kaime, o **kaimo plėtros** politika turėtų sudaryti galimybę daliai gyventojų, kurių skaičius per artimiausius dešimtmečius išaugs, apsigyventi kaime. Kita vertus, **blogai valdoma urbanistika** stiprina ir skatina skurdo plitimą miestuose ir nusipelno kokybiškesnių tyrimų.

2.4 **Lyčių lygybė** išlieka pagrindine bet kokių permainingų sąlyga⁽¹³⁾ ne tik dėl moterų padėties, bet ir dėl to, kad ji neatsiejamai nuo kitų nelygybės formų ir išryškina jų pasekmes. Nediskriminuojantys sprendimai, visų pirma **moterų teisės** atlieka lemiamą vaidmenį užtikrinant mūsų visuomenės raidą. Moterų indėlis į taiką, vystymąsi, ekonominę veiklą ir saugumą yra vieni iš pagrindinių būsimos darbotvarkės privalumų. Ir vyrai, ir moterys, visi turi pripažinti šias vertybes.

2.5 **Kiekybiniai rezultatai ir metodologinės priemonės.** Atnaujintame veiksmų plane turi būti nustatyti tinkamesni pažangos tikslai ir rodikliai. Reguliariai skelbiamos TVT stebėsenos ataskaitos atskleidė reikšmingus rezultatus ir trūkumus. **Vertinimo kokybė yra pagrindinis šios valdymo „nustatant tikslus“ metodologijos pasiekimas.** Būsima darbotvarkė pareikalautų pagerinti ir suderinti nacionalines statistikos priemones, visų pirma naudojamas su lytimi susijusių duomenų ir neįgalųjų srityje. Tuo tikslu derėtų patobulinti civilinės būklės duomenis ir atlikti **kokybines apklausas**, ypač švietimo klausimu.

2.6 **Ne tik BVP.** Darbotvarkės po 2015 m. tvaraus vystymosi rodikliai⁽¹⁴⁾, pagal kuriuos nustatoma gerovė, turėtų apimti **tam tikrą skaičių ekonominių, socialinių ir aplinkos apsaugos rodiklių**, o ne vieną suvestinį rodiklį. Tarptautiniu lygiu įmanoma BVP papildyti kitais rodikliais ir tai jau daroma nustatant mažiausiai išsivysčiusias šalis, kai remiamasi žmogaus raidos vėlavimo ir ekonominio pažeidžiamumo kriterijais arba žmogaus raidos rodikliu ir pastaruoju metu – JT vystymo prognoze numatyto nelygybės vertinimo rodikliu.

Norint įveikti atotrūkį tarp ekonominės politikos, gerovės ir socialinės pažangos reikia remtis **BVP papildančiais rodikliais.** Laikantis naujo požiūrio būtina apibrėžti pažangos komponentus ir siekti nacionalines sąskaitas susieti su socialiniais ir

aplinkos apsaugos aspektais, naudoti sudėtinius rodiklius ir nustatyti pagrindinius rodiklius. Vis tik silpnoji grandis yra **veiksmingumo ir atskaitomybės priemonių**, kurios būtinos norint susieti politinius ir biudžeto sprendimus ir rodiklių efektyvumą, parengimas. Gerovės ir pažangos įvertinimas nėra tik techninis klausimas. Pati gerovės samprata rodo, kam visuomenė teikia pirmenybę ir kokios pagrindinės jos vertybės. Norint siekti pažangos nustatant rodiklius reikia įtraukti piliečius ir pilietinės visuomenės organizacijas į akademinę veiklą siekiant nustatyti rodiklius ir įvertinti jų taikymą.

2.7 Valdžios institucijos, vyriausybės ir vietos valdžia privalo užtikrinti veiksmingą **minimalią socialinę apsaugą**, kad būtų apsisaugota nuo gyvenimo pavojų, visų pirma susijusių su sveikata, negalia, pensija ir nedarbu. Pilietinės visuomenės organizacijos (profesinės sąjungos, NVO, fondai, savišalpos kasos, kooperatyvai, MVĮ, šeimos arba vartotojų asociacijos) gali sudaryti sutartis su valdžios institucijomis, kad galėtų atlikti lemiamą vaidmenį planavimo, stebėsenos užtikrinimo ir paslaugų teikimo srityje arba ir gauti valstybės pagalbą, visų pirma mažiausiai išsivysčiusios šalys.

3. Darbotvarkės po 2015-ųjų centre - žmogaus teisės, pilietinės visuomenės dalyvavimas, demokratijos stiprinimas ir suinteresuotųjų subjektų sutartys ir (arba) partnerystė

3.1 **Demokratizacija ir žmogaus teisės, perėjimo prie įtraukios visuomenės ir tvarios ekonomikos pagrindas.** Nuolatinis demokratizavimo pastangų rėmimas ir toliau yra geriausias būdas ugdyti skaidrią ir piliečiams atskaitingą visuomenę. Atviroje XXI a. visuomenėje jokia didelio masto permaina neįmanoma **nedalyvaujant, neprisiimant atsakomybės, nereimiant ir nesidalijant atsakomybe suinteresuotiesiems subjektams.** Kalbant apie demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo finansavimo priemonę ir komunikatą dėl pilietinės visuomenės vaidmens vystymosi srityje, Komitetas džiaugiasi, kad juose daugiau dėmesio skiriama nepriklausomos pilietinės visuomenės ugdymui⁽¹⁵⁾, kadangi tai padeda kovoti su **įvairiomis korupcijos formomis**, užtikrinti atskaitomybę prieš piliečius, įtraukti ekonominės veiklos vykdytojus į poveikio vertinimų rengimą ir prekybos sutarčių stebėseną, stiprinti moterų teisių gynėjų perspėjimo pajėgumus arba paremti kovojančius už aplinkos apsaugą.

3.2 **Šalių partnerių skaidrumas ir atskaitomybė – būsimos darbotvarkės pagrindas.** TVT ir su jais susijusi **pagalbos veiksmingumo** darbotvarkė (Paryžiaus, Akros, Busano principai) padėjo sustiprinti šalių partnerių atskaitomybę ir geriau atsižvelgti į konkrečią pažeidžiamų šalių padėtį. Tačiau

⁽¹³⁾ Lyčių lygybė ES 2010–2015 m. vystymosi politikoje.

⁽¹⁴⁾ EESRK nuomonė dėl BVP ir kitų rodiklių. Pilietinės visuomenės dalyvavimas nustatant papildomus rodiklius, pranešėjas Stefano Palmieri., OL C 181, 2012 6 21, p. 14–20.

⁽¹⁵⁾ EESRK nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo visame pasaulyje finansavimo priemonė, pranešėjas Giuseppe Antonio Maria Iuliano, OL C 11, 2013 1 15, p. 81–83.

norint panaikinti didžiausius bendradarbiavimo trūkumus būsimoje darbotvarkėje reikia užtikrinti, kad paramą gaunančios ir ją teikiančios šalys būtų lygiaverčiai suinteresuotieji subjektai. Visų pirma reikėtų ypač atsižvelgti į **vidaus konfliktų ar karo padėtį ir su gaivalinėmis nelaimėmis susijusį pažeidžiamumą** ir parengti šiems šalims konkrečius atsakymus nustatant išankstinius prioritetinius institucijų atkūrimo ir saugumo užtikrinimo, policijos ir teisingumo tikslus.

3.3 Šalių visuomenių bendradarbiavimas ir suinteresuotųjų subjektų ir tarptautinių tinklų intensyvių mainų skatinimas. Į daugelį suinteresuotųjų subjektų orientuotu požiūriu tiek Šiaurės, tiek Pietų vystymosi partneriai skatinami pranokti tradicinius diplomatinis santykius, kai prisiimami tik tarpvyriausybiniai išpareigojimai. Labiau pilietinę visuomenę įtraukianti vizija grindžiama **sutartimis ar oficialia partneryste, kurios sudaromos pasirašant tarp suinteresuotųjų subjektų sutartis dėl tikslų ir priemonių.** Šiuo atveju būtina labiau atsižvelgti į iniciatyvas, kurias įgyvendina **miestai** ir vietos ir regionų valdžios institucijos (žaliųjų miestų tinklai, „Virsmo miesto“ judėjimas (angl. *Transition Town Movement*), pilietinės visuomenės organizacijos (ne vyriausybinių lygmens diplomatija, pavyzdžiui, aukščiausio lygio susitikimas Rio), įvairaus pobūdžio **įmonės** (verslo pasaulis, pavyzdžiui, atsakingų įmonių tinklai arba socialinė ekonomika), tarptautinės **profesinių sąjungų konfederacijos** (svarbiausi dalyviai įgyvendinant deramo darbo tikslą) universitetai ir **mokslinių tyrimų centrai**, ne tik tikslų nustatymo, bet ir jų įgyvendinimo ir stebėsenos etape. Komitetas rekomenduoja būsimoje darbotvarkėje pripažinti ir deramai įvertinti **privataus ir viešojo sektorių partnerių pasirašomas sutartis** neužmirštant ir daugybės pačių piliečių įgyvendinamų tarptautinio solidarumo iniciatyvų. **Vienodomis teisėmis įtraukti šiuos įvairius suinteresuotuosius subjektus** yra esminė veiksmingesnio ir įtraukesnio valdymo, kuriame atsižvelgiama ir skurdžiausiųjų nuomone, sąlyga.

3.4 Todėl Komitetas, kaip ir daugelis stebėtojų, rekomenduoja **iš esmės patobulinti gerą valdymą ir demokratines institucijas**, kad šalys partnerės prisiimtų kuo didesnę atsakomybę už jų pačių nacionalinę vystymosi strategiją. TVT sudarė galimybę **tam tikrų besivystančių šalių pilietinei visuomenei** sustiprinti jų kaip suinteresuotųjų subjektų poziciją arba daryti įtaką vyriausybei priimant sprendimus dėl investicijų ir viešųjų išlaidų. Būsimoje įtraukesnėje darbotvarkėje reikėtų užtikrinti aktyvesnį visuomenės dalyvavimą rengiant šiuos skurdo mažinimo strateginius dokumentus ir parengti inovatyvius sprendimus deramo darbo arba socialinės apsaugos srityje kartu padėti įgyti **praktinės patirties ir planavimo įgūdžių**, padedančių užtikrinti geresnį valstybės valdymą. Komitetas primygtinai rekomenduoja dalį šios pagalbos prekybai panaudoti **socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų** pajėgumams prekybos srityje stiprinti, kad jie padėtų įtraukti prekybos ir apsirūpinimo maistu saugumo klausimus į nacionalinę vystymosi strategiją.

4. Pasiiekti platų konsensuą dėl veiklos nukreipimo tvaraus vystymosi linkme

4.1 Pasaulio valdymas ir bendros aplinkos, socialinės ar ekonominės gėrybės. Kadangi viešosios gėrybės arba paslaugos svarbios visai planetai, nagrinėjamame komunikate jos laikomos pagrindiniais „gyvenimo ramsčiais“, pavyzdžiui, vanduo, vandėnynai, ekosistemos, deramas darbas, socialinė apsauga, aprūpinimo maistu saugumas arba prekybos taisyklės, ir nurodytos priede. Šios globalios viešosios gėrybės ⁽¹⁶⁾ turėtų būti įtrauktos į darbotvarkės po 2015 m. pasaulinę viešąją politiką, susijusią su trimis tvaraus vystymosi aspektais. Šis klausimas turi būti sprendžiamas vadovaujantis viena bendra programa ir visų pirma sustiprintas tarptautiniais sutartiniais išpareigojimais, finansavimu ir nacionalinėmis priemonėmis vykdant įvairius vietos lygmens kolektyvinius ir individualius veiksmus.

4.2 Krypties pokytį iki 2050 m. atitinkančio pasaulinio finansavimo įvairovė. Jungtinės Tautos mano, kad norint tvariai spręsti skurdo ir aplinkos apsaugos problemas tam kasmet reikia skirti 800 mlrd. EUR sumą, kuri sudaro 1,5 proc. pasaulio BVP. **Valstybės pagalba vystymuisi gali padengti vos 10 -15 proc.** šio tarptautinio finansavimo poreikio. Todėl reikalingi kiti vietiniai ir tarptautiniai ištekliai. Būsimame komunikate dėl finansavimo šaltinių reikėtų visų pirma rimtai apsvarstyti **tarptautinių finansinių išteklių**, kurie leistų skaidriai ir iš anksto numatant sutelkti finansavimą, reikalingą skurdui panaikinti, aplinkos apsaugai ir pasaulinių viešųjų gėrybių valdymui užtikrinti, klausimą. Novatoriškas finansavimas ir finansinių sandorių mokestis, būtinos tokios politikos sąlygos, turėtų būti pirmenybės tvarka numatyti šiems pasauliniams uždaviniams spręsti. Be to, vietinių finansinių išteklių sutelkimas ir **emigrantų perlaidų** nukreipimas į gamybinę veiklą ir toliau yra būtina sąlyga norint pasiekti pažangą įgyvendinant vietos lygmeniu nustatytus tikslus.

4.3 Daugiau darbo vietų ekologiškoje ir integracinėje ekonomikoje. Dabartinis ekonomikos sulėtėjimas kelia rimtą grėsmę visų TVT tikslų 2015 m. įgyvendinimui, kadangi daro didelį poveikį darbo vietoms ir įmonėms. Tačiau krizė galėtų paskatinti labiau aktyviau plėtoti ekologišką ekonomiką, galinčią lemti krypties pasikeitimą tvaraus vystymosi kryptimi. Šiuo požiūriu **TDO Visuotinis darbo vietų paktas** yra nauja priemonė, skirta paspartinti didelio užimtumo tendenciją šiuo tikslu paskatinant darbo ir kvalifikacijos paklausą, pasaulio mastu nustatant minimalios socialinės apsaugos normas ir, įgyvendinant nacionalinį deramo darbo planą, įtraukiant neoficialių sektorių.

4.4 Šiuo Tūkstantmečio etapu tarptautinės finansų institucijos visiškai neskyrė dėmesio pasaulio **žemės ūkiui**. Būtina nedelsiant iš naujo subalansuoti darbo vietas užtikrinančias investicijas jas nukreipiant į šeiminių ir ekologinių žemės ūkį.

⁽¹⁶⁾ Komunikato priede pateikta svarbiausių globaliųjų viešųjų gėrybių tipologija.

4.5 **Įmonių vaidmuo pereinant prie metinės tvarumo ataskaitos rengimo.** Jungtinėse Tautose privačiam sektoriui atstovaujama Jungtinių Tautų pasauliniu susitarimu, sudarytu 2000 m., kad **įmonių socialinė atsakomybė taptų TVT įgyvendinimo priemone** ir sutelkiančiu 8 700 įmonių iš 130 šalių, prisiėmusių išpareigojimus darbo teisių, žmogaus teisių, aplinkos apsaugos ir kovos su korupcija srityse. Savanoriški išpareigojimai, kaip tvaraus vystymosi įmonių lygmeniu išraiška, gali atlikti svarbų vaidmenį visose subrangos grandinėse. Komitetas mano, kad ekologinio projektavimo, ekologinės gamybos, ekologiško saikingo vartojimo ar sąžiningos prekybos, taip pat tausaus gamtos išteklių naudojimo iniciatyvos yra novatoriškas indėlis įgyvendinant Tvaraus vystymosi tikslus⁽¹⁷⁾. Taigi, Komitetas ragina įgyvendinti Rio+20 deklaracijoje pateiktą rekomendaciją, kurioje numatyta visuotinai taikyti reikalavimą įmonėms teikti metines įmonių tvarumo ataskaitas (angl. *Corporate Sustainability Report*), kaip kad šiuo metu teikia finansines ataskaitas.

5. Tvarus ekonomikos vystymasis: suteikti atsakomybę privatiesiems subjektams ir stiprinti jų vaidmenį

5.1 Nepaisant krizei prasidėjus kilusių pagundų sugrįžti prie protekcionizmo tarptautinė sistema iš esmės išvengė prekybos apribojimų. Tačiau **daugiašalėse derybose vystymosi klausimais** dėl skirtingų besivystančių šalių interesų neradus sprendimo kilo didelis nepasitenkinimas. **Besiformuojančios rinkos ekonomikos šalys** labai pasinaudojo augančia prekyba, nors kartu jose išryškėjo nelygybė, išskyrus Brazilijoje, kurioje vykdyta persikirstymo ir skurdo mažinimo politika.

5.2 Tačiau daugelyje besivystančių šalių, kurios apsirūpinusios žemės ūkio produktais ir žaliavomis, tačiau kuriose nėra įvairinimo, perdirbimo ir **infrastruktūros**, prekybos atvėrimas nedavė lauktų rezultatų. Komitetas apgailestauja, kad nerandamas sprendimas dėl ekonominės partnerystės susitarimų su AKR šalimis. Komitetas pabrėžia, kad mažiausiai išsivysčiusiems šalims ES suteiktos **importo lengvatų**⁽¹⁸⁾ davė labai menkų rezultatų, kaip ir **pagalba prekybai**, kuri tampa vis svarbesniu būdu plėtoti daugiašalį bendradarbiavimą. EESRK rekomenduoja skatinti **sudaryti** mažiausiai išsivysčiusiems šalims **palankesnes prekybos sąlygas**, dėl kurių PPO jau priėmė sprendimą, ir skatinti besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių rinkų plataus masto atvirą prekybą (netaikant muitų ir kvotų) su mažiausiai išsivysčiusiomis šalimis.

5.3 EESRK ragina ES **teisės į maistą**⁽¹⁹⁾ principus įtraukti į savo prekybos praktiką ir inicijuoti atitinkamas diskusijas PPO ir su kitais stambiais prekybos partneriais, kad šie principai taptų neatskiriami daugiašalės ir dvišalės prekybos politikos dalimi. Komitetas taip pat rekomenduoja liberalizuoti aplinkos apsaugos prekes ir paslaugas, kurios nesusijusios su galimu Dohos susitarimu, ir skatinti ekologiškų technologijų perdavimą dvišaliuose prekybos susitarimuose⁽²⁰⁾.

5.4 Ne tik ekonominės veiklos vykdytojais, bet ir infrastruktūros turi būti aiškiai orientuoti į tvarų vystymąsi. Šiuo požiūriu **infrastruktūros**⁽²¹⁾ ir **mainų tinklų sukūrimas** yra svertas ne tik siekiant pritraukti užsienio investicijas, bet ir paremti MVĮ vystymąsi, skatinti žaliavų perdirbimo pramonę ir plėtoti elektrinę prekybą.

2013 m. gegužės 23 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas

Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ *Concord* tyrimas „Privačiojo sektoriaus indėlis į vystymąsi“, 2012 m. gruodžio mėn.

⁽¹⁸⁾ EESRK nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendrųjų muitų tarifų lengvatų sistemos taikymo, pranešėjas Jonathan Peel, OL C 43, 2012 2 5, p. 82–88.

⁽¹⁹⁾ EESRK nuomonė dėl prekybos ir apsirūpinimo maistu, pranešėjas Mario Campli, bendrapranešėjas Jonathan Peel, OL C 255, 2010 9 22, p. 1–9.

⁽²⁰⁾ EESRK nuomonė dėl tarptautinės prekybos ir klimato kaitos, pranešėjas Evelyne Pichenot, OL C 21, 2011 1 21, p. 15–20.

⁽²¹⁾ EESRK nuomonė dėl ES ir Afrikos strategijos, pranešėjas Gerard Dantin, OL C 77, 2009 3 31, p. 148–156.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl priemonių, reglamentuojančių žmonėms skirtų vaistų kainas ir šių vaistų įtraukimą į valstybinių sveikatos draudimo sistemų taikymo sritį, skaidrumo

(COM(2013) 168 final – 2012/0035 (COD))

(2013/C 271/29)

Taryba, 2013 m. balandžio 8 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. balandžio 16 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl priemonių, reglamentuojančių žmonėms skirtų vaistų kainas ir šių vaistų įtraukimą į valstybinių sveikatos draudimo sistemų taikymo sritį, skaidrumo

COM(2013) 168 final – 2012/0035 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad savo nuostatą dėl pasiūlymo jis jau išdėstė nuomonėje CESE 1573/2012, priimtoje 2012 m. liepos 12 d. (*) 490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), 161 nariui balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaikius, nusprendė naujos nuomonės šiuo klausimu nerengti ir laikytis pozicijos, kurią jis išsakė pirmiau minėtame dokumente.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

(*) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, susijusios su priemonių, reglamentuojančių žmonėms skirtų vaistų kainas ir šių vaistų įtraukimą į valstybinių sveikatos draudimo sistemų taikymo sritį, skaidrumu, OL C 299, 2012 10 4, p. 81.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl taikymo pradžios datos iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 450/2008, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas)

(COM(2013) 193 final – 2013/0104 (COD))

(2013/C 271/30)

Europos Parlamentas, 2013 m. balandžio 15 d., ir Taryba, 2013 m. balandžio 18 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl taikymo pradžios datos iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 450/2008, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas)

COM(2013) 193 final – 2013/0104 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad savo nuostatą dėl pasiūlymo jis jau išdėstė nuomonėje CESE 1294/2012, priimtoje 2012 m. gegužės 23 d. (*), 490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (2013 m. gegužės 22 d. posėdis), 161 nariui balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaikius, nusprendė naujos nuomonės šiuo klausimu nerengti ir laikytis pozicijos, kurią jis išsakė pirmiau minėtame dokumente.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

(*) OL C 229, 2012 7 31, p. 68.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl pranešimo Komisijai apie energetikos infrastruktūros investicinius projektus Europos Sąjungoje ir kuriuo pakeičiamas Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 617/2010

(COM(2013) 153 final)

(2013/C 271/31)

Europos Komisija, 2013 m. kovo 20 d., Taryba, 2013 m. balandžio 15 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. balandžio 16 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 194 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl pranešimo Komisijai apie energetikos infrastruktūros investicinius projektus Europos Sąjungoje ir kuriuo pakeičiamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 617/2010

(COM(2013) 153 final).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra visiškai priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdis), 161 nariui balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1198/2006, Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2006 ir Tarybos reglamentas Nr. XXX/2011 dėl integruotos jūrų politikos)

(COM(2013) 245 final – 2011/0380 (COD))

ir dėl pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondui taikytinos bendrosios nuostatos, ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006

(COM(2013) 246 final – 2011/0276 (COD))

(2013/C 271/32)

Taryba, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsniu, 43 straipsnio 2 dalimi, 91 straipsnio 1 dalimi, 100 straipsnio 2 dalimi, 173 straipsnio 3 dalimi, 175 straipsniu, 188 straipsniu, 192 straipsnio 1 dalimi, 194 straipsnio 2 dalimi ir 195 straipsnio 2 dalimi, 2013 m. gegužės 7 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo [kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1198/2006, Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2006 ir Tarybos reglamentas Nr. XXX/2011 dėl integruotos jūrų politikos]

COM(2013) 245 final – 2011/0380 (COD)

ir dėl

Pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondui taikytinos bendrosios nuostatos, ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006

COM(2013) 246 final – 2011/0276 (COD).

Komitetas pritaria pasiūlymo turiniui, kuris atitinka Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondo nuostatas ir galiojančias su sanglaudos politika susijusias taisykles, ir neturi dėl jo pastabų, todėl savo 490-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gegužės 22–23 d. (gegužės 22 d. posėdyje), 161 nariui balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2013 m. gegužės 22 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

2013/C 271/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Muitų sąjungos padėtis“ (COM(2012) 791 <i>final</i>)	66
2013/C 271/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos bendrovių teisės ir įmonių valdymo veiksmų planas. Šiuolaikinė teisinė sistema didesniai akcininkų aktyvumui ir įmonių tvarumui užtikrinti“ (COM(2012) 740 <i>final</i>)	70
2013/C 271/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Veiksmų planas „Verslumas 2020“. Verslumo dvasios atkūrimas Europoje“ (COM(2012) 795 <i>final</i>)	75
2013/C 271/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl vartojimo gaminių saugos, kuriuo panaikinama Tarybos direktyva 87/357/EEB ir Direktyva 2001/95/EB (COM(2013) 78 <i>final</i> – 2013/0049 (COD))	81
2013/C 271/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl gaminių rinkos priežiūros, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 1999/5/EB, 2000/9/EB, 2000/14/EB, 2001/95/EB, 2004/108/EB, 2006/42/EB, 2006/95/EB, 2007/23/EB, 2008/57/EB, 2009/48/EB, 2009/105/EB, 2009/142/EB ir 2011/65/EB, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 305/2011, (EB) Nr. 764/2008 ir (EB) Nr. 765/2008 (COM(2013) 75 <i>final</i> – 2013/0048 (COD))	86
2013/C 271/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Socialinės investicijos į augimą ir socialinę sanglaudą, visų pirma naudojant 2014–2020 m. Europos socialinio fondo lėšas“ (COM(2013) 83 <i>final</i>)	91
2013/C 271/18	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama atvykimo ir išvykimo sistema (AIS), kurioje registruojami Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienas kertančių trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir išvykimo duomenys (COM(2013) 95 <i>final</i> – 2013/0057 (COD)) pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl atvykimo ir išvykimo sistemos ir Registruotųjų keliautojų programos naudojimo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 562/2006 (COM(2013) 96 <i>final</i> – 2013/0060 (COD)) pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama Registruotųjų keliautojų programa (COM(2013) 97 <i>final</i> – 2013/0059 (COD))	97
2013/C 271/19	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos pasiūlymo COM(2011) 607 <i>final</i> /2 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos socialinio fondo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1081/2006, pakeitimų (COM(2013) 145 <i>final</i> – 2011/0268 (COD)) ir dėl pasiūlymo iš dalies keisti Komisijos pasiūlymą COM(2012) 496 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondui taikytinos bendrosios nuostatos, ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (COM(2013) 146 <i>final</i> – 2011/0276 (COD))	101

2013/C 271/20	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „CARS 2020: konkurencingos ir tvarios Europos automobilių pramonės veiksmų planas“ (COM(2012) 636 <i>final</i>)	104
2013/C 271/21	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Transportui – švari energija. Europinė alternatyviųjų degalų strategija“ (COM(2013) 17 <i>final</i>) ir dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo (COM(2013) 18 <i>final</i> – 2013/12 (COD))	111
2013/C 271/22	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių prieinamumo (COM(2012) 721 <i>final</i> – 2012/0340 (COD))	116
2013/C 271/23	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2012–2020 m. E. sveikatos veiksmų planas. Novatoriška sveikatos priežiūra XXI amžiui“ (COM(2012) 736 <i>final</i>)	122
2013/C 271/24	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos skaitmeninė darbotvarkė. Skaitmeninėmis technologijomis grindžiamas Europos augimas“ (COM(2012) 784 <i>final</i>)	127
2013/C 271/25	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos priemonių aukštam bendram tinklų ir informacinių sistemų saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti (COM(2013) 48 <i>final</i> – 2013/0027 (COD))	133
2013/C 271/26	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (COM(2012) 643 <i>final</i> – 2012/0305 (COD))	138
2013/C 271/27	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl koregavimo koeficiento nustatymo Reglamentu (EB) Nr. 73/2009 numatytoms tiesioginėms išmokoms už 2013 kalendorinius metus (COM(2013) 159 <i>final</i> – 2013/0087 (COD))	143
2013/C 271/28	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Deramas gyvenimas visiems. Skurdo panaikinimas ir tvarios pasaulio ateities užtikrinimas“ (COM(2013) 92 <i>final</i>)	144
2013/C 271/29	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl priemonių, reglamentuojančių žmonėms skirtų vaistų kainas ir šių vaistų įtraukimą į valstybinių sveikatos draudimo sistemų taikymo sritį, skaidrumo (COM(2013) 168 <i>final</i> – 2012/0035 (COD))	151
2013/C 271/30	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl taikymo pradžios datos iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 450/2008, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas) (COM(2013) 193 <i>final</i> – 2013/0104 (COD))	152

2013/C 271/31	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl pranešimo Komisijai apie energetikos infrastruktūros investicinius projektus Europos Sąjungoje ir kuriuo pakeičiamas Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 617/2010 (COM(2013) 153 <i>final</i>)	153
2013/C 271/32	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1198/2006, Tarybos reglamentas (EB) Nr. 861/2006 ir Tarybos reglamentas Nr. XXX/2011 dėl integruotos jūrų politikos) (COM(2013) 245 <i>final</i> – 2011/0380 (COD)) ir dėl pakeisto pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondui taikytinos bendrosios nuostatos, ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (COM(2013) 246 <i>final</i> – 2011/0276 (COD))	154

EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) – tai tiesioginė ir nemokama prieiga prie Europos Sąjungos teisės aktų. Šiame tinklalapyje galima skaityti *Europos Sąjungos oficialųjį leidinį*, susipažinti su sutartimis, teisės aktais, precedentine teise bei parengiamaisiais teisės aktais.

Išsamesnės informacijos apie Europos Sąjungą rasite <http://europa.eu>

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT